

Tabelul divergențelor
la proiectul de Lege privind modernizarea Codului civil și modificarea și completarea unor acte legislative

Nr. de ordine	Nr. art. /sursa de publicare	Denumirea autorității	Observații și propuneri	Comentarii
1.	La proiect	Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene	Legea nr. 69 din 14 aprilie 2016 cu privire la organizarea activității notarilor reglementează activitatea instituției notarului. În context, sintagma „notarul public”, în tot conținutul proiectului de lege în speță urmează a fi substituit cu cuvântul „notar”.	Se acceptă.
2.	La proiect	Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene	În ceea ce privește tabelul de concordanță, ce se completează pentru a demonstra compatibilitatea proiectului prezentat pentru avizare cu legislația comunitară, adițional la răspunsul nr. DI/3/041.1-5638 din 5 mai 2016 MAEIE atrage atenția asupra următorului fapt. În cazul în care proiectul supus avizării are drept scop transpunerea directă a prevederilor actelor comunitare menționate în nota informativă anexată la proiect, urmează în mod obligatoriu a fi completat Tabelul de concordanță potrivit rigorilor stabilite prin Regulamentul privind mecanismul de armonizare a legislației Republicii Moldova cu legislația comunitară, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 1345 din 24 noiembrie 2006. În altă ordine de idei, MAEIE semnalează necesitatea rectificării Notei informative care însoțește proiectul în speță, din care să reiasă cu exactitate referințele la prevederile corespondente	Se acceptă. A fost întocmit Tabelul de concordanță care reflectă modul de încorporare a normelor UE în cadrul proiectului, precum și în cadrul legislației naționale în vigoare. Totodată, proiectul de Lege a fost supus expertizei de compatibilitate a Centrului de Armonizare a Legislației.

			ale legislației comunitare și nivelul compatibilității proiectului de act legislativ cu reglementările în cauză.	
3.	La proiect	Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor	Atragem atenția că potrivit Legii nr. 80 din 05.05.2017 pentru modificarea și completarea unor acte legislative unele competențe ale MTIC au fost transmise I.P. ”Agenția Servicii Publice”, astfel, proiectul în cauză, în special art. V și art. VII urmează a fi coordonat cu Cancelaria de Stat și I.P. ”Agenția Servicii Publice”.	La momentul remiterii la avizare Agenția Servicii Publice nu era constituită, însă entitățile care au participat la reorganizarea ÎS „CRIS „REGISTRU” în Agenția Servicii Publice și organele ierarhice sau care exercită funcția de fondator, au fost solicitate să se expună asupra proiectului (CÎS; SSC; ÎS „CRIS „REGISTRU”, Agenția Relații Funciare și Cadastru, Ministerului Economiei). Cancelaria de Stat avizează doar proiectele de acte normative care vizează reforma administrației publice și alte domenii care intră în competența funcțională nemijlocită a Cancelariei de Stat, potrivit regulamentului acesteia.
4.	La proiect	Comisia Națională a Pieței Financiare	Menționăm că Proiectul operează selectiv cu noțiunea de <i>membru/asociat</i> , însă, Legea privind societățile pe acțiuni operează cu termenul de „ <i>acționar</i> ” și Legea nr. 135-XVI din 14.06.2007 “Privind societățile cu răspundere limitată” operează cu termenul de „ <i>asociat</i> ”, respectiv considerăm oportună înlocuirea termenului de „ <i>membru</i> ” cu „acționar și/sau asociat” ținându-se cont de specificul prevederilor.	Nu se acceptă. Proiectul utilizează noțiunile corespunzătoare de membru, asociat, acționar în fiecare caz separat conform conținutului normei juridice. De exemplu, la art. 1178 alin. (2): „(2) Garanția personală nu cade sub incidența dispozițiilor prezentei secțiuni dacă garantul persoana fizică este <u>membru, asociat, acționar, administrator al debitorului persoană juridică</u> sau are o altă posibilitate de a exercita o influență semnificativă asupra aceluia debitor.”; la Articolul 1311. „Stabilirea drepturilor și obligațiilor în cazul asigurării mutuale” – „(3) Fiecare membru are dreptul să obțină o copie de pe actul de constituire al societății.”; la Articolul 106: la alineatul (4), cuvintele „membrului” și „fondatorilor (membrilor) societății” se substituie cu cuvântul „asociatului” și, respectiv, „asociaților”.

5.	La proiect	Comisia Națională a Pieței Financiare	Aferent Registrelor de publicitate, atragem atenția asupra necesității racordării amendamentelor propuse la prevederile Legii nr. 234 din 03.10.2016 „Privind Depozitarul central unic”. Or, din Proiect se relevă că registrele deținătorilor de valori mobiliare se includ în categoria Registrelor de publicitate.	Se acceptă. Alin. (2) art. 283⁵ nu stabilește o listă exhaustivă a registrelor de publicitate, stabilind la lit. i) că publicitatea drepturilor, actelor și faptelor se realizează și alte forme de publicitate prevăzute de lege. O altă dificultate este că Legea nr. 234 din 03.10.2016 nu prevede denumirea concretă a registrului, ceea ce face dificilă includerea lui expresă în lista de la art. 283⁵ Cod civil. Dar acesta cu siguranță este un registru de publicitate. Totodată, la art. 474 alin. (5) al proiectului a fost modificat după cum urmează: „(5) Înregistrarea în registrul garanțiilor va conține de asemenea mențiunea precum că creditorii gajiști sînt deținătorii de obligațiuni conform listei întocmite, la data expirării termenului de circulație a acestora, <u>de către Depozitarul central unic al valorilor mobiliare.</u> (în versiunea de pînă la modificare textul subliniat avea următorul cuprins: „<i>de către participantul profesionist la piața valorilor mobiliare care ține registrul deținătorilor de obligațiuni</i>”). Amendamentul respectiv își are corespondentul în art. 8 alin. (16) al Legii nr. 171/2012 privind piața de capital, care stipulează următoarele: „(16) Executarea silită de către emitent a obligațiilor sale, în cazul survenirii situației menționate la alin. (15), se efectuează față de toți deținătorii de obligațiuni conform listei acestora, întocmită de Depozitarul central la data expirării termenului de circulație a obligațiunilor.”.
----	------------	--	--	---

6.	La proiect	Comisia Națională a Pieței Financiare	Suplimentar, cu referire la întreg Proiectul (în particular art. 68 ²⁰ alin. (5) - (7) precum și prevederile aferente instituției fiduciei) considerăm necesară corelarea cu terminologia utilizată în legislația în vigoare (în speță Legea privind piața de capital) și expuse într-un limbaj ușor de înțeles în conformitate cu principiile de bază și condițiile generale obligatorii ale actului legislativ, prevăzute de Legea nr. 780-XV din 27.12.2001 „Privind actele legislative”.	Se acceptă.
7.	<u>Cartea 1</u> <i>Dispoziții comune privind funcționarea persoanelor juridice de drept privat</i>	UAM	1. Proiectul de lege nu oferă soluții nu cuprinde prevederi tranzitorii, care ar arăta în ce mod noile prevederi se aplică situațiilor juridice în curs de realizare. De exemplu, este incert dacă prevederile din “§ 2. <i>Dispoziții comune privind funcționarea persoanelor juridice de drept privat</i> ” Capitolul II se aplică față de persoanele care figurează ca administrator al persoanei juridice la data intrării în vigoare a modificărilor la Cartea I, sau se aplică doar persoanelor numite în această funcție după data intrării în vigoare a modificărilor la Cartea I. Această incertitudine este de natură să genereze litigii, și, prin urmare, ar trebuie soluționată expres de legiuitor în proiect. Pornind de la principiul aplicării imediate a legii noi situațiilor juridice în curs de realizare, prevăzute de art. 6 al Codului civil, pledăm pentru regula că prevederile din “§ 2. <i>Dispoziții comune privind funcționarea persoanelor juridice de drept privat</i> ” Capitolul II se aplică și față de persoanele care figurează ca administrator al persoanei juridice la	Se acceptă parțial. Art. 8 al Legii pentru punerea în aplicare soluționează problema ridicată.

			data intrării în vigoare a modificărilor la Cartea I, chiar dacă au fost numite în această funcție anterior acestei date.	
8.	art. 1 alin. (1) Cod civil „2) la alineatul (1), după cuvintele „reglementate de ea,” și cuvintele „libertății contractuale,” se va completa cu cuvintele „protecția vieții intime, private și de familie,” și respectiv cu cuvintele „a bunei-credințe, protecției consumatorului,” iar cuvintele „judiciară a lor” se substituie cu cuvintele „a lor de către organele de jurisdicție competente”	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare	Din considerente de claritate și pentru a evita completarea acestuia cu mai multe secvențe de text propunem ca, articolul 1, alineatul (1) sa fie expus într-o redacție nouă, care sa cuprindă și textul pe care autorul intenționează să-l includă în normă.	Nu se acceptă. Nu există neclarități în expunerea normei de modificare. Norma respectă toate regulile de tehnică legislativă privind modificarea unui text de lege.
9.	titlul I, art.1	OMBUDSMAN	In titlul I, art.1 propunem substituirea cuvîntului „bazele” cu cuvintele „izvoarele de drept” . La alin.(1) propunem completarea cu cuvintele „principiile generale ale dreptului”.	Nu se acceptă. Codul civil folosește termenul „bazele” în sens de principii, și nu de izvoare. Izvoarele sunt reglementate la art. 3. Aplicarea principiilor la soluționarea litigiilor este prevăzută deja, pe metoda analogiei, la art. 5 din Codul civil.
10.	PROPUNERI	OMBUDSMAN	- Includerea unui articol cu următorul titlu „Aplicarea prioritară a reglementărilor internaționale privind drepturile și libertățile omului”. - Completarea cu un articol care ar reglementa respectarea principiului respectării egalității și nediscriminării. - Enumerarea și explicarea principiilor legislației civile și de echitate reglementate la pct. 5.	Nu se acceptă. Norma de principiu deja se cuprinde în art. 4 al Constituției. Mai mult, art. 7 al Codului civil prevede preeminența tuturor tratatelor internaționale față de legislația civilă, și nu doar a celor din materia drepturilor omului. Dreptul civil este guvernat de numeroase principii, nu doar cel al egalității și nediscriminării. Identificarea lor și a domeniului lor de aplicare este opera jurisprudenței și a doctrinei. De asemenea, legislația deja cuprinde legi care asigură egalitatea și nediscriminarea chiar și în relațiile civile.

			- Includerea unui articol cu următorul titlu „Interpretarea și efectele legii civile”.	Aspectele cheie de interpretare și efecte ale legii civile sunt cuprinse în art. 3 și 6 ale Codului civil. Totuși, reglementarea de bază a acestor aspecte se cuprinde în Legea privind actele legislative (noua Lege cu privire la actele normative din 9 iunie 2017).
11.	art. 2 alin. (3) Cod civil „(3) Raporturile privind realizarea și apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale, a altor valori nepatrimoniale sînt reglementate de prezentul cod și de alte legi în lumina dispozițiilor și principiilor stabilite de tratatele internaționale în materie de drepturi ale omului și libertăților fundamentale.”	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare	La art.2 alin.(3) în redacția proiectului, considerăm că cuvintele „în lumina” nu îndeplinesc rigorile limbajului normativ, din care considerente propunem substituirea prin cuvintele „ținînd cont”	Nu se acceptă. Expresia „ținînd cont” nu definește fidel sensul imprimat de sintagma „în lumina”, care este mai aproape după sens de cuvintele „prin prisma”, „din perspectiva”, „în sensul”. Din aceste considerente propunerea de substituire cu sintagma „ținînd cont” nu poate fi acceptată. Limbajul normativ admite utilizarea expresiei „în lumina” și altor expresii pe larg utilizate în literatura juridică. <i>Expesia dată se regăsește și în Codul civil român.</i>
12.	art. 3 alin. (3) Cod civil „(3) Legislația civilă se interpretează și aplică în concordanță cu Constituția, Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, precum și celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.”	Ministerul Tineretului și Sportului	Propunem înserarea în art.3, alin.(3), după cuvîntul „Constituția” a cuvintelor ”Republicii Moldova”, iar după cuvintele ”Convenția europeană pentru apărarea drepturilor și a libertăților fundamentale”, respectiv cuvintele ”și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului”. Or, nu doar prevederile Convenției, dar și jurisprudența Curții constituie un izvor de drept și acestea urmează a fi aplicate, de asemenea, la interpretarea și aplicarea legislației civile.	Se acceptă parțial. A fost completat după cuvîntul „Constituția” cu cuvintele „Republicii Moldova”, iar în privința jurisprudenței CEDO, menționăm că respectarea Convenției presupune și respectarea jurisprudenței CEDO, deoarece prevederile Convenției se interpretează și în consecință se aplică în modul în care acestea au fost interpretate de Curte.
13.	art. 3 alin. (4) Cod civil „(4) În caz de contradicție între o dispoziție legală generală și o dispoziție legală specială aplicabile unei anumite situații care face parte din domeniul de aplicare al dispoziției legale generale, dispoziția	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare	Propunem substituirea cuvîntului „contradicție” prin cuvîntul „conflict”, după cum este utilizat în Legea 780/2001, precum și în doctrina juridică. Totodată, considerăm necesar de revăzut sintagmele „dispoziții legale generale” și „dispoziție legală specială” întrucît, în	Nu se acceptă. Legea nr. 780/2001 utilizează ambele noțiuni, atît „conflict de norme” cît și „contradicție”. Conflictul de norme presupune în esență existența unei contradicții între conținutul normativ ala acestora. Totodată, nu este relevantă contradicția dintre ipotezele mai multor norme juridice, ci

	legală specială se aplică cu prioritate.”		opinia noastră, poate apărea un conflict nu doar între dispozițiile unei norme ci și între ipotezele sau chiar sancțiunile acesteia. De aceea propunem utilizarea termenului de normă generală și specială.	dispozițiile acestei norme, iar sancțiunea unei norme juridice civile reprezintă de fapt conținutul dispoziției normei civile. Din aceste considerente distincția făcută de Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare nu are relevanță în contextul proiectului dat. Mai mult, în sensul normei examinate, dispoziția legală trebuie interpretată în sens larg, ca referindu-se la norma legală.
14.	La articolul 5, alineatul (2) va avea următorul cuprins: „(2) Dacă aplicarea analogiei legii este imposibilă, drepturile și obligațiile părților se determină în funcție de principiile legislației civile și de echitate (analogia dreptului).”	Procuratura Generala	La art. 5 alin.(2) considerăm suficientă substituirea textului <i>„principiile generale și de sensul legislației civile (analogia dreptului)”</i> cu textul <i>„principiile legislației civile și de echitate (analogia dreptului) ”</i> , întrucât restul dispoziției nu se modifică.	Nu se acceptă.
15.	Pct. 6 , Articolul 6	MAI	<i>La pct. 6, ținând cont de faptul că autorul propune completarea art. 6 redacția în vigoare a Codului civil cu trei alineate noi, iar în dispoziția alin. (6) se utilizează noțiunea de „prescripție achizitivă”, considerăm oportună definirea acesteia. Or, legislația civilă indică asupra acestei prescripții numai în dispoziția art. 336 al Codului civil, fiind reglementată în linii generale.</i>	Se acceptă. S-a explicat în paranteză că este vorba despre uzucapiune.
16.	Articolul 8: „e) în urma elaborării de creații intelectuale;”;	AGEPI	. Cu referire la prescripțiile normative din proiectul de modificare a	Nu se acceptă.

			Codului civil (art.I din proiect) ce vizează proprietatea intelectuală, reieșind din necesitatea asigurării unui cadru legal uniform în acest domeniu, sugerăm următoarele; - ținând cont de prevederile art.3 alin.(2) din Legea nr.14 din 3 iulie 2014 cu privire la Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală <i>{în continuare - Legea nr.14/2014}</i>, la pctl, prin care se propun unele modificări la art.8 din Codul civil, considerăm necesar ca lit.e) să fie expusă în următoarea redacție; „e) în rezultatul activității intelectuale în domeniile industrial, economic, comercial, științific, informațional, literar și/sau artistic, precum și în alte domenii.”;	Termenul „creație intelectuală” este desfășurat în art. 301 Cod civil în redacția proiectului. Sintagma „în rezultatul activității” este prea largă și poate cuprinde și bunuri corporale.
17.	Art. 9	BNM	Art. 9 deși este intitulat ”Buna-credință și diligență”, conține prevederi doar despre buna credință, astfel propunem evaluarea oportunității includerii unor prevederi despre diligență sau eventual, excluderea acesteia din titlul articolului.	Se acceptă. Cuvântul diligență se exclude.
18.	art. 9¹ Cod civil Articolul 9¹. Buna-credință și diligență (1) Bună-credință este un standard de conduită al unei părți, caracterizată prin corectitudine, onestitate,	Aparatul Președintelui Republicii Moldova	În ceea ce privește introducerea unor articole noi, ca de exemplu art. 9¹ care prevede <i>buna-credință și diligenta</i>, considerăm că urmează a fi revăzut deoarece reglementează doar <i>buna-credință</i>, nu și <i>diligenta</i>.	Se acceptă. Cuvântul diligență se exclude.

	deschidere și luarea în cont a intereselor celeilalte părți la acel raport juridic. (2) În special, este contrar bunei-credințe ca o parte să acționeze în contradicție cu declarațiile pe care le-a făcut anterior sau cu comportamentul pe care l-a avut anterior în cazul în care cealaltă parte, în detrimentul său, s-a bazat în mod rezonabil pe acele declarații sau comportament.	SA „Victoriabank”	<i>Comentarii:</i> a) Titlul articolului prevede și termenul de ”diligență” însă textul normei nu îl definește. b) Potrivit Proiectului Cadrului Comun de Referință (DCFR), ”buna-credință” este definită împreună cu ”diligență” , deci aceste două standarde trebuie tratate ca o singură noțiune. c) Expresia ”<i>luarea în cont a intereselor celeilalte părți la acel raport juridic</i>” utilizată la alin. (1) definește nu buna-credința, ci de fapt, diligența. Deci, propoziția alineatului (1) trebuie să înceapă cu utilizarea sintagmei ”Bună-credință și diligență sunt standarde de conduită...”. d) Cuvântul ”<i>deschidere</i>” tradus din prevederile DCFR (eng.: ”openness”) – nu este unul uzual în legislația națională. De altfel, cuvântul ”deschidere” este un sinonim al cuvântului ”onestitate”, acesta din urmă fiind la fel utilizat în alineatul (1). Potrivit art. 19 din Legea nr. 780/2001: e) terminologia utilizată în actul elaborat este constantă și uniformă ca și în celelalte acte legislative și în reglementările legislației comunitare; se va utiliza unul și același termen dacă este corect, iar folosirea lui repetată exclude confuzia; f) neologismele se folosesc numai dacă sînt de largă circulație; g) se evită folosirea regionalismelor, a cuvintelor și expresiilor nefuncționale, idiomatice, neutilizabile și/sau cu sens ambiguu; La alineatul (2) se dorește să fie definit conceptul de ”rea-credință” (?). Acest termen are o utilizare largă în Codul Civil, și ar trebui deci să fie definit expres – ca fiind un standard contrar bunei-credințe. Or, sintagma ”contrar bunei-credințe” nu presupune automat și ”rea-credință”, dacă nu este specificat expres că se dă noțiunea acestui din urmă termen. De exemplu, ar fi potrivită formularea : ”<i>În special, este de rea-credință partea care acționează în contradicție cu declarațiile pe care le-a făcut anterior sau cu comportamentul pe care l-a avut anterior în cazul în care cealaltă parte, în detrimentul său, s-a bazat în mod rezonabil pe acele declarații sau comportament.</i>”	a) Se acceptă. Cuvântul diligență se exclude. b) Nu se acceptă. DCFR nu definește diligența, ci folosește perechea ”good faith and fair dealing” (care în limba rusă a fost tradus „добросовестность и честная деловая практика”). Nu există motive convingătoare de a folosi această pereche în legislația civilă a RM, termenul mai scurt „bună-credință” fiind suficient și tradițional. c) Nu se acceptă. Definiția propusă urmează DCFR, care nu definește diligența în general. d) Nu se acceptă. Traducerea în limba rusă folosește „характеризующийся [...] открытостью”, versiunea franceză – „franchise”, cea spaniolă „la transparencia”, iar cea italiană „chiarezza”. Abordarea de a defini doar buna-credință corespunde cu reglementările de reper studiate. Nu este necesară definirea expresă a relei-credințe.
--	---	---	---	---

19.	”Articolul 9¹. Buna-credință și diligență (1) Bună-credință este un standard de conduită al unei părți, caracterizată prin corectitudine, onestitate, deschidere și luarea în cont a intereselor celeilalte părți la acel raport juridic. (2) În special, este contrar buneicredințe ca o parte să acționeze în contradicție cu declarațiile pe care le-a făcut anterior sau cu comportamentul pe care l-a avut anterior în cazul în care cealaltă parte, în detrimentul său, s-a bazat în mod rezonabil pe acele declarații sau comportament.”	ABM	a) Titlul articolului prevede și termenul de ”diligență” însă textul normei nu îl definește. b) Potrivit Proiectului Cadrului Comun de Referință (DCFR), ”buna-credință” este definită împreună cu ”diligență” , deci aceste două standarde trebuie tratate ca o singură noțiune. c) Expresia ”<i>luarea în cont a intereselor celeilalte părți la acel raport juridic</i>” utilizată la alin. (1) definește nu buna-credința, ci de fapt, diligența. Deci, propoziția alineatului (1) trebuie să înceapă cu utilizarea sintagmei ”Bună-credință și diligență sunt standarde de conduită...”. d) Cuvântul ”<i>deschidere</i>” tradus din prevederile DCFR (eng.: ”openness”) – nu este unul uzual în legislația națională. De altfel, cuvântul ”deschidere” este un sinonim al cuvântului ”onestitate”, acesta din urmă fiind la fel utilizat în alineatul (1). Potrivit art. 19 din Legea nr. 780/2001: e) terminologia utilizată în actul elaborat este constantă și uniformă ca și în celelalte acte legislative și în reglementările legislației comunitare; se va utiliza unul și același termen dacă este corect, iar folosirea lui repetată exclude confuzia; f) neologismele se folosesc numai dacă sînt de largă circulație; g) se evită folosirea regionalismelor, a cuvintelor și expresiilor nefuncționale, idiomatice, neutilizabile și/sau cu sens ambiguu; La alineatul (2) se dorește să fie definit conceptul de ”rea-credință” (?). Acest termen are o utilizare largă în Codul	a) Se acceptă. Cuvântul diligență se exclude. b)-d) a se vedea comentariile de mai sus.
-----	--	-----	--	--

			Civil, și ar trebui deci să fie definit expres – ca fiind un standard contrar bunei-credințe. Or, sintagma ”contrar bunei-credințe” nu presupune automat și ”rea-credință”, dacă nu este specificat expres că se dă noțiunea acestui din urmă termen. De exemplu, ar fi potrivită formularea : ”În special, este de rea-credință partea care acționează în contradicție cu declarațiile pe care le-a făcut anterior sau cu comportamentul pe care l-a avut anterior în cazul în care cealaltă parte, în detrimentul său, s-a bazat în mod rezonabil pe acele declarații sau comportament.”	
20.	Articolul 9³. Abuzul de drept (1) Niciun drept subiectiv nu poate fi exercitat exclusiv cu intenția de a cauza altei persoane un prejudiciu sau a-i dăuna în alt mod (abuzul de drept).	Procuratura Generală	În opinia noastră, art.9³ alin.(1) care reglementează abuzul de drept necesită a fi revăzut, deoarece comportă unele incertitudini. Astfel, din dispoziția alin.(1) reiese că titularul dreptului abuzează de dreptul său numai atunci când își exercită dreptul său și este motivat <u>exclusiv</u> de reaua voință de a cauza un prejudiciu altuia. O astfel de reglementare este incertă și poate genera confuzii, întrucât se poate vorbi de abuz de drept și atunci <u>cînd reaua voință este dominantă, chiar dacă nu exclusivă</u>, pentru justificarea acțiunii titularului dreptului. O altă situație ar fi și atunci cînd titularul abuzează de dreptul său în <u>lipsa unui "interes legitim"</u> chiar dacă	Se acceptă. Termenul „exclusiv” se exclude. În schimb, a fost adăugat calificativul „predominant”, care indică că scopul de a dăuna trebuia să fie principalul scop. Acest calificativ este folosit în art. 2¹ din redacția actuală a Codului civil.

			nu acționează cu rea-credință, deoarece <i>dreptul subiectiv nu este absolut</i>, în sensul că îi conferă titularului anumite prerogative pe care acesta le poate folosi numai în limite normale și rezonabile, corespunzător scopului în vederea căruia au fost recunoscute, respectînd drepturile celorlalți membri ai societății (spre exemplu, edificarea unei construcții de către proprietarul unui imobil constituie un drept recunoscut acestuia, dar numai cu respectarea prevederilor urbanistice aplicabile în domeniu privind amplasarea acesteia față de limitele de hotar, înălțimea care nu trebuie să afecteze luminozitatea imobilelor învecinate, fără a face deschideri de natură să tulbure intimitatea vecinilor, etc. în măsura în care, prin depășirea acestor limite s-a produs șicanarea (a intenta cuiva un proces în lipsa unui temei legitim sau pentru nimicuri), prejudicierea ori vătămarea altor persoane, fapta este abuzivă, fiind calificată ca un fapt antisocial, fraudulos). Cu titlu de informare, a se vedea art. 15 Abuzul de drept din Codul civil al României care prevede: „Niciun
--	--	--	--

			<i>drept nu poate fi exercitat în scopul de a vătăma sau păgubi pe altul ori într-un mod excesiv și nerezonabil, contrar bunei-credințe"</i> Respectiv, legislatorul în cazul dat, <u>iese din câmpul exclusiv</u> al teoriei subiective a abuzului de drept, recunoscând destinația socială a dreptului și teoria obiectivă a abuzului de drept. Aspectele teoretice menționate, precum și alte argumente la acest subiect, se regăsesc în studiul, realizat de lectorul universitar, dr. Alin Speriusi-Vlad Astfel, considerăm formularea din Codul civil al României mult mai reușită și clară și ținând cont și de prevederile alin.(2) și (3) din proiect, art.9³ ar corobora cu prevederile art.10 alin.(1), art.56 alin.(3) și art.61 alin.(1) din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr.225-XV din 30 mai 2003.	
21.	art. 10 alin. (4) Cod civil „(4) Referințele din prezentul cod la un judecător sau instanță de judecată sunt referințe și la alte organe de jurisdicție competente în condițiile legii, iar referințele la dispozițiile legale de procedură civilă sunt referințe și la regulile de procedură ale respectivelor organe de jurisdicție competente.”.	Aparatul Președintelui Republicii Moldova	De asemenea, completarea art. 10 cu alin. (4) poartă un caracter vag, nefiind clar scopul autorului. Dispoziția acestui alineat nu este în raport direct și nici consecventă cu prevederile în ansamblu ale articolului.	Nu se acceptă. Codul face deseori referință la instanța de judecată sau judecător. Totodată, este perfect posibil anumite litigii civile să fie soluționate de alte organe de jurisdicție, cum ar fi tribunalul arbitral împuternicit de către părți printr-o convenție arbitrală. Prin urmare, textul ar trebui să indice clar că, în aceste cazuri, organul de jurisdicție competent exercită competența atribuită judecătorului de norma din Codul civil.

		Comisia Națională a Pieței Financiare	La art. 10, în scopul asigurării certitudinii în aplicare, considerăm necesară definirea sintagmei „ <i>organe de jurisdicție competente</i> ”.	Nu se acceptă. Nu este clar la care incertitudini în aplicare se face trimitere. Sintagma „ <i>organe de jurisdicție competente</i> ” se referă la toate organele de jurisdicție care potrivit legii au competențe jurisdicționale.
22.	”Articolul 11: (1) Apărarea dreptului civil se face, în condițiile legii, prin: (...) e) repararea prejudiciului patrimonial și, în cazurile prevăzute de lege, a celui moral; (...)”	SA „Victoriabank”	Comentarii: Utilizarea neuniformă a termenului: ”prejudiciu nepatrimonial” . Proiectul prevede definiția prejudiciului <u>nepatrimonial</u> la art. 14 alin. (3). Potrivit Proiectului, prejudiciul nepatrimonial îl include și pe cel moral, ultimul definit de autori ca fiind ”diminuarea calității vieții”. Așadar, lit. g) de la art. 11 în redacția Proiectului, ar trebui să cuprindă termenul de ”prejudiciu nepatrimonial” și nu cel de ”prejudiciu moral”. O atare condiție (de uniformitate a termenilor și limbajului) este impusă și de Legea nr. 780/2001.	Se acceptă parțial. Nu este intenția proiectului de lege de a defini prejudiciul moral doar în calitate de diminuare a calității vieții. Art. 14 a fost ajustat pentru a echivala conceptul de prejudiciu nepatrimonial și moral.
23.	”Articolul 11: (1) Apărarea dreptului civil se face, în condițiile legii, prin: (...) a) repararea prejudiciului patrimonial și, în cazurile prevăzute de lege, a celui moral; (...)”	ABM	Utilizarea neuniformă a termenului: ”prejudiciu nepatrimonial” . Proiectul prevede definiția prejudiciului <u>nepatrimonial</u> la art. 14 alin. (3). Potrivit Proiectului, prejudiciul nepatrimonial îl include și pe cel moral, ultimul definit de autori ca fiind ”diminuarea calității vieții”. Așadar, lit. g) de la art. 11 în redacția Proiectului, ar trebui să cuprindă termenul de ”prejudiciu nepatrimonial” și nu cel de ”prejudiciu	Se acceptă parțial. A se vedea mai sus.

			moral”. O atare condiție (de uniformitate a termenilor și limbajului) este impusă și de Legea nr. 780/2001.	
24.	„Articolul 14. Repararea prejudiciului (...) (3) Se consideră prejudiciu nepatrimonial suferințele fizice și psihice, precum și diminuarea calității vieții (prejudiciul moral). În cazul vătămării sănătății, el de asemenea cuprinde pierderea sau diminuarea unei capacități a corpului uman (prejudiciul biologic). (...) (5) În locul reparării prejudiciului patrimonial conform dispozițiilor alin.(2) și (4), persoana lezată poate cere recuperarea de la cel care răspunde de prejudiciu a întregului profit pe care l-a obținut în legătură cu cauzarea prejudiciului. Această regulă se aplică doar dacă legea prevede o asemenea formă de determinare a prejudiciului patrimonial sau dacă aplicarea unei asemenea forme de determinare a prejudiciului patrimonial este rezonabilă în împrejurările cazului.”	SA „Victoriabank”	<i>Comentarii:</i> a) Adoptarea acestei definiții a prejudiciului nepatrimonial ar face imposibilă repararea lui în folosul persoanelor juridice. Din motiv că, noțiunea propusă utilizează calificative proprii doar persoanelor fizice: ”suferințe fizice, psihice, diminuarea calității vieții, vătămarea sănătății”. Este unanim recunoscut faptul că persoanele juridice au dreptul la repararea unui astfel de tip de prejudiciu, fapt relevat inclusiv și de jurisprudența CEDO. Respectiv, Codul Civil ar trebui să instituie remediul intern expres, inclusiv normativ, prin care s-ar garanta exercițiul acestui drept pentru persoanele juridice. Un punct de pornire în acest demers, îl considerăm a fi teza potrivit căreia : <u>„ori de câte ori se atentează la un drept nepatrimonial, iar în cazurile prevăzute de lege, și la un drept patrimonial, persoana (fizică ori juridică) are dreptul la o acțiune atașată reparării prejudiciului astfel cauzat, inclusiv în formă monetară.”</u> Este bine-venită relevarea componentelor prejudiciului nepatrimonial în definiția acestuia, dar considerăm că trebuie identificate și alte componente, care pe de o parte, să poată fi atribuite și persoanelor juridice, iar pe de altă parte, să cuprindă acele elemente reținute în jurisprudența CEDO, de ex: ”pierderea speranței de viață”, ”prejudiciul de imagine”, ”prejudiciul de agrement”, etc., ceea ce va acoperi și cazurile posibile în care atentările la valorile patrimoniale vor fi susceptibile, în condițiile legii, de reparare prin despăgubirea prejudiciului nepatrimonial (de ex. incendierea unui autovehicul care era unica sursă de existență a victimei). b) Este adevărat că nici în redacția actuală a Codului Civil, nu se prevede expres posibilitatea de reparare a prejudiciului nepatrimonial persoanelor juridice. Însă, considerăm Proiectul de modificare a Codului Civil, anume acea oportunitate de a clarifica și îmbunătăți această stare de lucruri. Iar	Nu se acceptă. a) definiția prejudiciului nepatrimonial corespunde cu cea cuprinsă în DCFR (“Non-economic loss” includes pain and suffering and impairment of the quality of life. (III. – 3:701(3) and VI. – 2:101(4))). Autorii proiectului recunosc că persoanele juridice au dreptul la repararea prejudiciului nepatrimonial, în lumina jurisprudenței CEDO, dar și a unor legi naționale speciale. Proiectul de lege nu împiedică această poziție. Alin.(1) folosește termenul „persoană” fără a o limita la persoanele fizice, prin urmare și persoanele juridice vor putea invoca alin.(1). Textele de referință și doctrina nu oferă un model convingător de definiție a prejudiciului nepatrimonial suferit de persoana juridică. Lipsa unei definiții însă nu împiedică repararea prejudiciului respectiv, cum a și demonstrat-o jurisprudența CEDO și jurisprudența națională. Această înțelegere a textului a fost completată în Nota informativă.

			clarificările ar trebui efectuate anume în Partea Generală, aici unde se definește noțiunea de ”prejudiciu nepatrimonial”. La alineatul (5) Proiectul operează cu doi termeni distincți, ceea ce creează confuzii: ”repararea prejudiciului” vs. ”determinarea prejudiciului”. Considerăm necesar de a substitui cuvântul ”determinarea” cu ”repararea”, pentru asigurarea uniformității și clarității normei juridice. În caz contrar, cu ce sens a fost utilizată sintagma ”formă de determinare”?	Nu se acceptă. Lipsirea de profituri nu este <i>per se</i> o formă de reparare prejudiciului, ci este o metodă prin care se determină mărimea prejudiciului, prin determinarea profitului obținut de autorul prejudiciului. Deci forma de reparare a prejudiciului rămâne aceeași – plata de despăgubiri, însă metoda de determinare a mărimii despăgubirilor se schimbă.
25.	„Articolul 14. Repararea prejudiciului (...) (3) Se consideră prejudiciu nepatrimonial suferințele fizice și psihice, precum și diminuarea calității vieții (prejudiciul moral). În cazul vătămării sănătății, el de asemenea cuprinde pierderea sau diminuarea unei capacități a corpului uman (prejudiciul biologic). (...) (5) În locul reparării prejudiciului patrimonial conform dispozițiilor alin.(2) și (4), persoana lezată poate cere recuperarea de la cel care răspunde de prejudiciu a întregului profit pe care l-a obținut în legătură cu cauzarea prejudiciului. Această regulă se aplică doar dacă legea prevede o asemenea formă de determinare a prejudiciului patrimonial sau dacă aplicarea unei asemenea forme de determinare a prejudiciului patrimonial este rezonabilă în împrejurările cazului.”	ABM	A) Adoptarea acestei definiții a prejudiciului nepatrimonial ar face imposibilă repararea lui în folosul persoanelor juridice. Din motiv că, noțiunea propusă utilizează calificative proprii doar persoanelor fizice: ”suferințe fizice, psihice, diminuarea calității vieții, vătămarea sănătății”. Este unanim recunoscut faptul că persoanele juridice au dreptul la repararea unui astfel de tip de prejudiciu, fapt relevat inclusiv și de jurisprudența CEDO. Respectiv, Codul Civil ar trebui să instituie remediul intern expres, inclusiv normativ, prin care s-ar garanta exercițiul acestui drept pentru persoanele juridice. Un punct de pornire în acest demers, îl considerăm a fi teza potrivit căreia : <u>„ori de câte ori se atentează la un drept nepatrimonial, iar în cazurile prevăzute de lege, și la un drept patrimonial, persoana (fizică ori juridică) are dreptul la o acțiune atașată reparării prejudiciului astfel cauzat, inclusiv în formă monetară.”</u> Este bine-venită relevarea componentelor prejudiciului nepatrimonial în definiția acestuia, dar considerăm că trebuie	Nu se acceptă. A vedea mai sus

identificate și alte componente, care pe de o parte, să poată fi atribuite și persoanelor juridice, iar pe de altă parte, să cuprindă acele elemente reținute în jurisprudența CEDO, de ex: ”pierderea speranței de viață”, ”prejudiciul de imagine”, ”prejudiciul de agrement”, etc., ceea ce va acoperi și cazurile posibile în care atentările la valorile patrimoniale vor fi susceptibile, în condițiile legii, de reparare prin despăgubirea prejudiciului nepatrimonial (de ex. incendiarea unui autovehicul care era unica sursă de existență a victimei).

B) Este adevărat că nici în redacția actuală a Codului Civil, nu se prevede expres posibilitatea de reparare a prejudiciului nepatrimonial persoanelor juridice. Însă, considerăm Proiectul de modificare a Codului Civil, anume acea oportunitate de a clarifica și îmbunătăți această stare de lucruri. Iar clarificările ar trebui efectuate anume în Partea Generală, aici unde se definește noțiunea de ”prejudiciu nepatrimonial”.

La alineatul (5) Proiectul operează cu doi termeni distincți, ceea ce creează confuzii: **”repararea prejudiciului” vs. ”determinarea prejudiciului”**.

Considerăm necesar de a substitui cuvântul **”determinarea”** cu **”repararea”**, pentru asigurarea uniformității și clarității normei juridice.

În caz contrar, cu ce sens a fost utilizată sintagma ”formă de determinare”?

26.		Centrul Național Pentru Protecția Datelor Cu Caracter Personal Al Republicii Moldova	Punctul 12 din proiect, care vizează modificarea art. 16 a Codului civil, dublează prevederile pct. 21 al proiectului, prin care se introduce art. 31 ³ Drepturi ale personalității". In acest sens, considerăm că pct. 12 din proiect urmează a fi exclus.	Se acceptă. Redacția propusă a art. 16 se exclude, iar art. 16 ¹ devine art. 16.
27.	„ Articolul 16. Apărarea onoarei, demnității, reputației profesionale, precum și a vieții private	OMBUDSMA N	La art, 16 propunem să concretizați de care lege se are în vedere atunci când persoana are dreptul să recurgă la respectul vieții private și de familie.	Nu se acceptă. A se vedea comentariul de mai sus. Nota informativă menționează Legea cu privire la libertatea de exprimare.
28.	„ Articolul 16¹. Notificările	OMBUDSMA N	Ar fi oportun să includeți un termen concret al respectării notificărilor transmise către destinatar reglementat la art. 16 ¹ .	Nu se acceptă. Scopul normei nu este stabilirea termenului de notificare, ci de a arăta sensul termenului „notificare” și a arăta metodele de notificare. Termenul depinde de fiecare notificare în parte și sunt stabilite de legi sau de contracte. Totodată, art. 200 al Codului civil recunoaște principiul recepției pentru actele juridice care sunt supuse comunicării.
29.	„ Articolul 16¹. Notificările (...) (3) Notificarea produce efecte atunci când ajunge la destinatar, cu excepția cazului în care aceasta prevede un efect întârziat. (4) Notificarea ajunge la destinatar: a) atunci când aceasta este predată destinatarului; b) atunci când aceasta este predată la adresa poștală indicată de destinatar în acest scop sau, în lipsa acesteia, la sediul destinatarului persoană juridică sau domiciliul persoanei fizice; c) în cazul unei notificări transmise prin poștă electronică sau prin alt mijloc de	SA „Victoriabank”	<i>Comentarii:</i> a) DCFR utilizează cuvântul ”delivered” (<i>eng. livrată</i>), care ni se pare mai potrivit în cazul prevăzut de lit. b) alin. (4). Respectiv, ar trebui reconsiderat că notificarea ajunge la destinatar atunci când aceasta este livrată la adresa poștală (...). Credem că există o diferență strictă între verbele ”a preda” și ”a livra”. Primul însemnând mai cu seamă înmînarea notificării direct între părți, iar în al doilea caz – împlinirea unui set de acțiuni caracteristice trimiterilor poștale, efectul livrării prezumînd înmînarea notificării destinatarului de către poștă . În caz contrar, sintagma ”predată la adresa poștală” poate fi interpretată și acțiunea de introducere a	Nu se acceptă. Termenul „livrată” nu are niciun avantaj față de „predată”, „recepționată” ori „transmisă”. Transmiterea unei notificări la cutia lui poștală a destinatarului, conform alin.(4) lit. b) tot este o metodă de notificare. Numeroase scrisori și facturi sunt transmise în acest fel în viața de zi cu zi. Este o problemă separată că, în acest caz expeditorul are o probă mai puțin convingătoare a predării, și, mai ales, a

	comunicare individuală, atunci când aceasta poate fi accesată de către destinatar; sau d) atunci când aceasta este pusă în orice alt fel la dispoziția destinatarului într-un loc și într-un mod care fac posibil în mod rezonabil accesul destinatarului, fără întârziere. (5) Notificarea a ajuns la destinatar după îndeplinirea uneia dintre cerințele prevăzute la lit. a), b), c) sau d), oricare dintre acestea este îndeplinită mai întâi. (...)”		notificării în cutia poștală de la domiciliul adresatului. Considerăm că sintagma utilizată la lit. c) alin. (4) : ”sau prin alt mijloc de comunicare individuală” trebuie exclusă, pentru că excede în mod imprevizibil mijloacele de comunicare acceptabile pentru expedierea notificărilor. În al doilea rând, nu se concretizează că este vorba de mijloace <u>electronice</u> de comunicare individuală.	recepției de către destinatar, care urmează a fi apreciată de instanță în funcție de circumstanțele cazului. Sigur că, uneori legea instituie prezumții de recepție, cum ar fi prezumția absolută de recepție de la art. 67 alin.(4) Cod civil. Însă o regulă similară nu există pentru actele „intrate” la domiciliul persoanei fizice. Faptul că o metodă de transmitere se poate de verificat mai greu sau ridică dificultăți de probațiune nu înseamnă că ea trebuie exclusă. Nu se acceptă. Lit. d) de fapt lasă norma deschisă la noile metode de comunicare individuală, cum ar fi apelul telefonic, mesaj individual în rețea de socializare. Aici pot fi incluse și alte metode de comunicare pe care posibil nu le cunoaștem și unele care poate încă nu au fost inventate.
30.	„Articolul 16 ¹ . Notificările	ABM	Se repeta ca si mai sus de la SA „Victoriabank	Idem
31.	Articolul 16¹. Notificările (4) Notificarea ajunge la destinatar: c) în cazul unei notificări transmise prin poștă electronică sau prin alt mijloc de comunicare individuală, atunci când aceasta poate fi accesată de către destinatar; sau d) atunci când aceasta este pusă în orice alt fel la dispoziția destinatarului într-un loc și într-un mod care fac posibil în mod rezonabil accesul destinatarului, fără întârziere.	Consiliul Concurenței	Conform prevederilor art. 16¹ alin. (4) lit. c) și d), de la pct. 14 al proiectului, se consideră că notificarea ajunge la destinatar în cazul unei notificări transmise prin poștă electronică sau prin alt mijloc de comunicare individuală, atunci când aceasta poate fi accesată de către destinatar sau atunci când aceasta este pusă în orice alt fel la dispoziția destinatarului într-un loc și într-un mod care fac posibil în mod rezonabil accesul destinatarului, fără întârziere.	Nu se acceptă. Este evident că metodele de notificare enumerate la alin.(4) nu oferă același grad de certitudine. Este o problemă separată că, în acest caz expeditorul are o probă mai puțin convingătoare a predării, și, mai ales, a recepției de către destinatar, care urmează a fi apreciată de instanță în funcție de circumstanțele cazului. Însă faptul că o metodă de transmitere se poate de verificat mai greu sau ridică dificultăți de probațiune nu înseamnă că ea trebuie exclusă.

			Considerăm că aceste prevederi urmează a fi revizuite în sensul instituirii unor norme ce ar permite stabilirea cu certitudine a faptului că persoana vizată a recepționat personal notificarea remisă în adresa ei, ori mențiunea "atunci când aceasta poate fi accesată de către destinatar sau atunci când aceasta este pusă în orice alt fel la dispoziția destinatarului" nu asigură un nivel adecvat de protecție a drepturilor persoanelor în cauză, în contextul prevederilor menționate.	
32.	art. 21 alin. (4) Cod civil „(4) Minorul care a împlinit vârsta de 16 ani poate deveni membru de cooperativă.”	Ministerul Tineretului și Sportului	Luând în vedere, că prin noua prevedere din art.1464 se reglementează dreptul minorului de a testa odată cu atingerea vârstei de 16 ani fără a fi necesar consimțământul prinților sau curatorului pentru a întocmi un testament, alin.(4) art. 21 ar putea fi modificat în următoarea redacție: ”Minorul care a împlinit vârsta de 16 poate deveni membru de cooperativ. De asemenea, minorul are dreptul fără consimțământul părintelui sau curatorului de a dispune prin testament.”	Se acceptă. Pct. 17 al proiectului a fost completat cu următorul text: „4) alineatul (4) se compeltează cu cuvintele: „De asemenea, minorul care a împlinit 16 ani are dreptul fără consimțământul părintelui sau reprezentantului său legal de a dispune prin testament.”.
33.	(2) Persoana fizică are dreptul să practice activitate profesională din nume și pe cont propriu din momentul întrunirii condițiilor stabilite de lege pentru aceasta.	SA „Victoriabank”	La art. 26 alin. (2) să fie exclusă eroarea utilizării sintagmei ”de” după cuvîntul ”activitate”.	Se acceptă.
34.	pct. 25 al proiectului „În capitolul II, după textul „Secțiunea 1 Dispoziții generale” se	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare	La punctul 25, atragem atenția că art. 33 din Legea nr. 780/2001 nu prevede ca element de sistematizare a normelor actului legislativ § (paragraful).	Nu se acceptă. Deși paragraful nu a fost reglementat în Legea nr. 780/2001 drept un element structural al actului legislativ, totuși acesta există la moment în Codul civil în cadrul

	completează cu textul „§ 1. Dispoziții comune”;			secțiunii a 2-a a Capitolului II, Titlul II al Cărții întâi. Totodată, în proiectul legii privind actele normative care se află în examinare în Parlament se va aborda acest subiect. În cazul unor proiecte de acte normative complexe, poate fi justificată o asemenea soluție în privința numerotării elementelor structurale.
35.	pct. 28 al proiectului	MAI	La pct. 28, cuvântul „desemnate” se va substitui cu cuvântul „desemnat”	Se acceptă.
36.	La art. 26 alin. (2)	ABM	să fie exclusă eroarea utilizării sintagmei ”de” după cuvântul ”activitate”.	Se acceptă.
37.	„ Articolul 26. Activitatea de întreprinzător și profesională a persoanei fizice (2) Persoana fizică are dreptul să practice activitate profesională din nume și pe cont propriu din momentul întrunirii condițiilor stabilite de lege pentru aceasta.	OMBUDSMAN	Excluderea cuvintelor „de” la alin.(2) din art. 26.	Se acceptă.
38.	Articolul 30. Domiciliul și reședința temporară	OMBUDSMAN	La art. 30 propunem completarea cu dispoziții care ar reglementa dreptul persoanelor fizice să își stabilească ori să își schimbe, în mod liber, domiciliul sau reședința, în țară sau în străinătate, cu excepția cazurilor prevăzute de legea specială.	Nu se acceptă. Normele propuse exced cadrul de reglementare al Codului civil, și se regăsesc în Constituția Republicii Moldova, în Legea nr. 269 din 9 noiembrie 1994 cu privire la ieșirea și intrarea în Republica Moldova și alte acte normative.
39.	Articolul 30¹ alineatul (1) Cod civil „Articolul 301. Dovada domiciliului sau a reședinței temporare (1) Pînă la proba contrară domiciliul sau reședința temporară a persoanei	Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor	Cuvintele „ca atare” de exclus, iar cuvintele „după caz, în alt act de identitate prevăzut de lege.” de substituit cu cuvintele „în permisul de ședere.”	Nu se acceptă. Termenul „ca atare” are sensul de „cu titlu de domiciliu”. Or, în actele de identitate pot fi indicate mai multe locuri, cum sunt locul nașterii titularului sau locul eliberării actului de identitate. Însă acestea nu indică domiciliul.

	fizice se prezumă că se află la locul menționat ca atare în buletinul de identitate sau, după caz, în alt act de identitate prevăzut de lege.			Sintagma „alt act de identitate” captează permisul de ședere, dar și alte acte care pot fi prevăzute de lege, din timp în timp. Scopul normei este să fie una de trimitere la legea specială și să acomodeze evoluția legii speciale.
40.	„Articolul 30. Domiciliul și reședința temporară (4) Stabilirea sau schimbarea domiciliului nu operează decât atunci când cel care ocupă sau se mută într-un anumit loc a făcut-o cu intenția de a avea acolo reședința obișnuită. Dovada intenției rezultă din declarațiile persoanei făcute la autoritățile competente să opereze stabilirea sau schimbarea domiciliului, iar în lipsa acestor declarații, din orice alte împrejurări de fapt.	Procuratura Generală	La art. 30 alin.(4) propunem sintagma „ <i>nu operează</i> ” de substituit cu sintagma „ <i>nu se operează</i> ” pentru a respecta sensul logic al construcției gramaticale, omisiunea fiind evidentă.	Nu se acceptă. Stabilirea sau schimbarea nu „se operează” de către vreo autoritate, ci se recunoaște de lege de drept.
41.	art. 31 alin.(6) Cod civil	Aparatul Președintelui Republicii Moldova	Considerăm inoportună excluderea alin.(6) al art. 31. Mai mult ca atât, această remaniere atrage după sine operarea modificărilor și în titlul articolului.	Nu se acceptă. Concepția reformei operate prin Legea nr. 66 din 13 aprilie 2017 este că persoana ocrotită își păstrează domiciliul la locul reședinței sale obișnuite și asta – deoarece ocrotitorul persoanei ocrotite nu tot timpul o reprezintă.
42.	„Articolul 31¹. Sediul profesional Persoana fizică care desfășoară o activitate de întreprinzător sau profesională își are domiciliul, în tot ceea ce privește acea activitate, și la sediul formei de exercitare a activității.	Procuratura Generală	La art. 31¹ propunem a revizui definirea <i>sediului profesional</i> , întrucât varianta propusă „ <i>...în tot ceea ce privește acea activitate, și la sediul formei de exercitare a activității</i> ”, este una confuză și neprevizibilă.	Nu se acceptă Sintagma urmează textele de referință din Codul civil al României, Italiei, Olandei și denotă sediul cabinetului de avocat, sediul notarului, sediul întreprinzătorului individual.

43.	art. 31¹-31⁹ Cod civil	Aparatul Președintelui Republicii Moldova	Atragem atenție asupra faptului că articolele 31 ¹ -31 ⁹ sînt expuse fără o succesiune/ordine firească și logică.	Se acceptă parțial. Înainte de art. 17 se introduce Secțiunea 1, „Dispoziții generale”, iar înainte de art. 31 ³ se introduce „Secțiunea 2 - Respectul datorat ființei umane și drepturilor ei inerente”.
44.	” Articolul 31³. Drepturi ale personalității (1) În condițiile legii, orice persoană fizică are dreptul la viață, la sănătate, la integritate fizică și psihică, la libera exprimare, la nume, la onorare, demnitate și reputație profesională, la propria imagine, la respectarea vieții intime, familiale și private, la protecția datelor cu caracter personal, la respectarea memoriei și corpului său după deces, precum și alte asemenea drepturi recunoscute de lege. (2) Aceste drepturi sunt insesizabile și inalienabile.”	SA „Victoriabank”	<i>Comentarii:</i> Dreptul la viață, la sănătate, la nume, la onoare, și alte asemenea drepturi – fac parte din categoria celor universale. Respectiv, nu considerăm corectă sintagma ”în condițiile legii” raportată la aceste drepturi fundamentale, or ele nu pot fi în nici un mod condiționate de lege.	Nu se acceptă. Aceste drepturi sunt reglementate de tratatele internaționale, de Constituție și de legislația internă.
45.	” Articolul 31³. Drepturi ale personalității (1) În condițiile legii, orice persoană fizică are dreptul la viață, la sănătate, la integritate fizică și psihică, la libera exprimare, la nume, la onorare, demnitate și reputație profesională, la propria imagine, la respectarea vieții intime, familiale și private, la protecția datelor cu caracter personal, la respectarea memoriei și corpului său după deces, precum și alte asemenea drepturi recunoscute de lege. (2) Aceste drepturi sunt insesizabile și inalienabile.”	ABM	SE REPETA CA SI MAI SUS	Idem
46.	Articolul 31⁴. Interzicerea unor acte patrimoniale Orice acte care au ca obiect conferirea unei valori patrimoniale corpului uman, elementelor sau produselor sale sunt lovite de nulitate	OMBUDSMA N	Ar fi oportun să precizați la art. 31 ⁴ de care act a avut în vedere legiuitorul.	Nu se acceptă includerea unei precizări. Precizări se fac în doctrină și jurisprudență. Un exemplu evident este vânzarea de organe și țesuturi umane.

	absolută, cu excepția cazurilor expres prevăzute de lege.			
47.	PROPUNERI	OMBUDSMAN	Includerea unui articol care ar reglementa prelucrarea datelor cu caracter personal al persoanelor.	Nu se acceptă pentru a evita paralelisme cu legea specială
48.	Articolul 31⁵. Dreptul la propria imagine	CENTRUL NAȚIONAL PENTRU PROTECȚIA DATELOR CU CARACTER PERSONAL AL REPUBLICII MOLDOVA	Analizînd prevederile pct. 21 al proiectului, prin care se propune completarea Codului civil cu art. 31¹-31⁹, constatăm o serie de paralelisme și conflicte ale acestora cu nonnele existente, prevăzute în special de Legea privind protecția datelor cu caracter personal - situație care poate genera grave probleme de interpretare și aplicare corectă de către actorii implicați. Mai mult, cu regret, constatăm că, nici Nota informativă a proiectului nu face lumină la acest aspect, nefiind indicate careva argumente de rigoare cu referire la importanța/necesitatea/scopul acestui articol. A) Art.31⁵ „Dreptul la propria imagine „, Reieșind din prevederile art. 3 din Legea privind protecția datelor cu caracter personal, imaginea persoanei fizice reprezintă date cu caracter personal (informație referitoare la o persoană fizică identificată sau identificabilă).	Se acceptă parțial. Codul civil este completat cu lista drepturilor personale nepatrimoniale pentru a sublinia natura lor de drepturi civile. Într-adevăr, ele sunt protejate și prin legi de drept public, cum ar fi Legea privind protecția datelor cu caracter personal, dar ele se apără și prin metode de drept civil. Art. 31⁵ clar indică faptul că dispozițiile art. 31⁶ rămîn aplicabile. Acestea, la rîndul lor, permit atingerile permise de lege, conform art. 31⁷ alin. (1), nu constituie o încălcare a dreptului la viață privată atingerile care sunt permise de lege sau de tratatele internaționale privitoare la drepturile omului la care Republica Moldova este parte. Suplimentar, Legea privind protecția datelor cu caracter personal are caracter special și se va aplica cu precădere. În special, Codul civil nu reglementează modul de prelucrare datelor cu caracter personal, care rămîne rezervat legii speciale. Suplimentar, pentru spor de precizie, textul alin.(1) a fost modificat pentru a arăta că prin alte legi se pot prevedea excepții de la cerința consimțământului.

În același timp, art. 5 al aceleiași legi expune expres cazurile când astfel de categorii de date cu caracter personal (precum imaginea) pot fi prelucrate, și anume:

- când există consimțământul subiectului sau reprezentantului legal (în cazul persoanei fără capacitate de exercițiu sau limitată);

- fără consimțământul subiectului, în cazul când prelucrarea este necesară pentru: executarea unui contract la care subiectul este parte, îndeplinirea unei obligații care îi revine operatorului conform legii, executarea sarcinilor de interes public sau care rezultă din exercitarea prerogativelor de autoritate publică, realizarea unui interes legitim al operatorului etc.

În context, analizînd prevederile art. 31⁵ intenționat a fi introduse prin proiectul dat, reiese că prelucrarea imaginii poate avea loc doar cu acordul subiectului, acesta fiind îndreptățit să interzică/împiedice oricînd prelucrarea datelor sale (inclusiv în cazul când aceasta se face în scop jurnalistic și interes public/legitim, de către un organ abilitat să efectueze măsuri speciale de investigații etc.).

Aceste aspecte au fost precizate în Nota informativă.

			In acest sens, considerăm că <u>alineatul (1) din art. 31 restrânge temeiurile juridice de prelucrare prevăzute expres de Legea privind protecția datelor cu caracter personal.</u>	
49.	art. 31⁵ cu prevederile art. 31⁷ Cod civil Articolul 31⁵. Dreptul la propria imagine (1) În exercitarea dreptului la propria imagine, persoana poate să interzică ori să împiedice reproducerea, în orice mod, a înfățișării sale fizice ori a vocii sale sau, după caz, utilizarea unei asemenea reproduceri. Dispozițiile art. 31⁶ rămân aplicabile. (2) Dacă o persoană consimte ca imaginea sa să fie captată în circumstanțe din care rezultă în mod evident că imaginea va fi difuzată, se prezumă că ea de asemenea consimte la reproducerea și difuzarea acesteia pe cale obișnuită, așa cum se putea aștepta în mod rezonabil în aceste circumstanțe. Articolul 31⁷. Limitele dreptului la viață privată (1) Nu constituie o încălcare a dreptului la viață privată atingerile care sunt permise de lege sau de tratatele internaționale privitoare la drepturile omului la care Republica Moldova este parte.	Aparatul Președintelui Republicii Moldova	Merită a fi analizată suplimentar coroborarea art. 31⁵ cu prevederile art. 31⁷.	Nu se acceptă. Coroborarea are loc prin sintagma „Dispozițiile art. 31⁶ rămân aplicabile. ” de la art. 31⁵ alin.(1). La rândul său, art. 31⁶ face referire la art. 31⁷, care are prioritate. Deci, art. 31⁷ este excepția prioritară de la art. 31⁵ și 31⁶.

	(2) Exercițarea drepturilor și libertăților constituționale cu bună-credință și cu respectarea tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte nu constituie o încălcare a dreptului la viață privată.			
50.	Art.31⁶	CNPDCP	art. 31⁶ “Atingeri aduse vieții private ”: Pentru CNPDCP este incertă oportunitatea unui astfel de articol în Codul civil, prin care se indică expres atingerile aduse vieții private, în contextul în care o mare parte din normele propuse întrunesc semnele unor fapte prejudiciabile prevăzute expres de legea penală și pasibile de pedeapsă penală (spre exemplu: art. 179 CP - violarea de domiciliu, art. 178 CP - violarea dreptului la secretul corespondenței etc.). În această ordine de idei, rămîne neclar cum va fi făcută distincția între delictul civil și cel penal, spre exemplu: pătrunderea sau rămînerea ilegală în domiciliul persoanei - intrarea sau rămînerea fără drept în locuință, furtul - luarea din locuință a oricărui obiect fără consimțământul celui care o ocupă legal etc. Se observă că în cazul reglementării propuse în Codul civil (art. 31⁶lit. a)) nu există termenul „pătrundere”, ci „intrare fără drept în	Nu se acceptă. Din capul locului subliniem că norma care introduce lista de încălcări folosește sintagma „pot fi considerate ca atingeri”, ceea ce denotă o marjă de apreciere a instanței de judecată sesizate în funcție de circumstanțe. Apărarea acelorași valori prin norme de drept civil și, concomitent, prin norme de drept penal, este un fenomen normal, aplicându-se și diferite proceduri. Victima decide dacă acționează prin plângere penală, acțiune civilă sau împreună. Totodată nu este necesar ca latura obiectivă (fapta) de drept penal și de drept civil (răspundere delictuală) să coincidă. Faptul că ușa nu este încuiată sau chiar este deschisă nu este un motiv de a intra în locuința străină.

		locuință" (or „intrarea" ar putea avea loc inclusiv dacă, spre exemplu, ușa era descuiată). Totodată, nu este clar ce anume diferențiază luarea unui bun din imobilul în care o persoană a pătruns fără drept (reglementare propusă în Codul civil) de infracțiunea de flirt. Or, luarea unui bun străin s-ar putea face și fără vinovăție (spre exemplu, din eroare). În partea ce ține de „ținerea vieții private sub observație, prin orice mijloace, în afară de cazurile prevăzute expres de lege", ar fi oportun expunerea cărorva cazuri de rigoare (în afara celor prevăzute de lege). În această situație, ar fi relevant exemplul vecinilor foarte curioși, care de cum aud pași pe scări, deschid ușa și privesc la noul intrat, sau faptul că unii stau și se uită prin vizorul ușii, alții supraveghează ferestrele și multe altele. Nu este clar cum ar putea fi reclamat un asemenea comportament, care în mod cert este menit „să te țină sub observație", cum poate fi făcută dovada faptelor (or probatoriul ar fi o problemă reală în asemenea situații). De asemenea, pot exista persoane care „te țin sub observație"	Luarea unui bun ar putea fi infracțiune (dacă luarea este o sustragere) sau, dacă este din eroare, nu este infracțiune. Norma Codului civil doar indică faptul că astfel se violează viața privată a persoanei, și deschide posibilitatea angajării răspunderii delictuale, independent dacă fapta este penală sau nu. Codul civil este legea materială și nu se ocupă de aspecte de probațiune. Respectiv, împrejurarea că anumite fapte sunt greu de demonstrat nu ar trebui să afecteze probațiunea. Linia de demarcare dintre observația admisibilă și cea care atinge viața privată este parțial trasată de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, în special în privința punerii sub observație a modului de viață a persoanelor publice.
--	--	--	--

telefonică (spre exemplu: sună și nu vorbesc, dorind să ane dacă ești sau nu acasă). In mod cert, aceasta este un mod deranjant de ținere sub observație, care uneori te determină să îți schimbi numărul de telefon, dar iarăși - cum poate fi dovedit acest lucru?

Concomitent, în partea ce ține de „difuzarea sau utilizarea corespondenței, manuscriselor ori a altor documente personale, inclusiv a datelor privind domiciliul, reședința, precum și numerele de telefon ale unei persoane sau membrilor familiei sale, fără consimțământul persoanei căreia acestea îi aparțin sau care, după caz, are dreptul de a dispune de ele ", subliniem că poate exista situația în care cineva (spre exemplu un prieten) oferă altei persoane numărul de telefon mobil al unei persoane sau adresa e-mail fără consimțământul acesteia.

În acest caz, ar putea fi dovedită lipsa consimțământului? Și dacă da, cum anume? Dacă cel care a furnizat aceste date cu caracter personal este un bun prieten, prezumându-se astfel că persoana i-a pennis (iar dovada contrară fiind cam greu de probat).

Mai mult, în asemenea situații, pe lângă faptul că prejudiciul provocat este destul de greu de

			demonstrat, cum acesta va fi cuantificat? De asemenea, rămîne neclar dacă situațiile neindicate expres în acest articol vor constitui sau nu o atingere adusă vieții private.	
51.	Articolul 31⁷. Limitele dreptului la viață privată (1) Nu constituie o încălcare a dreptului la viață privată atingerile care sunt permise de lege sau de tratatele internaționale privitoare la drepturile omului la care Republica Moldova este parte. (2) Exercițarea drepturilor și libertăților constituționale cu bună-credință și cu respectarea tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte nu constituie o încălcare a dreptului la viață privată	CNPDCP	Avînd în vedere prevederile art. 4, 8 și 54 din Constituția Republicii Moldova, inclusiv ale art. 1 alin. (3) din Codul civil, întru evitarea ambiguităților de interpretare, considerăm necesar a expune acest articol, după cum urmează: „Articolul 31⁷. Restrîngerea dreptului la viață privată Restrîngerea dreptului la viață privată este admisă doar în condițiile prevăzute expres de lege sau de tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, cu respectarea rigorilor stabilite de art. 54 din Constituția Republicii Moldova.	Nu se acceptă. Norma din proiect reglementează relațiile dintre persoanele private, pe când articolul din Constituție, reglementează raporturile de drept public dintre stat și cetățeni.
52.	Articolul 31⁷. Limitele dreptului la viață privată (1) Nu constituie o încălcare a dreptului la viață privată atingerile care sunt permise de lege sau de tratatele internaționale privitoare la drepturile omului la care Republica Moldova este parte.	OMBUDSMA N	Recomandăm reformularea sau excluderea textului la alin.(1) din art.31⁷	Nu se acceptă. Scopul normei este de a clarifica faptul că prin legi pot fi operate anumite limite ale drepturilor personalității. Așa cum denotă și unele observații din prezentul tabel de divergențe, limitele impuse prin legi trebuie să se aplice.

53.	Articolul 31⁸. Presumția de consimțământ (5) De asemenea, consimțământul nu este necesar în cazul în care o imagine, document personal sau o înregistrare audio sau video se face sau este folosită în baza legii în scopuri oficiale, sau în cazul în care cineva execută un act public în interes public.	BNM	La art. 31⁸ alin. (5), este interpretabilă sintagma ” în cazul în care cineva execută un act public în interes public”, în sensul că nu este clar dacă se are în vedere actele emise de autorități publice în interes general sau actele oricăror persoane, dar care au un caracter “public”	Nu se acceptă. Sintagma nu se referă la persoane publice sau acte făcute în public, ci actele de putere publică, ale autorităților publice și altor persoane asimilate (de exemplu, executorul judecătoresc).
54.	Articolul 31⁸. Presumția de consimțământ	CNPDCP	d) Art. 31⁸ „Presumția de consimțământ”: Sub aspect general, deși reglementarea „presumției de consimțământ prezintă interes, nu este clar dacă această presumție trebuie apreciată drept una absolută sau nu. Pe de altă parte, constatăm că o serie de alineate ale acestui articol reglementează, în paralel, situații similare regăsite, la moment, în cadrul Legii privind protecția datelor cu caracter personal, aspecte problematice care trebuie analizate prin prisma celor menționate mai jos. Spre exemplu: Alin. (2) și (3) ale art. 31⁸, care prevăd cazul de retragere a consimțământului persoanei și art. 16 din Legea privind protecția datelor cu caracter personal, citat: „Subiectul datelor cu caracter personal are <u>dreptul de a se opune în orice moment</u>. în mod gratuit, din	Nu se acceptă. Normele speciale cuprinse în alin.(2) nu se referă anume la date cu caracter personal, ci la documente personale, imagini, înregistrări, opinii. Nu este neapărat ca acestea să conțină date cu caracter personal, ci se poate referi la documente sau opinii personale.

motive întemeiate și legitime legate de situația sa particulară, ca datele cu caracter personal care îl vizează să facă obiectul unei prelucrări, cu excepția cazurilor în care legea stabilește altfel. Dacă opoziția este justificată, prelucrarea efectuată de operator nu mai poate viza aceste date".

Reieșind din textul proiectului legii, se reține că persoana își poate retrage consimțământul doar în cazul utilizării documentelor personale, imaginii, înregistrărilor video/audio, opiniilor personale.

Considerăm că norma propusă ar restrânge neargumentat persoana în dreptul de a-și retrage consimțământul față de prelucrarea nemijlocită a altor informații cu caracter personal (datelor cu caracter personal) ce nu se regăsesc în lista exhaustivă intenționat a fi introdusă în Codul civil.

Mai mult, reieșind din prevederile art. 16 al Legii privind protecția datelor cu caracter personal, consimțământul poate fi retras, iar operatorul este obligat să se conformeze doar dacă solicitarea subiectului include motive temeinicie și legitime legate de situația sa particulară și doar dacă legea nu prevede altfel.

Nu există conflict între articolul propus și Legea specială, ci, din contra, se implementează Legea specială, care dispune că subiectul are dreptul de a se opune [...] din motive întemeiate și legitime **legate de situația sa particulară**. În ipoteza prevăzută de articolul propus situația este una particulară: imaginea sau înregistrarea vizează persoana și acestea urmează a fi difuzate public. Nedorința de a fi arătat într-un material public ar trebui să constituie un motiv suficient. Această situația nu poate fi egalată cu cea în care într-o bază de date privată se stochează date cu caracter personal, fără intenția de a le face publice.

Or statului îi revine o obligație pozitivă de a proteja viața privată a persoanei, mai ales față de dezvăluirea nedorită a unor informații în public.

Nu se acceptă.

Norma nu limitează dreptul de a retrage consimțământul doar în cazul utilizării documentelor personale, imaginii, înregistrărilor video/audio, opiniilor personale. Noma se referă la ipoteza concretă de reglementare a articolului.

Aceasta nu exclude aplicabilitatea Legii privind protecția datelor cu caracter personal conform domeniului său de aplicare.

Pe de altă parte, propunerea regăsită la alin. (2) și (3) al art. 31 al proiectului lărgeste în mod absolut acest drept al subiectului, care astfel, va putea retrage consimțământul în orice moment, fără motive suficiente și o bază temeinică, totodată fiind obligat să achite prejudiciul cauzat persoanei căreia i-a acordat consimțământul (de altfel nefiind clar cum acesta va fi calculat și achitat).

Toate aceste momente în continuare vor conduce la un conflict de norme între Codul civil și Legea privind protecția datelor cu caracter personal, promovându-se soluții diferite asupra aceluiași obiect al reglementării legale.

- Alin. (4)-(6) ale art.31⁸

În continuare reiterăm, că art. 5 alin. (5) al Legii privind protecția datelor cu caracter personal expune expres cazurile când prelucrarea datelor cu caracter personal poate fi efectuată în lipsa consimțământului subiectului.

În același timp, constatăm că prin intermediul alin. (4)-(6) al art. 31⁸ planificat a fi introdus, autorul proiectului în continuare utilizează paralelisme cu Legea privind protecția datelor cu caracter personal, restrângând neargumentat temeiurile juridice de prelucrare a datelor cu

Se acceptă.

A fost introdus alin.(7) care precizează că:
„(7) Prin lege se pot prevedea alte cazuri în care consimțământul persoanei este prezumat sau nu este necesar pentru utilizarea documentelor personale, imaginii sau înregistrărilor audio sau video sau opiniilor personale.”

			caracter personal în lipsa consimțământului.	
55.	art. 31⁹ alin. (3) Cod civil „(3) În lipsa unei opțiuni exprese a persoanei decedate, va fi respectată, în ordine, voința soțului, părinților, descendenților, rudelor în linie colaterală până la al patrulea grad inclusiv, moștenitorilor ori dispoziția primarului comunei, orașului sau municipiului în a cărei rază teritorială a avut loc decesul. În toate cazurile se va ține seama de apartenența confesională a persoanei decedate.”	Ministerul Tineretului și Sportului	În art.31 ⁹ , alin.(3) propunem, ca după cuvintele ”apartenență confesională” să fie introduse cuvintele ”sau, după caz, lipsa apartenenței confesionale”, astfel încât libertatea conștiinței a persoanelor atele și agnostice să fie respectat și după decesul acestora. Varianta propusă ar putea fi următoarea: ”În lipsa unei opțiuni exprese a persoanei decedate, va fi respectat, în ordine, voința soțului, părinților, descendenților, rudelor în linie colaterală până la al patrulea grad inclusiv, moștenitorilor ori dispoziția primarului comunei, orașului sau municipiului în a cărei rază teritorială a avut loc decesul. În toate cazurile se va ține seama de apartenența confesională sau, după caz, lipsa apartenenței confesionale a persoanei decedate.”	Se acceptă. Norma a fost reformulată.
56.	COMPLETAREA PUNCTULUI 21 AL PROIECTULUI CU ART.31¹⁰	CNPDCP	Considerăm indispensabilă completarea pct. 21 al proiectului cu un articol nou, cu următorul conținut: „Articolul 31 ¹⁰ . Prelucrarea datelor cu caracter personal Orice prelucrare a datelor cu caracter personal, prin mijloace automatizate sau neautomatizate, se poate face numai în cazurile și condițiile prevăzute de legea specială.”	Nu se acceptă. Codul civil nu reglementează prelucrarea datelor cu caracter personal.

57.	Art. 55 alin. (1) Cod civil „(1) Persoana juridică este subiectul de drept constituit în condițiile legii, avînd o organizare de sine stătătoare și un patrimoniu propriu și distinct, afectat realizării unui anumit scop conform cu legea, ordinea publică și bunele moravuri.”.	Camera Înregistrării de Stat	2. La Art.I, punctul 26, subpunctul 2), cuvîntul „afectat” de substituit prin cuvîntul „destinat”.	Nu se acceptă. Noțiunea „afectat” este uzuală pentru exprimarea sensului de atribuire, apartenență și destinație și are un înțeles juridic bine definit și apropiat celui imprimat în conținutul alin. (1) art. 55 al proiectului Codului civil.
58.	Art. 60 alin. (5) Cod civil 2) la alineatul (5), cuvîntul „expirarea” se substituie cu cuvintele „suspendarea sau retragerea”.	Camera Înregistrării de Stat	3. La punctul 27, subpunctul 2), cuvîntul „expirarea” urmează a fi menținut, întrucît licențele eliberate de autoritățile de licențiere, indicate în Legea nr. 451-XV din 30 iulie 2001 privind reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător, sînt valabile pe parcursul termenului pentru care au fost emise. Atît suspendarea, cît și retragerea licenței sunt acțiuni întreprinse de autoritățile de licențiere de privare a titularului de licență de dreptul de a desfășura un anumit gen de activitate. Cu toate acestea, dreptul persoanei juridice de a practica activitatea pentru care este necesară licență poate înceta și o dată cu expirarea termenului pentru care a fost emis actul administrativ cu caracter permisiv.	Se acceptă. Pct. 27 sbp. 2) din proiect va avea următorul cuprins : „2) la alineatul (5), după cuvîntul „expirarea” se completează cu cuvintele „, suspendarea sau retragerea”.”
		Comisia Națională a Pieței Financiare	Modificarea propusă la art. 60 alin.(5) urmează a fi racordată cu art.13 din Legea 451-XV din 30.07.2001 “Privind reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător”. Or, dreptul persoanei de a practica activitatea licențiată încetează și urmare a expirării termenului pentru care actul permisiv a fost eliberat.	Se acceptă. Pct. 27 sbp. 2) din proiect va avea următorul cuprins : „2) la alineatul (5), după cuvîntul „expirarea” se completează cu cuvintele „, suspendarea sau retragerea”.”

59.	Art. 61 Cod civil „Articolul 61. Capacitatea de exercițiu a persoanei juridice (1) Persoana juridică își exercită, de la data constituirii, drepturile și își execută obligațiile prin administrator. Persoana juridică poate avea unul sau mai mulți administratori. (2) Are calitatea de administrator persoana fizică sau, în cazurile expres prevăzute de lege, persoana juridică care, în condițiile legii și a actului de constituire, este desemnate să acționeze, în raporturile cu terții, individual sau colectiv, în numele și pe seama persoanei juridice. Persoana juridică cu scop lucrativ poate avea în calitate de administrator o altă persoană juridică. (2¹) În raporturile cu terții, persoana juridică este angajată prin actele juridice ale administratorului cu excepția cazului când actele astfel încheiate depășesc limitele împuternicirilor sale prevăzute de lege. Dispozițiile actului de constituire ori hotărârile organelor persoanei juridice care limitează împuternicirile conferite de lege administratorului sunt inopozabile terților, chiar dacă au fost îndeplinite formalitățile de publicitate. (2²) Înregistrarea administratorului sau altei persoane cu drept de reprezentare a persoanei juridice în registrul de publicitate prevăzut de lege face inopozabilă terților orice	Camera Înregistrării de Stat	4. La punctul 28: - dat fiind faptul că art. 61 se expune într-o redacție nouă, alineatele necesită a fi numerotate de la (1) la (7), fără specificarea indicilor cum ar fi: (2¹), (2²), (2³); - urmează a indica expres ca actul de constituire al persoanei juridice în mod obligatoriu să conțină prevederi referitoare la organul executiv unipersonal sau, după caz, colegial, cu stipularea expresă a atribuțiilor acestora; - ultima propoziție de la alin.(1) și prima de la alin.(4) necesită a fi reformulate și, după caz, comasate, întru evitarea dublării normei; - ultima propoziție de la alin.(2) urmează a fi exclusă, întrucât dublează sensul prevederii expuse în prima propoziție de la același aliniat; - la alin. (2¹) necesită a fi făcută concretizarea care organe ale persoanei juridice vor fi în drept să limiteze împuternicirile conferite de lege administratorului; - la alin.(3) după cuvântul „raporturilor” de completat cu cuvântul „juridice”, iar textul „dacă legea sau actul de constituire nu prevede altfel” urmează a fi exclus întrucât este de prisos.	Nu se acceptă. Renumerotarea elementelor structurale va fi realizată odată cu republicarea Codului civil. Nu se acceptă. Nu este justificat de a include în lege soluții care deja se regăsesc în actele normative. Nu se acceptă. Competența organelor se determină de legea care reglementează forma organizatorică respectivă sau actul constitutiv. Se acceptă parțial.
	(2²) Înregistrarea administratorului sau altei persoane cu drept de reprezentare a persoanei juridice în registrul de publicitate prevăzut de lege face inopozabilă terților orice	SA „Victoriabank”	<i>Comentarii:</i> La alineatul (2) trebuie excluse erorile gramaticale, și anume redactat în felul următor: <i>”Are calitatea de administrator persoana fizică sau, în cazurile expres prevăzute de lege, persoana juridică care, în condițiile legii și <u>ale</u> actului de constituire, este desemnată să acționeze, în raporturile cu terții, individual sau</i>	Se acceptă.

	încălcare cu privire la desemnarea acestora, cu excepția cazului în care persoana juridică demonstrează că terții în cauză cunoșteau încălcarea. (2³) În cazul în care persoana juridică are mai mulți administratori, fiecare dintre ei poate acționa în mod individual din numele și pe seama persoanei juridice, cu excepția cazului când obligativitatea consimțământului suplimentar al altui administrator sau al tuturor administratorilor rezultă expres din lege sau din actul de constituire. O asemenea excepție este opozabilă terților doar dacă este notată în registrul de publicitate în care este înregistrată persoana juridică respectivă. (3) Raporturilor dintre persoana juridică și administrator li se aplică dispozițiile legale cu privire la reprezentare și mandat dacă legea sau actul de constituire nu prevede altfel. (4) Persoana juridică trebuie să aibă cel puțin un administrator. În cazul în care administratorul nu este desemnat, membrii sau creditorii persoanei juridice pot cere instanței de judecată desemnarea acestuia. Administratorul desemnat de instanța de judecată este revocat de aceasta în cazul în care organul competent al persoanei juridice decide desemnarea organului executiv.”.		<i>colectiv, în numele și pe seama persoanei juridice. Persoana juridică cu scop lucrativ poate avea în calitate de administrator o altă persoană juridică.”</i>	
	Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei	și	Articolul 61 Se propune a fi exclus alin. (3), raporturile dintre persoana juridică și administrator, care urmează a fi reglementate printr-un articol distinct, cu următorul conținut: ”Raporturile dintre persoana juridică și administrator (1) Raporturilor dintre persoana juridică și administratorul persoană juridică li se aplică dispozițiile legale cu privire la reprezentare și mandat, dacă legea sau actul de constituire nu prevăd altfel. (2) Administratorul persoană fizică va fi angajat și eliberat din funcție potrivit prevederilor legislației muncii, în baza hotărârii organului competent al persoanei juridice.”	Nu se acceptă. Problema este una complicată deoarece natura relațiile dintre administrator și persoana juridică este complexă și cade sub incidența mai multor ramuri de drept. Propunem această dificultate să nu fie soluționată în Codul civil.
60.	„Articolul 61. Capacitatea de exercițiu a persoanei juridice	BNM	La art. 61 alin. (2²) înțelegem că administratorul poate să acționeze cu drept de reprezentare a persoanei juridice din	Nu se acceptă. Obiectul de reglementare nu este momentul în care administratorul începe să-și exercite

	(2 ²) Înregistrarea administratorului sau altei persoane cu drept de reprezentare a persoanei juridice în registrul de publicitate prevăzut de lege face inopozabilă terților orice încălcare cu privire la desemnarea acestora, cu excepția cazului în care persoana juridică demonstrează că terții în cauză cunoșteau încălcarea		momentul înregistrării acestuia în registrul de publicitate prevăzut de lege. Raportat la aceste prevederi, atenționăm că în sectorul bancar, conform prevederilor art. 21 alin. (1) din Legea instituțiilor financiare nr. 550-XIII din 21.07.1995, administratorul trebuie să fie confirmat de Banca Națională a Moldovei înainte de începerea exercitării funcției.	mandatul, ci doar protecția terților față de eventualele vicii de desemnare sau de intrare în funcție care nu au fost luate în cont la etapa înregistrării administratorului în registru.
61.	„Articolul 61. Capacitatea de exercițiu a persoanei juridice (1) Persoana juridică își exercită, de la data constituirii, drepturile și își execută obligațiile prin administrator. Persoana juridică poate avea unul sau mai mulți administratori.	OMBUDSMA N	La alin.(1) din art.61 propunem să clarificați sintagma „Persoana juridică poate avea unul sau mai mulți administratori” în situația în care vor apărea contradicții între acestea.	Nu se acceptă. Proiectul face claritate pentru cazurile în care există contradicții.
62.	Articolul 61. Capacitatea de exercițiu a persoanei juridice	AMCHAM MOLDOVA	În art. 61 alin. (2₃) din proiect, propunem substituirea frazei „<i>O asemenea excepție este opozabilă terților doar dacă este notată în registrul de publicitate în care este înregistrată persoana juridică respectivă</i>” cu fraza „<i>O asemenea excepție este inopozabilă terților, chiar dacă au fost îndeplinite formalitățile de publicitate</i>”. Argumentare: Potrivit art. 61 alin. (2₁), (2₃) al proiectului: <i>(2₁) În raporturile cu terții, persoana juridică este angajată prin actele juridice ale administratorului cu excepția cazului când actele astfel încheiate depășesc limitele împuternicirilor sale prevăzute de lege. Dispozițiile actului de constituire ori hotărârile organelor persoanei juridice care limitează împuternicirile conferite de lege</i>	Nu se acceptă. Argumentul că nu poate fi impusă sarcina de verificare a registrului nu poate fi acceptat, deoarece legea prevede o prezumție absolută de cunoaștere a datelor înregistrate în registru. Registrul trebuie consultat ori de cât ori se încheie acte juridice pentru a determina dacă administratorul s-a schimbat sau nu, pentru a determina dacă persoana juridică este în stare de insolvabilitate sau există anumite interdicții. Invocarea secțiunii 40 din UK Companies Act nu este potrivită, fiindcă el nu se referă la modul în care acționează directorii, ci despre limitările împuternicirilor acestora. Din contra, secțiunea 44 din UK Companies Act menționează că compania, de regulă se semnează de 2 directori sau 1 director și un martor.

		administratorului sunt inopozabile terților, chiar dacă au fost îndeplinite formalitățile de publicitate. ... (23) În cazul în care persoana juridică are mai mulți administratori, fiecare dintre ei poate acționa în mod individual din numele și pe seama persoanei juridice, cu excepția cazului când obligativitatea consimțământului suplimentar al altui administrator sau al tuturor administratorilor rezultă expres din lege sau din actul de constituire. O asemenea excepție este opozabilă terților doar dacă este notată în registrul de publicitate în care este înregistrată persoana juridică respectivă. Propunem aplicarea aceleiași reguli cu privire la inopozabilitatea față de terți a limitărilor împuternicirilor acordate de o persoană juridică indiferent dacă această societate are, potrivit actelor sale de constituire, un singur sau mai mulți administratori. Or, în ambele cazuri, este importantă protecția terților de bună-credință care stabilesc raporturi contractuale cu persoana juridică. Nu este justificată impunerea sarcinii pentru acești terți de a se asigura că nu au fost instituite limitări ale împuternicirilor administratorului, prin verificarea registrului de publicitate la efectuarea fiecărei tranzacții. Cu titlu de drept comparativ, secțiunea 40 din partea 4 (Capacity of company and power of directors to bind it) din UK Companies Act 2006¹ (UK Companies Act 2006, http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/46/section/40) , prevede în favoarea terților de bună-credință, care intră în raporturi	Din contra, abordarea propusă de proiect corespunde cu cea din art. 75 din Legea societăților 31/1990 din România, conform căreia, dreptul de a reprezenta societatea aparține fiecărui administrator, cu excepția cazului în care se prevede altfel în actul constitutiv. Art. 35 alin.(2) din Legea germană SRL (Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung, GmbHG) și art. 78 alin.(2) din Legea germană privind societățile pe acțiuni (Aktiengesetz) ambele prevăd principiul că administratorii trebuie să acționeze împreună și ei pot acționa în mod individual numai dacă actul constitutiv le-o permite. Prin urmare, proiectul propune un regim mai facil pentru terți și introduce prezumția împuternicirilor individuale, precum și exclude necesitatea de verificare a actelor constitutive, ci doar a registrului. O asemenea abordare corespunde cu cea din § 181 din Codul comercial al Estoniei.
--	--	--	--

			juridice cu o societate comercială, prezumția că împuternicirile administratorilor de a institui obligații în sarcina companiei sunt libere de orice limitări, în temeiul actului de constituire. În aceeași secțiune, se precizează că terțul nu este obligat să se intereseze cu privire la existența unor limitări asupra împuternicirilor administratorilor. Este de menționat că protecția acordată terților de bună-credință nu exclude răspunderea pe care o poartă administratorii pentru încheierea actelor juridice cu depășirea împuternicirilor acordate de persoana juridică.	
63.	Articolul 61. Capacitatea de exercițiu a persoanei juridice (2) Are calitatea de administrator persoana fizică sau, în cazurile expres prevăzute de lege, persoana juridică care, în condițiile legii și ale actului de constituire, este desemnată să acționeze, în raporturile cu terții, individual sau colectiv, în numele și pe seama persoanei juridice. Persoana juridică cu scop lucrativ poate avea în calitate de administrator o altă persoană juridică.	Procuratura Generală	La art. 61 alin.(2) cuvântul „<i>desemnă</i>” a substitui cu cuvântul „<i>desemnată</i>”.	Se acceptă.
64.	Art. 68² Cod civil Articolul 68². Obligația de a urmări scopul persoanei juridice (1) Administratorul trebuie să acționeze în modul în care el consideră, cu bună-credință, că este	Camera Înregistrării de Stat	1) art. 68²: - alin.(1) necesită a fi reformulat, deoarece se prezumă că acționînd cu bună-credință administratorul va alege cea mai potrivită cale pentru atingerea scopurilor persoanei juridice;	Nu se acceptă. Această prezumție trebuie reglementată la nivel de lege pentru a putea fi invocată.

	cea mai bună cale de a atinge scopurile persoanei juridice, ținându-se cont în special de: a) consecințele probabile pe termen lung ale modului în care acționează; b) interesele salariaților persoanei juridice; c) necesitatea de a încuraja raporturile persoanei juridice cu furnizorii, clienții și alți cocontractanți; d) impactul activității persoanei juridice asupra comunității și mediului înconjurător; e) dezideratul de a menține o reputație că persoana juridică activează conform unor standarde înalte în domeniul său de activitate; f) necesitatea de a trata în mod echitabil membrii persoanei juridice. (2) Cu toate acestea, în cazurile expres prevăzute de lege, administratorul trebuie să acționeze pentru a proteja interesele creditorilor persoanei juridice.		- la alin.(2) cuvintele „Cu toate acestea,” urmează a fi excluse;	Cuvintele „Cu toate acestea,” indică în privința circumstanțelor de mai sus, specifice atingerii scopului persoanei juridice. Astfel, aplicarea prevederilor alin. (2) se va realiza ținându-se cont de circumstanțele de la alin. (1). Din această cauză, cuvintele „Cu toate acestea,” trebuie păstrate.
65.	Articolul 68². Obligația de a urmări scopul persoanei juridice (2) Cu toate acestea, în cazurile expres prevăzute de lege, administratorul trebuie să acționeze pentru a proteja interesele creditorilor persoanei juridice.	BNM	Cu referire la prevederile art. 68², în special la alin. (2) remarcăm că art. 1 din Legea instituțiilor financiare nr. 550-XIII din 21.07.1995 statuează o serie de obiective care, în înțelegerea noastră, trebuie urmărite de administratori, cum ar fi ”protejarea intereselor deponenților, păstrarea secretului depozitelor, neadmiterea riscului excesiv în sistemul financiar”. Respectiv, opinăm că art. 68² poate fi completat cu dispoziții care să permită stabilirea, prin legi speciale, a unor obiective specifice activității administratorului din anumite domenii, cum este cel bancar.	Se acceptă. Codul civil este o lege de aplicație generală, iar cerințele față de administratorii instituțiilor financiare cuprinse în legea specială se aplică cu precădere față de cere prevăzute de Codul civil. Aceasta rezultă și din formularea art. 3 alin.(4) din Codul civil în redacția proiectului.

			Eventual, propunem evaluarea oportunității includerii în secțiunea privind funcționarea persoanelor juridice de drept privat, a unor prevederi de derogare de la dispozițiile codului în favoarea legilor speciale din acest domeniu.	
66.	Articolul 68³. Obligația de a acționa cu competență și diligență (1) Administratorul trebuie să acționeze conform nivelului de competență și diligență corespunzătoare cunoștințelor, competenței și experienței pe care le deține, precum și a celor care se pot aștepta de la un bun administrator.	Camera Înregistrării de Stat	art. 68 ³ alin.(1), textul „, , precum și a celor care se pot aștepta de la un bun administrator” de exclus ca fiind de prisos.	Nu se acceptă. Această sintagmă este necesară în vederea raportării obiective la un nivel de competență și diligență a unui bun administrator, și nu doar la nivelul de competență deținut în mod efectiv de administrator.
67.	Articolul 68³. Obligația de a acționa cu competență și diligență (1) Administratorul trebuie să acționeze conform nivelului de competență și diligență corespunzătoare cunoștințelor, competenței și experienței pe care le deține, precum și a celor care se pot aștepta de la un bun administrator.	EBA Moldova	Propunem modificarea conținutului alineatului (1) după cum urmează: <i>"Administratorul trebuie să acționeze cu diligența pe care un bun proprietar o depune în administrarea bunurilor sale. Administratorul trebuie, totodată, să acționeze cu onestitate și loialitate în vederea realizării optime a intereselor persoanei juridice pe care o reprezintă sau a scopului urmărit de către aceasta"</i> . De cele mai multe ori, acțiunile sau omisiunile administratorilor sunt cauzate de lipsa experienței sau a cunoștințelor în vederea gestionării unei societăți comerciale. Or, fapta unui administrator poate consta atât în neîndeplinirea unor obligații de <i>a face</i> , precum nepunerea în executare a unei hotărâri a Adunării Generale, cât și în obligații de <i>a nu face</i> , atunci când conduita trebuie să comporte un caracter de abținere, precum a se abține de la vot ori de la încheierea unui act într-o situație de conflict de interese. Respectiv, <i>impunerea doar a obligației legale ca aceștia să acționeze conform cunoștințelor deținute nu este proporțională cu răspunderea pe care o poartă față de persoana juridică pe care o reprezintă</i> .	Nu se acceptă. Criteriul cuprins în art. 68 ³ alin.(1) a fost cristalizat în dreptul corporativ european. Ea se bazează pe „ <i>business judgment rule</i> ” prezenta în dreptul englez și german, conform cărora administratorul nu răspunde pentru orice prejudiciu suferit de societate. El în special nu răspunde dacă ia o decizie de afaceri despre care nu exista probabilitatea că va cauza prejudicii. Textul propus se bazează pe secțiunea 174 din Legea engleză privind companiile (2006); și corespunde și cu § 93 din Legea germană privind societățile pe acțiuni; art. 144/1 din Legea română a societăților; § 327(1) Codul comercial al Estoniei. Criteriul „bun proprietar” nu poate fi acceptat, fiindcă administratorul nu este un proprietar, iar activitatea persoanei juridice nu poate fi

			Criteriul bunului administrator, impune exigența necesară aprecierii răspunderii administratorilor nu doar pentru culpa gravă, ci și pentru culpa ușoară sau după cum a fost menționat mai sus, administratorii sunt gestionarii unui patrimoniu ce nu le aparține, ai unui patrimoniu de a cărui bună-administrare depinde prosperitatea persoanei juridice și care constituie interesul legitim al acesteia. Răspunderea administratorilor ar trebui apreciată în funcție de criteriul unui bun administrator și cel al unui bun gestionar. Răspunderea administratorilor incompetenți nu poate fi nicidecum limitată, întrucât vina pentru faptele acestora este a lor și tot ei sunt cel care trebuiau să găsească soluții de remediu.	asimilată cu proprietatea asupra unui bun. Un bun proprietar apără bunul, un bun administrator dezvoltă afacerea, ceea ce este o abordare mai riscantă, care trebuie luată în cont la soluționarea litigiilor privind răspunderea administratorului pentru o decizie de afaceri luată.
68.	Articolul 68⁴. Obligația de a evita conflictul de interese (1) Administratorul trebuie să evite situația în care el are sau poate avea un interes direct ori indirect care intră în conflict ori ar putea să intre în conflict cu interesele persoanei juridice. Administratorul trebuie să informeze organul competent despre această situație. (2) Administratorul aflat în conflict de interese trebuie să se abțină de la negocierea și luarea deciziei persoanei juridice referitoare la actul juridic sau operațiunea la care se referă conflictul. (3) Administratorul trebuie să se abțină de la utilizarea în folos propriu ori a persoanelor sale afiliate a bunurilor persoanei juridice, a denumirii persoanei juridice sau a calității sale de administrator al persoanei juridice în cazurile în care desfășoară activități proprii sau prin persoanele sale afiliate.	Camera Înregistrării de Stat	art. 68⁴ urmează a fi reformulat și expus într-o formă structurată, astfel încât să fie indicate concis cazurile de evitare a conflictului de interese.	Nu se acceptă. Pe lângă faptul că alin.(1) evocă o regulă generală privind conflictul de interese, alin. (3)-(5) tratează cazuri concrete.
		Comisia Națională a Pieței Financiare	La art. 68⁴ alin. (4) și alin. (5) din Proiect, propunem a înlocui sintagma “<i>sale afiliate</i>” cu sintagma “<i>cu care acționează în mod concertat</i>”.	Nu se acceptă. Propunerea nu este argumentată. Cuvintele „persoane afiliate” se regăsesc și la alin. (3) al aceluiași articol, fără ca în privința acestuia să fie făcută aceeași observație. Totodată, la alin. (2) al art. 68¹⁹ al proiectului sunt reglementate detaliat persoanele afiliate persoanei fizice, și anume: „(2) În sensul prezentului cod, sunt persoane afiliate persoanei fizice: a) soțul/soția, rudele și afinii pînă la gradul al doilea inclusiv ale persoanei fizice respective; b) societatea comercială în al cărei capital persoana fizică respectivă, individual sau împreună cu persoanele sale afiliate specificate la lit. a), deține controlul; c) persoana juridică care împreună cu persoanele sale afiliate specificate la alin.(1) lit. a) sau persoana fizică care acționează în

	(4) Administratorul trebuie să se abțină de la valorificarea, în folosul propriu sau a persoanelor sale afiliate, a oportunităților de a efectua investiții sau de a desfășura activități, pe care le-a cunoscut pe durata exercitării funcției dacă investiția sau activitatea a fost propusă persoanei juridice sau persoana juridică avea în ea un interes economic ori alt interes conform cu scopul urmărit, cu excepția cazului când persoana juridică a refuzat oportunitatea fără influența administratorului. (5) Administratorul trebuie să se abțină de la implicarea, în nume propriu sau prin persoanele sale afiliate, în activități identice, similare sau complementare cu cele desfășurate de persoana juridică (obligația de neconcurență). (6) Obligațiile prevăzute de dispozițiile prezentului articol nu se aplică în măsura în care administratorul a obținut aprobarea corespunzătoare de la organul competent al persoanei juridice.			numele sau pe contul persoanei fizice respective; d) persoana juridică sau fizică în numele sau pe contul căreia acționează persoana fizică respectivă; (3) Există control în situația în care persoana fizică sau juridică corespunde cel puțin uneia din următoarele condiții: a) deține singură sau împreună cu persoanele care acționează în mod concertat majoritatea participațiunilor cu drept de vot ale unei persoane juridice; b) deține singură sau împreună cu persoanele care acționează în mod concertat un număr de participațiuni cu drept de vot ce îi permite să numească ori să revoce majoritatea membrilor organului de supraveghere (consiliului) persoanei juridice, organul executiv sau majoritatea membrilor organului executiv și/sau cenzorul ori majoritatea membrilor comisiei de cenzori; c) exercită o influență dominantă asupra unei persoane juridice al cărei membru este, în temeiul unui contract încheiat cu persoana juridică în cauză sau al unei clauze din actul constitutiv ori al statutului persoanei juridice; d) este membru al unei persoane juridice și controlează singură, în temeiul unui acord încheiat cu alți membri ai persoanei juridice în cauză, majoritatea drepturilor de vot. (4) Controlul se prezumă atunci când majoritatea membrilor organului de supraveghere (consiliului) a fost desemnată prin votul unui membru al persoanei juridice pe parcursul a 2 ani financiari succesivi. Acel membru se consideră că a votat pentru aceste desemnări dacă, în decursul anului financiar în
--	--	--	--	--

				cauză, a deținut direct sau indirect mai mult de 40% din drepturile de vot, și dacă nu există nici un alt membru care deține direct sau indirect o cotă mai mare în drepturile totale de vot. (5) Pentru calcularea drepturilor de vot prevăzute de prezentul articol de asemenea se vor lua în considerare drepturile de subscriere și cumpărare de cote în capital care acordă drepturi de vot care pot fi exercitate la moment. (6) Drepturile de vot acordate de participațiunile deținute de persoana juridică controlată însăși sau de persoana juridică pe care ea le controlează nu se vor lua în cont la determinarea drepturilor de vot pe care persoana juridică care deține control le deține în persoana juridică controlată. (7) Dispozițiile prezentului articol se aplică doar în cazul în care prin dispoziții speciale nu s-au instituit, pentru anumite categorii de persoane sau domenii de reglementare, criterii diferite de determinare a afilierii și a controlului.” Astfel, din conținutul alin. (3) putem observa că acționarea în mod concertat este parte a instituției persoanelor afiliate, după cum aceasta a fost reglementată în art. 68¹⁹ al proiectului în cauză.
69.	Articolul 68⁵. Obligația de a nu accepta beneficii de la terți (1) Administratorul trebuie să refuze orice beneficiu de la un terț acordat în considerarea faptului că el este administrator sau că el săvârșește o acțiune sau omisiune în calitate de administrator. (2) Obligația prevăzută la alin.(1) nu se consideră încălcată dacă acceptarea beneficiului nu	Comisia Națională a Pieței Financiare	Propunem excluderea din art. 68⁵ a alin. (2), întrucât considerăm că orice acceptare de către administrator a oricărui beneficiu, <u>în considerarea faptului că el este administrator</u>, chiar dacă nu duce la apariția unui conflict de interese, este inacceptabilă și reprezintă conflict de interese.	Nu se acceptă. Acceptarea propunerii CNPF ar face interdicția prea excesivă și disproporționată, inclusiv având în vedere faptul că și funcționarii publici au permisiunea de a accepta unele cadouri simbolice și protocolare, cu respectarea condiției de a fi declarate în modul respectiv în conformitate cu Legea integrității nr. 82 din 25 mai 2017.

	poate, în mod rezonabil, să ducă la apariția unui conflict de interese.			
70.	Articolul 68⁶. Obligația de a declara interesul într-un act juridic sau operațiune care se propune persoanei juridice (1) Dacă administratorul persoanei juridice are un interes direct sau indirect într-un act juridic sau o operațiune care se propune persoanei juridice, el trebuie în prealabil să declare natura și măsura acelui interes în modul determinat în actul de constituire și lege. (2) În special, administratorul trebuie să comunice interesul direct sau indirect în privința unui terț care desfășoară o activitate identică, similară sau complementară cu cea a persoanei juridice.	Camera Înregistrării de Stat	4) art. 68 ⁶ alin.(2), cuvintele „În special,” de exclus.	Nu se acceptă. Termenul „în special” arată că cazul nu este decât o aplicare concretă a normei de la alin.(1). Codul deseori folosește sintagmei cum ar fi „în particular”, „îndeosebi”.
71.	Articolul 68⁷. Obligația de confidențialitate (1) Administratorul trebuie să păstreze confidențialitatea informațiilor pe care le deține în virtutea exercitării funcției sale, dezvăluirea cărora ar putea prejudicia interesele persoanei juridice.	Comisia Națională a Pieței Financiare	Conform art. 68 ⁷ alin. (1) din Proiect, administratorul trebuie să păstreze confidențialitatea informațiilor pe care le deține în virtutea exercitării funcției sale, dezvăluirea cărora ar putea prejudicia interesele persoanei juridice. Însă, legislația în vigoare, în particular, Legea nr. 171–XIII din 06.07.1994 „Cu privire la secretul comercial” nu definește noțiunea de ”confidențialitate”. În contextul dat, se propune înlocuirea sintagmei „ <i>administratorul trebuie să păstreze confidențialitatea informațiilor</i>	Nu se acceptă. Noțiunile de „secret comercial” și „informație confidențială” sunt diferite. Ultima – „informația confidențială” o cuprinde pe prima – „secretul comercial”. Or, nu doar o informație care are valoare comercială poate fi socotită confidențială. Proiectul la art. 68⁷ alin. (1) se referă la noțiunea integratoare de informație confidențială, pe care administratorul este obligat să le păstreze.

			pe care le” cu sintagma „administratorul trebuie să asigure respectarea cerințelor legislației referitor la secretul comercial în privința informațiilor care le” .	
72.	Articolul 68⁷. Obligația de confidențialitate	CNPDCP	Reieșind din varianta actuală a prevederilor pct. 32 al proiectului (și anume în partea ce ține de introducerea unui articol nou 68 ⁷ „Obligația de confidențialitate”), remarcăm ca <u>obligația administratorului de a păstra confidențialitatea</u> informațiilor pe care le deține în virtutea funcției sale <u>se răsfrânge doar în cazul celor ce pot prejudicia interesele persoanei juridice,</u> fiind omise neargumentat informațiile ce pot viza și o persoană fizică, indiferent de statutul său: angajat, client etc. (informație care de altfel trebuie să beneficieze de o protecție mai mare decât cea ce vizează entitatea juridică).	Se acceptă. Textul alineatului (1) a fost extins cu sintagma „ori ar angaja răspunderea persoanei juridice față de terți”. Astfel, dacă conform legii persoana juridică are o obligație de nedivulgare sau confidențialitate față de terți, administratorul trebuie să asigure că ea este respectată.
73.	Articolul 68⁷. Obligația de confidențialitate (1) Administratorul trebuie să păstreze confidențialitatea informațiilor pe care le deține în virtutea exercitării funcției sale, dezvăluirea cărora ar putea prejudicia interesele persoanei Juridice.	EBA MOLDOVA	Propunem modificarea conținutului alineatului (1) cu următorul cuprins: <i>"Administratorul trebuie sa păstreze informațiile confidențiale și secretele comerciale ale persoanei juridice la care are acces în calitatea sa de administrator. Această obligație revine administratorului și</i>	Nu se acceptă. Informațiile confidențiale includ secretele comerciale, care, conform art. 1431 ³ din Codul civil în redacția proiectului.

			<i>după încetarea calității de administrator. Conținutul și durata obligației de confidențialitate vor fi stipulate în contractual de mandat încheiat cu persoana juridică".</i> Totodată, am dori să atragem atenția asupra faptului că, legislația muncii de asemenea reglementează clauza de confidențialitate și și anume, Art. 53, alin. (1) din Codul Muncii stabilește că „<i>Prin clauza de confidențialitate părțile convin ca, pe toata durata contractului individual de muncă și timp de cel mult 2 ani după încetarea acestuia, sa nu divulge date sau informații de care au luat cunoștință în perioada executării contractului individual de munca, în condițiile stabilite de regulamentul intern al unității, de contractul colectiv sau de cel individual de muncă</i>". În acest context, în condițiile în care norma expusă <i>supra</i> stabilește un termen exact de valabilitate a clauze de confidențialitate, iar din art. 68' din proiect reiese că, obligația de confidențialitate imputabilă administratorului are o durată nelimitată, și mai mult, ținând cont de principiul aplicării normei speciale (<i>în casu</i>: art.53 Codul Muncii), norma din proiect comportă un caracter ambiguu și ar putea suscita interpretări la nivel de aplicare.	Este evident că contractul dintre administrator și persoana juridică poate determina care anume informație este confidențială, iar norma din art. 68⁷ alin.(1) nu se opune acestui fapt. În ce ține de dreptul de a stabili durata obligației de confidențialitate după încetarea calității de administrator, a se vedea art. 68¹⁴ alin.(2) lit. d) care este consistentă cu dispozițiile Codului muncii în sensul în care impune asumarea în scris unei asemenea obligații, adică, dacă obligația de confidențialitate nu a fost asumată și pentru perioada de după încetarea calității de administrator, înseamnă că ea nu incumbă fostului administrator. În clauza prin care administratorul își asumă confidențialitatea va fi stipulată și durata, care, conform Codului muncii este de maxim 2 ani, dacă relația dintre de administrator și persoana juridică este guvernată de Codul muncii. Or, Codul muncii prevede și excepții de la aplicare sa anumitor conducători ai unității.
74.	Articolul 68⁸alin. (2) (2) Cu condiția informării suficiente despre cazul respectiv și a respectării regulilor privind conflictul de interese, organul care are competența de desemna administratorul ori alt organ competent conform actului de constituire poate hotărî:	MAI	<i>La pct. 34, art. 68⁸alin. (2)</i> textul „de desemna administratorul" se va ajusta din punct de vedere gramatical	Se acceptă.

75.	Articolul 68⁸. Derogări, limitări și excluderi de la obligațiile și răspunderea administratorului (1) Este lovită de nulitate absolută orice stipulație din actul de constituire, alt act al persoanei juridice sau contract cu administratorul: a) prin care se limitează sau se exclud obligațiile prevăzute din lege ale administratorului; b) prin care în mod anticipat se limitează sau se exclude răspunderea pe care administratorul o poartă conform legii față de persoana juridică.	Procuratura Generală	La art. 68⁸ alin.(l) propunem după cuvintele „<i>cu administratorul</i>” a completa cu cuvintele „<i>prin care</i> ”, iar de la lit. a) și lit. b) a le exclude pentru a evita repetările.	Se acceptă.
76.	Articolul 68⁹. Condițiile acțiunii de tragere la răspundere a administratorului	AMCHAM MOLDOVA	Se recomandă excluderea alin. (4) art. 68⁹ din proiectul de amendare a Codului civil. Argumentare: Normele conținute în art. 68⁹ din proiect prevăd condițiile de tragere la răspundere a administratorului persoanei juridice. Se notează că alin. (4) al art. 68⁹ inversează regulile generale privind sarcina probației, stipulând că „<i>administratorului îi revine sarcina să demonstreze că a acționat în modul prevăzut la art. 68² și 68³</i>”, atunci când persoana juridică/un acționar înaintează față de acesta cerințe de încetare a încălcării și plată a despăgubirilor. În cazul înaintării acțiunii în despăgubiri, administratorul va fi obligat să Demonstreze că a urmărit scopul persoanei juridice (art. 68² din proiect),	Nu se acceptă. Studiul privind Obligațiile și Răspunderea Directorilor (Study on Directors’ Duties and Liability prepared for the European Commission DG Markt by: Carsten Gerner-Beuerle, Philipp Paech and Edmund Philipp Schuster (Department of Law, London School of Economics)¹), din anul 2013, arată că țările europene care au introdus expres regula „business judgment rule”, și anume, Germania, Grecia, Portugalia, România totodată au adoptat inversarea sarcinii probațiunii (p. 116-117 din Studiu).

¹ http://ec.europa.eu/internal_market/company/docs/board/2013-study-analysis_en.pdf

precum și faptul că a acționat cu competență și diligență (art. 68³). Cu alte cuvinte, se instituie prezumția încălcării de către administrator a celor două obligații, iar reclamantul acțiunii de atragere la răspundere este absolvit de sarcina probației în această privință, fiind ținut să demonstreze doar faptul producerii prejudiciului și cuantumul daunei.

Este de menționat că prevederile incluse în art. 68² și 68³ sunt inspirate din secțiunile 172 (Duty to promote the success of the company) și, respectiv, 174 (Duty to exercise reasonable care, skill and diligence) din UK Companies Act 2006².
(<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/46/part/10/chapter/2>)

Celelalte obligații stipulate în proiect sunt, de asemenea, preluate din UK Companies Act 2006, în calitate de exemple servind – art. 68⁴
(Obligația de a evita conflictul de interese) – secțiunea 175 (Duty to avoid conflicts of interest), art. 68⁵ (Obligația de a nu accepta beneficii de la terți) – secțiunea 176 (Duty not to accept benefits from third parties), art. 68⁶ (Obligația de a declara interesul într-un act juridic sau operațiune care se propune persoanei juridice) – secțiunea 177 (Duty to declare interest in proposed transaction or arrangement).

Deși regimul obligațional al administratorilor a fost preluat din legislația Regatului Unit, condițiile de înaintare a acțiunilor în repararea prejudiciului nu au fost transpuse din secțiunea 178 al UK Companies Act, care

precizează că, consecințele încălcării (sau existenței riscului de încălcare) a secțiunilor 171 – 177 sunt aplicate conform normelor dreptului comun 3.

(<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/46/section/178>)

Considerăm că același principiu (i.e. extinderea regulilor de drept comun) urmează a fi transpus în proiectul de modificare a Codului civil național, în ceea ce privește condițiile acțiunii de atragere la răspundere a administratorului pentru prejudiciul cauzat persoanei juridice. Extinderea normelor generale presupune aplicarea regulii prevăzute de art. 118 alin. (1) din Codul de procedură civilă, care prevede că fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel.

Acest regim va reduce riscul abuzului de drept și va reprezenta un mecanism de prevenire a acțiunilor vădit neîntemeiate depuse împotriva administratorilor persoanei juridice de către acționari, care potrivit proiectului dispun de dreptul înaintării acțiunilor oblice, indiferent de cota deținută în capitalul social.

În dreptul corporativ al SUA, protecția oferită administratorilor este incorporată în conceptul „*business judgment rule*” care, sub aspect procedural, presupune că acționarul-reclamant deține sarcina inițială de a proba că directorul a încălcat obligațiile de diligență, bună-credință și

			loialitate, în caz contrar acționând prezumția respectării responsabilităților fiduciare de către directori 4.(<i>Cinerama, Inc. v. Technicolor, Inc.</i> , 663 A.2d 1156, 1162 (Del. 1995) (citând <i>Cede</i> , 634 A.2d at 360; <i>Unitrin, Inc. v. Am. Gen. Corp.</i> , 651 A.2d 1361 (Del. 1995)).)	
77.	Articolul 68⁹ alin. (2) (2) Dacă persoana juridică contractează o asigurare care acoperă riscurile administratorului legate de exercitarea funcției, asigurarea trebuie să prevadă o franșiză nu mai mică de 10% din prejudiciu.	MAI	La art. 68⁹ alin. (2) cuvîntul „franșiză” se va substitui cu cuvîntul „franchisa”, corespunzător conceptului reglementat deja de Codul civil. Însă, dacă autorul propune un alt concept pentru termenul „franșiză” atunci acesta unnează a fi reglementat suplimentar în Codul civil, cu explicarea înțelesului acestuia.	Nu se acceptă. Termenul franșiză este folosit în sensul practica în materia asigurărilor și prevăzut de Legea cu privire la asigurări nr. 407 din 21.12.2006: <i>franșiză</i> – parte din prejudiciu suportată de asigurat, care este stabilită în calitate de sumă fixă sau de procent din despăgubirea de asigurare ori din suma asigurată și care este prevăzută în contractul de asigurare.
78.	Articolul 68¹³. Administratorul de fapt și administratorul aparent (1) Persoana care nu este indicată în registrul de publicitate prevăzut de lege în calitate de administrator al unei persoane juridice se consideră administrator de fapt al acelei persoane juridice pe perioada în care ea dă instrucțiuni administratorului, iar acesta le respectă. (2) Persoana indicată în registrul de publicitate prevăzut de lege în calitate de administrator al unei persoane juridice se consideră administrator aparent al acelei persoane juridice pe perioada în care: a) desemnarea ei în această calitate poate fi în mod întemeiat contestată;	Camera Înregistrării de Stat	art. 68¹³ urmează a fi exclus, întrucît recunoașterea și instituirea administratorului de fapt și administratorului aparent va avea un impact negativ asupra administrării legale a persoanei juridice, generînd situații de confuz și, inevitabil, litigii.	Nu se acceptă. Instituția administratorului aparent trebuie reglementată, fiindcă acoperă situația când, deși o persoană figurează ca administrator în registru, mandatul ei a încetat în realitate (prin concediere, demisie, condamnare etc.). Norma are ca scop protecția terților. Instituția administratorului de fapt este importantă pentru a impune asupra celor ce real gestionează o persoană juridică și dau instrucțiuni administratorului aceeași răspundere și a permite creditorilor să urmească cel ce real gestionează o persoană juridică. Problema administrării persoanelor juridice prin interpuși este una reală și trebuie reglementată corespunzător.

	b) deși mandatul ei a expirat sau a încetat pe altă cale, calitatea sa de administrator nu a fost radiată din registrul de publicitate prevăzut de lege. (3) Administratorul de fapt poartă față de persoana juridică obligațiile prevăzute de art. 68²-68⁵ și 68⁷, care i se vor aplica în mod corespunzător. (4) Administratorul aparent poartă față de persoana juridică obligațiile prevăzute de art. 68¹-68⁸. (5) Administratorul de fapt și administratorul aparent poartă răspundere pentru încălcarea obligațiilor care le revin întocmai ca administratorul persoanei juridice.			
79.	Articolul 68¹³. Administratorul de fapt și administratorul aparent (1) Persoana care nu este indicată în registrul de publicitate prevăzut de lege în calitate de administrator al unei persoane juridice se consideră administrator de fapt al acelei persoane juridice pe perioada în care ea dă instrucțiuni administratorului, iar acesta le respectă.	BNM	La art. 68¹³ alin. (1) nu este clar cum va fi identificat de terți administratorul de fapt al persoanei juridice, dacă el nu este indicat în registrul de publicitate prevăzut de lege, în acesta din urmă fiind indicat administratorul aparent. În acest sens, observăm că potrivit alin. (5) administratorul de fapt și administratorul aparent poartă răspundere pentru încălcarea obligațiilor care le revin întocmai ca administratorul persoanei juridice, aparent ambii administratori răspunzând pentru aceleași încălcări (ex. 68²-68⁵ și 68⁷). Din modificările operate în Codul Civil prin proiect, observăm că persoana juridică poate avea doar sucursală, reprezentanța fiind exclusă, totuși din Nota informativă la proiect	Nu se acceptă. „Administratorul de fapt” nu este persoana care a fost desemnată și nu are împuterniciri (doar administratorul de drept, desemnat și înregistrat corespunzător, are împuterniciri). Administratorul de fapt este cel care exercită conducerea din umbră, iar administratorul de drept este doar un interpus ce execută ordinele administratorului de fapt. Este evident că probațiunea unui asemenea fenomen este dificilă. Însă, dacă este concludent demonstrată instanței de judecată, legea oferă temei juridic de a atrage la răspundere administratorul de fapt. Se acceptă. Nota informativă a fost modificată.

			deducem că intenția autorilor este de a inversa termenii de "sucursală" și "filială", fără a exclude cea din urmă definiție. Respectiv, opinăm că se impune o precizare privind permisiunea de a înființa doar sucursale (sau și filiale).	
80.	Articolul 68 ¹³ .	MAI	<i>La pct. 34</i>, pornind de la premisa că legislația civilă determină statutul juridic al participanților la circuitul civil, temeiurile apariției dreptului de proprietate și modul de exercitare a acestuia, reglementează obligațiile contractuale și de altă natură, alte raporturi patrimoniale și personale nepatrimoniale conexe lor, norma propusă a fi reglementată de art. 68¹³ vine în contradicție cu institutul de „opozabilitate a dreptului”. Or, noțiunea de opozabilitate denotă dreptul de a invoca un act juridic pentru a cere executarea unei obligații, iar inopozabilitatea denotă lipsa unui asemenea drept. Conceptul propus de autor pentru reglementarea chestiunilor ce țin de „administratorul de fapt și administratorul aparent” vine în contradicție cu institutul de opozabilitate. Astfel, persoana care nu este indicată în registrul de publicitate în calitate de administrator al unei persoane juridice, nu poate invoca calitatea de administrator de fapt al respectivei persoane juridice, chiar dacă	Nu se acceptă. Nu trebuie confundat administratorul de fapt cu administratorul aparent. Administratorul de fapt este cel care nu este înregistrat, dar dă ordine obligatorii celui înregistrat (administratorul de drept). Aici nu se pune problema vreunei opozabilități a acestei calități, fiindcă administratorul de fapt nu este cel care încheie acte juridice, el doar în fapt dă ordine/instrucțiuni. Administratorul de fapt nu are interesul de a invoca această calitate. Din contra, creditorii și membrii persoanei juridice care vor să-l tragă la răspundere vor trebui să aducă această probă. Administratorul aparent este anume cel înregistrat, dar care a fost greșit înregistrat sau al cărui mandat deja a încetat, dar el rămâne înregistrat. Soluția legală este de a apăra încrederea terților în registru, chiar dacă administratorul este doar aparent.

el dă instrucțiuni administratorului aparent, iar acesta le respectă.

De facto, o astfel de abordare se întâlnește în raporturile juridice civile, însă pentru a le face opozabile terților, respectivele raporturi juridice necesită a fi cunoscute (publice) terților, sau accesibile acestora. Or, un asemenea scop îl urmărește înregistrarea de stat.

În acest aspect, se va reține că registrul de publicitate este public, accesibil terților și oricine este interesat poate să-1 consulte, fapt pentru care nu se poate invoca necunoașterea informației deținute acolo. Publicitatea are importanță pentru cei care vor să intre în relații cu persoana juridică, precum și cu înseși asociații sau membrii acesteia, cu atât mai mult că informația conținută în registru, precum și în actele constitutive deținute la organul de înregistrare, se prezumă a fi veridică.

În caz de conflicte între actele constitutive deținute de organul de stat și cele ce se află la persoana juridică și la membrii acesteia, prioritatea are cel dintâi, pînă la proba contrarie. Dacă organul principal adoptă hotărârea de a modifica actele constitutive, inclusiv și datele incluse în registru, aceste modificări obțin putere juridică și pot fi utilizate în raport cu terții de la data

			cînd acestea au fost înregistrate de către organul de stat. Respectiv, conceptul propus se va examina suplimentar și în raport cu prevederile art. 283⁵ din proiect, potrivit căruia drepturile, actele și faptele privitoare la starea și capacitatea persoanelor, cele în legătură cu bunurile care aparțin acestora, precum și orice alte raporturi juridice sunt supuse publicității în cazurile expres prevăzute de lege.	
81.	Articolul 68¹³. Administratorul de fapt și administratorul aparent	OMBUDSMAN	Propunem la art.68¹³ să revedeți calitatea administratorului de fapt și administratorul aparent în partea ce ține de delimitarea atribuțiilor acestora	Nu se acceptă. Primul nu are atribuții, al doilea – are anumite obligații și răspundere având în vedere aparența creată că el încă este administrator de drept (real).
82.	Articolul 68¹³. Administratorul de fapt și administratorul aparent (2) Persoana indicată în registrul de publicitate prevăzut de lege în calitate de administrator al unei persoane juridice se consideră administrator aparent al acelei persoane juridice pe perioada în care: a) desemnarea ei în această calitate poate fi în mod întemeiat contestată;	Procuratura Generală	3. Potrivit art. 68¹³ alin.(2) lit. a) „<i>Persoana indicată în registrul de publicitate prevăzut de lege în calitate de administrator al unei persoane juridice se consideră administrator aparent al acelei persoane juridice pe perioada în care:</i> <i>desemnarea ei în această calitate poate fi <u>în mod întemeiat</u> contestată</i>”. Considerăm relevant excluderea textului „<i>în mod întemeiat</i>”, deoarece instanța de judecată constată dacă această calitate a fost în mod întemeiat sau	Nu se acceptă. Dreptul de contestare (numit și drept la acțiune în sens procesual) există în orice situație, indiferent că ea este întemeiată sau nu. Norma anume subliniază că desemnarea administratorului este nulă sau anulabilă, adică situația reală nu corespunde cu situația aparentă, înregistrată în registru.

			neîntemeiat contestată și respectiv, la momentul contestării este cu neputință de a cunoaște afirmativ acest fapt, care doar poate fi prezumat ca întemeiat. Această obiecție este valabilă și pentru art. 301⁴ alin.(2) , care prevede că <i>„Posesiunea de bună-credință încetează dacă se stinge dreptul de posesie sau, după caz, dacă față de posesor se <u>înaintează o pretenție întemeiată.</u>”</i> Or, pînă la proba contrară, posesorul bunului se prezumă posesor sub nume de proprietar. (Articolul 304⁵ alin 5)	
83.	Articolul 68¹⁴. Fostul administrator (2) Persoana care încetează să fie administrator continuă să fie ținută de: b) obligația de neconcurență prevăzută la art. 68⁴ alin.(5), în măsura în care ea a fost asumată de către administrator în scris și nu depășește un termen de 3 ani din data cînd el încetează să fie administrator;	Consiliul Concurenței	Cu referire la prevederile lit. b) alin. (2) al art. 68¹⁴ din proiect, avînd în vedere art. 3 alin. (1) din Legea concurenței nr. 183 din 11 iulie 2012 (în continuare Legea concurenței), conform căruia statul asigură libertatea activității de întreprinzător, protecția concurenței loiale și apărarea drepturilor și intereselor întreprinderilor și ale cetățenilor contra practicilor anticoncurențiale și concurenței neloiale, considerăm nejustificată impunerea barierelor în activitatea administratorului referitor la obligația acestuia de abținere de	Nu se acceptă. Neangajarea în activități conexe este o componentă a obligației de loialitate. Există un risc mare ca administratorul să folosească informațiile obținute în cursul exercitării mandatului pentru folosul propriei sale întreprinderi. În fond, aceasta va constitui o concurență neloială, care de asemenea indirect afectează mediul economic și consumatorii. Totodată, subliniem că norma nu impune o obligație de neconcurență pe termen de 3 ani, ci permite părților să convină asupra unei asemenea obligații prin contract scris.

			la implicarea, în nume propriu sau prin persoanele sale afiliate, în activități identice, similare sau complementare cu cele desfășurate de persoana juridică pe un termen de 3 ani din data când el încetează să fie administrator. Astfel, crearea unor întreprinderi noi de către administrator după încetarea activității acestuia în această calitate, va duce la stimularea concurenței și, în rezultat, la asigurarea bunăstării consumatorilor. În acest context, prevederile lit. b) alin. (2) al art. 68¹⁴ urmează a fi excluse din proiect.	
84.	Articolul 68¹⁴. Fostul administrator (2) Persoana care încetează să fie administrator continuă să fie ținută de: d) obligația de confidențialitate prevăzută la art. 68⁷, în măsura în care ea a fost asumată de către administrator în scris;	EBA MOLDOVA	Propunem excluderea textului "<i>în măsura în care ea a fost asumată de către administrator în scris</i>". Obligația de confidențialitate va fi respectată de către administrator indiferent de fapt, dacă aceasta a fost sau nu a fost asumată de către administrator în scris. Se reține faptul că, această obligație este destul de importantă, iar în cazul în care administratorul astfel, va fi exonerat de la executarea obligației de confidențialitate, drept consecință ar putea apărea situația în care un fost administrator va avea dreptul de a executa orice fel de activități în beneficiul unor societăți concurente. Respectiv, fostul administrator, în temeiul prevederilor legale trebuie să răspundă pentru divulgarea informațiilor, datelor sau documentelor confidențiale ale persoanei juridice, pe care acesta a reprezentat-o anterior.	Nu se acceptă. Norma nu se referă la divulgarea de informație confidențială săvârșită pe durata mandatului. Răspunderea pentru încălcările săvârșite pe durata mandatului subzistă și după încetarea mandatului. Norma doar pune problema în ce condiții obligația de confidențialitate trebuie respectată după încetarea mandatului. Structura normei este similară cu cea din Codul muncii.

85.	Articolul 68¹⁵. Administratorul persoană juridică ... (3) Revocarea persoanei fizice desemnate de persoana juridică administrator nu produce efecte pînă cînd nu este desemnat înlocuitorul său.	Camera Înregistrării de Stat	alin.(3) al art. 68¹⁵ necesită a fi revizuit, deoarece în cazul revocării din funcție a persoanei fizice care a exercitat funcțiile persoanei juridice -administrator, aceasta din urmă va desemna o altă persoană fizică (și nu un înlocuitor al primei) care va exercita în continuare din numele său funcțiile organului executiv al persoanei juridice.	Nu se acceptă. Norma nu reglementează ipoteza revocării administratorului persoană juridică, ci ipoteza revocării persoanei fizice desemnate de administratorul persoană juridică.
86.	Articolul 68¹⁶. Eliberarea din funcție a administratorului (1) Administratorul poate fi eliberat din funcție prin hotărîrea organului competent al persoanei juridice conform temeiului prevăzut de lege sau contract, precum și fără invocarea unui motiv fără termen de preaviz. (2) În cazul în care între administrator și persoana juridică există un raport juridic de muncă, eliberarea din funcție conform alin.(1) atrage încetarea contractului individual de muncă din aceeași dată. Dispozițiile legislației muncii nu pot fi invocate pentru a contesta hotărîrea de eliberare din funcție a administratorului. (3) În cazul în care eliberarea din funcție a administratorului, pentru care s-a invocat un temei prevăzut de lege sau contract, nu se încadrează în acel temei, administratorul poate cere instanței să constate că a fost eliberat din funcție fără invocarea unui motiv, dar nu poate contesta, din acest motiv, hotărîrea de eliberare din funcție a administratorului.	Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei	<u>Articolul 68¹⁶</u> Alineatele (1)-(3) din articolul sus-menționat urmează a fi excluse, iar prevederile referitoare la indemnizația de eliberare din funcție (în special, ale actualului alineat (4)) vor fi reformulate corespunzător. Propunerea derivă din faptul că raporturile dintre o persoană juridică și administratorul persoană fizică sunt, în esență, raporturi de muncă – administratorul este angajat de organul de conducere al persoanei juridice <i>într-o anumită funcție</i>, prestează <i>sub autoritatea acestuia</i> o activitate <i>remunerată lunar, potrivit unui regim de muncă</i> stabilit pentru salariații unității. Or, <i>exercitarea atribuțiilor unei funcții și raportul de subordonare</i> dintre părți sunt elemente specifice exclusiv raporturilor de muncă și nicidecum raporturilor de drept civil. În acest context, ținem să menționăm că raporturile de muncă sunt tradițional reglementate de Codul muncii, iar acesta conține un capitol separat dedicat muncii conducătorului unității (art. 258-266), care, în exercitarea funcției ocupate, evoluează	Nu se acceptă. Noul articol nu neagă faptul că, legislația muncii, ar putea prevedea că raporturile dintre administrator și persoana juridică sunt raporturi de muncă. Codul civil se include o normă derogatorie, care permite eliberarea din funcție în orice motiv, fără aplicarea legislației muncii. Soluția deja a fost adoptată în Legea privind societățile cu răspundere limitată. Atitudinea paternalistă față de administrator ar trebui abandonată. Or, administratorul este unicul reprezentant al persoanei juridice, este responsabil de administrarea tuturor activelor și pasivelor persoanei juridice. Administratorul este în primul rînd un mandatar, care a fost împuternicit de membri sau alt organ competent, și doar apoi el este salariat. Prin urmare, dacă membrii persoanei juridice iau decizia de a înceta raportul juridic cu administratorul, nimic nu ar trebui să se opună la asta. În prezent însă asistăm la numeroase litigii în care administratorii contestă eliberarea lor din funcție, ceea ce afectează buna administrare a societății și știrbește din încrederea membrilor, inclusiv a investitorilor străini, că ei își pot controla efectiv investiția. Or, dreptul asupra investiției este iluzoriu, dacă nu există un

(4) Dispozițiile alin. (1), (2) și (3) nu afectează dreptul administratorului la indemnizația de eliberare din funcție prevăzută de lege. Contractul poate să prevadă o mărime mai mare a indemnizației, precum și să prevadă cazuri suplimentare în care se plătește indemnizația. (5) La cererea persoanei juridice, a membrului său ori a administratorului insolvabilității/lichidatorului, instanța de judecată va reduce mărimea indemnizației de eliberare din funcție prevăzută de contract, dacă constată că ea este vădit disproporționată, luând în considerare toate circumstanțele relevante, în particular: a) circumstanțele existente la data stipulării clauzei privind indemnizația de eliberare din funcție, în special calitățile speciale cerute de lege sau de o autoritate de reglementare ori supraveghere față de administrator și particularitățile domeniului de activitate al persoanei juridice; b) performanțele înregistrate de către administrator pe durata raportului său juridic cu persoana juridică și stimulentele financiare acordate administratorului; c) mărimea activelor persoanei juridice. (6) Se prezumă că este vădit disproporționată indemnizația în partea în care depășește mărimea		în calitate de salariat și trebuie să fie angajat în baza unui contract individual de muncă (cu excepția cazurilor când este unicul asociat al unei societăți comerciale). Astfel, tendința de a substitui contractele individuale de muncă prin contracte de drept civil în scopul de a lipsi persoanele angajate de protecția juridică oferită salariaților nu se încadrează în prevederile legislației naționale a muncii. Mai mult decât atât, potrivit art. 2 alin. (3) din Codul muncii, în cazul în care instanța de judecată stabilește că, printr-un contract civil, se reglementează de fapt raporturile de muncă dintre salariat și angajator, acestor raporturi li se aplică prevederile legislației muncii. Ținând cont de cele menționate, modificările propuse vor permite menținerea relațiilor dintre persoana juridică și administratorul persoană fizică în sfera raporturilor de muncă, precum și eliminarea din proiect a normelor ce nu sunt specifice Codului civil. În mod special dorim să ne referim la alin. (2) din art. 68¹⁶ (în coroborare cu alin. (1) din același articol), care legiferează încetarea unui raport de muncă în lipsa unui motiv și privează salariatul de posibilitatea de a contesta decizia de eliberare din funcție. Atenționăm că normele în cauză contravin flagrant art. 4 și 8 din Convenția 158 a Organizației	mecanism eficient de a împuternici un nou administrator să aibă grijă de investiție. Reiterăm că modificările propuse nu recalifică raporturile dintre administrator și persoana juridică ca raporturi doar de drept civil, legislația muncii va continua să se aplice conform prevederilor sale, cu excepția cazului concret al eliberării de funcție. Convenția OIM nu oprește statele să adopte temeuri pentru încetarea relațiilor de muncă: Articolul 4 al Convenției 158 dispune: „Raporturile de muncă ale unui lucrător nu vor înceta decât dacă există un motiv valabil pentru o asemenea încetare legat de capacitatea sau conduita lucrătorului <i>sau bazat pe cerințele operaționale ale întreprinderii, instituției sau serviciului.</i>” (În limba franceză „... <i>fondé sur les nécessités du fonctionnement de l'entreprise, de l'établissement ou du service.</i>”). Prin urmare, dacă membrii persoanei juridice sau alt organ competent decid să schimbe administratorul, înseamnă că ei au decis că acest lucru este necesar pentru cerințele operaționale ale întreprinderii. Totodată, atragem atenția că art. 2 alin.(1) al Convenției 158 nu impune, în mod explicit aplicarea Convenției față de conducerea unității, iar alin.(5) al art. 2 permite statelor parte la Convenție „... a exclude de la aplicarea prezentei Convenții sau a anumitor dispoziții ale acesteia alte categorii limitate de angajați în legătură cu care apar probleme speciale de natură substanțială, luând în considerare condițiile specifice de angajare a lucrătorilor vizați sau dimensiunile întreprinderii care îi angajează în muncă”.
---	--	---	--

	pentru 2 ani a componentei fixe a remunerației administratorului. (7) Indemnizația de eliberare din funcție nu se plătește administratorului dacă el este eliberat din funcție din motiv de neatingere a indicatorilor de performanță prevăzuți în contractul încheiat cu persoana juridică. Orice clauză contrară este lovită de nulitate absolută. (8) Persoana juridică poate cere restituirea componentei variabile a remunerației plătite administratorului în măsura în care ea s-a bazat pe situații financiare în care ulterior s-au constatat erori.		Internațională a Muncii cu privire la încetarea raporturilor de muncă din inițiativa patronului, ratificată de Republica Moldova.	
		SA „Victoriabank” ABM	<i>Comentarii:</i> a) Redacția alineatului (3) favorizează eliberarea administratorilor fără invocarea unui motiv. Deoarece, dreptul la acțiune al administratorului eliberat din funcție, depinde în mod direct de invocarea de către administrator a unui temei prevăzut de lege sau contract. Respectiv, membrii persoanei juridice sau organul împuternicit al acesteia vor tinde să se prevaleze de dreptul acordat de alineatul (1), și anume vor tinde să elibereze din funcție administratorul fără invocarea unui motiv și fără un termen de preaviz, numai pentru a evita ulterioara adresare în judecată a administratorului. Nu este clar efectul urmărit de Proiect prin limitarea obiectului acțiunii administratorului eliberat, doar la constatarea faptului că a fost eliberat fără motiv. Ce valoare juridică va avea pentru acel administrator o Hotărîre judecătorească de constatare a acestui fapt? Considerăm că natura de ”mandat” a raporturilor dintre persoana juridică și administratorul acesteia, <u>nu justifică lipsirea administratorului de dreptul de a contesta pe cale judecătorească</u> Ordinul sau Hotărîrea de eliberare din funcție.	Nu se acceptă. Administratorul nu este un simplu salariat, ci trebuie să se bucure de încrederea organului suprem care l-a desemnat și care îl poate revoca oricând. Altă problemă este că administratorul trebuie despăgubit pentru încetarea intempestivă a mandatului, iar proiectul răspunde și la această întrebare. Acest concept nu este străin legislației naționale, deja regăsindu-se în art. 70 alin.(1) din Legea privind societățile cu răspundere limitată, dar și în art. 263 lit. b) din Codul muncii.
87.	Articolul 68¹⁶. Eliberarea din funcție a administratorului	OMBUDSMAN	Recomandăm să detaliați la art.68¹⁶ sintagma „organului competent al persoanei juridice conform temeiului	Nu se acceptă. Legile speciale prevăd diferite organe competente de desemnare și eliberare din

			prevăzut de lege sau contract" și să clarificați din care considerente dispozițiile legislației muncii nu pot fi invocate pentru a contesta hotărîrea de eliberare din funcție a administratorului.	funcție a administratorului și nu este locul în Codul civil de a reitera și cataloga legile speciale. La a doua întrebare, a se vedea imediat mai sus.
88.	Articolul 68¹⁶ Eliberarea din funcție a administratorului (3) în cazui în care eliberarea din funcție a administratorului, pentru care s-a invocat un temei prevăzut de lege sau contract, nu se încadrează în acel temei, administratorul poate cere instanței să constate că a fost eliberat din funcție fără invocarea unui motiv, dar nu poate contesta, din acest motiv, hotărîrea de eliberare din funcție a administratorului. (4) Dispozițiile alin. (1), (2) și (3) nu afectează dreptul administratorului la indemnizația de eliberare din funcție prevăzută de lege. Contractul poate să prevadă o mărime mai mare a indemnizației, precum și să prevadă cazuri suplimentare în care se plătește indemnizația.	EBA MOLDOVA	- Propunem excluderea alin. (3), din considerentul că administratorul poate fi revocat și fără motiv, conform alin. (1) din același articol.	Nu se acceptă. Acțiunea în constatare ar putea avea impact asupra dreptului administratorului eliberat de a primi indemnizația ce i se datorează. Or, în caz de eliberare din funcție pentru un motiv întemeiat, cu titlu de sancțiune disciplinară, administratorul în mod normal este lipsit de indemnizația de eliberare din funcție.
89.	Articolul 68¹⁷. Renunțarea la calitatea de administrator (1) Administratorul care vrea să renunțe la calitatea de administrator trebuie să convoace ședința organului competent al persoanei juridice. (2) Renunțarea la calitatea de administratoru poate produce efecte înainte de desfășurarea ședinței organului competent. Dispozițiile legislației muncii nu pot fi invocate pentru ca	EBA MOLDOVA	Sugerăm completarea alin. (3) cu un termen în care persoana juridică urmează să adopte hotărârea necesară, pentru o mai bună previzibilitate și claritate a procedurii de renunțare la calitatea de administrator. În varianta actuală nu este clar cât timp ar trebui administratorul să aștepte după cererea de convocare a ședinței și care sunt acțiunile lui ulterioare în cazul în care membrii persoanei juridice refuză convocarea ședinței. În același timp, atenționăm asupra faptului că, există pericolul neprezentării membrilor	Se acceptă parțial. Un termen de 30 de zile a fost inclus în art. 17 ¹ introdus prin proiectul de lege în Legea privind înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali nr. 220-XVI din 19 octombrie 2007.

	renunțarea să producă efecte înainte de acea ședință. (3) Persoana juridică este obligată să adopte hotărîrea necesară și să ia alte măsuri pentru a înceta calitatea de administrator și a îndeplini formalitățile de publicitate impuse de lege.		asociați la adunare și respectiv această renunțare să nu fie acceptată.	
90.	Articolul 68¹⁷. Împuternicirile acordate de către organul suprem ori de supraveghere (1) Organul suprem al persoanei juridice sau organul ei de supraveghere (consiliul) poate, prin hotărîre, împuternici un terț (cu sau fără drept de submandat) să acționeze din numele persoanei juridice pentru a pune în executare hotărîrea acestui organ. În acest caz, terțul împuternicit deține împuterniciri fără a fi necesară acordarea de împuterniciri de către administrator. Procesul-verbal care cuprinde hotărîrea de împuternicire valorează procură din partea acelei persoane juridice.	OMBUDSMA N	- La alin.(1) art.68¹⁷ rugăm să clarificați situația dacă administratorul este sau nu obligat să convoace ședința organului competent al persoanei juridice în condiția în care acesta refuză la calitatea de administrator.	Se acceptă. Obligația respectivă a fost inclusă în art. 17¹ alin.(2), introdus prin proiectul de lege în Legea privind înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali nr. 220-XVI din 19 octombrie 2007.
91.	Articolul 68¹⁷. Renunțarea la calitatea de administrator (1) Administratorul care vrea să renunțe la calitatea de administrator trebuie să convoace ședința organului competent al persoanei juridice. (2) Renunțarea la calitatea de administrator nu poate produce efecte înainte de desfășurarea	Camera Înregistrării de Stat	art. 68¹⁷ urmează a fi completat cu prevederi care ar reglementa și cazul în care administratorul care intenționează să renunțe la această calitate nu poate să convoace ședința organului competent al persoanei juridice din diferite motive (asociații sunt plecați peste hotare, sau sunt persoane fizice/juridice străine, sau sunt decedați, etc.).	Se acceptă parțial. Se propune includerea prevederilor privind renunțarea la calitatea de administrator imediat după art. 17 din Legea nr. 220/2007 cu următorul conținut: „Articolul 17¹. Încetarea calității de administrator (1) Persoana înscrisă în registrul de publicitate în calitate de administrator poate renunța la

	ședinței organului competent. Dispozițiile legislației muncii nu pot fi invocate pentru ca renunțarea să producă efecte înainte de acea ședință. (3) Persoana juridică este obligată să adopte hotărîrea necesară și să ia alte măsuri pentru a înceta calitatea de administrator și a îndeplini formalitățile de publicitate impuse de lege.	SA „Victoriabank” ABM	<i>Comentarii:</i> Proiectul normei limitează în mod nejustificat dreptul administratorului de a renunța la funcție, fiind astfel posibilă prelungirea pentru o perioadă nedeterminată a calității de administrator. Se recomandă să fie instituit dreptul administratorului de a nota în registrul de publicitate prevăzut de lege, cu titlu definitiv și irevocabil, despre decizia sa de a renunța la funcția de administrator. Prin această soluție, terților le va fi opozabil faptul pierderii (în scurt timp) calității de administrator, încă de la data notării, astfel încît persoana care renunță la această calitate nu va putea fi considerată ca atare, de exemplu în situațiile în care persoana dorește să ocupe o funcție incompatibilă cu funcția de administrator al persoanei juridice, nu ar trebui să fie privată de acest drept doar pe temeiul de împlinire a condiției, mai mult formale, de adoptare a hotărîrii organului competent.	calitatea de administrator și solicita radierea din registru dacă face dovada că: a) a expirat termenul pentru care a fost desemnat; sau b) calitatea de administrator a încetat în baza unui temei prevăzut de lege sau de actele constitutive; sau c) în conformitate cu legea sau actul constitutiv, este în drept să solicite încetarea calității de administrator și a trecut un termen mai mare de 30 de zile de la momentul în care a solicitat organului competent adoptarea unui act privind încetarea calității de administrator. (2) În cazul prevăzut la alin. (1) lit. c), administratorul care vrea să renunțe la calitatea de administrator trebuie să convoace în termenul prevăzut la alin. (1) lit. c) ședința organului competent al persoanei juridice. (3) Dispozițiile legislației muncii nu pot fi invocate pentru ca renunțarea să producă efecte înainte de ședința organului competent al persoanei juridice. (4) Persoana juridică este obligată în termenul prevăzut la alin. (1) lit. c) să adopte hotărîrea necesară și să ia alte măsuri pentru a înceta calitatea de administrator și a îndeplini formalitățile de publicitate impuse de lege.” Totodată, art. 68/17 din Codul civil a fost exclus.
		Comisia Națională a Pieței Financiare	Propunem completarea art. 68¹⁷ din Proiect cu reglementări care să acorde administratorului dreptul de a se adresa în instanța de judecată cu cerere privind desemnarea noului administrator, similar procedurii stabilite la art. 61 din	Nu se acceptă. Art. . 68¹⁷ a fost exclus din conținutul Codului civil și reformulat în cadrul modificărilor la Legea nr. 220/2007, conexe amendamentelor efectuate la Codul civil, Art. VIII pct. 6 din proiect, cu următorul cuprins:

Proiect, în cazul în care este în imposibilitate de a convoca ședința organului competent.

”6. Se completează cu art. 17¹ cu următorul cuprins:

„**Articolul 17¹.** Încetarea calității de administrator

(1) Persoana înscrisă în registrul de publicitate în calitate de administrator poate renunța la calitatea de administrator și solicita radierea din registru dacă face dovada că:

a) a expirat termenul pentru care a fost desemnat; sau

b) calitatea de administrator a încetat în baza unui temei prevăzut de lege sau de actele constitutive; sau

c) în conformitate cu legea sau actul constitutiv, este în drept să solicite încetarea calității de administrator și a trecut un termen mai mare de 30 de zile de la momentul în care a solicitat organului competent adoptarea unui act privind încetarea calității de administrator.

(2) În cazul prevăzut la alin. (1) lit. c), administratorul care vrea să renunțe la calitatea de administrator trebuie să convoace în termenul prevăzut la alin. (1) lit. c) ședința organului competent al persoanei juridice.

(3) Dispozițiile legislației muncii nu pot fi invocate pentru ca renunțarea să producă efecte înainte de ședința organului competent al persoanei juridice.

(4) Persoana juridică este obligată în termenul prevăzut la alin. (1) lit. c) să adopte hotărârea necesară și să ia alte măsuri pentru a înceta calitatea de administrator și a îndeplini formalitățile de publicitate impuse de lege.”.

Totodată, soluția prevăzută la art. 61 prin care instanța de judecată să dispună de competențe în numirea unui administrator în cazul în care administratorul este în imposibilitate de a convoca ședința organului

				competent, această soluție riscă să devină inaplicabilă pentru multe situații în care persoana juridică nu are lichidități sau patrimoniu suficient din care să fie acoperite cheltuielile pentru numirea de către instanță a unui administrator autorizat.
92.	Articolul 68¹⁷ (Renunțarea la calitatea de administrator)	ABM (Asociația Bancilor din Moldova)	considerăm că e necesar de completat articolul în cauză cu mecanismul efectuării de către administrator a renunțării, astfel încât legiuitorul să prevadă: • modalitatea de convocare a ședinței organului competent al persoanei juridice; • în caz dacă administratorul nu reușește să convoace ședința respectivă (imposibilitatea de a aduna persoanele respective, cvorumul necesar, etc.), care ar fi acțiunile lui de mai departe.	Se acceptă parțial. După cum s-a indicat imediat mai sus, se propune includerea prevederilor privind renunțarea la calitatea de administrator imediat după art. 17 din Legea nr. 220/2007. Modalitatea de convocare este reglementată de legea specială ce reglementează forma de organizare juridică specifică a persoanei juridice, precum și de actul de constituire, iar uneori și de regulamentele persoanei juridice. Prin urmare, ele nu trebuie reiterate în Codul civil.
93.	Articolul 68¹⁷. Renunțarea la calitatea de administrator	AMCHAM MOLDOVA	Se propune următoarea redacție a Articolul 68¹⁷: <i>„(1) Administratorul care vrea să renunțe la calitatea de administrator trebuie să înainteze o cerere scrisă și să convoace ședința organului competent al persoanei juridice, cu respectarea dispozițiilor legale referitoare la procedura și termenul de convocare.</i> <i>(2) Renunțarea la calitatea de administrator nu poate produce efecte înainte de aprobarea renunțării de către organul competent.</i> <i>(3) Persoana juridică este obligată să adopte hotărârea necesară și să ia alte măsuri pentru a înceta calitatea de administrator și a îndeplini formalitățile de publicitate impuse de lege.</i> (4) Prin derogare de la alin. (2), dacă organul competent nu se convoacă	Se acceptă parțial. După cum s-a indicat imediat mai sus, se propune includerea prevederilor privind renunțarea la calitatea de administrator imediat după art. 17 din Legea nr. 220/2007.

la data stabilită pentru convocare sau, deși se convoacă, nu adoptă hotărîrea de aprobare a renunțării la această dată, calitatea de administrator se consideră încetată de drept și devine opozabilă terților din momentul îndeplinirii formalităților de publicitate.

(5) Prin derogare de la art. 283³⁰ și art. 283³¹ din prezentul cod, rectificarea datelor din registrul public se efectuează în baza cererii scrise a persoanei care renunță la calitatea de administrator, însoțită de dovada îndeplinirii condițiilor prevăzute de prezentul articol.”

Argumentare:

Regimul de renunțare la calitatea de administrator este corelat cu natura raporturilor contractuale stabilite între administrator și persoana juridică.

Deși protecția intereselor acționarilor și creditorilor persoanei juridice dictează parcurgerea unor proceduri de notificare și aprobare a renunțării la calitatea de administrator la nivelul organelor de conducere, totuși orice condiție impusă administratorului pentru renunțare urmează a fi proporțională cu interesul urmărit și echilibrată cu libertățile individuale ale persoanei.

Redacția curentă a normelor art. 68¹⁷ condiționează producerea efectelor juridice ale renunțării de faptul aprobării acesteia de către organul competent (i.e. alin. (2) din art. 68¹⁷). Totodată, nu se instituie reguli privind încetarea de drept a calității de administrator în cazul în care organul competent nu întreprinde în

termen acțiunile prescrise de lege.

Această reglementare restrânge, în mod disproporționat, dreptul persoanei fizice – administrator la libertatea în alegerea muncii și libertatea contractuală.

În scopul asigurării certitudinii și previzibilității în efecte, propunem inserarea unor mențiuni exprese privind încetarea de drept a calității de administrator și pentru cazul în care organul competent al persoanei juridice nu se convoacă la data stabilită și/sau nu adoptă hotărârea de aprobare a renunțării la calitatea de administrator.

Un astfel de regim corespunde cu prevederile art. 61 alin. (3) din Cod civil, în redacția proiectului de modificare, care prevede că raporturilor dintre persoana juridică și administrator li se aplică dispozițiile legale cu privire la reprezentare și mandat, dacă legea sau actul de constituire nu prevede altfel. În conformitate cu norma art. 1050 alin. (1) din Cod civil, mandatul poate fi denunțat oricând de oricare din părți, iar potrivit alin. (3) al aceleiași norme, mandatarul poate denunța mandatul doar în așa fel încât să fie posibil pentru mandant să se îngrijească în continuare de actele asupra cărora s-a contractat, cu excepția cazului când există motiv întemeiat pentru a denunța.

Cu titlu de drept comparativ, potrivit pct. 18 din Actul de constituire-model pentru societățile comerciale pe acțiuni în Marea Britanie ⁵

(<https://www.gov.uk/guidance/model-articles-of-association-for-limited-companies>)

,persoana își încetează calitatea de administrator din momentul primirii de către societatea comercială a unei notificări în acest sens, în condițiile stabilite prin acea notificare. Orice cerințe suplimentare de aprobare a renunțării de către organele deliberative ale societății comerciale reprezintă o deviere de la regula generală și urmează a fi specificate expres în actul de constituire.

Într-o altă ordine de idei, recomandăm excluderea din art. 68¹⁷ din proiect, a frazei „Dispozițiile legislației muncii nu pot fi invocate pentru ca renunțarea să producă efecte înainte de acea ședință”. Legislația muncii poate fi invocată de către acei administratori care au calitatea de salariat în baza unui contract individual de muncă încheiat cu societatea comercială. Înlăturarea aplicabilității legislației muncii cu privire la acești salariați ar putea genera întrebări sub aspectul verificării constituționalității, prin prisma art. 43 (Dreptul la muncă și la protecția muncii), în special a dreptului la libera alegere a muncii, și art. 16 (Egalitatea) în raport cu celelalte categorii de angajați.

Cu titlu de drept comparativ, pentru a înlătura aplicabilitatea legislației muncii, în România, Legea societăților comerciale, art. 137¹ indică expres pentru societățile pe acțiuni că „pe durata îndeplinirii mandatului, administratorii nu pot încheia cu societatea un contract de muncă. În cazul în care administratorii au fost desemnați dintre salariații societății, contractul individual de muncă este suspendat pe perioada mandatului”.

			În caz contrar, dacă legislatorul permite totuși administratorului și societății comerciale să încheie un contract individual de muncă, atunci raporturile dintre acești subiecți urmează a fi reglementate inclusiv prin legislația muncii. Drept exemplu în acest sens, art. 84 din German Stock Corporation Act, (Appointment and Removal of the Management Board) prevede expres în alin. (3) că <i>drepturile născute în temeiul contractului individual de muncă continuă să fie guvernate de prevederile generale ale legii.</i>	
94.	Articolul 68¹⁸. Împuternicirile acordate de către organul suprem ori de supraveghere (2) Dispozițiile alin.(I) se aplică în particular în cazul în care administratorul este în conflict de interese față de hotărîrea adoptată, cum ar fi cea de: a) încheiere sau modificare a contractului dintre administrator și persoana juridică; b) efectuarea investigațiilor de serviciu, suspendare din funcție a administratorului sau aplicare a altor măsuri similare; c) eliberare din funcție; d) tragere la răspundere față de persoana juridică;	EBM MOLDOVA	A concretiza dacă lit. c) și d) se referă doar la eliberarea din funcție și, respectiv, tragerea la răspundere față de persoana juridică a administratorului sau și a altor persoane din cadrul persoanei juridice.	
95.	La art. 68¹⁸ alin. (1) se propune completarea ultimei propoziții Procesul-verbal care cuprinde hotărîrea de împuternicire valorează procură din partea acelei persoane juridice, în cazul în care semnăturile de pe acestea sunt legalizate notarial”	ABM	Potivit art 68 alin. (1) al Legii cu privire la notariat, persoana care desfășoară activitatea notarială legalizează semnăturile de pe documentele al căror conținut nu contravine legii și nu este o expunere a unui act juridic. Prin urmare, legalizarea semnăturilor aplicate în procesul-verbal ar trebui să securizeze raporturile juridice inițiate în temeiul unei astfel de hotărîri.	Nu se acceptă. Nu există o critică sau propunere concretă.

Tot în contextul subiectului administratorilor persoanei juridice, **referitor la practica de a elibera procuri generale unor terți de către administratorii persoanelor juridice:** Cunoaștem că anterior, Ministerul Justiției s-a expus împotriva acestor practici, punctînd că administratorii pot elibera procuri unor persoane terțe doar cu privire la anumite acte juridice speciale, dar nu procuri generale (Recomandarea MJ nr. 04/5189 din 13.06.2013). Printre argumente, a fost invocat și art. 71 alin. (1) lit. c) din Legea privind societățile cu răspundere limitată. Proiectul de modificare a Legii privind societățile cu răspundere limitată, prevede expunerea în redacție nouă a normei de la lit. c), alin. (1), art. 71 : „c) să elibereze altor persoane mandat din numele societății, dacă aceasta nu este interzis prin actul de constituire;” . Considerăm că **această propunere de modificare nu va fi de natură să înlăture în mod eficient practica administratorilor** de a elibera procuri generale în favoarea unor terți, pe termene lungi, mai ales avînd în vedere că potrivit Proiectului, termenul de 3 ani al procurilor va fi exclus. În acest context, ne dorim ca Grupul de lucru să reevalueze oportunitatea introducerii unor modificări mai exacte și mai eficiente, care ar putea să atingă

Nu se acceptă.

Necesitatea menținerii restricției nu este argumentată. Din contra, legea nu ar trebui să intervină în modul de eliberare a mandatelor de către administrator, având în vedere noile dispoziții introduse prin proiect privind răspunderea administratorului, dar și conceptul de „administrator de fapt”.

			scopul propus, <u>fie prin includerea unei norme în Codul Civil, fie prin reformularea normei respective din Legea SRL.</u>	
96.	Articolul 68¹⁹. Nulitatea hotărârii organului persoanei juridice (1) Dispozițiile legale privind nulitatea actului juridic se aplică în mod corespunzător nulității hotărârii adunării generale a membrilor ori a membrului unic al persoanei juridice, organului colegial de supraveghere (consiliul) ori a organului executiv colegial al persoanei juridice (hotărârea), sub rezerva dispozițiilor legale aplicabile anumitor persoane juridice și, în completare, a dispozițiilor prezentului articol. (2) Hotărârea organului persoanei juridice este supusă nulității relative: a) dacă s-a săvârșit o încălcare esențială a regulilor privind convocarea sau desfășurarea ședinței la care s-a adoptat hotărârea. Cu toate acestea, dacă organul care asigură convocarea sau desfășurarea ședinței intenționat încalcă regulile de convocare sau, după caz, desfășurare a ședinței, hotărârea astfel adoptată este supusă nulității relative chiar și atunci când încălcarea este neesențială; b) dacă reprezentantul participantului la ședință nu era împuternicit în mod corespunzător, cu excepția cazului în care împuternicirile au fost confirmate ulterior;	Camera Înregistrării de Stat	5) art. 68¹⁹: - redacția alin.(1) urmează a fi revăzută, întrucât prevederea e lipsită de sens în privința „nulității hotărârii (...) organului executiv colegial al persoanei juridice (hotărârea)”; - la alin.(2) lit.a) și lit.d), cuvintele „Cu toate acestea,” urmează a fi excluse; - alin.(5) în final de completat cu textul „, dacă legea nu prevede altfel”, dat fiind faptul că, spre exemplu, potrivit art. 61 din Legea nr. 135-XVI din 14 iunie 2007 privind societățile cu răspundere limitată, cererea de anulare a hotărârilor adunării generale a asociaților, adoptate cu încălcarea legii sau a actului de constituire, pentru a fi declarate nule de către instanța de judecată, poate fi depusă în termen de 3 luni de la data adoptării hotărârii sau de la data când asociatul a aflat sau trebuia să afle despre hotărârea adoptată; - prevederea de la alin.(8) urmează a fi revizuită conceptual, întrucât se va încălca principiul legalității valabilității actului juridic.	Nu se accepă. - regimul prevăzut de art. 68¹⁹ se bazează, în principal pe art. 181.3-181.5 ale Codului civil al Federației Ruse, care, la rândul său, se aplică hotărârilor adoptate la oricare adunări, inclusiv la adunarea membrilor organului exectuv colegial. Постановление Пленума Верховного Суда РФ от 23.06.2015 N 25 "О применении судами некоторых положений раздела I части первой Гражданского кодекса Российской Федерации" Решения собраний 103. По смыслу пункта 1 статьи 2, пункта 6 статьи 50 и пункта 2 статьи 181.1 ГК РФ под решениями собраний понимаются решения гражданско-правового сообщества, т.е. определенной группы лиц, наделенной полномочиями принимать на собраниях решения, с которыми закон связывает гражданско-правовые последствия, обязательные для всех лиц, имевших право участвовать в таком собрании, а также для иных лиц, если это установлено законом или вытекает из существа отношений. В частности, к решениям собраний относятся решения коллегиальных органов управления юридического лица (собраний участников, советов директоров и т.д.), решения собраний кредиторов, а также комитета кредиторов при банкротстве, решения долевых собственников, в том числе решения собственников помещений в

	c) dacă la desfășurarea ședinței s-au încălcat drepturile unui participant; d) dacă s-a săvârșit o încălcare esențială a regulilor privind întocmirea procesului-verbal al ședinței, inclusiv el nu s-a întocmit în formă scrisă. Cu toate acestea, nulitatea este înlăturată prin întocmirea procesului-verbal al ședinței înainte de desfășurarea următoarei ședințe a aceluiași organ; e) dacă ea nu întrunește alte condiții prevăzute de dispozițiile imperative ale legii sau ale actului de constituire al persoanei juridice și care nu sunt sancționate cu nulitate absolută. ... (5) Dreptul la acțiunea în declararea nulității relative a hotărârii organului persoanei juridice se prescrie în termen de 6 luni. ... (8) În condițiile legii, acțiunea în nulitate relativă sau absolută a hotărârii organului persoanei juridice se notează în registrul de publicitate în care este înregistrată persoana juridică. Terțul nu poate invoca necunoașterea temeiului de nulitate pe care se întemeiază acțiunea notată din data efectuării notării.			многоквартирном доме или нежилом здании, решения участников общей долевой собственности на земельный участок из земель сельскохозяйственного назначения. - cuvintele „cu toate acestea” anunță introducerea unei excepții/derogări. - în realitate, norma specială de la art. 61 se abrogă, iar art. 68¹⁹ se va aplica tuturor societăților comerciale deopotrivă. A se vedea în acest sens art. VI, pct. 20 din proiectul de lege; - propunerea de la alin.(5) este inutilă, deoarece legea în orice caz poate specifica termene care derogă la termenul comun de 6 luni. Totodată, proiectul exclude termenul de prescripție de 3 luni prevăzut în Legea privind societățile cu răspundere limitată; - alin.(8) este necesar pentru a permite reclamantilor să stabilească un sistem de informare a tuturor terților că o hotărâre a unui organ al persoanei juridice a fost contestată în instanța de judecată. În absența unui asemenea sistem de informare (publicitate), terții care derivă drepturi din acte juridice aprobate prin hotărârile organului persoanei juridice vor putea invoca buna-credință, și vor evita efectele nulității conform alin.(7).
97.	Articolul 68¹⁹ Nulitatea hotărârii organului persoanei juridice (2) Hotărârea organului persoanei juridice este supusa nulității relative:	EBA MOLDOVA	A completa lit. d) cu sintagma "și cu participarea acelor membri ai organului respectiv", în caz contrar nu putem vorbi despre înlăturarea	Nu se acceptă. A doua propoziție nu se referă la ținerea unei noi ședințe, ci doar la faptul că președintele și secretarul adunării întocmesc procesul-verbal.

	d) dacă s-a săvârșit o încălcare esențială a regulilor privind întocmirea procesului-verbal al ședinței, inclusiv el nu s-a întocmit în formă scrisă. Cu toate acestea, nulitatea este înlăturată prin întocmirea procesului-verbal al ședinței înainte de desfășurarea următoarei ședințe a aceluiași organ; (6) Hotărîrea organului persoanei juridice este lovită de nulitate absolută: a) dacă a fost adoptată pe o chestiune care nu era inclusă în ordinea de zi cu excepția cazului în care la ședință au participat toți membrii cu drept de vot ai organului respectiv;		viciului/încălcării/nulității, ci despre adoptarea unei hotărâri noi. De asemenea, sugerăm definirea exactă a sintagmei "<i>încălcare esențială a regulilor</i>" în ceea ce privește întocmirea procesului-verbal al ședinței, or, această prevedere va genera situații de abuz în procesul judiciar, interpretarea fiind făcută astfel la discreția părților. Referitor la sintagma „<i>au participat toți membrii cu drept de vot</i>”, menționăm că acțiunea de participare a membrilor cu drept de vot la ședința organului persoanei juridice, nu presupune nemijlocit și exprimarea votului asupra propunerii/chestiunii respective incluse pe ordinea de zi. În acest sens, art. 59, alin. (4), lit. a) din Legea 1134/1997 privind societățile pe acțiuni prevede că „{^} Adunarea generală a acționarilor este în drept să modifice și să completeze ordinea de zi aprobată numai în cazul în care: a) toți acționarii care dețin acțiuni cu drept de vot sînt prezenți la adunarea generală și au votat unanim pentru modificarea și completarea ordinii de zi:”. Totodată, art. 55, alin. (4) din Legea 135/2007 privind societățile cu răspundere limitată prevede, de asemenea, faptul că „{5} Ordinea de zi poate fi modificată sau completată în ședința adunării generale a asociaților dacă la ea sînt prezenți sau reprezentați toți asociații. Hotărîrea privind completarea ordinii de zi se adoptă cu votul unanim al tuturor asociaților.”	Cerințele de întocmire a procesului-verbal, inclusiv conținutul, semnatarii și termenul întocmirii, este reglementat prin legi speciale. Nu este posibilă întocmirea unei liste exhaustive de încălcări esențiale. Criteriul încălcării esențiale este deja folosit în jurisprudența autohtonă (pct. 13 din Hotărârea Plenului CSJ nr. 1 din 04.10.2010 “Cu privire la unele chestiuni ce apar la soluționarea litigiilor dintre acționar și societatea pe acțiuni, dintre asociați și societatea cu răspundere limitată”). Se acceptă. Alineatul a fost completat cu sintagma „și au votat unanim pentru includerea chestiunii respective în ordinea de zi”.
--	--	--	--	--

	b) dacă a fost adoptată la un moment cînd şedinţa nu era deliberativă;		în acest context, sugerăm completarea lit. a) din alin. (6) la sfârşit cu menţiunea „şi au votat unanim pentru aprobarea chestiunii respective”. Referitor la criteriul menţionat la lit. b)), propunem ca acesta să contituie temei de nulitate relativă şi nu absolută, după cum prevede norma din proiect. Aşa cum de regulă, pe ordinea de zi sunt introduse chestiuni ce privesc soluţionarea şi executarea unor probleme de activitate curentă a societăţii şi luând în considerare faptul că, în urma aprobării de către acţionarii/asociaţii întreprinderii a unor chestiuni fără ca acestea să fie incluse în ordinea de zi, sunt afectate drepturile personale nepatrimoniale şi/sau patrimoniale ale membrului peisuariei juiidice (acţionarilor sau asociaţilor), care au votat împotriva aprobării chestiunilor nominalizate, deci fiind vorba de protecţia unor drepturi individuale ale unor membri ai persoanei juridice, considerăm că, situaţiile reglementate de prevederile lit. a) urmează să fie apreciate ca fiind criterii aplicabile nulităţii relative. Nulitatea relativă are drept scop protejarea unui	Nu se acceptă. Absenţa numărului necesar de membri la şedinţa este echivalentă cu lipsa cvorumului şi lipseşte de legitimate şedinţa. Juridic, ea nu mai există. În privinţa alin.(6) lit. c), dacă pe ordinea de zi se includ chestiuni curente, atunci nu este loc de a aplica nulitatea conform lit. c). Respectarea ordinii de zi este importantă pentru că în baza ordinii de zi, notificate membrilor, ei iau decizia de a participa sau nu la şedinţă. Criteriul ocrotirii interesului privat şi celui public pentru a departaja nulitatea relativă de cea absolută nu este unul categoric. Deseori legiuitorul instituie sancţiunea nulităţii absolute, chiar dacă se încalcă un interes privat, cum ar fi cazul nulităţii de protecţie a consumatorului. Totodată, subliniem că alin.(7) denotă principiul protecţiei terţilor de bună-credinţă faţă de efectele nulităţii absolute sau relative.
--	---	--	--	---

			interes particular (în special al membrilor persoanei juridice (acționarilor sau asociaților)), spre deosebire de nulitatea absolută care este menită să protejeze un interes general și public.	
98.	Articolul 68¹⁹. Persoanele afiliate	UAM	2. Reglementarea de la art. 68¹⁹ din Codul civil privind temeiurile și termenele de nulitate a hotărârilor organului persoanei juridice este binevenită având în vedere multitudinea de litigii de această categoria. Apare o anumită incertitudine dacă acest articol va fi aplicabil organelor de autoadministrare a profesiilor din sectorul justiției (Uniunea Avocaților, Camera Notarială, Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești, Uniunea Administratorilor Autorizați, Consiliul de Mediere). De exemplu, Uniunea Avocaților este frecvent vehiculată ideea printre avocați că Uniunea Avocaților este o „asociație profesională necomercială”. Însă legislația care instituie aceste organe de autoadministrare a profesiilor deseori lasă sub tăcere dacă acel organ este o persoană juridică de drept public sau de drept privat. Doar în privința Consiliului de Mediere legea dispune că el este „statut de persoană juridică de drept public”. Din contra, în privința Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești, legea prevede statutul juridic de „asociație profesională necomercială”.	Nu se acceptă. Propunerea nu corespunde cu obiectul de reglementare a normelor menționate. Problema ridicată urmează a fi abordată cu ocazia revizuirii legilor speciale.

În același fel, Legea nr. 414 din 22.12.2006 cu privire la asigurarea obligatorie de răspundere civilă pentru pagube produse de autovehicule, prevede la art. 30 că Biroul Național al Asigurătorilor de Autovehicule este „o asociație profesională, necomercială”, constituită prin comunitate de interese, cu statut de persoană juridică.

În litigiile în care se contestă actele emise de organizațiile indicate mai sus instanțele de judecată urmează procedura contenciosului administrativ, recunoscând astfel că ele sunt „persoane de drept privat care exercită atribuții de putere publică sau utilizează domeniul public, fiind împuternicite prin lege să presteze un serviciu de interes public, inclusiv persoanele care prestează servicii notariale” (art. 2 din Legea nr. 793/10.02.2000 a contenciosului administrativ).

Pledăm pentru înlăturarea acestor incertitudini, în sensul că, legile care instituie un anumit organ de autoadministrare a unei anumite profesii ar trebui să specifice clar că organul respectiv este persoană juridică de drept public. Or, dacă organul respectiv ar fi o persoană juridică de drept privat, el ar trebui să se organizeze în una din formele deja prevăzute de lege (cum ar fi asociație obștească, instituție privată sau fundație). Însă aceste organe de autoadministrare nu sunt asociații obștești, ci sunt entități mult mai complexe.

Separat de această problemă, ar trebui totuși clarificat dacă art. 68¹⁹ din

			Codul civil privind temeiurile și termenele de nulitate a hotărârilor organului persoanei juridice se aplică și contestării hotărârilor organului persoanelor juridice de drept public „ <u>care au membri</u> ”.	
99.	art. 68 ¹⁹ și art. 103 ²	CNPDCP	La același punct al proiectului, prin care se include art. 68¹⁹, cât și la pct. 54, prin care se completează codul cu art. 103², propunem revizuirea sintagmelor: „ordinii publice sau bunelor moravuri”, „legii sau bunelor moravuri”, cu următoarea: „legii, ordinii publice și bunelor moravuri”.	Nu se acceptă. Respectarea legii ține de celelalte temeiuri de nulitate și, de fapt, ar duce la consecința că orice încălcare de lege la adoptarea unei hotărâri ar duce la nulitate absolută și ar frustra esența întregii reglementări. Temeiul de față de nulitate privește conținutul hotărârii, raportată anume la conceptul de ordine publică și bunele moravuri.
100.	Articolul 68 ²⁰ . Persoanele afiliate	Comisia Națională a Pieței Financiare	Menționăm despre necesitatea înlocuirii, în Titlul art. 68 ²⁰ , a sintagmei „afiliate” cu sintagma „ce acționează în mod concertat” și corelării art. 68 ²⁰ cu noțiunea de <i>persoane ce acționează în mod concertat</i> și control din art. 6 a Legii nr. 171 din 11.07.2012 “Privind piața de capital” (<i>în continuare</i> - Legea privind piața de capital).	Nu se acceptă. Nu este argumentat. A se vedea și comentariile de la pct. 29 al prezentului tabel.

[illegible]

			din participațiune? Cine evaluează acest quantum? Avînd în vedere aceste argumente, considerăm că ar trebui excluse prevederile referitoare la sulte – ca prestații suplimentare în favoarea membrilor participanți la reorganizare, or instituția ”sulte” reprezintă o recompensă reparatorie, fapt ce nu corespunde ideii de a compensa doar 10% din valoarea participațiunilor.	
		Comisia Națională a Pieței Financiare	Considerăm necesară revizuirea prevederilor art. 73 alin. (5) și art. 79 alin. (4), deoarece, plata în numerar trebuie să fie o condiție de oportunitate (la decizia organului competent care a decis reorganizarea), iar calculul se face reieșind din valoarea activului net pentru o participațiune.	Se acceptă parțial. Nu este intenția sulta să se plătească în toate cazurile, ci numai dacă s-a prevăzut. Alineatele respective au fost redactate pentru a clarifica acest aspect.
102.	43. La articolul 77, alineatele (3) și (4), cuvîntul „stat” se substituie cu cuvintele „de publicitate prevăzut de lege”.	Camera Înregistrării de Stat	La art.77 alin.(3) din Codul civil cuvîntul „stat” este utilizat de 2 ori. Prin urmare, în punctul 43 este necesar de specificat concret care din ele se substituie.	Se acceptă. Textul punctul 43 din proiect a fost modificat după cum urmează: „La articolul 77: 1) alineatul (3), cuvintele „registrul de stat” se substituie cu cuvintele „registrul de publicitate prevăzut de lege”; 2) alineatul (4), cuvîntul „stat” se substituie cu cuvintele „publicitate prevăzut de lege”.”

103.	„Articolul 84¹. Nulitatea fuziunii sau dezmembrării (2) De la data înregistrării sale de stat conform art. 77 sau, după caz, art. 83, fuziunea, respectiv dezmembrarea, poate fi declarată nulă doar dacă hotărîrea uneia dintre adunările generale care au votat proiectul fuziunii sau al dezmembrării este lovită de nulitate absolută sau relativă. (5) Instanța transmite o copie de pe hotărîrea judecătorească definitivă de constatare sau declarare a nulității unei fuziuni sau dezmembrării organelor de înregistrare de stat de la sediile persoanelor juridice implicate în fuziunea sau divizarea respectivă.”	Camera Înregistrării de Stat	La punctul 48, art. 84¹ alin.(2), cuvîntul „sale” de exclus.	Se acceptă. Cuvîntul „sale” a fost exclus.
		SA „Victoriabank” ABM	La alineatul (5) cuvintele ”sau divizarea respectivă” trebuie înlocuite prin cuvintele ”sau dezmembrarea respectivă”, pentru a se asigura claritatea și coerența normei juridice.	Se acceptă.
104.	Articolul 84¹ Nulitatea fuziunii sau dezmembrării (2) De la data înregistrării sale de stat conform art. 77 sau, după caz, art. 83, fuziunea, respectiv dezmembrarea, poate fi declarată nulă doar dacă hotărîrea uneia dintre adunările generale care au votat proiectul fuziunii sau al dezmembrării este lovită de nulitate absolută sau relativă.	EBM MOLDOVA	Propunem de a exclude ultimul cuvânt <i>”relativă”</i>. Fuziunea/dezmembrarea unei societăți nu poate fi declarata nulă de către instanța de judecată în temeiul unei hotărâri a adunării generale care este lovită de nulitate relativă, or se reține că, nulitatea relativă poate fi acoperită prin confirmare expresă ori tacită.	Nu se acceptă. Dacă nulitatea relativă nu a fost acoperită, instanța va trebui să anuleze fuziunea sau dezmembrarea.
105.	Articolul 84². Răspunderea organului executiv Membrii organului executiv și, după caz, ai organului de supraveghere poartă	EBM MOLDOVA	Nu este clar ce fel de răspundere este reglementată în norma dată și care sunt limitele acesteia. Considerăm necesar concretizarea normei respective sau excluderea ei.	Nu se acceptă. Codul civil reglementează răspunderea civilă, sub forma plății de despăgubiri.

	răspundere față de membrii persoanei juridice participante la fuziune sau dezmembrare în caz de neexecutare a obligațiilor ce le revin în pregătirea și realizarea procedurii de fuziune sau, după caz, de dezmembrare			Mărimii răspunderii conform, Codului civil, se determină în funcție de prejudiciul suferit.
106.	Articolul 84². Răspunderea organului executiv Membrii organului executiv și, după caz, a organului de supraveghere poartă răspundere față de membrii persoanei juridice participante la fuziune sau dezmembrare în caz de neexecutare a obligațiilor ce le revin în pregătirea și realizarea procedurii de fuziune sau, după caz, de dezmembrare.”.	Camera Înregistrării de Stat	La punctul 49, art. 84 ² necesită a fi revăzut, deoarece articolul este dedicat răspunderii organului executiv, iar prevederea vizează atât membrii organului executiv, cât și ai organului de supraveghere. Astfel, urmează a fi modificat conținutul articolului sau de schimbat titlul acestuia.	Se acceptă. Titlul articolului 84² s-a completat cu cuvintele „și a organului de supraveghere”.
107.	La articolul 87 alineatul (4), cuvîntul „participantului” se substituie cu cuvîntul „membrului”.	Comisia Națională a Pieței Financiare	La art. 87 alin. (4) din Proiect, considerăm necesară extinderea dreptului de înaintare a cererii privind dizolvarea persoanei juridice și asupra altor subiecți investiți în acest sens prin lege specială. În context, de exemplu, subliniem că potrivit art. 146 din Legea privind piața de capital, CNPF este în drept să înainteze în instanța de judecată cereri privind dizolvarea persoanei autorizate sau licențiate pe piața de capital.	Se acceptă. Norma a fost expusă în redacție nouă și face trimitere la alte autorități și persoane stabilite de lege.
108.	„Articolul 102. Sucursala persoanei juridice (1) Sucursala este o subdiviziune separată a persoanei juridice situată în afara sediului acesteia, care are aparența permanenței, propria conducere și dotarea materială necesară pentru a	Comisia Națională a Pieței Financiare	Cu referire la art. 102 din Proiect, considerăm oportun a include dispoziții privind scutirea subiecților de taxele aferente ajustării actelor de constituire la noile prevederi.	Se acceptă. La art. II din proiect, art. 10, după alineatul (2) se completează cu un nou alineat cu următorul cuprins: „(3) Înregistrarea modificărilor și completărilor în actele de constituire și/sau statutele persoanelor juridice în conformitate cu alin. (1) lit. b) și alin. (2), se efectuează fără

	desfășura o parte sau toate activitățile persoanei juridice. (2) Persoana juridică constituită în Republica Moldova poate institui sucursale în Republica Moldova și în străinătate dacă legea sau actul de constituire nu prevede altfel. (3) Sucursala nu este persoană juridică. Sucursala funcționează conform regulamentului său, aprobat de organul care a hotărât instituirea sucursalei.			perceperea taxelor și plăților de înregistrare.”, cu renumerotarea alineatelor ce urmează.
109.				
110.	Articolul 103. Sucursala persoanei juridice străine în Republica Moldova ... (2) Denumirea sucursalei persoanei juridice străine constă din cuvintele „sucursala persoanei juridice străine” și denumirea persoanei juridice străine. (3) Sucursala persoanei juridice străine nu este persoană juridică. Sucursala persoanei juridice străine funcționează conform regulamentului său, aprobat de organul care a hotărât instituirea sucursalei. Persoana juridică străină poartă răspundere pentru obligațiile care apar din activitățile sucursalei din Republica Moldova.	Camera Înregistrării de Stat	La punctul 56: 1) art. 103 alin.(2), denumirea sucursalei persoanei juridice străine trebuie reformulată. 2) Codul civil urmează să conțină și prevederi exprese referitoare la regulamentul sucursalei persoanei juridice, cu stabilirea clauzelor care trebuie incluse în conținutul acestuia (analogic ca în art.108 ce vizează actul de constituire al societății comerciale).	Se acceptă. A fost reformulată denumirea sucursalei persoanei juridice străine, după cum urmează: „(2) Denumirea sucursalei persoanei juridice străine constă din denumirea persoanei juridice străine care a hotărât instituirea sucursalei, urmată de cuvintele „sucursala” și de denumirea localității în care are sediul sucursala. <i>În cazul instituirii de către aceeași persoană juridică străină a mai multor sucursale în aceeași localitate, denumirea sucursalei poate fi completată cu un indicativ de natură să le deosebească între ele.”.</i> În alineatul (3) se face referire la regulamentul sucursalei persoanei juridice străine, care este aprobat de organul care a hotărât instituirea sucursalei. În orice caz regulamentul nu trebuie să fie contrar actelor de constituire ale societății și legislației, în rest, societatea are libertatea să stabilească reguli interne proprii pentru sucursala sa.

111.	Articolul 103. Sucursala persoanei juridice străine în Republica Moldova (3) Sucursala persoanei juridice străine nu este persoană juridică. Sucursala persoanei juridice străine funcționează conform regulamentului său, aprobat de organul care a hotărât instituirea sucursalei. Persoana juridică străină poartă răspundere pentru obligațiile care apar din activitățile sucursalei din Republica Moldova.	BNM	Art. 103 alin. (3) prevede că ”Persoana juridică străină poartă răspundere pentru obligațiile care apar din activitățile sucursalei din Republica Moldova”, astfel, nu este clar obiectul exact al răspunderii și modalitatea în care poate fi angajată răspunderea persoanei juridice străine în baza legislației Republicii Moldova, pentru obligațiile care apar din activitățile sucursalei.	Nu se acceptă.
112.	Articolul 103. Sucursala persoanei juridice străine în Republica Moldova (4) Activitatea care, conform legii, este supusă licențierii în Republica Moldova poate fi desfășurată de persoana juridică străină care a înregistrat sucursala în Republica Moldova doar după obținerea licenței, dacă legea nu prevede altfel.	EBM MOLDOVA	Potrivit Legii 451/2001 privind reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător: <i>solicitant de licență - persoană juridică sau fizică, înregistrată în modul stabilit în Republica Moldova în calitate de întreprindere sau de organizație</i>, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare, precum și persoană fizică ce poate practica unele genuri de activitate supuse licențierii în temeiul unor acte legislative, care depune la autoritatea de licențiere declarație și documentele necesare eliberării licenței; Totodată, potrivit art. 102 din Proiect: (3) Sucursala nu este persoană juridică. Astfel, nu este clar cine și în ce mod (persoana juridică străină sau sucursala) urmează să obțină licența.	
113.	Articolul 103¹. Insolvabilitatea sau lichidarea persoanei juridice străine care are sucursală în Republica Moldova În termen de 14 zile din data inițierii procedurii de insolvabilitate sau lichidare a persoanei juridice străine ori a unor proceduri având un	Camera Înregistrării de Stat	denumirea art. 103 ¹ urmează a fi modificată, întrucât norma este menită să reglementeze obligativitatea administratorului sucursalei de a notifica în registru despre faptul inițierii procedurii de insolvabilitate sau lichidare a persoanei juridice străine. Din titlul articolului însă se poate deduce	Se acceptă. Titlul a fost modificat după cum urmează: „Articolul 103¹. Notarea insolvabilității sau lichidării persoanei juridice străine care are sucursală în Republica Moldova”

	efect similar potrivit legii sale naționale, administratorul sucursalei este obligat să notifice registrul de publicitate al Republicii Moldova în care este înregistrată sucursala, care va nota acest fapt în registrul de publicitate.		că acesta vizează insolvabilitatea sau lichidarea persoanei juridice străine care are sucursală în RM.	
114.	Articolul 103². Lichidarea și radierea sucursalei persoanei juridice străine din registrul de publicitate al Republicii Moldova (1) Sucursala persoanei juridice străine se radiază din registrul de publicitate al Republicii Moldova în care este înregistrată în unul din următoarele cazuri: a) persoana juridică străină este dizolvată; b) persoana juridică străină depune cerere de radiere; c) sucursala nu are administrator și nu a fost numit un administrator în termen de 3 luni după notificare din partea organului de înregistrare de stat competent al Republicii Moldova; d) administratorul sucursalei nu a prezentat situațiile financiare în termenele prevăzute de Legea contabilității nr. 113-XVI din 27.04.2007 și nici nu înlătură neajunsul în termenul suplimentar de 30 de zile acordat de autoritatea Republicii Moldova căreia trebuiau prezentate situațiile financiare. ... (3) După excluderea sucursalei din registru de publicitate	Camera Înregistrării de Stat	art. 103² necesită a fi revizuit în totalitate din următoarele considerente: - radierea din registru a sucursalei, indiferent a persoanei juridice străine sau a celei autohtone, urmează a fi efectuată pînă la dizolvarea persoanei juridice care a instituit-o (alin.(1) lit.a)). - la alin.(1) lit.c), textul „din partea organului înregistrării de stat competent al Republicii Moldova” de exclus. Potrivit Legii nr. 220-XVI din 19 octombrie 2007 privind înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali, organul înregistrării de stat efectuează înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali, ce constă anume în certificarea faptului constituirii, reorganizării, lichidării, suspendării sau reluării activității persoanelor juridice,	Nu se acceptă. La alin. (1) lit. a) este reglementată radierea din oficiu a sucursalei persoanei juridice străine din registrul de publicitate al Republicii Moldova în cazul în care se constată că persoana juridică străină este dizolvată, constatare care în situația reglementată este întotdeauna ulterioară dizolvării. Prin urmare, organul înregistrării de stat va radia sucursala acesteia ulterior dizolvării. Organul înregistrării de stat din străinătate la momentul dizolvării nu este în drept să efectueze radierea din registrul de publicitate din Republica Moldova. Sigur că, există riscul ca terții să nu cunoască despre faptul că persoana juridică străină a început procedura de lichidare, însă pentru a exclude acest risc se prevede cerința premergătoare de notare de la art. 103². Nu se acceptă. Nu este vorba despre obligația organului înregistrării de stat de a numi administratorul, ci de a notifica persoana juridică străină despre necesitatea de a numi un administrator al sucursalei.

al Republicii Moldova, persoana juridică străină poate să-și continue activitățile în Republica Moldova printr-o sucursală în sensul art. 102 alin.(1) doar dacă ea a înregistrat o sucursală nouă. În cazul excluderii sucursalei din registru de publicitate al Republicii Moldova la cererea unui creditor, noua sucursală poate fi înregistrată doar dacă creanța creditorului a fost satisfăcută sau dacă creditorul și-a dat consimțământul scris la înregistrarea sucursalei în registru de publicitate al Republicii Moldova. (4) Înainte de excluderea sucursalei din registru de publicitate al Republicii Moldova, sucursala va fi lichidată, aplicându-se dispozițiile art. 90-95. După satisfacerea creanțelor tuturor creditorilor și depunerea banilor, lichidatorii vor pregăti bilanțul final, care se va anexa la cererea de radiere a sucursalei din registru de publicitate al Republicii Moldova.”.	filialelor și reprezentanțelor acestora, precum și a faptului modificării actelor de constituire ale persoanelor juridice, înscrierii datelor în Registrul de stat, care are ca efect dobândirea și încetarea capacității juridice a persoanelor juridice, obținerea și încetarea de către persoanele fizice a calității de întreprinzător individual. Prin urmare, în atribuțiile organului înregistrării de stat nu intră desemnarea administratorilor sucursalelor persoanelor juridice. Conform prevederilor art. 103 alin.(5) propuse în redacție nouă, persoana juridică străină trebuie să numească administratorul sucursalei. - la alin.(1) lit.d), textul „Legea contabilității nr.113-XVI din 27.04.2007” de substituit cu cuvântul „lege”. - la alin.(3) – (4), cuvintele „excluderea” și „excluderii” de substituit prin cuvintele „radierea” și, respectiv, „radierii”. - Conform prevederilor propuse la art. 102 alin.(3) și art.103 alin.(3), sucursala nu este persoană juridică. Cu toate acestea, noile prevederi de la art. 103² alin.(4) stipulează expres că înainte de excluderea sucursalei din registrul de publicitate al RM, sucursala va fi lichidată, aplicându-se dispozițiile art.90-95. Accentuăm faptul că, articolele menționate din Codul civil reglementează procedura de lichidare a persoanei juridice.	Nu se acceptă. În cazul dat este o referință necesară anume la termenele prevăzute în Legea contabilității nr. 113-XVI din 27.04.2007. Se acceptă. Se acceptă parțial. Prevederile în cauză se vor aplica <i>mutatis mutandis</i>. Art. 103² alin. (4) s-a completat la finele primei propoziții cu cuvintele „în mod corespunzător”.
--	---	--

115.	art. 102 – 103 ² Cod civil	Camera Înregistrării de Stat	Modificările și completările propuse referitoare la sucursale sunt axate, în special, pe sucursalele persoanelor juridice străine, pe când sucursalele persoanelor juridice autohtone au rămas în umbră. Din acest considerent, corect ar fi ca Codul civil în egală măsură să conțină prevederi dedicate sucursalelor persoanelor juridice atât ale celor străine, cât și ale celor autohtone.	Nu se acceptă. În art. 102 este reglementată și sucursala persoanelor juridice din Republica Moldova. Mai detaliat în privința sucursalelor persoanelor juridice este reglementat în legile care reglementează regimul juridic special al diferitor forme organizatorico-juridice ale persoanelor juridice, precum și prin Legea nr. 220-XVI din 19 octombrie 2007 privind înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali.
116.	Articol 103 ²	MAI	<i>La pct. 57, în conformitate cu prevederile art. 19 lit. a) a Legii nr. 780 din 27 decembrie 2001 privind actele legislative, notăm că fraza se construiește conform normelor gramaticale, astfel încât să exprime corect, concis și fără echivoc ideea, să fie înțeleasă ușor de orice subiect interesat.</i> Prin urmare, se consideră oportună reformularea art. 103² alin. (2) lit. b) după cum urmează: „b) la cererea creditorului care demonstrează că nu își poate satisface creanța apărută din funcționarea persoanei juridice străine în Republica Moldova din contul activelor persoanei juridice străine deținute pe teritoriul Republicii Moldova;”.	
117.	Articolul 103 ² . Lichidarea și radierea sucursalei persoanei juridice străine din registrul de publicitate al Republicii Moldova	Procuratura Generală	Termenul de 3 luni prevăzut la art. 103² alin.(I) lit. c) pentru radierea din registrul de publicitate al Republicii Moldova a sucursalei persoanei	Se acceptă parțial. Legea privind înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali nr. 220-XVI din 19 octombrie

	(1) Sucursala persoanei juridice străine se radiază din registrul de publicitate al Republicii Moldova în care este înregistrată în unul din următoarele cazuri: c) sucursala nu are administrator și nu a fost numit un administrator în termen de 3 luni după notificare din partea organului de înregistrare de stat competent al Republicii Moldova;		juridice străine în cazul în care „c) sucursala nu are administrator și nu a fost numit un administrator în termen de 3 luni după notificare din partea organului de înregistrare de stat competent al Republicii Moldova;” este excesiv, iar în nota informativă careva referințe la criteriile care au stat la baza stabilirii acestui termen, nu se regăsesc. În opinia noastră, termenul de 30 de zile ar fi suficient, întrucât până la notificare deja se scurge un termen, iar reducerea acestui termen ar aduce plus valoare în partea ce ține de disciplina financiară și responsabilitatea fiscală.	2007 este completată cu art. 17¹ alin.(5) și (6), care instituie procedura de notificare de către organul de stat. Termenul de 3 luni este potrivit, deoarece se reglementează notificarea persoanei juridice aflate în străinătate, care trebuie să îndeplinească formalități de desemnare a administratorului, care ar putea include autentificarea și legalizarea sau apostilarea de acte în străinătate, traducerea lor etc.
118.	Articolul 107. Constituirea societății comerciale (1) Societatea comercială se constituie prin act de constituire autentificat notarial. (2) Fiecare fondator al societății comerciale trebuie să contribuie, în mărimea stabilită de actul de constituire, la formarea capitalului social. Articolul 110. Nulitatea societății comerciale (1) Societatea comercială poate fi declarată nulă prin hotărâre judecătorească.	Camera Înregistrării de Stat	În contextul modificării și completării Codului civil, organul înregistrării de stat propune ca concomitent să fie amendat art. 107, prin excluderea de la alineatul (1) a cuvintelor „autentificat notarial” și completarea cu alineatul (1¹) cu următorul cuprins: „1¹) Actul de constituire se legalizează notarial sau sub semnătură electronică. Forma autentică a actului de constituire este obligatorie atunci când: a) printre bunurile subscrise ca aport la capitalul social se află un imobil; b) se constituie o societate în nume colectiv sau în comandită;	Nu se acceptă. Actele de constituire reprezintă manifestare de voință a părților acestora și necesită a fi supuse autentificării și nu legalizării. textul propus conține două contradicții: I. dintre alin. (1¹) și alin. (1); II. dintre primul și al doilea enunț al alin. (1¹). Totodată, concepția că bunurile imobile întotdeauna reprezintă bunuri mai valoroase și mai importante decât bunurile mobile este una greșită. Există buuri mobile cu o valoare mult mai mare decât bnurile mobile. Chiar și un autovehicul de clasă medie poate depăși în valoare un bun imobil. Nu este clar de ce la constituirea societăților de persoane se dă preferință formei autentice în

	(2) Hotărîrea privind nulitatea societății comerciale poate fi pronunțată numai atunci cînd: a) actul de constituire lipsește sau nu este autentificat notarial; ... (Cod civil în versiunea în vigoare)		c) societatea pe acțiuni se constituie prin subscripție publică.” Astfel, o recomandare reprezintă prevederea expresă în Codul civil a cazurilor obligatorii de autentificare notarială a actului de constituire. Instituirea acestei obligativități se bazează pe următoarele rațiuni: atenționarea părților asupra importanței deosebite în cazul aducerii ca aport la capitalul social un imobil; asigurarea libertății și certitudinii consimțămîntului; exercitarea controlului societății, prin organele statului, cu privire la un act juridic ce prezintă o importanță ce depășește cadrul strict al intereselor părților. Celelalte acte constitutive vor fi semnate de către fondatori a căror semnătură va fi supusă legalizării notariale sau va fi folosită semnătura electronică. În aceeași ordine de idei, urmează a fi completat și art. 110 alin.(2) litera (a), și anume după cuvintele „nu este autentificat notarial” de introdus sintagma „în cazurile prevăzute la art. 107 alin. (1¹)”.	raport cu societățile de capital. Complexitatea cosntituirii societăților de capital poate fi mult mai mare decît în cazul societăților de persoane. În ambele cazuri este necesar „asigurarea libertății și certitudinii consimțămîntului”.
119.	Articolul 109. Înregistrarea de stat a societății comerciale (1) Societatea comercială trebuie înregistrată, în modul și termenul stabilit de lege, la organul înregistrării de stat în a cărui rază teritorială se află sediul său.	Camera Înregistrării de Stat	Totodată, în scopul asigurării flexibilității metodei de depunere a cererii, se propune excluderea principiului teritorial la înregistrarea de stat. Drept urmare a acestei modificări legislative, antreprenorii nu vor mai fi limitați în dreptul de a înregistra o societate comercială sau de a opera careva modificări în actele de constituire doar la oficiul teritorial al organului înregistrării de stat în a cărui rază își au sediul, dar vor avea dreptul să aleagă și	Se acceptă. <i>Propunerea CÎS are drept scop de a ajuta mediul de afaceri, în măsura în care CÎS soluționează problemele tehnice legate de faptul că registratorul are nevoie de dosarul persoanei juridice, ca să verifice actele. inclusiv dacă terții vor să ceară copii după actele din dosarul persoanei juridice, caz în care oficiile ar trebui să comunice una alteia copiile sau să digitalizeze arhiva actelor și dosarelor de înregistrare.</i>

			să se adreseze la oricare dintre oficiile Camerei, în funcție de disponibilitate și comoditate. Așadar, la art.109 alin.(1) textul „în a cărui rază teritorială se află sediul său” se propune de a fi exclus.	
120.	La articolul 110, alineatul (2), litera e), cuvintele „fost incapabili” se substituie cu cuvintele „încheiat actul de constituire cu încălcarea capacității de exercițiu”.	Camera Înregistrării de Stat	Modificarea propusă la art.110 alin.(2) lit.e) necesită a fi revizuită. Capacitate de exercițiu este aptitudinea persoanei de a dobîndi prin fapta proprie și de a exercita drepturi civile, de a-și asuma obligații civile și de a le executa. Capacitatea de exercițiu începe la data cînd persoana fizică devine majoră sau în alte cazuri prevăzute de lege (art.20-22 Cod civil), iar persoana juridică o dobîndește la data înregistrării de stat (art.60 Cod civil). Limitarea în capacitatea de exercițiu poate fi efectuată numai în cazurile și în modul prevăzut de lege. Astfel, condiția de nulitate a societății comerciale în cazul încheierii actului de constituire de către toți fondatorii cu încălcarea capacității de exercițiu urmează a fi reformulată, întrucît capacitatea de exercițiu nu poate fi „încălcată”.	Nu se acceptă. Încheierea actelor juridice cu încălcarea capacității de exercițiu semnifică încălcarea împuternicirilor atribuite prin actele de constituire sau prin lege de către persoanele care au încheiat actul juridic respectiv. În acest caz putem vorbi despre încălcarea capacității de exercițiu, fie că este vorba despre depășirea limitelor împuternicirilor care rezultă din actele de constituire, fie prin încălcarea prevederilor legale care stabilesc anumite condiții pentru exercitarea conformă a drepturilor și obligațiilor inerente capacității de exercițiu. Totodată, atragem atenția că Legea nr. 66 din 13 aprilie 2017 a schimbat terminologia din „persoane incapabile” în „persoane ocrotite”. Capacitatea de exercițiu a persoanelor ocrotite <u>este stabilită</u> de instanța de judecată pornind de la principiile necesității, proporționalității și autonomiei. Această schimbare impune <u>verificarea</u> dacă asociatul care fondează o societate comercială <u>are capacitatea necesară sau nu</u>, având în vedere <u>condițiile concrete ale măsurii de ocrotire judiciare</u> instituite de instanța de judecată.
121.	Articolul 114: ... 2) alineatul (3) va avea următorul cuprins: „(3) Se pot constitui aporturi la formarea sau la majorarea	Camera Înregistrării de Stat	Organul înregistrării de stat nu susține amendamentul propus la punctul 64, art. 114 alin.(3) potrivit căruia creanțele pot constitui aporturi la formarea sau la majorarea capitalului	Nu se acceptă. Soluția aceasta a fost aleasă pentru a impulsiona circuitul economic, investițiile și a deschide noi posibilități pentru capitalizarea economiei. Riscurile unor astfel de aporturi la capitalul social sunt preluate de societățile

	capitalului social al societății cu răspundere limitată sau societății pe acțiuni creanțele, drepturile asupra creațiilor intelectuale, precum și alte drepturi patrimoniale. Această regulă se aplică și în cazul convertirii unei obligații pecuniare a societății în părți sociale sau, după caz, acțiuni în folosul creditorului.”		social al societății cu răspundere limitată sau al societății pe acțiuni. Capitalul social, este expresia valorică a totalității aporturilor – în numerar sau în natură – cu care participanții la o societate comercială contribuie la constituirea patrimoniului acesteia, spre a asigura mijloacele materiale necesare desfășurării activității și realizării scopurilor statutare. Este important de reținut că capitalul social reprezintă o expresie valorică (bănească) a contribuțiilor asociaților societății și nu este un ansamblul de bunuri transmise de aceștia. Drepturile de creanță sunt acele drepturi patrimoniale născute în temeiul unui raport obligațional și în virtutea cărora subiectul activ, poate pretinde o anumită conduită subiectului pasiv, acesta avînd posibilitatea sa dea, sa facă sau să nu facă ceva.	comerciale respective și investitorii acestora. Beneficiile unei astfel de soluții sunt mult mai mari decît incidența unor eventuale pierderi financiare nepronozate (neasumate) irecuperabile. Această modificare este frecvent solicitată de către mediul de afaceri, întrucît permite convertirea datoriilor în capital. Convertirea respectivă îmbunătățește semnificativ bilanțul contabil al societății comerciale și îi sporește oportunitățile de creditare. Totodată, menționăm că interdicția existentă până în prezent avea ca rațiune protecția terților și în special a creditorilor, care se bazau pe capitalul social al societății comerciale, ca garanție generală a creanțelor lor. Această funcția a capitalului social însă a căzut în desuetudine. Or, Legea privind societățile cu răspundere limitată nu mai cere un capital social minim, iar Legea privind societățile pe acțiuni permite convertirea datoriilor în acțiuni.
122.	Articolul 114 „(3) Se pot constitui aporturi la formarea sau la majorarea capitalului social al societății cu răspundere limitată sau societății pe acțiuni creanțele, drepturile asupra creațiilor intelectuale, precum și alte drepturi patrimoniale. Această regulă se aplică și în cazul convertirii unei obligații pecuniare a societății în părți sociale sau, după caz, acțiuni în folosul creditorului.”	AGEPI	- se modifică art.114 din Codul civil, ținând cont de normele art.4 din Legea nr.1 14/2014 referitoare la obiectele de proprietate intelectuală, la alin.(3) se propune de substituit sintagma „drepturile asupra creațiilor intelectuale” cu sintagma „drepturile asupra obiectelor de proprietate intelectuală”. Totodată, reieșind din conceptul modificării propuse de către autorii proiectului la acest articol, atragem atenția asupra necesității revizuirii în același context a prevederilor art.41 alin.(II) lit.c) din	Nu se acceptă. Codul civil folosește termenul „proprietate” în sens specific, conform art. 315. Dreptul asupra creațiilor intelectuale are un alt specific, și nu constituie <i>per se</i> un drept real. Din acest motiv Codul civil evită folosirea sintagmei „proprietate intelectuală”.

			Legea nr.l 134 din 02.04.1997 privind societățile pe acțiuni;	
123.	66. Articolul 115: ... 2) alineatul (2) litera c) va avea următorul cuprins: „c) să primească o cotă-parte din profitului societății (dividend), proporțional participațiunii la capitalul social în condițiile stabilite de lege și actul de constituire;”;	Camera Înregistrării de Stat	La punctul 66, subpunctul 2), cifra „2” de substituit cu cifra „1”.	Se acceptă.
124.	„Articolul 219. Efectele nulității actului juridic (3) Drepturile reale dobândite în temeiul actului juridic nul sau anulat se consideră că nu au fost dobândite pe acest temei. Această dispoziție se aplică și drepturilor de creanță ori drepturilor asupra creațiilor intelectuale dobândite în temeiul actului juridic.	AGEPI	- la art.219 alin.(3) din Codul civil sintagma „drepturilor asupra creațiilor intelectuale” de substituit cu sintagma „drepturilor asupra obiectelor de proprietate intelectuală”;	Nu se acceptă.
125.	Articolele 117–120 se abrogă.	Camera Înregistrării de Stat	Luînd în considerație faptul că, proiectul dat de lege abrogă art.120, rămîne neclară situația concernelor înregistrate pe teritoriul Republicii Moldova.	Nu se acceptă. Vedeți conținutul Secțiunii a 4-a „Grupul de persoane juridice”
126.	La articolul 129 , cuvîntul „incapacității” se substituie cu cuvintele „înstituirii unei măsuri de ocrotire judiciară în privința”.	Camera Înregistrării de Stat	La punctul 70, după cifra „129” de completat cu cuvintele „alineatul (1)”.	Se acceptă.
127.	Excluderea articolelor 145-155 din Codul Civil	AMCHAM MOLDOVA	În prezent, prevederile Codului civil ce reglementează excluderea asociatului din societatea cu răspundere limitată, diferă în	Se acceptă.

		conținut de cele stabilite prin Legea privind societățile cu răspundere limitată, or, cel puțin au o interpretare echivocă. Conform art. 113 (5) Cod civil, <i>în cazul în care asociatul nu a vărsat în termen aportul, oricare asociat are dreptul să-i ceară în scris aceasta, stabilindu-i un termen suplimentar de cel puțin o lună și avertizându-l că e posibilă excluderea lui din societate.</i> Art. 154 (1) lit a) Cod civil prevede că: <i>Adunarea generală a asociaților, administratorul, unul sau mai mulți asociați pot cere excluderea din societatea cu răspundere limitată a asociatului care a fost pus în întârziere și nu a vărsat integral aportul subscris în perioada suplimentară.</i> Prin urmare, Codul civil stabilește o procedură obligatorie pentru cazul inițierii excluderii asociatului societății cu răspundere limitată pentru neachitarea aportului în capitalul statutar. Cu alte cuvinte, dacă asociatul nu și-a respectat obligația de completare a capitalului statutar subscris, acesta urmează, initial, să fie pus în întârziere și doar dacă nu achită aportul în termenul suplimentar acordat, se inițiază procedura în fața instanței de judecată privind excluderea, anexându-se la cererea de chemare în judecată dovada preavizului scris. Totodată, conform Legii privind societățile cu răspundere limitată, procedura prealabilă de punere în întârziere, cu acordarea termenului suplimentar pentru achitarea aportului subscris, nu este stabilită expres.	Proiectul deja prevede următoarea completare la Legea privind societățile cu răspundere limitată: Articolul 47, alineatul (1), după cuvintele „vărsat aportul subscris” se completează cu cuvintele „după expirarea unui termen suplimentar de 1 lună care i-a fost stabilit prin notificare pentru vărsarea aportului”.
--	--	---	--

Legea reglementează excluderea asociatului în art. 47 (1), în modul următor:
Adunarea generală a asociaților, administratorul, unul sau mai mulți asociați pot cere excluderea din societate a asociatului care nu a vărsat aportul subscris, precum și a asociatului care, în calitate de administrator al societății, comite fraude în detrimentul societății, folosește semnătura societății sau patrimoniul acesteia în favoarea sa sau a terților.

Acest conflict de norme creează dificultăți la determinarea modalității de soluționare pe cale judiciară a litigiilor rezultate din neonorarea obligațiilor de către asociat.

Proiectul propus de modificare a Codului civil abrogă art.154 (v. punctul 73 pe pagina 30: "Articolele 146 – 155 se abrogă"), menținând art. 145 ce reglementează raporturi privind societățile cu răspundere limitată, doar ca normă de blanchetă. Însă, art. 113 (5) Cod civil rămâne în vigoare în ceea ce ține de obligația punerii în întârziere (pct. 63, pag. 29: *La articolul 113, alineatul (5), textul „că e” se substituie cu cuvintele „că termenul este de decădere și este”*). Astfel, chiar și după modificările propuse, continuă să se păstreze divergența în aspectul descris între Codul civil și legea specială.

Pe de altă parte, Plenul Curții Supreme de Justiție, prin unificarea practicii judiciare, în Hotărîrea sa nr. 1 din 04.10.2010 (p. 32) a specificat că „*Deși s-ar părea că art.47 alin. (1) din Legea nr.135-XVI din 14.06.2007 privind societățile cu*

răspundere limitată contravine art.154 alin. (1) CC, în sensul că nu este necesară acordarea termenului suplimentar pentru vărsarea aportului, necesitatea acordării acestui termen rezultă din coroborarea normelor statuate în art. 22 alin. (5) din Legea privind societățile cu răspundere limitată și art. 113 alin. (5) Cod civil.” Prin urmare, CSJ a notat o problemă de identificare a cadrului juridic aplicabil și soluția finală în cazul excluderii asociatului pentru nevărsarea aportului, considerînd necesară formularea unei explicații. Totodată, reieșind din caracterul consultativ al Hotărîrilor Plenului CSJ (art. 17 CPC) pentru instanțele de judecată, la soluționarea litigiilor apărute pe subiectul descris, apare incertitudinea în ceea ce privește obligativitatea respectării procedurii prealabile de punere în întârziere.

Considerăm că această incertitudine ar fi înlăturată prin modificarea legii speciale în sensul includerii exprese în textul art. 47 sau prin trimiterea făcută în acesta la art. 22, cu privire la respectarea procedurii de punere în întârziere a asociatului și oferirea termenului de decădere din dreptul de a mai efectua plata cotei sociale. **În caz contrar, este prematură excluderea articolelor 145-155 din Cod civil.**

Prin urmare, solicităm inițierea modificării Legii privind societățile cu răspundere limitată concomitent cu amendarea Codului Civil, prin introducerea expresă în art. 47 a obligativității respectării procedurii prealabile, în caz de neachitare de către asociat a cotei sociale subscrise, fapt ce va înlătura dificultățile existente la

			moment în ceea ce ține de stabilirea procedurii de excludere a asociatului și soluționarea litigiilor rezultate din aceasta.	
128.	Secțiunea a 4-a Grupul de persoane juridice	Consiliul Concurenței	Cu referire la noțiunea de "Grupul de persoane juridice" indicată în secțiunea a 4-a, de la pct. 79 din proiect, având în vedere prevederile art. 3 ale Regulamentului (CE) nr. 139/2004 al Consiliului din 20 ianuarie 2004 privind controlul concentrărilor economice între întreprinderi, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. L24 din 29 ianuarie 2004, propunem completarea Secțiunii a 4 "Grupul de persoane juridice" din proiect, la final cu următoarea prevedere: "Grup de întreprinderi semnifică întreprinderea care exercită controlul și toate întreprinderile controlate direct sau indirect de aceasta".	Nu se acceptă. Definiția grupului deja este inclusă în Codul civil, după cum urmează: <i>„Articolul 179¹. Grupul de persoane juridice cu scop lucrativ</i> <i>(1) Grupul cuprinde persoana juridică care exercită control și toate persoanele juridice controlate de ea (filiale).”</i> Această definiție captează definiția propusă mai jos. A se nota că termenul „întreprindere” (<i>undertaking</i>) din dreptul european al concurenței diferă de sensul atribuit de legislația Republicii Moldova în special de Legea cu privire la antreprenariat și întreprinderi. În același sens larg al termenului întreprindere îl prevede și Legea concurenței 183/11.07.2012: <i>„întreprindere – orice entitate, inclusiv asociație de întreprinderi, angajată în activitate economică, indiferent de statutul juridic și de modul de finanțare al acesteia; ”</i> Prin urmare, preluarea textuală în Codul civil a definiției prevăzute de Regulamentul (CE) nr. 139/2004 al Consiliului din 20 ianuarie 2004 privind controlul concentrărilor economice va genera confuzie.
129.	Punctul 79 din proiect	MAI	La pct. 79, ținând cont de faptul că proiectul actului legislativ urmează a fi	Nu se acceptă.

			întocmit conform normelor de tehnică legislativă, de către autor se va revizui intenția de amendare a secțiunii a 4-a, întrucât urmează a fi modificat titlul secțiunii și completarea acesteia cu art. 179¹ - 179⁶, fiind păstrate prevederile care se regăsesc în art. 179, redacția în vigoare a Codului civil.	Proiectul intenționat exclude art. 179.
130.	Punctul 79 din proiect	Ministerul Economiei	În partea ce ține de pct. 79 din proiect, care prevede excluderea Secțiunii a 4-a „întreprinderile de stat și întreprinderile municipale ”, informăm că la momentul actual. Ministerul Economiei promovează un nou proiect al legii cu privire la întreprinderea de stat și întreprinderea municipală, care din momentul adoptării prevede interzicerea creării întreprinderilor de stat, întreprinderilor municipale și inițierea unui proces de reorganizare a celor existente într-o perioadă de patru ani. Prin urmare, este confuză situația în cazul prevederilor proiectului la pct. 79 care stipulează excluderea Secțiunii a 4-a „întreprinderile de stat și întreprinderile municipale”. În acest caz, este judicios determinarea și elucidarea impactului unui proiect asupra altuia, precum și coroborarea prevederilor acestora, în speță, asupra termenilor de aplicare, în cazul în care proiectul la „Art. II- Legea nr. 1125-	Se acceptă parțial. Efectul excluderii art. 179 a fost analizat. Excluderea art. 179 nu este o piedică pentru reglementarea prin lege a formei juridice de organizare întreprindere de stat/întreprindere municipală.

			XVdin 13 iunie 2002 pentru punerea în aplicare a Codului civil al RM", pct. 3 prevede că „modificările și completările la Codul civil operate prin prezenta Lege intră în vigoare la 1 ianuarie 2018".	
131.	Secțiunea a 4-a Grupul de persoane juridice Articolul 179¹. Grupul de persoane juridice cu scop lucrativ (1) Grupul cuprinde persoana juridică care exercită control și toate persoanele juridice controlate de ea (filiale). (2) Persoană juridică controlată (filială) este persoana juridică supusă controlului altei persoane juridice (persoana juridică care exercită control), fie direct sau printr-o altă persoană juridică controlată. (3) Persoană juridică deținută integral este persoana juridică care nu are nici un alt membru decât persoana juridică care exercită controlul sau oricare altă persoană juridică controlată. (4) Dispozițiile prezentei secțiuni se aplică persoanelor juridice cu scop lucrativ. Dispozițiile prezentei secțiuni se aplică persoanelor juridice străine care fac parte din grup, indiferent de forma lor de organizare conform legii lor naționale. ...	Camera Înregistrării de Stat	La punctul 79, prin introducerea Secțiunii a 4-a referitoare la „Grupul de persoane juridice” nu s-a făcut specificarea clară care este statutul juridic al acestuia. Totodată, în redacția nouă a Secțiunii a 4-a nu se regăsește art. 179 care actualmente conține prevederi referitoare la întreprinderile de stat și întreprinderile municipale. În cazul în care se exclude acest articol proiectul urmează să conțină prevederi referitoare la situația întreprinderilor de stat și întreprinderilor municipale înregistrate conform prevederilor legale.	Se acceptă parțial. Nu este necesară reglementarea statului juridic al grupului, fiindcă el nu este o persoană juridică, ci o multitudine de persoane juridice legate între ele prin controlul de către una a celorlalte. Am clarificat acest aspect în Nota informativă. Art. 179 a fost abrogat prin expunerea într-o nouă redacție a Secțiunii a 4-a. Codul civil nu va reglementa în mod distinct această formă organizatorico-juridică a persoanelor juridice, care nu se încadrează organic în conceptul de persoane juridice de drept privat, după cum acestea se pretind a fi. Excluderea lor este parte a unui proces amplu de abrogare în legislația specială, a acestor forme de organizare și reorganizarea ÎS și ÎM fie în instituții publice (având statul de persoană juridică de drept public, și nefiind, în principiu, reglementată de normele privind persoanele juridice din Codul civil) sau de societăți pe acțiuni sau societăți cu răspundere limitată. Avantajul formei de instituție publică este libertatea autorității publice fondatoare de a determina structura și regulile de funcționare a instituției, adaptând-o la necesitățile publice concrete pe care ea le satisface. Avantajul formei de SA sau SRL este reglementarea detaliată existentă privitoare la aceste societăți și jurisprudența bogată, care soluționează o

				multitudine de probleme juridice. Grupul de lucru de asemenea a considerat că este oportună reglementarea în detaliu a modului în care trebuie administrate societățile comerciale unde statul este unic asociat/acționar sau care sunt controlate de stat, ori chiar și cele în care statul are o cotă minoritară, după modelul Legii estoniene privind bunurile statului (<i>State Assets Act</i>), în vigoare din 1 ianuarie 2010.
132.	La articolul 195, cuvintele „drepturilor și obligațiilor” se substituie cu cuvintele „aporturilor juridice”.	Comisia Națională a Pieței Financiare	La art. 195 alin. (1) atragem atenția asupra necesității substituirii cuvântului “ <i>aporturilor</i> ” cu “ <i>raporturilor</i> ”.	Se acceptă.
133.	Articolul 210¹. Forma electronică a actului juridic	AMCHAM MOLDOVA	În scopul asigurării concordanței proiectului cu prevederile Legii nr. 91 din 29.05.2014, privind semnătura electronică și documentul electronic, propunem expunerea alin. (3) al articolului 210¹ (Forma electronică a actului juridic) în următoarea redacție: <i>„(3) Actul juridic în formă electronică este echivalent cu actul juridic în formă scrisă dacă poartă semnătura electronică avansată calificată a persoanei care încheie actul, precum și în alte cazuri prevăzute de lege sau de acordul părților.”</i> Argumentare: Redacția curentă a acestui articol omite să indice expres dreptul părților de a stabili prin acord că semnăturile electronice simple sau avansate necalificate vor avea, în raporturile dintre aceste părți, efectele juridice ale unei semnături olografe. Așa fiind, întru evitarea ambiguităților în interpretare, recomandăm includerea în enumerarea din	Se acceptă parțial. Art. 210¹ a fost modificat: <i>„(3) Actul juridic în formă electronică este echivalent cu actul juridic în formă scrisă dacă poartă semnătura electronică de orice tip a persoanei care încheie actul, dacă prin acordul părților nu se prevede cerința de utilizare a unui tip concret de semnătură electronică, precum și în alte cazuri prevăzute de lege.”</i>

alin. (3) inclusiv a acestei categorii de situații în care documentul electronic echivalează cu actul juridic în forma scrisă, având în vedere următoarele considerente.

1. Regimul juridic al semnăturilor electronice prevăzut de Legea nr. 91 din 29.05.2014 (în continuare „Legea nr. 91/2014”) Articolul 13 alin. (2) din Legea nr. 91/2014 stipulează că „*documentul electronic semnat cu semnătură electronică simplă sau cu semnătură electronică avansată necalificată este asimilat, după efectele sale, cu documentul analog pe suport de hîrtie, semnat cu semnătură olografă, doar în cazurile stabilite expres de actele normative sau de acordul părților privind aplicarea semnăturilor electronice, cu respectarea condițiilor stipulate la art.16 alin.(1).*”

În același timp, normele art. 9, 10 și 13 din Legea nr. 91/2014 prevăd cerințe față de conținutul acordului părților privind aplicarea semnăturilor electronice echivalente după efecte cu semnături olografe, precum indicarea: modalității de verificare a semnăturii electronice, modalității de identificare a persoanei în numele căreia este semnat documentul electronic în baza semnăturii electronice simple, modalității de confirmare a integrității documentului electronic semnat cu semnătura electronică simplă, precum și a obligațiilor părților privind confidențialitatea și răspunderea materială.

2. Drept comparativ

a. **Legea Model UNCITRAL privind semnăturile electronice:**

Norma art. 5 din Legea Model UNCITRAL privind semnăturile electronice⁶ consacră **principiul autonomiei părților**, acordându-le dreptul să deroge prin contract de la regulile prevăzute și să stabilească alte efecte juridice decât cele indicate în lege pentru semnăturile electronice utilizate în raporturile dintre aceste părți. În Ghidul de implementare al Legii Model, **se recunoaște libertatea părților de a stipula prin orice acord relevant că o anumită tehnologie de semnare va fi considerată între aceste părți în calitate de echivalent al semnăturii olografe**. De asemenea, este exprimată clar intenția de a acorda o bază legală pentru practica utilizată deja de părți în raporturi comerciale de a reglementa prin contract relațiile acestora referitoare la utilizarea semnăturilor electronice⁷.

b. Regulamentul Uniunii Europene nr. 910/2014 din 23 iulie 2014, privind identificarea electronică și serviciile de încredere pentru tranzacțiile electronice pe piața internă și de abrogare a Directivei 1999/93/CE, prevede în art. 25 că unei semnături electronice nu i se refuză efectul juridic și posibilitatea de a fi acceptată ca probă în procedurile judiciare doar din motiv că aceasta este în format electronic sau că nu îndeplinește cerințele pentru semnăturile electronice calificate.

c. Cu titlu de drept comparativ, **Legea Federației Ruse cu privire la semnătura electronică din 25.03.2011**⁸ prevede în art. 6 alin.

(2) că, prin acte normative **sau prin acordul părților**, se pot stabili cazurile în care documentul electronic, ce poartă o semnătură electronică simplă sau necalificată, **se echivalează cu un document scris pe suport hârtie semnat olograf**, iar art. 9 descrie cerințele de conținut aplicabile acestui tip de acorduri.

**3. Particularitățile utilizării
semnăturilor electronice în
sectorul financiar-bancar**

Stipularea clară a dreptului părților raporturilor juridice de a stabili, prin acord, efectele semnăturilor electronice simple sau necalificate, aplicabile între aceste părți, este importantă, în particular, pentru acele sectoare ale economiei naționale care presupun efectuarea tranzacțiilor comerciale cu frecvență și în număr sporit, sau acordarea serviciilor financiare la distanță.

Utilizarea tehnologiilor electronice de semnare, agreate în prealabil de părți, permite accelerarea operațiunilor comerciale și financiare, evitând sarcina birocratică de stocare fizică a unui volum considerabil de documente pe suport hârtie.

Totodată, necesitatea exprimării consimțământului de către toate părțile raportului comercial, pentru utilizarea unui anumit mecanism de semnare electronică în relațiile viitoare dintre acestea, asigură protecție împotriva abuzului din partea uneia dintre părțile contractante, evitând

în același timp costurile asociate semnăturilor avansate calificate, eliberate exclusiv de către prestatori acreditați.

Având în vedere particularitățile descrise, bazându-se pe prevederile curente ale Legii nr. 91/2014, prestatorii de servicii în domeniul financiar-bancar au stabilit o practică de utilizare, în raporturile cu clienții băncii, a semnăturilor electronice ce nu întrunesc condițiile înaintate față de semnăturile avansate calificate, dar căror le sunt atribuite prin contract efectele unei semnături olografe. Aceste tehnologii de semnare sunt utilizate pentru prestarea serviciilor bancare prin sistemele automatizate de deservire la distanță, ce permit beneficiarului să obțină informații privind starea contului bancar și tranzacțiile realizate, precum și să dispună efectuarea plăților.

În scop de identificare a persoanelor care aplică semnături electronice simple, precum o cere art. 10 alin. (2) lit. a) din Legea nr.91/2014, sunt utilizate, de regulă, coduri de identificare alfanumerice, emise de bancă, pentru a identifica în mod unic clientul la autentificarea electronică (i.e. login), în combinație cu parole unice. Mai mult, pentru a controla riscul de fraude, unii prestatori de servicii bancare utilizează coduri de autentificare, care sunt asociate logic cu datele din tranzacție sau din documentul electronic, fiind eliberate de bancă și utilizate de clienți pentru confirmarea tranzacțiilor, precum și pentru semnarea documentelor electronice cu

			semnătura electronică simplă. În temeiul normelor în vigoare, în particular art. 13 alin. (2) din Legea nr. 91/2014, aceste acte semnate de clienții băncilor prin semnătură electronică simplă beneficiază de regimul actelor pe suport hârtie semnate olograf.	
134.	art.210 ¹ - art.210 ³	OMBUDSMAN	- Propunem la art.210 ¹ - art.210 ³ să precizați condițiile referitor la forma, conținutul, mijloacele și modalitatea încheierii actului juridic electronic.	Nu se acceptă. Normele sunt suficiente ca norme generale privind forma actului juridic. Particularitățile sunt reglementate în Legea privind semnătura electronică și documentul electronic nr. 91 din 29.05.2014 și Legea privind comerțul electronic nr. 284-XV din 22.07.2004.
135.	La pct. 95, art. 210³alin. (1) Articolul 210³. Forma textuală a informației (1) Dacă legea prevede forma textuală pentru transmiterea unei informații, ea trebuie să fie lizibilă, să indice numele persoanei care o transmite și să fie făcută pe un suport durabil.	MAI	<i>La pct. 95, art. 210³alin. (1),</i> cuvîntul „transmită” se va substitui cu cuvîntul „transmite”.	Se acceptă.
136.	art.214 alin.(l) „ Articolul 214. Hotărîrea judecătorească care ține loc de act juridic (1) În cazurile expres prevăzute de lege, la cererea persoanei îndreptățite, instanța de judecată poate să pronunțe hotărîre judecătorească care, din data rămînerii definitive, ține loc de act juridic dacă debitorul refuză, fără	ASM (Academia de Științe a Moldovei)	Propus spre modificare, urmeaza a fi exclusa sintagma „in cazurile expres prevazute de lege”, ori este imposibil de stabilit toate situajiile si categoriile actelor juridice pe care debitorul refuza sa le incheie. Pot exista si situatii	Se acceptă parțial. Art. 214 este produsul numeroselor studii și dezbateri. Unele jurisdicții nu acceptă în general ca instanța de judecată să pronunțe hotărâre care ține loc de act juridic, având în vedere că, totuși, un act juridic cere consimțământul liber și neviciat al autorului său.

	justificare, să încheie actul juridic, iar toate celelalte condiții de validitate vor fi întrunite.		cand debitorul sa refuze, fara justificare un contract nenumit in privința caruia cu siguranta legiuitorul nu va prevedea în ce cazuri instanța de judecată va putea să se pronunțe. Sintagma susmenționata limiteaza semnificativ competența generală a instanțelor judecatoresti in acest domeniu, inasa judecatorilor urmeaza a li se acorda o marja mai mare de a se pronunța in privința acestor cazuri, deoarece intervenția instanței de judecata in solujionarea litigiului poate sa aiba loc chiar și atunci cand exista un gol legislativ. In situajia in care autorii au introdus o astfel de sintagma pentru a exclude un factor de coruptibilitate a judecatorilor, inasa aceasta masura este disproportionată in raport cu necesitatea de a fi aparate drepturile creditorului atunci	Alineatul a fost completat pentru a permite părților să prevadă expres în contract un asemenea remediu juridic. În alte cazuri, instanța de judecată poate să pronunțe hotărâre care obligă debitorul să încheie un act juridic, sub sancțiunea contravențională și penală pentru neexecutarea hotărârilor judecătorești.
--	--	--	--	---

			cand debitorul refuza, fara justificare, sa incheie actul juridic.	
137.	Articolul 216. Actele juridice nule și anulabile (4) Dacă prin lege nu se prevede altfel, nulitatea actului juridic bilateral sau multilateral poate fi constatată sau declarată și prin acordul părților.	BNM	La art. 216 alin. (4), prin posibilitatea anulării actului juridic bilateral sau multilateral prin acordul părților, înțelegem că se consacră un principiu recunoscut în alte sisteme de drept, totuși, par a fi necesare norme cu privire la, spre exemplu, forma pe care o îmbracă actul de anulare sau opozabilitatea față de terți.	Nu se acceptă. De regulă contractul va fi un contract de tranzacție pentru care legea deja prevede cerine de formă și de opozabilitate.
138.	art. 217 alin. (3) (3) Atît acțiunea în constatare a nulității absolute cît și excepția de nulitate absolută sunt imprescriptibile. Cu toate acestea, se prescriu în termen de 10 ani acțiunile privind aplicarea efectelor nulității absolute conform art. 219, indiferent că sunt introduse împreună cu acțiunea în constatare a nulității absolute sau după admiterea acestei acțiuni. ”.	ASM (Academia de Științe Moldovei)	Termenul de prescripție extinctivă de 10 ani prevăzut în redacția art. 217 alin. (3) din Codul civil al RM urmează a fi exclus, deoarece va avea ca efect nerespectarea legislației civile. Imprescriptibilitatea acțiunii în constatare a nulității absolute și excepția de nulitate absolută este în primul rând asigurarea respectării legislației civile. Dacă se va prescrie aplicarea efectelor nulității absolute, întreaga instituție a nulității absolute va fi paralizată la aplicarea termenului de prescripție extinctivă.	Nu se acceptă. Termenul de 10 ani pentru efectele nulității este necesar pentru a asigura securitatea raporturilor juridice. Majoritatea jurisdicțiilor studiate nu cunosc imprescriptibilitatea în ce privește efectele nulității. De exemplu, în Franța acțiunea nulitate absolută se supune prescripției de 5 ani, iar în Federația Rusă efectele nulității absolute pot fi cerute pe cale judiciară în termen de 10 ani.
139.	art. 217¹	CNPDCP	În contextul pct. 97 al proiectului (prin care se introduce art. 217 ¹)	Nu se acceptă. „Nulitatea de protecție” este un termen consacrat.

			considerăm oportun revizuirea termenului „Nulitatea absolută de protecție a consumatorului” sub o formă mai ușor de înțeles, care să exprime fără echivoc ideea, spre exemplu, în modul următor: „Nulitatea absolută a actului juridic în scopul protecției consumatorului”	
140.	„Articolul 227¹. Adaptarea actului juridic în caz de eroare (1) Dacă o parte este îndreptățită să invoce anulabilitatea actului juridic pentru eroare, dar cealaltă parte declară că dorește să execute ori execută actul juridic așa cum acesta fusese înțeles de partea îndreptățită să invoce anulabilitatea, actul juridic se consideră că a fost încheiat așa cum l-a înțeles această din urmă parte. (2) În acest caz, după ce a fost informată asupra felului în care partea îndreptățită să invoce anulabilitatea a înțeles actul juridic și înainte ca aceasta să fi obținut anularea, cealaltă parte trebuie, în termen de cel mult 3 luni de la data când a fost notificată ori de la data când i s-a comunicat acțiunea în declararea nulității, să declare că este de acord cu executarea sau să execute fără întârziere contractul, astfel cum a fost înțeles de partea aflată în eroare. (3) Dacă declarația a fost făcută și comunicată părții aflate în eroare în termenul prevăzut la alin. (2) sau contractul a fost executat, dreptul de a obține anularea este stins. (4) În cazul în care ambele părți au comis aceeași eroare, instanța poate, la cererea uneia dintre ele, să adapteze contractul la	SA „Victoriabank” ABM	a) Prevederile alin. (3) privind stingerea dreptului la acțiune al părții aflate în eroare, sunt imprevizibile și neclare din următoarele considerente: - declarația celeilalte părți, conform alin. (2), reprezintă, în unul din cazuri, <u>o comunicare</u> despre faptul că partea <u>va executa</u> actul așa cum a fost înțeles de cealaltă parte. Așadar, în situația în care, cu toate că a fost făcută o asemenea declarație, partea totuși nu va executa în mod corespunzător actul, cealaltă parte ar fi privată nejustificat de dreptul ulterior de a înainta o acțiune în anulare. - sintagma ”sau contractul a fost executat” trebuie să fie expusă expres cu sensul de executare a actului întocmai cum a fost înțeles de partea care s-a aflat în eroare. În caz contrar, chiar și o executare necorespunzătoare ar putea fi opusă părții aflate în eroare prin limitarea acesteia în dreptul la acțiunea în anulare. - sintagma ”dreptul de a obține anularea este stins” poate limita dreptul de a obține anularea, ulterior, pentru altă eroare survenită. b) pentru remedierea acestor posibile interpretări, se propune: - la alineatul (2), după cuvântul ”executarea”, sintagma ”sau” să fie înlocuită cu sintagma ”și/sau”.	Se acceptă parțial. - dacă partea nu își execută obligația nou asumată, cealaltă parte (care care era în eroare) poate recurge la mijloacele juridice ale creditorului în caz de neexecutare a obligațiilor conform art. 602 și următoarele. - alin.(3) a fost completat, după cum urmează: „(3) Dacă declarația a fost făcută și comunicată părții aflate în eroare în termenul prevăzut la alin. (2) sau contractul a fost executat astfel cum a fost înțeles de partea aflată în eroare, dreptul de a obține anularea pentru acea eroare este stins.”

	condițiile la care părțile ar fi convenit dacă nu se comitea eroarea.”		alineatul (3) să fie expus în modul următor: ”Dacă declarația a fost făcută și comunicată părții aflate în eroare în termenul prevăzut la alin. (2) și contractul a fost executat astfel cum a înțeles partea aflată în eroare, dreptul de a obține anularea <u>pentru acea eroare</u> este stins.”	
141.	”Secțiunea a 2-a Actul juridic ineficient ”Articolul 241². Actele juridice ineficiente (1) Dacă conform legii actul juridic, fără a fi nul sau anulabil, nu produce, total sau parțial, efectele sale juridice, el este, în această parte, ineficient. (2) Actul juridic devine eficient de îndată ce este înlăturat temeiul de ineficiență. (3) Ineficiența actului juridic poate fi invocată, atât pe cale de acțiune cât și pe cale de excepție, de orice persoană care are un interes născut și actual. Instanța de judecată este obligată să o invoce din oficiu. (4) Atât acțiunea în constatarea ineficienței actului juridic cât și excepția prin care se invocă ineficiența sunt imprescriptibile dacă legea nu prevede altfel. Cu toate acestea, se prescriu extintiv în termen de 10 ani acțiunile privind aplicarea efectelor ineficienței actului juridic, indiferent că sunt introduse împreună cu acțiunea în constatare a ineficienței sau după admiterea acestei acțiuni.”	SA „Victoriabank” ABM	Avînd în vedere că normele cuprinse în acest articol al Proiectului, se referă la principii general-aplicabile eficienței actelor juridice, se propune mutarea articolului la începutul Capitolului IV în redacția Proiectului.	Nu se acceptă. Localizarea Secțiunii nu are rol decisiv.
142.	Art. 241 ⁴ alin.(2) lit. a)	Procuratura Generală	Art. 241 ⁴ alin.(2) lit. a) cuvintele „sau act juridic” a substitui cu cuvintele „sau actul juridic”.	Se acceptă.
143.	Articolul 251. Actul juridic încheiat cu sine (contrapartida) (2) Reprezentatul poate cere declararea nulității actului juridic dacă, la momentul încheierii actului juridic, terțul cunoștea sau trebuia, în mod rezonabil, să cunoască că reprezentantul încalcă dispozițiile alin.(l). Această acțiune se prescrie în termen de 6 luni.	EBM MOLDOVA	Este oportun de a preciza dacă termenul de 6 luni se prescrie din momentul încheierii actului juridic sau din momentul în care reprezentatul a cunoscut despre faptul încheierii actului juridic.	Nu se acceptă. Codul civil prevede numeroase termene de prescripție fără să specifice din care moment el începe să curgă. În acest caz, se vor aplica regulile generale – de când reclamantul a aflat sau trebuia să afle despre încălcarea dreptului. În speță – din momentul în care reprezentantul

				a aflat sau trebuia să afle despre actul juridic și despre contrapartidă.
144.	Articolul 251¹. Pluralitatea de reprezentanți (1) În cazul în care reprezentatul a împuternicit mai mulți reprezentanți în privința aceluiași act juridic, oricare dintre ei poate încheia actul de sine stătător, cu excepția cazului când necesitatea consimțământului celorlalți reprezentanți rezultă expres din lege sau din actul prin care s-a acordat împuterniciri reprezentantului care încheie actul juridic. (2) Dispozițiile alin.(1) se aplică indiferent dacă reprezentanții au fost numiți sau împuterniciți prin același act sau prin acte diferite.”.	SA „Victoriabank” ABM	Considerăm că în redacția propusă, articolul respectiv nu reglementează, deși ar trebui, cazurile și efectele actelor juridice încheiate ulterior de către alți reprezentanți, atunci când același act a fost deja executat de celălalt reprezentant (opozabilitatea acestor acte, protecția contra-părților de bună credință, responsabilitatea reprezentantului de a informa reprezentatul, și a acestuia de a-i informa pe ceilalți reprezentanți, despre faptul executării actului juridic (retragerea de drept a împuternicirilor), etc.).	Nu se acceptă. Alte aspecte privind reprezentarea se cuprind în alte articole din acest capitol, precum și în Capitolul Mandatul.
145.	Articolul 256. (2) în cazul în care persoana care a eliberat procura nu a indicat în ea identitatea terților cu care reprezentantul urma să contracteze, ea poate informa terții despre revocarea procurii prin înregistrarea declarației de revocare în registrul procurilor. Terții se consideră informați în ziua lucrătoare care urmează după data înregistrării declarației dacă nu au fost informați mai devreme pe altă cale.	EBM MOLDOVA	Având în vedere că Registrul procurilor este un registru public în care se înregistrează procurile eliberate doar de notari publici, norma respectivă nu se va aplica în privința procurilor emise de persoana juridică, neautentificate notarial. Acest fapt urmează a fi concretizat.	Nu se acceptă. Scopul registrului procurilor va fi nu doar opozabilitatea procurilor autentice, ci și înregistrarea declarațiilor de revocare a oricăror procuri.
146.	art.256 Cod civil 1. Articolul 256: 1) alineatul unic devine alineatul (1), iar cuvântul „anularea” se substituie cu cuvântul „revocarea”;	SA „Victoriabank” ABM	a) Avînd în vedere că în Titlul articolului supus modificării este menționat: ”Informarea despre <i>anularea</i> și încetarea valabilității procurii”, pentru asigurarea uniformității termenilor utilizați, se propune înlocuirea cuvîntului ”anularea” prin cuvîntul ”revocarea” - și din titlul art. 256.	Se acceptă.

	2) se completează cu alineatul (2) cu următorul cuprins: „(2) În cazul în care persoana care a eliberat procura nu a indicat în ea identitatea terților cu care reprezentantul urma să contracteze, ea poate informa terții despre revocarea procurii prin înregistrarea declarației de revocare în registrul procurilor. Terții se consideră informați în ziua lucrătoare care urmează după data înregistrării declarației dacă nu au fost informați mai devreme pe altă cale.”;	Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor	Propunem completarea proiectului cu o propoziție nouă care să prevadă aplicarea pct. 127, referitor la completarea art.256 alin.(2), după aprobarea Conceptului tehnic al SIA ”Registrul unic al procurilor” și Regulamentului cu privire la ținerea acestuia, deoarece la moment registrul în cauză nu a fost instituit.	Se acceptă parțial. Art. II al proiectului a fost completat cu un nou articol: „Art.14. – (1) Dispozițiile art. 256 alin. (2) și 256¹ din Codul civil, introduse prin prezenta Lege, se aplică odată cu crearea condițiilor tehnice, dar nu mai târziu de 2 ani. (2) Guvernul Republicii Moldova va crea și asigura funcționarea Registrului procurilor în termenul indicat la alin. (1).”
147.	Articolul 268. Termenele speciale de prescripție extinctivă (1) Se prescriu în termen de 6 luni acțiunile privind repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzelor sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârilor judecătorești. (2) Se prescriu în termen de 10 ani acțiunile privind: a) drepturile reale care nu sunt declarate prin lege imprescriptibile ori nu sunt supuse altui termen de prescripție; b) repararea prejudiciului adus mediului înconjurător.	EBA MOLDOVA	Astfel înțelegem că, termenul special de prescripție indicat în art. 268 alin.(2) lit.a, care prevede că, „Se prescriu în termen de 10 ani acțiunile privind: a) drepturile reale care nu sunt declarate prin lege imprescriptibile ori nu sunt supuse altui termen de prescripție”, se referă doar la uzufuct, suprafață și servitute, fiind categorii de drepturi reale, iar în ceea ce privește termenele de contestare a altor contracte, cum ar fi: gajul, ipoteca, vânzare-cumpărare, acestea se încadrează în termenul general de prescripție de 3 ani prevăzut în art. 267 Cod Civil care nu suferă modificări. În acest caz, fie ar trebui induse expres acele drepturi reale (uzufuct, suprafață și servitute) în conținutul art. 268 alin. (2) lit. a), fie ar trebui să existe o normă specială care să prevadă acest lucru, pentru a nu lăsa loc interpretărilor și a evita situația în care atât în raport cu	Nu se acceptă. Lista drepturilor reale este prevăzută la art. 287¹.

			gajul, cât și cu ipoteca, ambele fiind de asemenea drepturi reale, să se aplice termenul de prescripție de 10 ani și nu 3 ani, după cum este prevăzut în prezent.	
148.	Articolul 268. Termenele speciale de prescripție extinctivă (1) Se prescriu în termen de 6 luni acțiunile privind repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzelor sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârilor judecătorești.	Procuratura Generală	La art. 268 alin. (1) propunem în final a se completa cu expresia „ <i>și cele privind încasarea penalității</i> ”.	Nu se acceptă. Proiectul intenționat, din motivele indicate în Nota informativă, exclude termenul de prescripție de 6 luni la acțiunile privind încasarea penalității.
149.	art. 268 alin. (2) lit. b) Cod civil „(2) Se prescriu în termen de 10 ani acțiunile privind: ... b) repararea prejudiciului adus mediului înconjurător.”	Ministerul Tineretului și Sportului	De asemenea, considerăm, că în art.268, alin.(2), lit. b) cuvântul ”înconjurător” este de prisos și trebuie exclus, întrucât reprezintă o tautologie juridică, care a fost eliminată de autorii proiectului de modificare a Codului civil în art.2, alin.(2), deoarece cuvântul ”mediu” prin sine are semnificația de ”ambianță”.	Se acceptă.
150.	”Articolul 272: 5) alineatele (6) – (8) se abrogă; 6) se completează cu alineatele (9) – (16) cu următorul cuprins: (...) ”	SA „Victoriabank” ABM	a) Este necesar de corectat eroarea ce ține de alineatul (9). Potrivit Proiectului, alineatele (6)-(8) se abrogă, iar articolul se completează cu mai multe alineate, inclusiv cu alineatul (9) ??, care în prezent există și are o anumită redacție. Deci, în privința alineatului (9) , Proiectul ar trebui să prevadă că el se modifică în redacția respectivă (și nu că se completează). Iar completările ar trebui să vizeze doar alineatele (10)-(16).	Se acceptă parțial.
151.	„ Articolul 272¹. Prescripția extinctivă în cazul dreptului de regres (...) (2) Cu toate acestea, prescripția dreptului la acțiune în regres nu poate expira mai devreme de 6 luni din data în care a apărut dreptul la acțiune în regres sau, dacă este mai devreme, din data în care creditorul inițial a	SA „Victoriabank” ABM	Referitor la alineatul (3), și anume sintagma ”ar fi putut să opună”, considerăm că este prea vagă, pentru că nu ține cont de eventuala bună-credință a persoanei îndreptățite la regres. Așa, spre exemplu pot fi situații în care persoana îndreptățită la regres nu cunoștea despre raportul dintre creditorul inițial și debitor, iar dreptul de regres este unul survenit. Sau, în	Se acceptă.

	înaintat acțiunea față de persoana îndreptățită la regres. (3) Dispozițiile alin.(2) nu se aplică dacă persoana îndreptățită la regres ar fi putut să opună creditorului inițial expirarea termenului de prescripție al creanței față de debitorul împotriva căruia persoana acționează în regres. (...)"		cadrul unui litigiu judiciar, persoana îndreptățită poate să nu fi fost atrasă. Respectiv, în aceste cazuri persoana nu a avut posibilitatea rezonabilă să opună expirarea termenului de prescripție. De aceea, propunem ca la alineatul (3), după cuvintele "să opună" să fie incluse cuvintele "în mod rezonabil".	
152.	„Articolul 277. Întreruperea cursului prescripției extinctive (1) Cursul prescripției extinctive se întrerupe: a) printr-un act voluntar de executare sau prin recunoașterea, în orice alt mod, expres sau tacit, a dreptului a cărui acțiune se prescrie, făcută de către cel în folosul căruia curge prescripția. Constituie acte de recunoaștere tacită executarea parțială a obligației, achitarea, în tot sau în parte, a dobânzilor sau penalităților, constituirea unei garanții, solicitarea unui termen de plată, declararea compensării și altele asemenea manifestări care să ateste în mod neîndoielnic existența dreptului celui împotriva căruia curge prescripția; b) prin înaintarea în modul stabilit a unei cereri de chemare în judecată, de arbitrare, a unei cereri de eliberare a ordonanței judecătorești, sau a unei alte cereri în organul jurisdicțional competent; c) prin înaintarea în modul stabilit a unei cereri de admitere a creanței în cadrul procesului de insolvență, precum și a cererii de intervenție în cadrul procedurii de executare silită în curs pornite de alți creditori; d) în alte cazuri prevăzute de lege. (2) După întreruperea cursului prescripției extinctive, începe să curgă un nou termen. Timpul scurs pînă la întreruperea cursului prescripției extinctive nu se include în noul termen de prescripție extintivă. (3) În cazul survenirii circumstanței indicate la alin. (1) lit. a), începe să curgă un nou termen de prescripție extintivă chiar dacă	SA „Victoriabank” ABM	a) Referitor la alineatul (3) considerăm că sintagma "chiar dacă circumstanța survine după expirarea termenului de prescripție extintivă" excede în mod nejustificat principiul securității raporturilor juridice. Respectiv, creditorul care nu va întreprinde, chiar și cu rea-credință, măsuri pentru exercitarea dreptului său, va putea opune unui debitor această atitudine, și prin aceasta va putea beneficia, pe seama debitorului, de un nou termen de prescripție. Referitor la alineatul (5) considerăm că sintagma "de la data la care există din nou posibilitatea legală de valorificare a creanței rămase neacoperite" este foarte interpretabilă și creează neclarități. Or, această dată poate fi considerată atât la data validării tabelului creanțelor, cât și la data aprobării planului procedurii de restructurare, sau alt moment ulterior intentării procedurii de insolvență – în toate cazurile fiind posibilă atribuirea calificativului "posibilitate legală de valorificare", or, în principiu, și la momentul validării tabelului există această posibilitate. Totodată, nu este clară sintagma "a creanței rămase neacoperite" – în sensul că această creanță este negarantată, sau nerecuperată?	Nu se acceptă. Prescripția, chiar și expirată, începe să curgă din nou dacă debitorul a recunoscut creanța. Se acceptă. Sintagma „creanță neacoperită” se substituie cu „creanță nesatisfăcută”.

	circumstanța survine după expirarea termenului de prescripție extinctivă. (4) În cazul întreruperii în temeiul alin. (1) lit. b), noua prescripție extinctivă a dreptului de a obține executarea silită nu va începe să curgă cît timp hotărîrea de admitere a acțiunii ori ordonanța nu a rămas definitivă. (5) În cazul întreruperii în temeiul alin.(1) lit. c), prescripția extinctivă va reîncepe să curgă de la data la care există din nou posibilitatea legală de valorificare a creanței rămase neacoperite.”			
153.	”Articolul 278. Cursul prescripției în cazul restituirii ori scoaterii cererii de pe rol sau anulării ordonanței (1) Dacă instanța judecătorească a scos cererea de pe rol, cursul prescripției extinctive care a început pînă la intentarea acțiunii continuă fără întrerupere. (2) Cu toate acestea, dacă reclamantul, în termen de 6 luni de la data cînd a devenit irevocabilă încheierea de restituire a cererii, de scoatere a cererii de pe rol ori de anulare a ordonanței, depune o nouă cerere, prescripția este considerată întreruptă prin cererea precedentă, cu condiția însă ca noua cerere să fie admisă.”	SA „Victoriabank” ABM	a) Alineatul (1) nu cuprinde toate incidentele procedurale avute în vedere de Proiect: <i>restituirea cererii de chemare în judecată și anularea ordonanței judecătorești.</i> La alineatul (2) nu este corectă utilizarea termenului ”admisă”. Potrivit art. 168 alin. (4) Cod de Procedură Civilă, judecătorul emite o încheiere prin care acceptă cererea de chemare în judecată (se acceptă spre examinare în fond). Respectiv, sintagma ”admite cererea” este uzuală procedural în sensul emiterii unei hotărîri de admitere a cerințelor reclamantului. Totodată, sensul Proiectului este de a stabili întreruperea termenul de prescripție ”la depunerea unei cereri de chemare în judecată”. Din acest motiv, recomandăm utilizarea cuvîntului ”acceptată”.	Se acceptă. Alin.(1) a fost completat cu incidentele procesuale de la alin.(2). Pentru evitarea confuziilor la alin.(2) termenul „cerere” a fost înlocuit cu „acțiune”.
154.	Punctul 141 din proiect , Articolul 278 1) Dacă instanța judecătorească a scos cererea de pe rol, cursul prescripției extinctive care a început pînă la intentarea acțiunii continuă fără întrerupere.	MAI	<i>La pct. 141,</i> privitor la art. 278 alin. (1), sintagma „instanța judecătorească” se va substitui cu sintagma „instanța de judecată”.	Se acceptă.
155.	Articolul 279¹. Durata maximă a termenului de prescripție extinctivă (1) În toate cazurile, termenul de prescripție extinctivă nu poate depăși durata maximă de 10 ani de la data încălcării dreptului, iar în cazul acțiunilor cu privire la repararea prejudiciului patrimonial și moral cauzat prin deces sau vătămarea	SA „Victoriabank” ABM	a) Utilizarea neuniformă a termenului: ”prejudiciu nepatrimonial”. Proiectul prevede definiția prejudiciului <u>nepatrimonial</u> la art. 14 alin. (3). Potrivit Proiectului, prejudiciul nepatrimonial îl include și pe cel moral, ultimul definit de autori ca fiind ”diminuarea calității vieții”. Așadar, lit. g) de la art. 11 în redacția	Nu se acceptă. Art. 14 pune semn de egalitate între prejudiciul moral și nepatrimonial.

sănătății, 30 ani de la data încălcării dreptului. ” b) ”(2) Cu toate acestea, dacă conform dispoziției legale speciale prescripția extinctivă a acțiunii curge de la o altă dată mai devreme decât data încălcării dreptului, atunci durata maximă prevăzută de dispozițiile alin. (1) va curge de la acea dată mai devreme.” c) ”Articolul 280, literele b) și c) vor avea următorul cuprins: c) cu privire la repararea prejudiciului patrimonial și moral cauzat prin deces sau vătămarea sănătății. În acest caz, se repară prejudiciul despre care reclamantul a aflat în perioada anterioară intentării acțiunii, dar nu mai mare de 3 ani.”.	Proiectului, ar trebui să cuprindă termenul de ”prejudiciu nepatrimonial” și nu cel de ”prejudiciu moral”. O atare condiție (de uniformitate a termenilor și limbajului) este impusă și de Legea nr. 780/2001. Referitor la alineatul (2) considerăm că introducerea acestei prevederi contravine însăși scopului Proiectului. Potrivit Notei informative, autorii declară că își doresc introducerea mecanismului datei maxime limită (long stop date) pentru a evita incertitudinile impuse de criteriul obiectiv de naștere a dreptului la acțiune. Potrivit art. 272 alin. (1) Cod Civil (care nu se modifică de Proiect), termenul de prescripție extinctivă începe să curgă de la data nașterii dreptului la acțiune, <u>iar acesta din urmă începe din data la care persoana ”a aflat sau trebuia să afle despre încălcarea dreptului”</u>. Respectiv, considerăm că alineatul (2) vine în contradicție cu aceste deziderate, or <u>în cele mai multe cazuri</u> legea deja acoperă faptul că prescripția extinctivă a acțiunii curge de la o dată <u>mai devreme</u> decât data încălcării dreptului, și anume de la data în care persoana a aflat sau trebuia să afle despre încălcare (se prezumă că este posibil să fie ulterioară datei în care dreptul a fost încălcat, sau cel puțin concomitentă). Deci, riscul acestei prevederi este de a lăsa fără efect norma de la alineatul (1). Cu alte cuvinte, se va putea, de exemplu, prevala sau nu o persoană de prevederile art. 272 alin. (1) Cod Civil coroborat cu art. 279¹ alin. (2), în cazurile în care	Nu toate termenele de prescripție curg în legătură cu încălcarea unui drept. De exemplu, în cazul îmbogățirii nejustificate: Art. 272 alin.(12) din proiect prevede: <i>Prescripția dreptului la acțiune în restituirea îmbogățirii nejustificate începe să curgă de la data la care creditorul a cunoscut sau trebuia să cunoască atât existența dreptului său la restituire cât și persoana obligată să restituie. Dispozițiile acestui alineat se aplică, în mod corespunzător, și în cazul acțiunii întemeiate pe gestiunea de afaceri fără mandat.</i> Acest risc nu există, ci, din contra, se încurajează începerea curgerii termenului maxim de 10 ani de la o dată mai devreme decât încălcarea. Deci el va expira mai repede și situațiile litigioase se vor consolida mai repede.
--	--	---

			aceasta a aflat despre încălcarea dreptului său peste o perioadă de X ani de la data încălcării dreptului, aceasta din urmă fiind prescrisă prin termenul de 10 ani ? Sau, ce are în vedere grupul de lucru prin sintagma ”dispoziției legale speciale”? Specială față de articolul 279 ¹ , sau specială față de Codul Civil? Cu toate acestea, nu înțelegem care Legi speciale ar putea institui o dată diferită de începere a termenului de prescripție, decât ”specialul” reglementat deja de Codul Civil: ”data de la care a aflat sau trebuia să afle despre încălcarea dreptului”.	
156.	Articolul 280, literele b) și c) vor avea următorul cuprins: „b) clienților față de instituțiile financiare și alți prestatori de servicii de plată privind eliberarea mijloacelor înscrise în contul acestora sau a remiterilor de bani efectuate în folosul lor; c) cu privire la repararea prejudiciului patrimonial și moral cauzat prin deces sau vătămarea sănătății. În acest caz, se repară prejudiciul despre care reclamantul a aflat în perioada anterioară intentării acțiunii, dar nu mai mare de 3 ani.”.	Comisia Națională a Pieței Financiare	Aferent modificării art. 280, nu este clar dacă modificarea se referă la toți clienții instituțiilor financiare și la toate mijloacele care sunt deținute în conturi sau doar la mijloacele transferate de alte persoane precum remitențele. În caz că, se referă la toate mijloacele deținute în conturi, propunem a fi incluse și instituțiile financiare nebankare (asociațiile de economii și împrumut). Totodată, în contextul introducerii fiduciei, este oportună și includerea conturilor fiduciare, dat fiind că fiducia se instituie pe o perioadă lungă de timp (până la 30 de ani), iar situația în sectorul bancar nu este una permanent certă.	Nu se acceptă. Textul proiectului utilizează la lit. b) art. 280 noțiunea generală „instituții financiare” fără a specifica dacă acestea sunt bancare sau nebankare, făcând referire totodată și la „alți prestatori de servicii de plată”. În privința provenienței mijloacelor financiare i tipul conturilor la fel nu se face nici o distincție, norma astfel fiind aplicabilă tuturor tipurilor de conturi, dacă legea nu prevede altfel.
157.	Articolul 280 „b) clienților față de instituțiile financiare și alți prestatori de servicii de plată privind eliberarea mijloacelor înscrise în contul acestora sau a remiterilor de bani efectuate în folosul lor;	BNM	La art. 280 lit b) propunem substituirea cuvintelor ” instituțiile financiare” cu cuvîntul ”bănci”.	Se acceptă.

158.	Articolul 282. Efectele prescripției în cazul drepturilor garantate (1) Prescrierea unui drept garantat prin gaj nu împiedică pe cel îndreptățit să ceară satisfacerea din bunul grevat dacă următoarele condiții sunt întrunite cumulativ: a) creditorul gajist va putea urmări, în condițiile legii, doar bunul grevat, excluzându-se de la urmărire restul patrimoniului debitorului ori debitorului gajist; b) din produsul valorificării bunului grevat se poate satisface doar capitalul dreptului garantat și cheltuielile de executare, dar excluzându-se dobânzile, dobânzile de întârziere, inclusiv penalitățile, și alte accesorii; c) nu au trecut mai mult de 2 ani de la data invocării față de creditor a expirării prescripției extinctive de către debitorul obligației garantate.”	SA „Victoriabank” ABM	a) Nu este clară intenția Proiectului de a limita excepția instituită în favoarea creditorilor garantați referitoare la efectul prescripției dreptului garantat. Astfel, cu referire la lit. a) – în toate cazurile, în condițiile legii, creditorii garantați pot cere satisfacerea creanței și din contul altor bunuri personale ale debitorului gajist, atunci când după realizarea bunului-garanție nu este acoperită suma creanței garantate, având față de acele bunuri calitate de creditor chirografar. Acest drept este prevăzut expres și necondiționat de actualul art. 493 alin. (5) Cod Civil, cât și de art. 509 alin. (4) în redacția Proiectului. Respectiv, nu este clar cum va fi posibilă întrunirea acestei condiții de către creditorii. Deci, considerăm că alin. (1) lit. a) art. 282 din proiect limitează nejustificat creditorii de un drept acordat de lege, și ar trebui exclusă. b) Referitor la lit. b) : considerăm că redacția acestei norme limitează în mod imprevizibil drepturile creditorilor garantați. Or, produsul valorificării bunului grevat ar putea fi de cele mai multe ori, mai mare decât valoarea capitalului creanței și a cheltuielilor de executare. Aceasta însă nu poate fi impusă ca o condiție în sine în sarcina creditorilor garantați, pentru că: (i) valorificarea reprezintă o etapă finală și ulterioară momentului reglementat de art. 282 (cererea de satisfacere a creanței din contul bunului grevat). Deci, instituirea acestei condiții pentru acel moment este imprevizibilă. (ii) produsului valorificării bunului grevat va fi supus, oricum, regulilor privind distribuirea capitalului între creditor și debitor, în sensul că excesul va trebui să fie restituit acestuia din urmă. Cu alte cuvinte, redacția propusă a lit. b) excede de fapt intenția Proiectului de a limita sumele urmărite de creditorii. În altă ordine de idei, nu este clară diferența de tratament juridic al capitalului acordat, și a dobânzilor aferente acestuia, pe de altă parte. De ce efectul	Se acceptă parțial. a) această condiție arată că se poate urmări doar garanția reală asupra bunului grevat, în pofida expirării prescripției extinctive aplicabil creanței garantate. Dacă creanța devine chirografară, ea este prescrisă. Proiectul nu exclude urmărirea restului patrimoniului debitorului dacă creanța nu este prescrisă. b) limitarea de față vine să protejeze debitorul contra acumulării unor dobânzi și penalități excesive datorate faptului că creditorul a fost pasiv, nu a urmărit gajul și a început urmărirea abia după expirarea termenului de prescripție, care de regulă va fi termenul general de 3 ani. A nu se uita că art. 282 instituie o excepție de la principiul că toate pretențiile bănești se prescriu la expirarea termenului de prescripție. Această excepție trebuie să fie de aplicare limitată.
------	---	---	--	--

			prescrierii, cel de a nu împiedica cererea creditorului garantat de satisfacere din contul bunului grevat, nu se răsfrînge și asupra dobînzilor? Totodată, nu este clar de ce se limitează de la valorificare chiar și dobînzile aferente capitalului din perioada în care acesta nu era prescris? Considerăm, așadar, că lit. b) alin. (1) art. 282 ar trebui exclusă.	
159.	Articolul 283¹. Stabilirea termenului de decădere (...) (2) Dacă din lege sau din convenția părților nu rezultă în mod neîndoielnic că un anumit termen este de prescripție extinctivă, termenul se consideră termen de decădere. (...) (4) De asemenea, este lovită de nulitate absolută clauza prin care se stabilește un termen de decădere prin care se fraudează dispozițiile legale imperative cu privire la prescripția extinctivă. (5) Neexercitarea dreptului subiectiv înăuntrul termenului stabilit de decădere atrage stingerea lui. (...)”	SA „Victoriabank” ABM	Considerăm că nu este corectă, din punct de vedere juridic, instituirea prezumției legale a termenului de decădere. În primul rînd, termenele de decădere sunt o categorie specială și excepțională în raport cu termenele de prescripție. Legea prevede cazuri limitate în care un termen este de decădere, inclusiv și din considerentul că efectele prescrierii acestuia sunt mai drastice, manifestate prin stingerea irevocabilă a dreptului. De aceea, nu este posibilă în acest caz utilizarea prezumției, ca tehnică de completare a dreptului. Din contra, legiuitorul ar trebui să instituie prezumția legală a termenului de prescripție, astfel încît anume contrariul- cel al termenului de decădere, să trebuiască să fie demonstrat de partea care îl invocă. În caz contrar, unul din efectele acestei prezumții, ar fi instituirea nejustificată a probațiunii în sarcina persoanelor care beneficiază de curgerea termenului de prescripție, situații care ar apărea mult mai frecvent decît dacă prezumția ar fi instituită în favoarea termenelor de prescripție extinctivă. Mai mult decît atît, prezumția de la alineatul (2) contravine și se exclude prin alineatul (4) al art. 282. Solicităm excluderea acestei prezumții, și instituirea acesteia în favoarea termenelor de prescripție extinctivă.	Nu se acceptă. Natura termenului de termen de prescripție trebuie să rezulte în mod neîndoielnic, adică legea trebuie să menționeze că el este un termen de prescripție sau să fie evident că el este un termen pentru apărarea unui drept încălcat. De fapt, articolul nu atît introduce o prezumție de termen de decădere, cât prevede că instituirea termenelor de prescripție trebuie să fie clară. Nu ar fi corectă să instituim prezumția de termen de prescripție. De exemplu, în contracte este frecvent de a introduce termene de înaintare a pretențiile de câteva zile sau luni. Dacă ar interveni prezumția de termen de prescripție, aceste clauze ar deveni nule, fiindcă prescripția nu poate fi redusă la mai puțin de 1 an. Ca și termene de decădere, acele termene contractuale vor rămâne valabile.
160.	Articolul 283². Regimul termenelor de decădere (1) Termenele de decădere nu sunt supuse suspendării, întreruperii și repunerii în termen, dacă prin lege nu se dispune altfel.	SA „Victoriabank” ABM	Referitor la ultima propoziție de la alineatul (2)- considerăm că prin această prevedere se limitează în mod nejustificat durata termenului, în condițiile în care însăși legea acordă, la prima propoziție a alineatului (2), posibilitatea suspendării termenelor de decădere în caz de forță majoră. Efectul suspendării constă în aceea că după încetarea temeiului,	Se acceptă. Norma menționată a fost substituită cu cuvintele „Dacă termenul rămas este mai mic de 7 zile, el se prelungește și va fi egal cu 7 zile.”

	(2) Cu toate acestea, termenul nu poate curge, iar dacă a început să curgă, se suspendă, dacă dreptul subiectiv nu poate fi exercitat sau actul juridic nu poate fi încheiat din cauza unui impediment în afara controlului persoanei în cauză și dacă ei nu i se putea cere în mod rezonabil să evite sau să depășească impedimentul ori consecințele sale. În acest caz, dispozițiile art. 274 alin. (2) și (3) propoziția întâi fiind aplicabile în mod corespunzător. Termenul de decădere nu se consideră însă împlinit decât după 7 zile de la data când suspendarea a încetat. (3) De asemenea, atunci când realizarea dreptului presupune exercitarea unei acțiuni în justiție, termenul este întrerupt în una din situațiile indicate la art. 277 alin. (1) lit. b). ”		termenul curge în continuare până la durata sa limită. Astfel, nu înțelegem necesitatea limitării termenelor de decădere suspendate la durata de 7 zile după suspendare, avînd în vedere că termenul rămas al acestora, așa cum a fost convenit de părți ori instituit de lege, poate fi mult mai mare.	
161.	Articolul 283⁵. Obiectul publicității și modalitățile de realizare	OMBUDSMA N	- La art.283 ⁵ propunem să detaliați scopul și condițiile registrelor de publicitate.	Nu se acceptă. Scopul registrelor de publicitate rezultă din alin.(1) al articolului.
162.	Articolul 283¹¹	CNPDCP	Cu referire la art. 283¹¹ Cod civil, specificăm că este unul foarte general,neclar, creînd confuzii în aplicarea corectă a principiilor de prelucrare a datelor cu caracter personal. Reieșind din faptul că, „registrele de publicitate” conțin informații oficiale cu accesibilitate	Nu se acceptă. Problema măsurii în care informația dintr-un anumit registru este publică, modul de accesare și modul de protecție a datelor cu caracter personal, urmează a fi soluționat conform regulilor speciale aplicabile Ținerii registrului respectiv. Alin.(2) al normei vizate clarifică acest aspect.

limitată, în special date cu caracter personal, accesul la acestea urmează a fi acordat în condițiile stabilite de Legea privind protecția datelor cu caracter personal.

Așadar, sintagma „orice persoana, chiar fără justificarea unui interes” specificată la alin. (1) al acestui articol, aduce atingeri grave drepturilor subiecților de date cu caracter personal, iar cea de la alin. (2) „, asupra cărora poartă informația ” nu se încadrează în context.

La acest subiect menționăm că, accesul liber și nejustificat la informații consemnate în „registrele de publicitate” ar putea fi acordat doar față de acele informații care sînt publice, accesibile publicului larg, iar legea care reglementează regimul juridic al unui anumit registru de stat, prevede acest fapt în mod expres.

În privința celorlalte informații oficiale cu accesibilitate limitată, inclusiv date cu caracter personal consemnate în „registrele de publicitate”, accesul urmează a fi restricționat sau condiționat de obligativitatea îndeplinirii de către terți a prevederilor Legii privind protecția datelor cu caracter personal (justificarea interesului legitim,

			îndeplinirea unei obligații legale etc). Astfel, ambele aliniate ale ait. 283¹¹ Cod civil, urmează a fi revizuite în vederea specificării clare și concise a condițiilor de consultare a informațiilor conținute în „registrele de publicitate” (în dependență de categoria acestora).	
163.	La pct. 146 , Articolul 283¹¹ Articolul 283¹¹. Consultarea registrelor de publicitate (1) Orice persoană, chiar fără a justifica un interes, poate, în condițiile legii, să consulte registrele de publicitate privitoare la un drept, act, fapt sau o anumită situație juridică și să obțină extrase sau copii certificate de pe acestea.	MAI	<i>La pct. 146</i>, în contextul intenției de completare a Codului civil cu art. 283¹¹alin. (1), prin care se propune ca „orice persoană, chiar fără a justifica un interes, să fie în drept de a consulta registrele de publicitate privitoare la un drept, act, fapt sau o anumită situație juridică și să obțină extrase sau copii certificate de pe acestea ” și ținând cont de prevederile Legii nr. 133 din 08 iulie 2011 privind protecția datelor cu caracter personal, se consideră judicioasă stabilirea expresă a normei prin care informația cuprinsă în registrul de publicitate să fie restricționată sau condiționată în vederea protejării datelor cu caracter personal ale persoanelor fizice. Respectiv, se impune reformularea alin. (2) al art. 283¹¹, imlicit substituirea sintagmei „poate fi restricționat” cu sintagma „este restricționată”.	Se acceptă.

			Totodată, la articolul 283³⁷ , cuvîntul „ținerea” se va substitui cu cuvîntul „ținerea”.	
164.	Articolul 283¹⁸. Conflictul dintre terții dobînditori de la un autor comun (1) În cazul în care două sau mai multe persoane au fost îndreptățite să dobîndească, prin acte încheiate cu același titular al dreptului înregistrat, drepturi care se exclud reciproc, cel care a depus primul cererea de înregistrare a dreptului său va fi socotit titularul dreptului înregistrat și va fi înregistrat ca atare, indiferent de data titlului în temeiul căruia s-a efectuat înregistrarea în registru ori cine era în posesia obiectului dreptului înregistrat. (2) În privința cererilor de înregistrare ale celorlalți solicitanți registratorul va refuza înregistrarea în acel registru.	BNM	La art. 283 ¹⁸ , opinăm că ar putea fi reglementată și ipoteza prezentării/examinării concomitente a unor cereri de înregistrare a drepturilor de proprietate care se exclud reciproc.	Nu se acceptă. Se va putea stabili ordinea depunerii după anumiți factori, cum ar fi numărul de ordine sau minutul, secunda în care a parvenit cererea. Deși o asemenea ipoteză ar putea fi, teoretic, concepută, norma juridică ar fi excesiv de cazuistică, având în vedere caracterul deosebit de excepțional al ipotezei.
165.	Articolul 283¹⁹. Situația terțului dobînditor de rea-credință (1) Cel care a fost îndreptățit, printr-un act juridic valabil încheiat, să ceară înregistrarea unui drept înregistrat în folosul său poate cere instanței de judecată să dispună înregistrarea dreptului său și radierea din registru a unui drept concurent sau, după caz, acordarea de rang superior față de dreptul înregistrat în folosul unui terț dacă legea permite coexistența acestor drepturi	Procuratura Generală	La art. 283¹⁹ alin.(I) după cuvîntul „întrunite” propunem a completa cu cuvîntul „ <i>cumulativ</i> ”, deoarece varianta propusă ar crea incertitudini și interpretări diferite la aplicare, referitor la aceste 3 condiții obligatorii.	Nu se acceptă. Proiectul folosește o asemenea tehnică cu mai multe ocazii. Sintagma „dacă sunt întrunite următoarele condiții” este clar cumulativă, și se delimitează de sintagma „în unul din următoarele cazuri”, de asemenea folosită de proiect.

	concurente, însă numai dacă sunt întrunite următoarele 3 condiții: a) actul juridic pe care își întemeiază acțiunea reclamantul să fie anterior celui în baza căruia s-a efectuat înregistrarea în folosul terțului; b) dreptul reclamantului și cel al terțului dobânditor să provină de la un autor comun; c) înregistrarea dreptului în folosul reclamantului să fi fost împiedicată de terțul dobânditor prin violență sau dol, după caz.			
166.	art. 72 alin. (4'), art. 283¹⁹ alin. (1), art. 375², art. 485 alin. (1), art. 564³ art. 895 alin. (1), art. 1016 alin. (2), art. 1105¹, 1572³⁷ art. 1606 alin. (4) lit. c)).	Consiliul Concurenței	În conținutul mai multor articole din proiectul de modificare a Codului Civil se utilizează noțiunea de "concurență" la diferite cazuri gramaticale (art. 72 alin. (4'), art. 283¹⁹ alin. (1), art. 375², art. 485 alin. (1), art. 564³ art. 895 alin. (1), art. 1016 alin. (2), art. 1105¹, 1572³⁷ art. 1606 alin. (4) lit. c)). În acest context, ținând cont că noțiunea de concurență este definită la art. 4 din Legea concurenței și având în vedere prevederile art. 19 lit. e) din Legea nr. 780 din 27 decembrie 2001 privind actele legislative, utilizarea noțiunii de "concurență" în conținutul articolelor enunțate din proiect poate induce în eroare subiecții	Nu se acceptă. Concurența dintre drepturi este un concept consacrat și nu are nimic cu concurența în sensul Legii concurenței.

			vizați și, în consecință, aceasta urmează a fi revizuită	
167.	Articolul 283 ²²	CNPDCP	Dispoziția statuată, la art. 283 ²² Cod civil, în conformitate cu care hotărîrea judecătorească prin care se admite acțiunea în efectuarea înregistrării este opozabilă deținătorului registrului <u>fară atragerea acestuia în proces</u> , contravine vădit principiilor de acces liber la justiție, dreptului la apărare a deținătorului registrului consacrate în Constituția Republicii Moldova, Codului de procedură civilă.	Nu se acceptă. Norma respectivă vine doar să asigure că hotărîrea instanței va putea fi executată indiferent de faptul dacă deținătorul registrului a fost sau nu atras în proces deoarece hotărîrea nu afectează drepturile registrului și nu se pune problema ca s-a emis o hotărîre prin care s-a decis asupra drepturilor și obligațiilor unei persoane care nu a fost parte la proces.
168.	147. Cartea întâi se completează cu Titlul V cu următorul cuprins: „ TITLUL V REGISTRELE DE PUBLICITATE ...”	Camera Înregistrării de Stat	La punctul 147, precum și pe tot cuprinsul proiectului de lege, sintagma „Registrul de publicitate” de substituit prin sintagma „Registrul public”, la cazul gramatical respectiv. Potrivit Dex-ului prin noțiunea de „publicitate” este subînțeles „faptul de a face cunoscut un lucru publicului; difuzare de informații în public”, pe cînd noțiunea de „public” se are în vedere „al statului, de stat”.	Nu se acceptă. Nu orice registru public este și registru de stat și nu orice registru de stat este public. Termenul „Public” poate fi asociat cu noțiunea „de drept public”. Denumirea generică „Registru de publicitate” face trimitere în mod primordial la scopul primar al acestui, asigurarea publicității informațiilor înregistrate în acesta, pe lîngă efectul constitutiv în cazul prevăzut de lege.

		Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor	În textul proiectului de lege se propun spre utilizare sintagmele „registre de publicitate” și, „registru procurilor”. Atenționăm asupra faptului că noțiunea de „registre de publicitate” nu este definită în legislația națională cu privire la crearea resurselor (<i>registrelor</i>) și sistemelor informaționale de stat. Cu toate că art.64 al Codului Civil nr.1107-XV din 06.06.2002 face referință la „publicitatea registrelor”, totuși, aceste noțiuni în esență sunt absolut diferite. Utilizarea acestei noțiuni va duce la imposibilitatea realizării drepturilor subiecților de drept în lipsa unei reglementări juridice a noțiunii date prevăzute într-un șir de articole în tot textul proiectului dat. Expresia dată în legislația Română are o altă esență juridică și fundamentare decât în sistemul de drept al Republicii Moldova.	Codul civil în redacția actuală deja folosește, cu unele ocazii, conceptul de registru de publicitate sau formalități de publicitate. Terminologia respectivă este dominantă în sistemele de drept romanistice. Franța – registre de <i>publicité</i>; iar <i>publicité foncière</i> denotă sistemul cadastral Italia - <i>pubblicità giuridica (o legale)</i> România – registru de publicitate A se vedea cu titlu de exemplu și Directiva (UE) 2017/1132 din 14 iunie 2017 privind anumite aspecte ale dreptului societăților comerciale (codificare), care codifică toate directivele societare, care folosește sintagma "publicitatea și interconectarea registrelor centrale, comerciale și ale societăților comerciale".
--	--	---	--	---

169.	<u>Titlul V – Registrele de publicitate</u>	UAM	4. Salutăm reglementarea mai detaliată a notării în registrele de publicitate a acțiunii judiciare, însă considerăm că trebuie reglementat mai bine efectele notării asupra dobânditorilor subsecvenți de drepturi asupra bunului grevat de notare. Unul din efectele evidente este cel că dobânditorul subsecvent este de re-credință în sensul art. 283²² alin.(4), 283²⁷ alin.(1) și 283³³ din Codul civil în redacția proiectului de lege și faptul îi este opozabil. Totuși, credem că se impune o normă suplimentară privitor la notarea acțiunii în temeiul art. 175¹ din Codul de procedură civilă în redacția proiectului de lege, de exemplu, în cazul pricinilor de încasare a datoriilor, care ar arăta că, reclamantul poate pune sub executare (poate urmări) bunul/dreptul la faza executării hotărârii judecătorești favorabile chiar dacă un terț a devenit titular al dreptului sau a obținut o grevare pe drept dacă, la data dobândirii, era notată acțiunea. În alte cuvinte, se cere o normă care ar egala, după efectele executorii, sechestrul cu notarea acțiunii. Aceeași soluție este prevăzută la art. 601⁴ din Codul civil în redacția proiectului de lege privitor la efectele admiterii acțiunii revocatorii – inopozabilitatea actelor subsecvente față de creditorul care a înaintat acțiunea revocatorie. În caz contrar, măsura de asigurare a notării acțiunii în cazul litigiilor de încasare a datoriilor va fi iluzorie.	Se acceptă. Art. 175¹ din Codul de procedură civilă a fost completat cu alin.(6) care recunoaște opozabilitatea hotărârii judecătorești față de terții dobânditori ai dreptului înregistrat.
------	---	-----	---	--

170.	Articolul 283²⁷. Drepturile, actele sau faptele supuse notării ... (2) În afara altor cazuri prevăzute de lege, sunt supuse notării în registru: ... 8) calitatea de fiduciar a titularului dreptului înregistrat și, dacă sunt determinați, identitatea viitorilor beneficiari în raport cu dreptul înregistrat;	Comisia Națională a Pieței Financiare	La art. 283²⁷ alin. (2) pct. 8) aferent notării în registru a calității de fiduciar și a <u>identității viitorilor beneficiari</u> (în cazul în care sunt determinați), remarcăm că respectiva normă nu poate fi aplicată administratorilor fiduciar - participanți profesioniști care au deținut licențe pentru activitatea de administrare fiduciară a investițiilor conform Legii nr. 199-XIV din 18 noiembrie 1998 “Cu privire la piața valorilor mobiliare” (<i>în continuare</i> – Legea cu privire la piața valorilor mobiliare), deoarece, în speță, beneficiari ai fiduciei, de regulă, sunt constituitorii, astfel un pachet de acțiuni este deținut de mai multe persoane (deținători reali până la câteva mii de persoane), iar în registrul deținătorilor de valori mobiliare este consemnat administratorul fiduciar. În acest sens, propunem stabilirea faptului că viitorul beneficiar se consemnează dacă este altă persoană decât constituitorul fiduciei.	Nu se acceptă. Calitatea de constituitor și beneficiar poate să coincidă, iar terții trebuie să cunoască cine va fi beneficiarul. Problema ridicată (numărul masiv de beneficiari) este valabilă, însă soluția propusă nu este proporțională. Legea de punere în aplicare a fost completată pentru a preciza că cerința de notare a beneficiarilor nu se aplică fiduciilor administrate de administratorii fiduciar - participanți profesioniști care au deținut licențe pentru activitatea de administrare fiduciară a investițiilor conform Legii nr. 199-XIV din 18 noiembrie 1998 “Cu privire la piața valorilor mobiliare”.
------	--	---	--	---

171.	Articolul 283⁴². Drepturile, actele sau faptele supuse notării c) preavizul privind executarea dreptului de ipotecă.	UAM	5. La art. 283⁴² lit. c) cuvintele „preavizul privind executarea dreptului de ipotecă” ar trebui substituite cu cuvintele „avizul de executare a dreptului de ipotecă”, având în vedere modificările terminologice operate în Capitolul Gajul.	Se acceptă.
------	--	-----	--	-------------

172.	Articolul 283⁴⁰. Renunțarea la dreptul de proprietate (3) În situația bunurilor imobile grevate de drepturi reale limitate, unitatea administrativ-teritorială care a preluat bunul nu răspunde decât cu acel bun.	Procuratura Generală	La art. 283⁴⁰ alin.(3) cuvîntul „<i>cît</i>” a substitui cu cuvintele „<i>decît</i>”, <i>deoarece</i> în situația bunurilor imobile grevate de drepturi reale limitate, unitatea administrativ-teritorială care a preluat bunul nu răspunde decât cu acel bun.	Se acceptă.
------	--	------------------------------------	---	---------------------------

173.	Cartea întâi se completează cu Titlul V	CNPDCP	S-a determinat că cartea întâi se completează cu Titlul V, care conține dispozițiile generale privitoare la Registrele de publicitate. La acest capitol ținem să menționăm că, terminologia utilizată - „registrul de publicitate”, „publicitatea” nu este una corectă și conformă legislației în vigoare. Or, conform contextului atribuit potrivit art. 1 din Legea cu privire la publicitate, „publicitate (reclamă) semnifică <u>informația</u> publică despre persoane, mărfuri (lucrări, servicii), idei sau inițiative (informație publicitară, material publicitar) <u>menită să suscite și să susțină interesul public față de acestea, <i>să contribuie la comercializarea lor și să ridice prestigiul producătorului</i></u>”, Determinăm că scopul instituit în vederea înregistrării drepturilor, actelor și faptelor privitoare la starea și capacitatea persoanelor este asigurarea opozabilității, nu și cel ce reiese din semnificația cuvântului de publicitate. La rândul său, denumirea registrelor de publicitate enumerate la art. 283⁵ alin. (2) din proiect, la fel este în contradicție cu cea prevăzută	Nu se acceptă. A se vedea mai sus sensul termenului de publicitate, care este unul consacrat și nu are nimic comun cu reclama.
------	---	--------	---	---

de legislația în vigoare care reglementează fiecare registru în parte.

Spre exemplu, Legea privind înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali, stabilește la art. 2 că, Registrul de stat al persoanelor juridice. Registrul de stat al întreprinzătorilor individuali (denumite în continuare Registru de stat) sînt resurse informaționale care sînt părți componente ale Registrului de stat al unităților de drept și conțin date despre persoanele juridice și întreprinzătorii individuali înregistrați în Republica Moldova.

Mai mult, art. 3 din Legea cu privire la registre, operează cu noțiunea de registrul resurselor și sistemelor informaționale de stat.

Avînd în vedere raționamentele legale expuse, este indispensabil substituirea cuvîntului "publicității" cu cel de „publicare”, iar sintagma „registre de publicitate” cu cea de "registre de stat", în tot textul proiectului.

174.	La articolul 288: alineatul (5), conjuncția „și” se substituie , iar după cuvântul „mobiliare” se completează cu cuvintele „ și alte titluri de valoare”; Articolul 302¹. Titlurile de valoare (1) Titlul de valoare este instrumentul care încorporează unul sau mai multe drepturi în așa fel încât după emiterea instrumentului dreptul sau drepturile nu pot fi exercitate sau cesonate (negociate) fără acel instrument. (2) Constituie titluri de valoare: a) titlurile de credit, precum cambia (biletul la ordin și trata) și cecul; b) valorile mobiliare, precum acțiunea și obligațiunea; c) titlurile reprezentative ale bunurilor, precum scrisoarea de trăsură, conosamentul și recipisa de magazinaj; d) alte instrumente care, în condițiile legii, întrunesc cerințele alin.(1).” Articolul 305. Presumția proprietății (1) Posesorul este prezumat proprietar al bunului dacă nu este dovedit că a început a poseda pentru un altul. Această presumție nu operează în cazul în care dreptul de proprietate trebuie înscris în registrul public și nici față de un fost posesor	Comisia Națională a Pieței Financiare	Totodată, aferent noțiunii <i>titluri de valoare</i> utilizate pe parcursul Proiectului (ex. art. 288 alin. (5), art. 302¹) se impune ajustarea acestora la noțiunile prevăzute la art. 4 și respectiv art. 6 din Legea privind piața de capital – instrumente financiare sau titluri de capital, or respectivele corespund inclusiv aquis-ului european. Totodată, remarcăm că în temeiul art. 7 din Legea privind piața de capital, valorile mobiliare se emit doar în formă nominativă nematerializată, astfel se impune revizuirea Proiectului prin excluderea referințelor la valori mobiliare la purtător (ex: la art. 305 alin. (1) Cod Civil.	Nu se acceptă. Legea privind piața de capital folosește noțiunea de instrument financiar în sens autonom.
------	---	--	---	--

	al cărui bun a fost furat, pierdut sau ieșit din posesiune în alt mod fără voia lui, cu excepția banilor și valorilor mobiliare la purtător. (2) Se va considera că posesorul anterior a fost proprietar al bunului pe parcursul perioadei în care l-a posedat.			
175.	Articolul 299¹. Dobândirea fructelor și a productelor ... (3) Dreptul de proprietate asupra fructelor civile se dobândește zi cu zi.”.	Comisia Națională a Pieței Financiare	La art. 299¹, propunem excluderea alin. (3).	Se acceptă parțial. Se exclude sintagma „de proprietate”, fiindcă de regulă fructul civil este un drept de creanță.

176.	Articolul 301. Protecția creațiilor intelectuale	AGEPI	- art.301 din Codul civil, propus în redacția nouă de către autorii proiectului la pct.159, considerăm necesar de revăzut integral, având în vedere prescripțiile normative ale art.4 din Legea nr.14/2014, precum și cele din legile speciale în domeniul proprietății intelectuale, și de expus în felul următor; „Articolul 301. Protecția obiectelor de proprietate intelectuală (1) Se consideră obiect de proprietate intelectuală orice rezultat al activității intelectuale, confirmat și protejat prin drepturile corespunzătoare privind utilizarea acestuia. (2) Obiectele de proprietate intelectuală se divizează în două categorii: a) obiecte de proprietate industrială (invenții, soiuri de plante, topografii de circuite integrate, mărci, desene și modele industriale, indicații geografice, denumiri de origine și specialități tradiționale garantate); b) obiecte ale dreptului de autor (opere literare, artistice și științifice) și ale drepturilor conexe (interpretări, fonograme, videograme și emisiuni ale organizațiilor de difuziune). (3) De domeniul proprietății intelectuale țin și alte bunuri ce dispun	Se acceptă.
------	---	--------------	--	--------------------

de un sistem de reglementare separat, cum ar fi:

- a) secretul comercial (know-how);
- b) numele comercial.

(4) În cazul obiectelor de proprietate industrială, dreptul asupra acestora apare în urma înregistrării obiectului, a acordării titlului de protecție de către oficiul național de proprietate intelectuală sau în alte condiții prevăzute de legislația națională, precum și în baza tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte. În cazul obiectelor dreptului de autor și ale drepturilor conexe, înregistrarea nu este o condiție obligatorie pentru apariția și exercitarea drepturilor respective, aceste obiecte fiind protejate din momentul creării lor.

I (5) Drepturile asupra obiectelor de proprietate intelectuală pot fi transmise integral sau parțial prin cesiune, prin contract de licență, precum și prin succesiune, în conformitate cu legislația în domeniul proprietății intelectuale.

(6) Obiectul de proprietate intelectuală poate face obiectul unui gaj, al altor drepturi reale, precum și al unei executări silite.";

177.	„Articolul 301¹. Conținutul digital (2) Dacă un conținut digital este livrat pe un suport material, cum sunt CD-urile sau DVD-urile, lu i se aplice dispozițiile privind bunurile corporale.	MAI	<i>La pct. 160, art. 301¹ alin. (2), cuvântul „aplice” se va substitui cu cuvântul „aplică”.</i>	Se acceptă.
178.	Articolul 301¹. Conținutul digital (2) Dacă un conținut digital este livrat pe un suport material, cum sunt CD-urile sau DVD-urile, lu i se aplice dispozițiile privind bunurile corporale.	Procuratura Generală	Art. 301¹ alin.(2) textul “<i>lu i se aplice</i>” a substitui cu cuvintele <i>,se va aplica</i>”.	Se acceptă parțial.

179.	Articolul 319². Noțiunea și condițiile clauzei de inalienabilitate (1) Prin contract sau testament se poate interzice înstrăinarea unui bun, însă numai pentru o durată de cel mult 49 de ani și dacă există un interes serios și legitim. Termenul începe să curgă de la data dobândirii bunului.	Procuratura Generală	Ridică anumite semne de întrebare cuvîntul „serios”, utilizat la art. 319² alin.(l) - „<u>„interes serios și legitim</u>”, art. 979¹⁶ - „<i>ar fi fost rezonabil ca clientul să se gîndească <u>în mod serios</u> să ia o altă decizie.</i> art. 979²³ alin.(l) lit.a) – „<i>starea de sănătate a pacientului sau viața sa <u>o să fie influențate serios și negativ</u>”</i>, art. 979²⁶ lit. a) - „dacă aceasta va expune sănătatea pacientului la <u>un pericol serios</u>”, art. 1330 alin.(3) - „interesele asigurătorului sînt afectate în mod serios.”, deoarece criteriile de apreciere sau definirea acestui calificativ în textul proiectului nu se regăsesc, fiind lacunar sub acest aspect. <i>Or, discreția exagerată, ar putea genera abuzuri și confuzii/incertitudini.</i>	Nu se acceptă. Aceste expresii sunt consacrate în dreptul comparat și oferă flexibilitate pentru a decide în fiecare caz în parte.
------	--	------------------------------------	--	---

180.	La articolul 320 alineatul (2), în final se completează cu cuvintele „ca efect al dobândirii cu bună-credință a bunului mobil,”.	Comisia Națională a Pieței Financiare	Aferent amendării art. 320 alin. (2) considerăm oportună menținerea redacției actuale a prevederii, în scopul evitării incertitudinilor în aplicare cum ar fi limitarea hotărârilor judecătorești translativ de drept de proprietate doar la bunurile mobile ori prezumția existenței unor hotărâri judecătorești translativ de proprietate în alte cazuri decât dobândirea cu bună-credință.	Se acceptă parțial. Riscurile evocate nu există, deoarece articolul 320 alineatul (2) nu se referă la hotărârile judecătorești translativ de proprietate, ci la cele constitutive de drepturi. În privința imobilelor dreptul apare din momentul înregistrării, iar hotărârea judecătorească are efect declarativ în privința bunului imobil. Totodată, prezumția evocată nu rezultă nicidecum din prevederile articolul 320 alineatul (2) conform amendamentului din proiect.
181.	Articolul 373¹. Proprietatea periodică	OMBUDSMAN	- Recomandăm să evidențiați la art.373 ¹ caracteristicile	Nu se acceptă. Doctrina explică acest concept.

182.	Articolul 373⁴. Drepturile și obligațiile coproprietarilor	OMBUDSMAN	- La art. 373 ⁴ -373 ⁵ ar fi oportun să detaliați drepturile și obligațiile coproprietarilor.	Nu se acceptă. Ele sunt reglementate suficient prin referința la regimul proprietății comune pe cote-părți
183.	Articolul 373⁵. Obligația de despăgubire și excluderea	OMBUDSMAN	- Propunem la art. 373 ⁵ să reglementați situațiile: 1) prin ce act se exclude coproprietarul 2) dreptul de a contesta excluderea în instanța de judecată 3) dreptul la despăgubiri	Nu se acceptă. Norma deja reglementează acest aspecte.
184.	Articolul 373⁶. Încetarea proprietății periodice	OMBUDSMAN	- Recomandăm să enumerați concret cazurile de încetare a proprietății periodice prevăzut la art.373 ⁶	Nu se acceptă. Cazurile sunt deja enumerateă.
185.	Articolul 375. Excluderea revendicării Acțiunea în revendicare se va respinge dacă, în condițiile stabilite de lege, prin efectul dobândirii de bună-credință, uzucapiunii, accesiunii, a aplicării dispozițiilor privind regimul bunului găsit sau a altui temei prevăzut de lege, proprietarul a pierdut dreptul de proprietate, iar posesorul sau predecesorul său l-a dobândit.”.	OMBUDSMAN	- Considerăm că prevederile de la art.375 sunt inoportune și recomandăm a fi excluse.	Nu se acceptă. Norm rezolvă conflictul dintre proprietatea fostului proprietar, și noului proprietar și clarifică faptul că fostul proprietar a pierdut proprietatea.

186.	Articolul 374 Acțiunea în revendicare Articolul 376 Acțiunea negatorie	OMBUDSMAN	- Recomandăm să reglementați la art. 374 și 376 efectele care survin în urma acțiunii de revendicare și acțiunii negatorii.	Nu se acceptă. Efectul rezultă din art. 374 – restituirea posesiei bunului către proprietar.
187.	Punctul 186 din proiect	MAI	La pct. 186, analizând amendamentele propuse în raport cu art. 332 - 334 ale Codului civil, atestăm că autorul propune anumite chestiuni suplimentare în raport cu instituția „uzucapiunii <i>mobiliare</i>”, deși acest procedeu tehnic va avea ca consecință excluderea reglementărilor cu privire la uzucapiunea <i>imobiliară</i>. Or, redacția în vigoare a Codului civil, prevede la art. 332 uzucapiunea <i>imobiliară</i> și nicidecum „uzucapiunea <i>mobiliară</i>”, cum se propune în proiect. Chiar și așa, se va reține că uzucapiunea este un mod de dobândire a dreptului de proprietate, esența cămă constă în faptul că o persoană poate deveni proprietar al bunului dacă îl posedă pe o perioadă de timp stabilită de lege, întmnind anumite condiții. însă, noul concept al uzucapiunii <i>mobiliare</i> sau <i>imobiliare</i>, propune ca posesorul sub nume de proprietar este în drept să dobândească dreptul de proprietate prin posesia bunului mobil, dacă a dobândit bunul <i>cu titlu oneros</i>. Caracteml oneros denotă un contract prin care fiecare parte unnărește să	Nu se acceptă. Noua reglementare a uzucapiunii <i>imobiliare</i> se regăsește la art. 330¹-330³ din Codul civil. Reglementarea uzucapiunii <i>mobiliare</i> acceptă uzucapiunea atât în cazul dobândirii cu titlu oneros de către posesor cât și cu titlu gratuit, cu diferența că, dacă posesorul a dobândit bunul cu titlu gratuit, termenul de posesie, necesar uzucapiunii, este mai mare. Aceste diferențe rezultă din Nota informativă la proiectul de lege.

			obțină un avantaj în schimbul obligațiilor pe care și le asumă. Unele contracte sunt prin natura lor oneroase (contractul de vânzare-cumpărare, de locațiune, de schimb), altele nu pot fi în nici un caz oneroase (comodatul sau împrumutul de folosință, în care, dacă s-ar stipula un preț pentru folosința lucrului împrumutat, s-ar transforma, ipso facto în contract de locațiune). Respectiv, în situația în care posesorul unui bun imobil/mobil, dobândește dreptul de proprietate prin uzucapiune, atunci acesta nu poate fi cu titlu oneros, deoarece reiterăm că, caracterul oneros este specific contractul de vânzare-cumpărare, de locațiune, de schimb.	
188.	Capitolul V GAJUL	OMBUDSMAN	- Considerăm oportun revizuirea capitolului V Gajul, să fie reglementate norme generale despre această instituție (obiectul gajului, constituirea, drepturile și obligațiile părților, efectele gajului, condițiile generale de exercitare, restituirea bunurilor către creditor etc.) iar particularitățile și formele detaliate ale gajului și exercitarea drepturilor la gaj să fie reglementate prin legi speciale, spre exemplu cum ar fi gajul convențional, gajul asupra	Nu se acceptă. Proiectul se bazează pe excluderea paralelismelor și codificarea legilor existente în materie.

			bunurilor mobile, particularitățile gajului asupra unei universalități de bunuri, asupra bunurilor incorporeale, asupra bunurilor incorporeale, particularitățile gajului asupra întreprinderii, gajul legal, înregistrarea gajului bunurilor mobile.	
189.	Articolul 459. Înregistrarea gajului fără depozitare (2) Gajul bunurilor mobile fără depozitare, cu excepția gajului constituit prin control în conformitate cu dispozițiile art. 473¹ alin. (2), se înregistrează în Registrul garanțiilor reale mobiliare (în continuare – Registrul garanțiilor).	BNM	La art. 459 alin (2) înțelegem că nu se înregistrează gajul asupra dreptului privind mijloacele bănești în conturi bancare, în timp ce potrivit art. 473 ¹ alin. (1) gajul asupra dreptului privind mijloacele bănești aflate și care vor intra în conturile bancare se constituie și prin înregistrare. Astfel propunem revizuirea acestor prevederi și precizarea intenției autorului privind excepția de la art.459 alin. (2).	Nu se acceptă. Norma art. 459 alin.(2) are o reglementare clară – orice gaj se poate constitui prin înregistrare. Totodată, în cazul dreptului asupra mijloacelor bănești, el de asemenea se poate constitui prin control.
190.	art. 459 alin.(2) și art. 477 Articolul 459. Înregistrarea gajului fără depozitare 2) Gajul bunurilor mobile fără depozitare, cu excepția gajului constituit prin control în conformitate	UAM	6. Propunem revizuirea art. 459 alin.(2) și art. 477 conform cărora gajul oricăror bunuri mobile, corporale sau incorporeale, se înregistrează doar în Registrul garanțiilor reale mobiliare. Această modificare operată prin Legea	Nu se acceptă. Proiectul continuă concepția operată prin reforma din 2014 privind caracterul unic al registrului garanțiilor reale mobiliare.

	cu dispozițiile art. 473¹ alin. (2), se înregistrează în Registrul garanțiilor reale mobiliare (în continuare – Registrul garanțiilor). Articolul 477. Registrul garanțiilor		nr. 173 din 25 iulie 2014 s-a făcut pentru comoditatea înregistrării și a căutărilor în registrul gajului. Totuși, odată ce legislația prevede unele registre de publicitate cu caracter constitutiv (în privința valorilor mobiliare, părților sociale, obiectelor proprietății intelectuale și, în redacția proiectului de lege vizat, a automobilelor și navelor) este doar logic ca și gajul, ca drept real, să se înregistreze în registrul de publicitate cu caracter constitutiv. Aceasta ar fi o soluție mult mai comodă pentru circuitul civil și pentru terți, care, obținând un singur extras din registrul de publicitate cu caracter constitutiv (de exemplu, din registrul de stat al transporturilor ținut de CRIS „Registru”) ar obține toată informația despre grevările bunului dat. Or, să nu uităm că Registrul garanțiilor reale mobiliare nu este un registru pe bunuri, ci „pe persoane”, adică cumpărătorul efectuează căutările pe numele persoanei care înstrăinează. Acest mecanism nu este tocmai eficient în situația în care persoana care înstrăinează nu este proprietarul bunului, ci fraudulos îl înstrăinează. Înregistrarea gajului în privința bunului mobil concret, în registrul de publicitate în care se înregistrează și proprietatea este mult mai certă și mai comodă. În așa fel funcționează registrul bunurilor imobile și este simplu și comod.	
--	--	--	---	--

191.	Articolul 460. Stingerea gajului (1) Gajul se stinge în urma pieirii bunului gajat, punerii acestuia în afara circuitului civil dacă aceste evenimente se produc asupra bunului în întregime. (2) Gajul asupra bunului mobil încorporat unui imobil subzistă cu titlu de ipotecă sub condiția înregistrării în Registrul bunurilor imobile chiar dacă bunul mobil și-a schimbat natura. Acest gaj are rang de prioritate stabilit conform înregistrării anterioare. (3) Gajul se stinge prin stingerea obligației a cărei executare acesta o garantează. (4) Amanetul se stinge odată cu încetarea posesiunii. (5) Gajul se stinge și în cazul: a) acordului scris al creditorului gajist de a radia gajul; b) expirării termenului pentru care a fost constituit gajul; c) vânzării în cadrul exercitării dreptului de gaj; d) altor situații prevăzute de lege. (6) Cererea de radiere a gajului înregistrat sau ipotecii se depune la registrul corespunzător de către creditorul gajist sau de către orice persoană interesată, cu acordul scris al creditorului gajist. Cazurile în care nu este nevoie de acordul creditorului gajist pentru radierea gajului sunt stabilite de legislație.	Comisia Națională a Pieței Financiare	În scopul asigurării certitudinii juridice, propunem completarea art. 460 cu o prevedere cu următorul conținut: „<i>Gajul valorilor mobiliare asupra cărora devin incidente prevederile legilor speciale aferente nerespectării cerințelor față de acționariatul societății de acțiuni, se stinge în momentul incidenței prevederilor corespunzătoare și nu poate fi extins asupra mijloacelor bănești rezultate din comercializarea valorilor mobiliare nou emise.</i>”	Nu se acceptă. Nu este argumentat suficient căruia fapt se datorează incertitudinea juridică menționată. În orice caz, normele juridice speciale privind efectele juridice ale nerespectării cerințelor privind acționariatul societății de acțiuni, referitoare la stingerea gajului asupra valorilor mobiliare, vor fi aplicabile prin derogare de la prevederile art. 460 Cod civil.
192.	Articolul 460. Stingerea gajului	AMCHAM MOLDOVA	Se recomandă inserarea în art. 460 alin. (5) a literei d) cu următorul conținut „<i>rezilierii contractului de către părți</i>”. Deși rezilierea contractului va servi drept temei pentru stingerea gajului în baza normelor generale cu privire la obligații, cuprinse în Codul civil, în scopul evitării ambiguităților în interpretare, este util să fie menționată expres, așa precum o face art. 28 lit. g) din Legea cu privire la ipotecă, în vigoare.	Nu se acceptă. Conceptul de reziliere a fost exclus, s-a păstrat doar cel de rezoluțiune. Dacă intervine rezoluțiunea contractului garantat, atunci obligațiile se sting și se stinge și gajul. Dacă părțile de comun acord încetează contractul de gaj, gajul va înceta conform art. 460 alin.(5) lit. a).

193.	Articolul 464, Produsele Gajul bunului se extinde în mod automat asupra fructelor, veniturilor și produselor bunului, asupra produsului vânzării sau înstrăinării în alt mod a bunului gajat, inclusiv în conformitate cu dispozițiile art. 4721 alin. (1), sau fructelor, veniturilor și produselor acestora , dacă creditorul și debitorul gajist nu au convenit altfel. În acest caz, rangul de prioritate a gajului asupra fructelor, veniturilor și produselor bunului, asupra produsului vânzării sau înstrăinării în alt mod a bunului sau a fructelor, veniturilor și produselor acestuia va fi determinat de momentul apariției gajului asupra bunului.	EBM MOLDOVA	Potrivit art. 299, introdus prin Proiect, (1) <i>Produsele bunurilor sunt fructele și produsele.</i> (2) <i>Fructele reprezintă acele produse care derivă din folosirea unui bun, fără a diminua substanța acestuia. Fructele sunt: naturale, industriale și civile. Fructele civile se numesc și venituri. Astfel, considerăm enumerarea "fructelor, veniturilor și produselor bunului" și " fructelor, veniturilor și produselor acestuia" drept o repetițiune inutilă, categorii care se cuprind una pe cealaltă. Este necesară o reformulare a acestora.</i>	Se acceptă.
194.	Articolul 466. Transformarea bunurilor	AMCHAM MOLDOVA	Solicităm completarea art. 466 cu alin. (2) având următoarea redacție: „ <i>Ipoteca se extinde asupra îmbunătățirilor, ameliorărilor și accesoriilor bunului imobil ipotecat, asupra oricărui bun imobil care se unește prin accesiune cu bunul imobil ipotecat, precum și asupra bunurilor noi ce rezultă din transformarea bunului imobil ipotecat, dacă altfel nu este prevăzut de contract. În aceste cazuri, registratorul înregistrează automat dreptul de ipotecă asupra bunurilor rezultate din transformarea bunului imobil ipotecat.</i> ” Argumentare: Norma este inspirată din redacția actuală a art. 7 alin. (4) din Legea cu privire la ipotecă, în același timp s-a efectuat precizarea că registratorul va extinde automat grevarea asupra bunurilor rezultate din transformare. Or, în prezent, se atestă o practică neuniformă	Nu se acceptă. Problema ridicată este una valabilă, însă soluția ei nu constă în modificările propuse, ci în adoptarea principiului superficies solo cedit, și anume că tot ce se încorporează în teren devine parte componentă a lui. Prin urmare, tot ce se încorporează într-un teren ipotecat cade sub incidența ipotecii. În ceea ce ține de încăperile izolate, soluția rezidă în definiția unităților în condominiu și a proiectului noii Legi cu privire la condominiu.

			în privința înregistrării automate a dreptului de ipotecă asupra încăperilor nou formate, căror le sunt atribuite numere cadastrale noi, în baza bunului imobil inițial gajat. În scopul evitării riscului prejudicierii intereselor legitime și drepturilor creditorilor ipotecari, se introduce mențiunea privind obligațiile registratorului în astfel de cazuri.	
195.	Articolul 467². Dobândirea cu bună-credință a dreptului de gaj	BNM	La art. 467 ² aparent există o contradicție între prevederile alin. (1) și lit a) a acestui alineat, astfel, conform alin. (1) debitorul gajist poate să nu fie titularul obiectului gajului, dar, în același context, lit a) prevede expres condiția ca debitorul gajist să fie înscris ca titular al obiectul gajului în registrul de publicitate prevăzut de lege. Propunem revizuirea normei întru precizarea intenției autorului.	Se acceptă parțial. S-a precizat la alin.(1) că se are în vedere nu titularul înregistrat, ci adevăratul titular (<i>versus dominus</i>), care ulterior va înainta acțiune în revendicare sau acțiune de anulare a contractului de gaj.
196. „	art. 468 alin. (3) Cod civil	Ministerul Tineretului și Sportului	Ținem să atragem atenția, că în art.468, alin.(3) lipsește textul normei juridice, astfel încât urmează să fie reparată această eroare tehnică ori renumerotare alineatele, dacă a fost prevăzută ca noua variantă a articolului să aibă doar 8 alineate.	Se acceptă. A fost renumerotat articolul.
197.	§ 4. Particularitățile gajului la emiterea obligațiunilor asigurate cu bunurile proprii ale emitentului și/sau ale persoanelor terțe Articolul 474. Constituirea gajului la emiterea obligațiunilor asigurate cu bunurile proprii ale emitentului și/sau ale persoanelor terțe (1) Prin derogare de la dispozițiile art. 467, constituirea gajului pentru garantarea plății unei sume de bani în cazul emiterii de obligațiuni asigurate cu bunurile proprii ale emitentului și/sau ale persoanelor terțe are loc fără încheierea contractului de gaj, în temeiul cererii emitentului de obligațiuni, la care se anexează:	Comisia Națională a Pieței Financiare	Considerăm necesară excluderea art. 474 - 474 ² întrucât reglementarea gajului asupra valorilor mobiliare transferabile se răsfrânge și asupra obligațiunilor.	Nu se acceptă. Nu au fost propuse soluții pentru particularitățile gajului care garantează emisiunea de obligațiuni în sensul Legii privind piața de capital.

a) acordul emitentului de a constitui gajul în favoarea deținătorilor de obligațiuni; b) copia certificatului de înregistrare de stat al emitentului; c) extrasul din Registrul de stat al persoanelor juridice și întreprinzătorilor individuali; d) procesul-verbal al ședinței organului competent al emitentului care a adoptat decizia de emitere a obligațiunilor; e) prospectul ofertei publice de obligațiuni, întocmit conform dispozițiilor legislației cu privire la piața de capital; f) lista bunurilor ce urmează a fi gajate, cu indicarea datelor necesare de introdus în registru, inclusiv valoarea bunurilor gajate și valoarea emisiunii de obligațiuni fără dobânzi și cheltuieli. (2) Gajul specificat de dispozițiile alin. (1) se consideră constituit din momentul înregistrării acestuia conform dispozițiilor art. 459. (3) După înregistrarea prospectului ofertei publice de obligațiuni la Comisia Națională a Pieței Financiare și pînă la inițierea plasamentului obligațiunilor, emitentul este obligat să prezinte organului de înregistrare a gajului: a) hotărîrea Comisiei Naționale a Pieței Financiare privind înregistrarea prospectului ofertei publice de obligațiuni, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova; b) un exemplar al prospectului ofertei publice de obligațiuni, înregistrat la Comisia Națională a Pieței Financiare. (4) În temeiul documentelor prezentate de emitent conform dispozițiilor alin. (3), în registrul gajului se introduc date privind: a) clasa obligațiunilor; b) data și numărul înregistrării de stat a obligațiunilor; c) termenul de circulație a obligațiunilor și data scadenței acestora. (5) Înregistrarea în registrul garanțiilor va conține de asemenea mențiunea precum că creditorii gajiști sînt deținătorii de obligațiuni conform listei întocmite, la data			
--	--	--	--

	expirării termenului de circulație a acestora, de către Depozitarul central unic al valorilor mobiliare. Articolul 474/1. Radierea gajului la emiterea obligațiunilor asigurate cu bunurile proprii ale emitentului și/sau ale persoanelor terțe Temei pentru radierea gajului constituit conform art. 474, poate servi: a) hotărîrea Comisiei Naționale a Pieței Financiare privind respingerea cererii de înregistrare a prospectului ofertei publice de obligațiuni; b) hotărîrea Comisiei Naționale a Pieței Financiare privind radierea din Registrul de stat al valorilor mobiliare a obligațiunilor emise; c) hotărîrea privind declararea emisiunii de obligațiuni neefectuate sau nevalabile, în cazul în care plasarea obligațiunilor nu a avut loc; d) hotărîrea instanței de judecată. Articolul 474/2. Exercitarea gajului la emiterea obligațiunilor asigurate cu bunurile proprii ale emitentului și/sau ale persoanelor terțe În cazul neexecutării la scadență de către emitent a obligațiilor sale ce rezultă din obligațiunile asigurate cu bunurile proprii ale emitentului și/sau ale persoanelor terțe, deținătorii de obligațiuni (creditorii gajiști) menționați la art. 474 alin. (5) sînt în drept să inițieze procedura de exercitare a dreptului de gaj, în modul stabilit de lege.			
198.	Articolul 476¹. Gajul legal de garantare a creanțelor fiscale și vamale	AMCHAM MOLDOVA	Se propune inserarea în art. 476 ¹ (Gajul legal de garantare a creanțelor fiscale și vamale), în alin. (2) a sintagmei „sau vamale” după sintagma „hotărîrea instanței de judecată sau actul ce confirmă creanțele statului față de debitorul gajist apărute în baza legislației fiscale”.	Se acceptă.
199.	Articolul 477. Registrul garanțiilor	BNM	Observăm o posibilă neconcordanță între prevederile art. 477 alin. (2) care prevede că	Se acceptă parțial.

	(2) Registrul garanțiilor este unica sursă oficială de informație privind drepturile de garanție înregistrate asupra bunurilor mobile, inclusiv în scopul determinării rangului de prioritate a gajului.		Registrul garanțiilor este unica sursă oficială de informație privind drepturile de garanție înregistrate asupra bunurilor mobile, inclusiv în scopul determinării rangului de prioritate a gajului și alte prevederi din proiect, care permit introducerea datelor fără verificare în registru și care nu garantează veridicitatea acestuia (exemplu fiind art. 477 ² alin. (4), art. 481 alin. (1)).	Art. 481 alin.(2) a fost completat cu propoziția „Dispozițiile art. 283 ⁸ rămân aplicabile.”
200.	Articolul 477³. Taxa de stat și plata pentru înregistrarea gajului și pentru furnizarea informației (1) Pentru înregistrarea gajului, eliberarea extrasului din Registrul garanțiilor sau furnizarea oricărei altei informații privind înregistrarea gajului se percepe taxa de stat în mărime prevăzută de Legea taxei de stat și o plată în mărimea stabilită în regulamentul prevăzut la art. 477 alin. (3).	Procuratura Generală	Art. 477³ alin.(1) după cuvintele „ <i>și o plată</i> ” a se completa cu textul „ <i>pentru înregistrarea gajului și pentru furnizarea informației</i> ”, deoarece varianta propusă indică o plată generalizată și nu este clar ce fel de plată se va percepe, pe lângă taxa de stat, <i>or</i> completarea propusă va corobora cu titlul articolului „Taxa de stat și plata pentru înregistrarea gajului și pentru furnizarea informației”.	Nu se acceptă. Articolul face referință la art. 477 alin.(3), care prevede că Guvernul stabilește aceste aspecte.
201.	Articolul 477. Registrul garanțiilor - 483	CNPDCP	În partea ce vizează dispozițiile privind accesul la Registrul garanțiilor, reglementat la art. 477-483 din proiect, luînd în considerație principiile statuate de legislația în domeniul protecției datelor cu caracter personal, în special, necesitatea asigurării securității și confidențialității prelucrării	Nu se acceptă. O asemenea reglementare este disproporționată scopului urmărit.

			datelor cu caracter personal, Centrul susține și consideră necesar includerea normelor suplimentare conform cărora fiecare entitate care va solicita acces la Registrul garanțiilor să fie înregistrată în calitate de operator de date cu caracter personal. Acest fapt ar asigura respectarea de către entitățile cu acces la registrul menționat supra, a regimului de confidențialitate și securitate a datelor cu caracter personal, devenite cunoscute în urma accesării informațiilor conținute în registru, precum și oferirea garanțiilor privind respectarea drepturilor subiecților de date cu caracter personal. Subsecvent, în conformitate cu prevederile ordinului nr. 94 din 17 septembrie 2009 al ministrului tehnologiei informației și comunicațiilor cu privire la aprobarea unor reglementări tehnice, pentru instituirea unei resurse informaționale destinate prestării serviciilor publice urmează a fi elaborată concepția sistemului informațional automatizat.	
202.	Articolul 483. Înregistrarea altor drepturi de garanție	AMCHAM MOLDOVA	Potrivit art. 483 alin. (1) al Codului civil, în redacția proiectului de modificare:	Se acceptă.

			(1) <i>Leasingul financiar poate fi înregistrat în Registrul garanțiilor în cazurile prevăzute de Legea cu privire la leasing.</i> Legea cu privire la leasing urmează a fi abrogată potrivit proiectului, în acest context propunem excluderea sintagmei <i>“în cazurile prevăzute de Legea cu privire la leasing”</i>.	Norma a fost redactată pentru a face referință la art. 929 alin.(3) lit. c).
203.	Articolul 488. Înlocuirea și substituirea obiectului gajului Părțile pot conveni asupra condițiilor de înlocuire sau substituire a obiectului gajului. Înlocuirea și substituirea obiectului gajului reprezintă un nou gaj.	BNM	La art. 488 observăm că autorul face distincție între doi termeni care par a avea sens identic și anume înlocuirea/substituirea, astfel propunem revizuirea acestei norme pentru a preciza intenția autorului.	Se acceptă. Având în vedere că în restul capitolului privind gajul se folosește „substiuire”, acest termen va fi păstrat în art. 488.
204.	art. 490 Articolul 490. Gajul următor (2) Constituirea gajului următor se admite dacă nu este interzisă de lege. Rangul de prioritate al garanțiilor este determinat în conformitate cu dispozițiile art. 491. (3) Debitorul gajist are obligația de a informa fiecare creditor gajist care deține un gaj următor despre toate gajurile precedente, sub sancțiunea plății despăgubirilor.	ABM (Asociația Băncilor din Moldova)	art. 490 alin. (3) din proiectul de lege care este în contradicție cu cea de la alin. (2) al aceluiași articol și totodată, redacția căruia a fost preluată din redacția actuală a Legii cu privire la gaj. Astfel, art. 490 alin. (2) al proiectului de lege instituie regula precum că constituirea gajului următor se admite dacă nu este interzisă de lege. Prin urmare, oricare prevedere contractuală nu poate interzice constituirea gajului următor, acest fapt putând fi limitat doar de lege. Însă, în pofida acestei prevederi imperative, art. 490 alin. (3) specifică că în cazul în care interzicerea gajului următor este înregistrată, atunci nerespectarea acesteia atrage nulitatea contractelor de gaj următoare. În așa fel, prevederea de la art. 490 alin. (3) generează interpretarea incorectă precum că din moment ce interzicerea gajului următor este înregistrată atunci debitorul gajist	Se acceptă.

			nu mai poate transmite bunul gajat în gaj ulterior fără acordul creditorului gajist, fapt ce contravine alin. (2) al aceluiași articol. În așa fel, considerăm necesară excluderea alin. (3) de la art. 490 al proiectului de lege.	
205.	alin.(2) al art.494 d) în cazul în care bunul gajat constă în dreptul asupra unei opere, invenții, mărci, desene și modele industriale sau altei creații intelectuale protejate, în condițiile legii, să beneficieze de un drept exclusiv corespunzător, să vîndă sau să acorde licențe cu titlu oneros către terți. În cazul acordării licenței, dispozițiile legale privind vînzarea bunurilor corporale gajate se aplică în mod corespunzător la determinarea remunerației comercial rezonabile pentru licență	AGEPI	- la alin.(2) al art.494 din Codul civil, lit.d) se propune de reformulat în felul următor: „d) în cazul în care bunul gajat constă în dreptul asupra unui obiect de proprietate intelectuală protejat în condițiile legii, să-1 transmită integral sau parțial prin cesiune sau prin contract de licență, în conformitate cu legislația în domeniul proprietății intelectuale."	Se acceptă parțial.
206.	art. 496² al proiectului de lege Articolul 496². Exercitarea dreptului de gaj asupra dreptului privind mijloacelor bănești în conturi bancare	ABM (Asociația Băncilor din Moldova)	odată ce exercitarea dreptului de gaj asupra mijloacelor bănești prevăzută de art. 496 ² al proiectului de lege se realizează prin debitarea de către bancă a contului cu mijloacele bănești gajate, se desprinde ideea că exercitarea respectivă a dreptului de gaj este una simplificată față de exercitarea dreptului de gaj asupra altor bunuri mobile. În așa fel, ar rezulta că acordarea debitorului gajist a unui termen de somație pentru executarea obligației garantate sau transmiterea mijloacelor bănești în posesiunea băncii este inutilă din moment ce acesta a transmis în gaj mijloace bănești. Din aceste considerente, propunem excluderea de la art. 496 ² alin. (1) a	Nu se acceptă. Funcția avizului de executare nu este doar de a obține posesia, ci el are și funcția de a acordă o ultimă șansă debitorului de a remedia încălcarea obligației garantate.

			condiției de transmitere a avizului de executare a gajului conform art. 497 alin. (1). Având în vedere că art. 497 alin. (11) al proiectului de lege enumeră ceea ce trebuie să conțină avizul de executare (la lit. d) specificându-se despre somația de executare a obligației garantate sau transmiterea bunului gajat în posesie), necesitatea transmiterii avizului de executare a gajului mijloacelor bănești generează interpretarea necesității acordării debitorului gajist a unui termen de executare sau de transmitere a bunului care conform art. 497 alin. (12) nu trebuie să fie mai mic de 10 zile. În această situație, propunem ca art. 496² să reglementeze situația executării dreptului de gaj a mijloacelor bănești prin debitarea conturilor, fără expedierea avizului de executare în acest sens și doar cu înștiințarea ulterioară a debitorului despre debitarea conturilor.	
207.	Articolul 496². Exercițarea dreptului de gaj asupra dreptului privind mijloacelor bănești în conturi bancare (1) Creditorul gajist care a transmis avizul de executare în conformitate cu dispozițiile art. 497 alin. (1) este în drept: a) să debiteze contul cu suma mijloacelor bănești gajate, în limita sumei obligației garantate, și să îndrepte sumele debitate la stingerea obligației garantate – în cazul prevăzut de dispozițiile art. 473¹ alin. (2) lit. a); sau	BNM	La art. 496² alin.(1) lit. a) nu este clară prevederea conform căreia creditorul gajist este în drept să debiteze contul cu suma mijloacelor bănești gajate, înțelegem că acesta poate face acest lucru conform prevederilor de la lit. b) adică să ceară băncii să debiteze acest cont, cu excepția situației când creditorul gajist este însăși banca.	Nu se acceptă. Alin.(1) lit. a) se aplică doar în ipoteza prevăzută de art. 473¹ alin.(2) lit.a), adică atunci când creditorul gajist este banca în care este deschis contul. Dacă creditorul gajist nu este banca în care este deschis contul, se aplică lit. b).

208.	Art. 497 al proiectului Articolul 497. Avizul de executare	ABM (Asociația Băncilor din Moldova)	Art. 497 al proiectului reglementează instituția avizului de executare a gajului, specificând detaliat condițiile de expediere și de recepționare a acestuia. Însă, aceleași idei referitoare la condițiile de expediere a notificării aferente gajului (printre care și avizul de executare) este prevăzută și de art. 477 ² alin. (8) al proiectului, care a preluat redacția actuală a art. 39 alin. (8) din Legea cu privire la gaj. În așa fel, am fi în prezența a două norme de drept contradictorii în ceea ce privește condițiile de expediere a avizului de executare a gajului. Ca urmare a acestui fapt, propunem excluderea de la art. 477 ² alin. (8) trimiterea la art. 497 care se referă la avizul de executare a gajului, astfel încât condițiile de expediere și de recepționare a avizului de executare să fie reglementate doar de art. 497, iar art. 477 ² alin. (8) să reglementeze condițiile de expediere a altor notificări decât avizul de executare sau în general, alineatul respectiv al art. 477 ² să fie exclus în caz de neaplicabilitate.	Se acceptă. Într-adevăr există un conflict dintre norma art. 497 alin.(2), care prevede adresa indicată în contractul de gaj, și art. 477 ² alin.(8), care prevede adresa indicată în Registrul garanțiilor. Norma art. 497 alin.(2) ar trebui ajustată la Registrul garanțiilor, dar, ținând cont că ea se aplică și ipotecii, ar trebui să fie referință și la Registrul bunurilor imobile. Totodată, ar trebui să se țină cont de situația când destinatarul notificării anterior a transmis un aviz părții expeditoare despre schimbarea adresei pentru notificări.
209.	<u>La art 497 alin. (12)</u> se propune de a-I expune în următoarea redacție: „Termenul acodat de creditorul gajist pentru executarea obligației garantate sau fransmiterea bunurilor corporale gajate în posesiunea creditorului gajist nu va fi mal mic de 10 zile lucrătoare, iar în cazul ipotecii — nu mal mic de 20 de ale lucrătoare , începând cu data recepționării avizului de executare sau de la data când debitorul gajist se consider notificat, cu excepția cazului în care	ABM (Asociația Băncilor din Moldova)	Modificarea principiului de calculare a termenului stabilit debitorului gajist se justifică prin faptul că respectarea acestui termen, în cazul calculării lui de la data înregistrării avizului de executare, poate fi imposibilă în condiția în care creditorul gajist va publica un anunt în Monitrul Oficial al RM. Astfel, la data expedierii avizului de executare nu este posibil de calculate acest termen ținînd cont de o eventuala publicare în MO.	Nu se acceptă. Actualmente, atât Legea cu privire la gaj cât și Legea cu privire la ipotecă prevăd același sistem de calculare a termenului – data înregistrării, care este mai ușor determinat și verificat și, într-adevăr, acordă debitorului gajist câteva zile suplimentare pentru a remedia încălcarea.

	un termen mai lung a fost convenit în contractul de gaj. Până la expirarea acestui termen, creditorul gajist nu poate continua exercitarea dreptului de gaj asupra bunului corporal, dar poate lua măsurile de protecție prevăzute de dispozițiile art. 499 alin. (1).”			
210.	Articolul 502. Contestarea executării silite (2) Instanța de judecată este în drept să suspende sau să anuleze transmiterea bunului în posesiunea creditorului gajist exclusiv în următoarele temeiiuri: b) contractul de gaj a fost declarat nul prin hotărîre judecătorească irevocabilă;	Procuratura Generală	Art. 502 alin.(2) lit.b) prevede că unul din temeiurile exclusive în baza cărora instanța de judecată este în drept să suspende sau să anuleze transmiterea bunului în posesiunea creditorului gajist este „<i>b) contractul de gaj a fost declarat nul prin <u>hotărîre judecătorească irevocabilă</u>”.</i> Respectiv, nu este clar cum se va proceda dacă, în temeiul unei hotărîri judecătorești definitive sau în privința căreia s-a dispus executarea imediată, dar care nu este încă irevocabilă, persoana a fost obligată la transmiterea, constituirea sau stingerea unui drept înregistrat? Or, potrivit art.214 alin.1 din proiect, în cazurile expres prevăzute de lege, la cererea persoanei îndreptățite, instanța de judecată poate să pronunțe hotărîre judecătorească care, din data rămînerii definitive, ține loc de act juridic. Mai mult, potrivit art. 255 din Codul de procedură civilă, hotărîrea	Se acceptă la art. 502. În privința art. 283²⁵ alin.(3), a se observa că, conform art. 283²⁴ alin.(1) lit. b), hotărârea definitivă se execută pe calea înregistrării provizorii. Iar din moment ce ea devine irevocabilă, înregistrarea provizorie se justifică și devine înregistrare definitivă. În privința art. 283²⁸ alin.(5) lit. c), a se observa că încheierea instanței poate fi atacată cu recurs. Totodată, CPC nu cunoaște conceptul de încheiere definitivă. În privința art.283³⁰ alin.(3) condiția devenirii irevocabile nu afectează executarea ei, fiindcă, pentru a deveni opozabilă terților este suficient ca acțiunea în justiție să fi fost anterior notată în registru. Dacă acțiunea este admisă, nu este relevant când hotărârea rămâne definitivă sau irevocabilă, fiindcă efectul ei retroactivează la data notării acțiunii. Totodată, norma specifică caracterul irevocabil având în vedere că hotărârile definitive doar se înregistrează provizoriu, pe când cele irevocabile duc la înregistrare definitivă sau la o rectificare definitivă.

			judecătorească se execută, în modul stabilit de lege, <i>după ce rămîne definitivă</i>, cu excepția cazurilor de executare imediată după pronunțare. Totodată, conform art. 12 alin.(1) din Codul de executare, titlul executoriu se eliberează creditorului la cerere de către prima instanță, <i>după rămînerea definitivă a hotărîrii</i>. Astfel, <i>caracterul executoriu fiind dobîndit începînd cu rămînerea definitivă a hotărîrii.</i> Prin urmare, propunem substituirea cuvîntului „<i>irevocabilă</i>” cu cuvîntul „<i>definitivă</i>”. Această obiecție este valabilă și pentru art. 283²⁵ alin.(3), art. 283²⁸ alin.(5) lit. c) și art.283³⁰ alin.(3) din proiect.	
211.	Articolul 504. Renașterea drepturilor reale neradiate Drepturile reale pe care debitorul gajist le avea asupra bunului la momentul dobîndirii acestuia sau pe care le-a stins în timpul posesiunii sale renasc după transmitere dacă numai ele nu au fost radiate.	BNM	La art. 504 din proiect nu este suficient de clară intenția autorilor privind renașterea drepturilor debitorului gajist “stînse în timpul posesiunii”.	Nu se acceptă. Norma reiterează art. 74 din Legea cu privire la gaj. Norma s-ar putea aplica atunci când debitorul gajist avea un drept de abitație asupra bunului, el va continua.
212.	Articolul 505. Condițiile vînzării bunului de către creditorul gajist	AMCHAM MOLDOVA	Se recomandă inserarea în art. 505 a unui alineat suplimentar, alin. (9) cu următorul conținut: „<i>Debitorul gajist și creditorul gajist pot conveni, în contractul de gaj sau altfel, asupra condițiilor de vânzare a bunurilor gajate.</i>” Această normă le	Se acceptă.

			acordă dreptul părților contractante de a devia, prin acord, de la condițiile de vânzare a bunului prevăzute de lege. O astfel de regulă este consacrată în art. 75 alin. (8) din Legea cu privire la gaj, nr. 449/2001.	
213.	Articolul 507. Opoziția la condițiile de vânzare	AMCHAM MOLDOVA	Pentru a evita confuzii, este necesar să se adauge un alineat în care să se precizeze că este dreptul (ci nu obligația) creditorului ipotecar să comunice debitorului condițiile planificate de vânzare și, astfel, să declanșeze procedurile aferente opoziției la condițiile de vânzare: <i>„La alegerea sa, creditorul gajist care exercită dreptul de gaj poate notifica, conform regulilor privind notificarea avizului de executare,debitorului gajist condițiile planificate de vânzare a bunului gajat.”</i>	Se acceptă. Aceasta a fost intenția inițială a procedurii de opoziție.
214.	Articolul 509. Mijloacele obținute din vânzarea bunului gajat	AMCHAM MOLDOVA	În conformitate cu art. 509 alin. (2), cheltuielile de expediere a avizului de executare, de înregistrare a lui, precum și alte cheltuieli de exercitare a dreptului de gaj sunt suportate de către debitorul gajist și se deduc conform dispozițiilor alin. (1), „cu excepția cazurilor în care ordonanța sau hotărârea judecătorească, după caz, prevede altfel”. Această formulare îi acordă instanței de judecată dreptul discreționar de a modifica regimul de suportare a cheltuielilor de exercitare a dreptului de gaj fără a specifica criteriile sau cazurile pentru o asemenea intervenție din partea instanței.	Se acceptă parțial. S-a făcut precizarea că discreția instanței se referă la cheltuielile de judecată, recuperarea cărora se supun regulilor speciale din Codul de procedură civilă.
215.	Articolul 556. Dispoziții generale cu privire la cesiunea de creanță	AMCHAM MOLDOVA	Potrivit art. 556 alin.(1) al Codului Civil actual, <i>(1) O creanță transmisibilă și sesizabilă poate fi cesionată de titular (cedent) unui terț (cesionar) în baza unui contract. Din momentul încheierii unui astfel de contract,</i>	Se acceptă. Norma vizată oricum are caracter dispozitiv, având în vedere principiul caracterului dispozitiv al dispozițiilor din Cartea a 3-a.

			<i>cedentul este substituit de cesionar în drepturile ce decurg din creanță.</i> Propunem următoarea redacție a celei de-a doua propoziție din alin. (1): <i>Cedentul este substituit de cesionar în drepturile ce decurg din creanță din momentul încheierii unui astfel de contract, dacă părțile nu convin altfel.</i> Formularea actuală limitează nejustificat libertatea contractului (art. 667 alin. (4) din proiect), întrucât nu permite producerea efectelor cesiunii de creanță în funcție de îndeplinirea anumitor condiții sau termen, stabilite de părți.	La art. 556 s-a inclus următoarea completare: „1) La alineatul (1), propoziția a doua se completată la final cu cuvintele „ , dacă din contractul de cesiune nu rezultă un moment ulterior”.” Astfel, părțile pot prevedea un moment ulterior încheierii, dar nu pot prevedea că cesiunea retroactivează.
216.	Articolul 605. Justificarea datorită unui impediment (1) Neexecutarea obligației debitorului este justificată dacă ea se datorează unui impediment în afara controlului debitorului și dacă debitorului nu i se putea cere în mod rezonabil să evite sau să depășească impedimentul ori consecințele sale.	EBM MOLDOVA	Considerăm inoportună înlocuirea termenului de "forță majoră" cu conceptul de "impediment justificator", or, actualmente, forța majoră poate fi probată prin certificat constatator al Camerei de Comerț și Industrie, ceea ce asigură un grad suficient de previzibilitate și legalitate, în timp ce "impedimentul justificator", așa cum este reglementat în Proiect, este un fapt care rămâne a fi apreciat subiectiv de către părți și poate genera conflicte.	Nu se acceptă. Certificatul privind forța majoră al CCI nu este unica probă admisibilă de a demonstra că o parte a fost împiedicată în afara controlului său, de a-și executa obligațiile. Nicio lege nu prevede actualmente o asemenea limitare a probațiunii. CCI urmează ulterior să adapteze conținutul certificatelor pe care le eliberează.
217.	Articolul 607, Notificările referitoare la neexecutare (1) Dacă creditorul face debitorului o notificare referitoare la faptul neexecutării obligației sau la faptul că el prevede o asemenea neexecutare, iar notificarea este expediată ori făcută corect, atunci întârzierea sau Inexactitatea în procesul de transmisiune a notificării sau faptul că ea nu a parvenit nu o împiedică de a produce efecte.	EBM MOLDOVA	Considerăm că, reglementările respective denotă un caracter abuziv și sunt nejustificate din punct de vedere al logicii juridice, or o notificare nu poate să producă efecte juridice decât din momentul în care destinatarul a luat cunoștință de notificarea în cauză.	Nu se acceptă. Norma reglementează riscul recepției notificărilor.

	(2) Declarația sau notificarea produce efecte din momentul în care ea ar fi trebuit să ajungă în circumstanțe normale.			
218.	Articolul 609. Profesionistul care nu poate îndeplini comanda consumatorului făcută prin comunicare la distanță (1) În cazul în care un profesionist nu poate executa obligațiile rezultate dintr-un contract încheiat cu un consumator prin intermediul comunicațiilor la distanță, el este obligat să informeze consumatorul imediat și să restituie sumele plătite de către consumator fără întârziere nejustificată și, în orice caz, în termen nu mai mare de 30 de zile. Mijloacele consumatorului rezultate din neexecutarea profesionistului rămân neafectate.	BNM	La art. 609 alin. (1) propunem de precizat ce se are în vedere prin sintagma ”Mijloacele consumatorului”, din conținutul normei rezultă că acestea nu sunt sumele plătite de către consumator, care sunt restituite de către un profesionist în cazul imposibilității de executare a obligațiilor rezultate din contractul încheiat la distanță.	Se acceptă. S-a precizat să că au în vedere mijloacele juridice de apărare menționate la art. 602.
219.	Articolul 613. Executarea silită a obligațiilor pecuniare (2) în cazul în care creditorul încă nu a executat obligația corelativă pentru care se datorează plata și este clar că debitorul obligației pecuniare nu va dori să primească executarea, creditorul poate, cu toate acestea, să execute obligația corelativă și poate obține plata silită, cu excepția unuia din următoarele cazuri: a) creditorul ar fi putut încheia un contract de substituție în condiții rezonabile fără eforturi sau cheltuieli semnificative; b) silirea debitorului să primească executarea obligației corelative ar fi nerezonabilă, avînd în vedere circumstanțele.	EBM MOLDOVA	Reglementările alin. (2) comportă un caracter vag, iar aprecierea circumstanțelor (în special lit. a)) urmează a fi efectuată în mod subiectiv de către părți. O astfel de apreciere arbitrară generează mai multe conflicte decât claritate în relațiile contractuale.	Nu se acceptă. Articolul transpune conceptul modern de a nu admite cererea de executare silită atunci când ea nu este rezonabilă.

220.	<u>Prevederile propuse la art. 511¹</u> în partea ce tine de evacuarea silită a locuitorilor la data intrării în vigoare a acordului de transmitere benevolă în posesiune	ABM (Asociația Băncilor din Moldova)	Considerăm că modificarea respectiva implică completarea Codului de executare, deoarece acordul de transmitere benevolă în posesiune nu constituie un document executoriu (în cazul în care contractul de ipotecă nu a fost investit cu fomulă executorie) și în temeiul acestuia executorul judecătoresc nu este în drept intenteze procedura de executare.	Nu se acceptă. Norma reflectă art. 36 din Legea cu privire la ipotecă în redacția actuală. Este o problemă ce ține de procedura de executare și urmează a fi abordată cu ocazia modificării Codului de executare.
221.	alin. (3) al art. 541 Articolul 541 se completează cu alineatul (3) cu următorul cuprins: „(3) Debitorul urmărit poate însă cere introducerea în cauză a celorlalți debitori.”.	ASM (Academia de Științe Moldovei)	Redacția propusa a alin. (3) al art. 541 din Codul civil al RM , <i>Debitorul urmarit poate insa cere introducerea in cauza a celorlalți debitori,</i> ” nu este clara. Apare intrebarea: introducerea in cauza a celorlalți debitori va fi cu scopul inaintarii unor pretenții pentru a fi urmariti sau vor fi introdusi cu scopul de a apara poziția debitorului urmarit (in calitatea lor de intervenienți accesorii)? Daca aceste prevederi propuse au sensul de a atrage ceilalți debitori in calitate de parati, atunci la cererea debitorului urmarit nu poate fi pus pe rolul instanței o astfel de pretenție, deoarece sintagma „ <i>cere introducerea</i> ” nu presupune dreptul debitorului urmarit de a inainta pretenții impotriva celorlalți debitori.	Nu se acceptă. Aspectele procesuale, privind calitatea procesuală, rămân reglementate de Codul de procedură civilă. Pârâtul poate cere introducerea în proces a unor intervenienți accesorii.
222.	<u>CARTEA 2</u>	UAM	7. Apreciem introducerea unei proceduri particulare pentru acțiunile posesorii în Capitolul XXII ² din Codul de procedură civilă. Totuși, prevederile art. 278 ⁴ și 278 ⁵ din CPC par a fi contradictorii cu art. 310 și 311 din	Se acceptă.

			Codul civil în redacția proiectului de lege, care prevăd protecția „posesiei preferate”, adică posesorul care are drept de posesie prioritar conform art. 310 alin.(2) și (3) din Codul civil în redacția proiectului de lege. Așadar, propunem completarea art. 278 ⁴ alin.(2) la final cu cuvintele „cu excepția cazurilor prevăzute de art. 311 și 311 din Codul civil”.	
223.	Art. 557 alin.(5)	UAM	8. Art. 557 alin.(5) introduce răspunderea cedentului față de debitorul cedat pentru cesiunea efectuată cu încălcarea interdicției de cesiune, inclusă în contractul din care rezultă creanța cesionată. Pentru certitudine juridică, considerăm că norma ar trebui completată în sensul în care această „răspundere” nu poate consta în rezoluțiunea contractului de către debitorul cedat pe temeiul încălcării obligației de a nu face (de a nu cesiona) a cedentului. În acest sens, atragem atenția la norma art. 388 alin.3 din Codul civil al Federației Ruse, cu modificările operate prin Legea 42-FZ din 8 martie 2015: „Статья 388. Условия уступки требования 3. Соглашение между должником и кредитором об ограничении или о запрете уступки требования по денежному обязательству не лишает силы такую уступку <u>и не может служить основанием для расторжения договора</u>, из которого возникло это требование, но кредитор (цедент) не освобождается от ответственности перед должником за данное нарушение соглашения.”	Se acceptă.

			A accepta o soluție contrară înseamnă de a acorda, totuși, debitorul cedat posibilitatea de a se opune cesiunii prin declanșarea rezoluțiunii contractului de bază.	
--	--	--	---	--

224.	art. 583 Cod civil	Vladimir Palamarciuc	Se propun următoarele modificări / completări: 1. Articolului 583 „Executarea obligației pecuniare” să aibă următorul conținut <i>„(1) Obligația pecuniară poate fi executată prin orice modalitate utilizată în mod obișnuit în relațiile respective la locul executării obligației.</i> <i>(2) Creditorul care acceptă plata prin utilizarea unui instrument de plată, titlu de credit sau orice alt instrument conținând o promisiune de plată, se prezumă că acceptă executarea sub condiția că plata va fi efectuată.</i> <i>(3) Cu excepția cazului când creditorul a indicat un cont special, efectuarea plății prin transfer poate fi făcută la orice cont deschis la o instituție financiară al creditorului pe care acesta l-a făcut cunoscut.</i> <i>(4) Dacă plata se face prin transfer, obligația pecuniară se consideră executată la data la care suma de bani care a făcut obiectul plății a fost înregistrată în contul persoanei căreia trebuia să i se facă plata”.</i> [Aliniatul 4 este propunerea de modificare din proiectul actual] 1. Conținutul actual al articolului 583 să fie renumerotat în „583/1” și să fie redenumit în „Moneda de executare a obligației pecuniare” Argumentare: Redacția actuală a articolului 583 Cod Civil este intitulată „Executarea obligației pecuniare” dar prin conținutul său se referă doar la	Se acceptă parțial. Articolul 583 se modifică și va avea următorul cuprins: „Articolului 583. Executarea obligației pecuniare (1) Obligația pecuniară poate fi executată prin orice modalitate utilizată în mod obișnuit în relațiile respective la locul executării obligației. (2) Creditorul care acceptă plata prin utilizarea unui instrument de plată, titlu de credit sau orice alt instrument conținând o promisiune de plată, se prezumă că acceptă executarea sub condiția că plata va fi efectuată. (3) Cu excepția cazului când creditorul a indicat un anumit cont, efectuarea plății prin transfer poate fi făcută la orice cont deschis pe numele creditorului pe care acesta l-a făcut cunoscut. (4) Dacă plata se face prin transfer, obligația pecuniară se consideră executată la data la care suma de bani care a făcut obiectul plății a fost înregistrată în contul persoanei căreia trebuia să i se facă plata.”
------	--------------------	----------------------	---	---

			moneda de plată, fără a conține reguli despre modul de executare a obligației pecuniare. Propunerea de modificare este inspirată și ajustată reieșind din prevederile regulilor model DCFR III 2:108 (Metoda de plată) și III 2:109 (Moneda de plată), precum și din articolele 6.1.7, 6.1.8, 6.1.9 a Principiilor UNIDROIT 2016. Consider că noua redacție și completările propuse creează cadrul juridic general necesar pentru reglementarea executării obligațiilor pecuniare, precum și formează structură tehnico-juridică și logică ajustată conținutului reglementării.	
		Comisia Națională a Pieței Financiare	Aferent art. 583 alin. (4), menționăm că norma propusă nu acoperă situația în care debitorul execută în termen obligația, dar din circumstanțe care nu depind de voința debitorului (ex: regimul de lucru a băncii, defecțiuni tehnice, etc.) banii nu sunt înregistrați în contul creditorului, fapt care determină penalizarea debitorului.	Nu se acceptă. Debitorul trebuie să se comporte astfel pentru a lua în cont limitele inerente unui mijloc de plată ales.
225.	art. 584 alin. (2) Cod civil	Vladimir Palamarciuc	Se propune completarea articolului 584 alin.(2) cu două propoziții noi (propoziția a doua și propoziția a treia) în următoarea redacție:	Se acceptă. Proiectul s-a completat după cum urmează: „295. Articolul 584 alineatul (2) se completează cu următorul text: „Creditorul are dreptul să indice cursul valutar aplicabil plății fie de la data scadenței obligației fie de la data

			„... <i>Creditorul are dreptul să indice cursul valutar aplicabil plății fie de la data scadenței obligației fie de la data plății obligației. Dacă debitorul deja a efectuat plata conform cursului mai mic, creditorul poate solicita diferența care rezultă din cursul valutar în termen de până la 30 zile de la recepționarea plății.</i>” Argumentare: Redacția actuală a articolului 584 alin.(2) nu specifică exact care rată poate fi aplicată de către creditor, cea de la data scadenței, de la data executării sau orice alt curs în perioada dintre data scadenței și cea a executării. Propoziția a doua este preluată din articolul 6.1.9 alin.(4) a Principiilor UNIDROIT 2016. Suplimentar merită de menționat că norma actuală nu stabilește clar cine trebuie să indice cursul, ceea ce poate crea incertitudine în situațiile practice. Dat fiind faptul că pot exista situații când debitorul deja fiind în întârziere achită datoria conform unui curs mai mic, este necesar de a oferi posibilitatea creditorului să indice cursul favorabil lui. Totuși, pentru a evita incertitudinea care poate fi creată prin aplicarea termenului general de prescripție extinctivă pentru diferența de curs, se propune stabilirea unui termen de decădere pentru creditor în vederea exercitării dreptului de indicare a cursului după ce plata întârziată a fost efectuată.	plății obligației. Dacă debitorul deja a efectuat plata conform cursului mai mic, creditorul poate solicita diferența care rezultă din cursul valutar în termen de 30 zile de la data recepționării plății.”.
226.	Art. 591 Cod civil (2) În cazul în care un profesionist operează o linie telefonică în vederea contactării sale prin telefon cu privire la contractul încheiat, consumatorul nu este obligat să plătească, la	Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor	La alin. (2) de exclus cuvântul „ <i>numbers</i> ” în vederea aducerii în concordanță cu terminologia utilizată în pct. 7 din Planul Național de Numerotare, aprobat prin Ordinul MTIC	Se acceptă.

	contactarea profesionistului, mai mult decît tariful de bază. Profesionistul nu are dreptul să utilizeze în acest scop numere telefonice pentru servicii cu tarif special (Premium rate numbers).		nr.15 din 04 martie 2010, cu modificările și completările ulterioare.	
227.	Art. 591 Cod civil (3) Dispozițiile alin. (2) nu aduc atingere dreptului furnizorilor de servicii de telecomunicații electronice de a taxa aceste apeluri.	Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor	La alin. (3) cuvântul „ <i>telecomunicații</i> ” de substituit cu cuvântul „ <i>comunicații</i> ” în vederea aducerii în concordanță cu prevederile Legii comunicațiilor electronice nr.241-XVI din 15 noiembrie 2007.	Se acceptă.
228.	Articolul 623⁵. Efectul rezoluțiunii asupra drepturilor transmise (1) Dreptul real, dreptul de creanță sau dreptul asupra creației intelectuale transmis în temeiul raportului contractual nu se restituie în mod automat prin efectul rezoluțiunii sale. Restituirea are loc prin transmiterea dreptului de către partea contractantă obligată în folosul celeilalte părți contractante în condițiile art. 321. Cu toate acestea, dacă, conform condițiilor contractului, dreptul de proprietate asupra bunului mobil a trecut la partea contractantă dobînditoare înainte de a primi bunul în posesie, iar bunul mobil încă se află în posesia părții contractante transmițătoare care are dreptul de a suspenda predarea bunului conform dispozițiilor art. 615, atunci rezoluțiunea raportului contractual, pe durata exercitării dreptului de suspendare a executării, desființează	AGEPI	la art.623 ⁵ alin.(1) din Codul civil, cuvintele „creației intelectuale” de substituit prin cuvintele „obiectului de proprietate intelectuală	Se acceptă.

	în mod retroactiv dreptul părții contractante dobânditoare.			
229.	Articolul 623⁸ Plata valorii prestației a) să plătească valoarea (la momentul executării) prestației care nu este transferabilă sau care încetează să fie transferabilă înainte de apariția obligației de restituire; și b) să plătească recompensă pentru reducerea valorii prestației supuse restituirii ca urmare a înrăutățirii stării prestației dintre momentul executării și momentul când a apărut obligația de restituire.	EBM MOLDOVA	Menționăm că rezoluțiunea poate fi operată și în cazul unei neexecutări sau neexecutări esențiale din partea debitorului obligației contractuale. În astfel de cazuri, ar fi lipsit de logica Juridica impUlleied creditorului obligatipi rontrnrtnitie . (tot el debitorul obligației de restituire) de a compensa reducerea valorii prestației supuse restituirii. Astfel, similar art. 623[^] din proiect și pentru a asigura un echilibru, este necesar de a introduce excepția de la compensarea reducerii valorii prestației supuse restituirii în cazul în care rezoluțiunea se datorează neexecutări! sau executării necorespunzătoare a obligației contractuale de către debitor.	Nu se acceptă. Considerentele menționate se iau în cont la alin.(3) și (4) din acest articol.
230.	art. 623²⁰ din proiectul de modificare a Codului Civil: Articolul 623²⁰. Dobînda de întârziere în executarea obligațiilor pecuniare (1) În cazul în care o sumă de bani nu este plătită la scadență, creditorul are dreptul la dobînda de întârziere pentru suma respectivă din data imediat următoare scadenței plății pînă la data în care s-a efectuat plata, la rata prevăzută de dispozițiile alin. (2) ori o altă rată prevăzută de dispozițiile legale speciale. (2) Rata dobînzii de întârziere este egală cu rata prevăzută de dispozițiile art. 585 plus cinci (5) puncte procentuale pe an, în cazul în care debitorul este un consumator, sau nouă (9) puncte procentuale pe an, în celelalte cazuri. Cu toate acestea, dacă, înainte de scadență, obligația pecuniară era purtătoare de dobîndă	Vladimir Palamarciuc	Scopul normei este să excludă penalitatea și/sau dobînda de întârziere anume pentru situația de întârziere a executării obligației. Prin urmare, pentru evitarea interpretărilor duale trebuie de specificat că penalitatea este „<i>pentru întârziere</i>” / „<i>pentru neexecutare la timp</i>”, conform expresiei din articolul 626 alin.(2) Cod civil.	Se acceptă. Alineatul (4) va avea următorul cuprins: „(4) În cazul în care s-a stipulat o clauză penală, creditorul poate să ceară, la alegere, fie dobînda de întârziere calculată conform dispozițiilor prezentului articol, fie penalitatea pentru întârziere. Creditorul poate de asemenea cere despăgubiri pentru prejudiciul cauzat în partea neacoperită de dobînda de întârziere.”
		Comisia Națională a Pieței Financiare	Cu referire la art. 623²⁰ remarcăm colizia normei cu prevederile art. 872 alin. (1) din Proiect.	Se acceptă. Alin. (1) articolul 872 s-a modificat și va avea urătorul cuprins: „(1) În cazul în care împrumutatul nu restituie în termen împrumutul dispozițiile art. 623²⁰ se aplică în modul corespunzător, dacă legea sau contractul nu prevede altfel.”

prevăzută de contract, în scopul determinării ratei dobânzii de întârziere, creditorul poate înlocui rata prevăzută de dispozițiile art. 585 cu rata dobânzii prevăzute de contract. (3) Debitorul consumator are dreptul să facă dovada că prejudiciul suferit de creditor ca urmare a întârzierii plății este mai mic decât rata legală a dobânzii de întârziere. (4) În cazul în care s-a stipulat o clauză penală, creditorul poate să ceară, la alegere, fie dobînda de întârziere calculată conform dispozițiilor prezentului articol, fie penalitatea pentru întârziere. Creditorul poate de asemenea cere despăgubiri pentru prejudiciul cauzat în partea neacoperită de dobînda de întârziere. (5) Pe perioada în care suma de bani nu este plătită la scadență cu justificare, debitorul datorează doar dobînda de întârziere la rata prevăzută de dispozițiile art. 585. Debitorul consumator nu datorează asemenea dobîndă de întârziere. (6) Orice clauza contrară dispozițiilor prezentului articol în detrimentul consumatorului este lovită de nulitate absolută. Articolul 872. Efectele nerestituirii împrumutului (1) În cazul în care împrumutatul nu restituie în termen împrumutul, împrumutătorul poate cere pentru întreaga sumă de bază datorată o dobîndă de întârziere în mărimea prevăzută la art. 623²⁰ care exclude dobînda contractuală dacă legea sau contractul nu prevede altfel.			
--	--	--	--

231.	Articolul 623²⁰. Dobînda de întârziere în executarea obligațiilor pecuniare (1) În cazul în care o sumă de bani nu este plătită la scadență, creditorul are dreptul la dobînda de întârziere pentru suma respectivă din data imediat următoare scadenței plății pînă la data în care s-a efectuat plata, la rata prevăzută de dispozițiile alin. (2) ori o altă rată prevăzută de dispozițiile legale speciale. (2) Rata dobînzii de întârziere este egală cu rata prevăzută de dispozițiile art. 585 plus cinci (5) puncte procentuale pe an, în cazul în care debitorul este un consumator, sau nouă (9) puncte procentuale pe an, în celelalte cazuri. Cu toate acestea, dacă, înainte de scadență, obligația pecuniară era purtătoare de dobînda prevăzută de contract, în scopul determinării ratei dobînzii de întârziere, creditorul poate înlocui rata prevăzută de dispozițiile art. 585 cu rata dobînzii prevăzute de contract.	BNM	La art. 623²⁰ alin. (1) și (2) sunt reglementate trei modalități de stabilire a dobînzii de întârziere: rata dobînzii de întârziere care este egală cu rata prevăzută de dispozițiile art. 585 plus cateva puncte procentuale pe an, o altă rată dacă aceasta este prevăzută de dispozițiile legale speciale și posibilitatea oferită creditorului de a înlocui rata prevăzută de dispozițiile art. 585 cu rata dobînzii prevăzute de contract. Astfel, înțelegem că cea din urmă modalitate de stabilire a dobînzii de întârziere derogă atît de la Codul civil, cît și de la eventualele prevederi ale unei legi speciale. Avînd în vedere caracterul defavorabil al normei pentru consumator, propunem revizuirea alin. (2) întru evitarea aplicării eronate a acestei dispoziții.	Nu se acceptă. Calcularea penalităților pentru întârziere conform unei rate egale cu dobînda la împrumut plus rata de bază este și astăzi prevăzută în art. 1243 alin.(2) din Codul civil. Totodată, alin. (3) prevede că „debitorul consumator are dreptul să facă dovada că prejudiciul suferit de creditor ca urmare a întârzierii plății este mai mic decît rata legală a dobînzii de întârziere.”
232.	art. 623²¹ Cod civil „Articolul 623²¹. Anatocismul și capitalizarea”	Ministerul Tineretului și Sportului	Ar fi preferabil ca titlului art.623-21 ”Anatocismul și capitalizarea” să fie modificat în concordanță cu comentariul din Nota informativă la acest articol, astfel încât cuvîntul ”anatocism” să fie înlocuit cu cuvintele ”dobînda pe dobînda”, în vederea evitării utilizării termenilor de circulație restrînsa.	Ne se acceptă. Anatocismul este o noțiune juridică corectă pentru caracterizarea fenomenului juridic al aplicării dobînzii la dobînda.
233.	Articolul 623²¹. Anatocismul și capitalizarea	BNM	La art. 623²¹ alin. (4) credem că derogarea permisă de această normă ar trebui reanalizată prin prisma faptului că, de regulă,	Nu se acceptă.

	(4) Orice clauza contrară dispozițiilor prezentului articol este lovită de nulitate absolută. Cu toate acestea, prin contractul de cont curent sau de depozit sau alt cont de plăți se poate deroga de la dispozițiile prezentului articol.		un contract de cont curent bancar sau de depozit bancar conține clauze standard care nu sunt negociate de părți.	Problema nu există, deoarece capitalizarea favorizează creditorul (adică, în cazul contului curent sau depozitului bancar – clientul băncii). Prin urmare, clientului îi este favorabil că o dată la 1 an dobânzile acumulate se vor capitaliza și vor produce alte dobânzi.
234.	La articolul 631 alin. (2) care se propune cu următorul cuprins: „(2) Convenția cu privire la arvună trebuie să fie întocmită în formă autentică dacă legea cere forma autentică pentru actul juridic din care rezultă obligația garantată, iar în celelalte cazuri, aceasta trebuie să fie întocmită în scris, sub sancțiunea nulității absolute.”	ABM	Nu este binevenită propunerea referitor la forma autentică a Convenției cu privire la arvună dacă legea cere forma autentică pentru actul juridic din care rezultă obligația garantată deoarece implică cheltuieli suplimentare pentru părțile contractuale ca urmare a solicitării serviciilor notariale (de exemplu în cazul vânzării de bunuri imobile) or arvuna este o formă de garantare a executării obligației iar în cazul în care nu va fi respectată forma autentică părților le vor fi îngrădite drepturile prevăzute de art. 633.	Nu se acceptă. În fond, convenția de arvună este un antecontract de vânzare-cumpărare și, pentru a fi valabil în privința unui imobil, trebuie să fie întocmit în formă autentică.
235.	art. 659 Cod civil	ASM	Urmează de a se face o modificare a prevederilor în ceea ce privește cazurile de inadmisibilitate a compensării (art. 659 Cod civil) pentru ca exista mai multe inadvertente legale, care în acest proiect s-au ignorat și anume: a) excluderea sintagmei „ <i>cu termenul de prescripție expirat</i> ” din art. 659 alin. (1) lit. a) al Codului civil al RM și de a introduce sintagma <i>În privința carora poate</i>	Nu se acceptă. Modificarea propusă nu schimbă esența normei existente. Totodată, a se observa că prescripția se aplică de către instanța de judecată prin respingerea

			<i>fi aplicat termenul de prescriptie</i>".Dupa parerea noastra, intr-un sistem de drept in care prescriptia extinctiva este aplicata la cererea persoanei in favoarea careia s-a scurs termenul de prescriptie, aceasta regula trebuie sa existe cel putin tangential si in raport cu aplicarea prescriptiei extinctive privind dreptul la compensare. Consideram ca sintagma „<i>cu termenul de prescriptie expirat</i>" prevazut de lit. a), alin. (1) al art. 659 din Codul civil al Republicii Moldova constituie o preluare gresita a dispozitiilor art. 232 punct. 1 al Codului civil din 1964. Cele mentionate le fundamentam pe aceea ca in Codul civil din 1964 instanta de judecata competenta urma sa aplice termenul de prescriptie independent de cererea partilor (art. 78 al Codului civil din 1964), iar sintagma „<i>cu termenul de prescriptie expirat</i>" era proprie acestui mod de aplicare a prescriptiei, intrucat sintagma nu impune existenta cererii partii interesate pentru aplicarea prescriptiei extinctive in privinta dreptului la compensare. In acest sens propunem de a modifica prevederile art. 659 alin. (1) lit. a) al Codului civil al RM	actiunii. Compensarea, insa, de regula se declara prin notificare extrajudiciara.
--	--	--	--	--

prin excluderea sintagmei „*cu termenul de prescripție expirat*” si de a fi introdusa sintagma , în privinta carora poate fi aplicat termenul de prescriptie".

b) excluderea din alin. (1) al art. 659 din Codul civil al RM a dispozițiilor prevazute de lit. c) „privind plata pensiei alimentare” si a lit. d) „privind întreținerea pe viata”. Conform dispozițiilor art. 110, lit. e) al Codului de executare pensiile de întârziere se includ la categoria creanțelor a caror bunuri sunt insesizabile absolut si total. Consideram ca este o gresala de tehnica legislativa cazul de inadmisibilitate a compensarii prevazut de lit. c) alin. (1) al art. 659 din Codul civil, „*neadmiterea compensarii creanțelor privind plata pensiei alimentare* ”. Acest caz se repeta in cel prevazut de lit. e) alin.(1) al art. 659 din Codul civil: „neadmiterea compensarii creanțelor daca obiectul prestației este un bun insesizabil”. Ultimul caz de inadmisibilitate a compensarii este general in raport cu cel prevazut de lit. c) alin. (1) al art. 659 al Codului civil. Interdicția de a compensa pensia de întreținere este

Nu se acceptă.

			prevazuta si de art. 107, alin. (1) al Codului familiei al RM. Rezulta ca nu este necesar de a fi repetat de doua ori in acelasi articol din Codul civil ca si cazuri distincte de inadmisibilitate a compensarii (n.a. - in art. 659, alin. (1) al Codului civil). O greseala similara de tehnica legislativa este si in privinta inadmisibilitatii compensarii creanțelor privind întreținerea pe viața (lit. d) alin. (1) al art. 659 din Codul civil al RM). Codul civil prevede expres insesizabilitatea creanțelor privind întreținerea pe viața sau lasa la discreția părților de a stipula in contract caracterul insesizabil al unora din ele. De exemplu, in cazul contractului de instrainare a bunului cu condiția întreținerii pe viața, conform art. 839, alin. (3) al Codului civil, creanța de întreținere nu poate fi transmisa unei alte persoane si nici urmarita de creditor, iar in cazul contractului de renta viagera, potrivit art. 857 al Codului civil, prin contractul de renta se poate stipula caracterul insesizabil al rentei numai in cazul in care a fost constituita cu titlu gratuit. Astfel, si acest caz de inadmisibilitate a compensarii se repeta	
--	--	--	--	--

			in cel prevazut de lit. e) alin. (1) al art. 659 din Codul civil: „neadmiterea compensarii creanțelor daca obiectul prestației este un bun insesizabil "Inadvertența respectiva constituie o tautologie juridica, care potrivit art. 19, lit. h) al Legii privind actele legislative este interzisa de a fi folosita in textele de lege. Prin urmare, propunem de lege ferenda excluderea din alin. (1) al art. 659 din Codul civil al RM a dispozițiilor prevazute de lit. c) <u>„privind plata pensiei alimentare"</u> si a lit. d) <u>„privind intretinerea pe viata"</u>.	
236.	„ Articolul 667. Libertatea contractului (4) Părțile contractante pot de asemenea să deroge de la dispozițiile legale cuprinse în celelalte articole ale prezentului cod, în legile speciale și alte acte normative, care se referă la drepturile, obligațiile și alte efecte juridice produse de contract, inclusiv distribuirea riscurilor, dacă din modul de exprimare a dispoziției, din conținutul sau din contextul ei, nu rezultă în mod neîndoiebnic că dispoziția legală este imperativă.	BNM	Din prevederile art. 667 alin. (4) pare să rezulte că părțile contractante pot interpreta dispozițiile legale, fapt ce ar discorda cu atribuirea prerogativei exclusive de interpretare organului legislativ.	Nu se acceptă. Caracterul unei norme se interpretează, în ultimă instanță, de către instanța de judecată care aplică norma. Alin.(4) doar instituie prezumția de caracter dispozitiv al legilor ce reglementează raporturile civile contractuale.
237.	Articolul 669. Obligația de a contracta	Consiliul Concurenței	Conform art. 669 alin. (1) dacă deține o poziție dominantă pe piață, una din părțile	Se acceptă.

	(1) Dacă deține o poziție dominantă pe piață, una din părțile contractante este obligată să contracteze în acest domeniu. Ea nu poate, sub sancțiunea prevăzută de lege, să impună clauze care contravin dispozițiilor legale cu privire la concurență și nici clauze abuzive.		contractante este obligată să contracteze în acest domeniu. Ea nu poate, sub sancțiunea prevăzută de lege, să impună clauze care contravin dispozițiilor legale cu privire la concurență și nici clauze abuzive. În acest context, având în vedere prevederile art. 39 din Legea concurenței, propunem substituirea sintagmei "dispozițiilor legale cu privire la concurență" cu sintagma "legislației din domeniul concurenței". Aceleași obiecții le menționăm și cu referire la sintagma "legislației cu privire la concurență" din cuprinsul alin. (2) al art. 1413³	
238.	Articolul 678². Obligația profesionistului de a nu furniza informație eronată consumatorilor (1) Dacă un profesionist propune consumatorilor bunuri, lucrări, servicii, conținut digital sau oricare alte prestații, profesionistul are obligația de a nu furniza informație eronată. Informația se consideră eronată dacă aceasta denaturează sau omite circumstanțe esențiale pe care un consumator mediu poate aștepta să-i fie furnizate pentru a lua o decizie informată despre încheierea contractului. Se consideră consumator mediu consumatorul care este suficient de	Procuratura Generală	În tot textul proiectului de lege se operează cu noțiunea de „consumator” (în 364 de cazuri). Totodată, la art. 678²alin.(1) apare o categorie nouă „consumatorul mediu”, care este definit ca „...consumatorul care este suficient de bine informat și de atent, ținând seama de factori sociali, culturali și lingvistici”iar alin.(2) prevede ce urmează a se lua în considerație pentru a stabili ce informație un consumator	Nu se acceptă. Noțiunea de „consumator mediu” a fost concepută de jurisprudența Curții de Justiție Europene, mai ales în contextul Art. 28 Tratatul CE (libera circulație a bunurilor) și a publicității eronate (cf. e.g., C-210/96 – <i>Gut Springenheide GmbH and Rudolf Tusky v Oberkreisdirektor des Kreises Steinfurt – Amt für Lebensmittelüberwachung</i>, C-220/98 – <i>Estee Lauder Cosmetics GmbH & Co. OHG v Lancaster Group GmbH</i> și C-44/01 – <i>Pippig Augenoptik GmbH & Co. KG v Hartlauer Handelsgesellschaft GmbH</i>) și este definită și în considerentul 18 din preambulul la Directiva 2005/29/CE privind practicile comerciale neloiale.

	bine informat și de atent, ținând seama de factori sociali, culturali și lingvistici. (2) Pentru a stabili ce informație un consumator mediu poate aștepta să-i fie furnizată, se vor lua în considerare toate circumstanțele și precum și limitările tehnice ale mijlocului de comunicare utilizat.	mediu poate aștepta să-i fie furnizată. Alte norme care să reglementeze careva aspecte legate de „consumatorul mediu” vs. „consumator”, sau careva criterii de clasificare a consumatorilor (<i>spre exemplu</i>, inferior, mediu sau superior) în proiectul de lege, nu se regăsesc. Respectiv, care a fost necesitatea introducerii acestui termen și care au fost raționamentele, nu este clar, iar nota informativă aferentă proiectului de lege nu face claritate în acest sens. Considerăm irelevanța acestei clasificări în baza criteriului de informare, întrucât proiectul de lege reglementează suficient de clar obligația de a informa consumatorul. Or, Capitolul OBLIGAȚII PRECONTRACTUALE Secțiunea 2 Obligații de informare în unele contracte încheiate cu consumatorii prevede expres la art. 678⁹ <i>Drepturile în caz de neîndeplinire a obligațiilor de informare.</i> Având în vedere că, profesionistului îi revine sarcina să demonstreze că a îndeplinit cerințele	
--	--	---	--

de informare potrivit dispozițiilor **art. 678⁵ - 678⁷, art.678⁹ alin.(1)**, iar dacă un profesionist a încălcat una dintre obligațiile de informare impuse de lege și contractul a fost încheiat, profesionistul va purta obligații contractuale (va purta răspundere față de persoana îndreptățită pentru prejudiciul cauzat prin această neîndeplinire) așa cum cealaltă parte le-a înțeles în mod rezonabil din cauza absenței informației sau incorectitudinii ei (**art.678⁹ alin.(2)**). Deci, propunem excluderea din **art. 678² alin.(1)** a propoziției „*Se consideră consumator mediu consumatorul care este suficient de bine informat și de atent, ținând seama de factori sociali, culturali și lingvistici.* ”, iar **la alin.(2)** - cuvântul „*mediu*”.

Mai mult, pentru protecția consumatorilor se prevede că orice clauză contrară dispozițiilor **art. 678⁵- 678⁷** și prezentului articol în detrimentul consumatorului este lovită de nulitate absolută (**art.678⁹ alin.(4)**).

Tot la art. 678² alin.(2) textul „*toate circumstanțele și precum și limitările...* ” a substitui cu textul „*toate circumstanțele, precum și limitările...*”, pentru a evita repetările.

Se acceptă.

239.	Articolul 678³. Definiția unor termeni <i>bunuri</i> – orice obiect corporal mobil, cu excepția obiectelor vândute prin executare silită sau altfel, prin autoritatea legii; apa, gazul și energia electrică sînt considerate „bunuri” în sensul prezentei secțiuni atunci cînd acestea sînt puse în vânzare în volum limitat sau în cantitate fixă;	Procuratura Generală	Noțiunea de „<i>bunuri</i>” definită la art. 678³ ridică anumite semne de întrebare, întrucît aceasta este mai îngustă și nu cuprinde și „<i>produsul lucrărilor, serviciilor, conținutului digital sau oricare alte prestații</i>”, deși definiția de „<i>bunuri</i>” a fost preluată integral (transcrisă) de la noțiunea de „<i>produs</i>” definită în art.3 alin.(2) din Legea nr. 8 din 26.02.2016 privind drepturile consumatorilor la încheierea contractelor, <i>care conform Art. Xpct.l2 se propune a fi abrogată.</i> <i>Cu titlu de informare, a consulta la acest compartiment și art.(2), lit. c) din Legea României nr. 363/2007 privind combaterea practicilor incorecte ale comercianților în relația cu consumatorii, conform căruia „c) produs - orice bunuri sau servicii, inclusiv bunuri imobile, drepturi si obligații”.</i>	Nu se acceptă. Termenul de bun este folosit de Directiva privind drepturile consumatorilor 2011/83/UE.
240.	art. 678⁸, alin. (2) lit. m)) Cod civil (2) Prezenta secțiune nu se aplică următoarelor tipuri de contracte: ... m) contracte încheiate cu furnizorii de servicii de comunicații electronice	Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor	La articolul 678⁸, alin. (2) lit. m)) cuvintele „<i>telefon, Internet sau fax</i>” urmează a fi aduse în concordanță cu prevederile Legii comunicațiilor	Nu se acceptă. Formularea din proiect corespunde cu art. 3(3)(m) din Directiva 2011/83/UE așa cum deja a fost transpus prin art. 2 alin. (2) lit. m)

	prin telefoane publice cu plată, pentru utilizarea acestora, sau încheiate pentru utilizarea unei conexiuni unice prin telefon, Internet sau fax, stabilite de un consumator.		electronice nr.241-XVI din 15 noiembrie 2007.	din Legea nr. 8 din 26.02.2016 privind drepturile consumatorilor la încheierea contractelor.
241.	Articolul 764. Viciile de natură juridică (4) Bunul se consideră liber de vicii de natură juridică dacă este liber de drepturile sau pretențiile întemeiate ale terților bazate pe proprietatea industrială sau altă proprietate intelectuală pe care, la momentul încheierii contractului, vânzătorul le-a cunoscut sau trebuia să le cunoască.	AGEPI	- în alin.(4) al art.764 din Codul civil, textul „bazate pe proprietatea industrială sau altă proprietate intelectuală” se propune de substituit cu textul „cu referire la obiectele de proprietate intelectuală”;	Se acceptă parțial.
242.	Articolul 808⁷. Conținutul contractului de vânzare-cumpărare a bunului imobil în construire și obligații de informare ale vânzătorului	UAM	9. Considerăm oportună protecția juridică mai bună a cumpărătorilor apartamentelor viitoare, în curs de construcție, deoarece practica a arătat că investitorii în baza contractului de investiții în construcții riscă foarte mult, mai ales în caz de insolvabilitate a constructorului/dezvoltatorului. Conform datelor recente ale Transparency International Moldova, peste 30 firme de construcții au devenit insolabile fără a finaliza proiectele, ceea ce a dus la prejudicierea investitorilor, mulți din ei rămânând și fără apartamente, și fără mijloacele investite. Practic fiecare al cincilea bloc locativ monitorizat de Inspekția de Stat Construcții ar fi cu probleme². O mai bună informare prealabilă a cumpărătorilor/investitorilor	Nu se acceptă. Propunerea nu este detaliată.

² <http://www.transparency.md/index.php/2017/03/13/construcia-spatiului-locativ-din-mijloacele-cetatenilor-cum-protejam-investitorii/>

			va oferi mai multă protecție. Așadar, propunem instituirea la art. 808 ⁷ a obligației vânzătorului și notarului public de a informa în prealabil cumpărătorul despre circumstanțele prevăzute în articolul dat, precum și de a înmâna cumpărătorului, cu un termen rezonabil înainte de încheierea contractului, a unui formular de informare standard, după modelul anexelor la Legea nr.1125-XV din 13 iunie 2002 pentru punerea în aplicare a Codului civil al Republicii Moldova.	
243.	PROPUNERI DE MODIFICARE	UAM	10. De asemenea, art. 50 alin.(2) lit. c) al Legii nr. 149 din 29 iunie 2012 a insolabilității acordă rang de creditor garantați „persoanelor fizice, născute din contracte de investire în construcția de locuințe”. Acest articol ar trebui modificat în 2 sensuri: a. să se prevadă că el continuă să se aplice contractelor de investire în construcția locuinței încheiate înainte de punerea în aplicare a modificărilor la Codul civil; b. să se includă la lit. c) și contractele de vânzare cumpărare a bunului imobil în curs de construire încheiate după data punerii în aplicare a Codului civil.	Se acceptă. Proiectul completează art. 254 al Legii insolabilității în acest sens.
244.	Articolul 900. Efectele schimbării proprietarului bunului închiriat	AMCHAM MOLDOVA	Potrivit art. 900 alin. (2) – (3) al Codului civil, în redacția proiectului:	Nu se acceptă.

		<i>(2) Locațiunea este opozabilă terțului care dobândește dreptul de proprietate asupra bunului închiriat, dacă, la data dobândirii, terțul cunoștea sau trebuia să cunoască existența locațiunii sau dacă bunul închiriat se afla în posesia locatarului.</i> <i>(3) În cazul bunurilor dreptul de proprietate asupra cărora sunt înregistrate într-un registru de publicitate prevăzut de lege, locațiunea de asemenea este opozabilă terțului dobânditor dacă, la data dobândirii, ea era notată în acel registru. În absența acestei notări, locațiunea va fi opozabilă în temeiul dispozițiilor alin. (2) doar dacă termenul ei nu depășește 3 ani, în cazul bunului imobil, sau 1 an, în cazul celorlalte bunuri înregistrate într-un registru de publicitate prevăzut de lege.</i> Propunem expunerea celei de-a doua propoziție din alin.(3) în următoarea redacție: „În absența acestei notări, locațiunea nu va fi opozabilă terțului dobânditor”. Argumentare: În cazul bunurilor dreptul de proprietate asupra cărora sunt înregistrate într-un registru de publicitate, nu ar trebui să fie admise asemenea riscuri (i.e. să-i fie opozabil un contract de locațiune despre care nu a fost notificat de către proprietar) pentru terțul care dobândește dreptul de proprietate și care verifică cu diligența necesară dacă în registrul de publicitate nu este înregistrat un contract care dă naștere drepturilor unor terți. Dobânditorul unui bun de cele mai multe ori se va credita, fiind mai vulnerabil decât locatarul, care de regulă achită chiria lunar și are posibilitatea de a găsi un alt bun pentru a fi luat în locațiune, în cazul în care	Conceptul de registru de publicitate permite ca anumite fapte să fie opozabile chiar dacă nu sunt notate în registru cu condiția că terțul dobânditor a cunoscut despre acest fapt sau trebuia să cunoască, mai ales dacă un locatar este în posesie. Numeroase locațiuni pe termen scurt nu sunt notate în registru, dar locatarii ar trebui protejați în caz că proprietarul imobilului se schimbă.
--	--	---	---

			nu a avut diligența să noteze dreptul său în registrul de publicitate.	
245.	Articolul 911. Contractul de arendă (2) În sensul dispozițiilor prezentului capitol prin bunuri agricole se înțeleg mijloace fixe (terenuri cu destinație agricolă, inclusiv din intravilanul localităților, și ale fondului de rezervă, mașini, utilaje și instalații destinate lucrărilor agricole, construcții, inclusiv construcții hidrotehnice, platforme și spații de depozitare destinate păstrării producției agricole, cu terenurile aferente acestora, animale care se folosesc în procesul agricol) și, după caz, mijloace circulante.	MAIA	Articolul 911, alineatul (2), atragem atenția că potrivit logicii formale definiția unei noțiuni este constituită din două părți: genul proxim și diferența specifică. Sub acest aspect, noțiunii de „bun agricol” definită în proiect nu respectă această structură logică. Mai mult ca atât, autorul proiectului include în noțiunea de bun agricol și mijloacele circulante, care din punct de vedere juridic, reprezintă bunuri fungibile folosința asupra cărora se realizează prin contractul de împrumut dar nu prin cel de arendă. Din aceste considerente propunem următoare redacție al alineatului invocat: „(2) în sensul dispozițiilor prezentului capitol prin bun agricol se înțelege orice bun nefungibil care prin natura sa sau prin voința proprietarului este destinat activităților agricole.” La rîndul său, termenul de activitate agricolă este definit în Legea nr. 276/2016 cu privire la principiile de subvenționare a producătorilor agricoli.	Nu se acceptă. Nu este intenția proiectului de a schimba actuala din Legea privind arenda în agricultură. Atragem atenție ca conceptual nu este corect de a fi excluse bunurile fungibile în măsura în care pentru funcționarea normală este necesar să se menționeze o rezervă constantă de anumite bunuri și arendașul va putea consuma mijloacele circulante, dar va avea obligația ca la restituirea bunului arendat să asigure ca mijloacele circulante sunt menținute la nivelul necesar.
246.	Articolul 912. Încheierea contractului de arendă (2) Dreptul de posesie și folosință a bunurilor agricole arendate apare la încheierea	MAIA	La articolul 912: alineatul (2), întrucît. Ministerul a fost sesizat în repetare rînduri asupra faptului că, de regulă,	Se acceptă.

	contractului de arendă dacă contractul nu prevede altfel.		arendașul se eschivează de la semnarea actului de primire-predare, astfel că la încetarea contractului de arendă, arendatorul, fiind lipsit de oarecare probă, nu poate pretinde repararea prejudiciului adus calității solului, propunem următoarea redacție al alineatului (2) articolul 912: „(2) Daca părțile nu convin altfel, dreptul de posesie și folosință asupra bunurilor agricole arendate se naște din momentul semnării contractului de arendă și poate fi exercitat doar după semnarea actului de primire-predare.” Spre deosebire de reglementările actuale, prevederea propusă va determina arendașul, pentru ași exercita dreptul de posesie și folosință dobândit în baza contractului de arendă, să semneze actul de primire-predare. acesta din urmă servind ulterior ca probă în caz de litigiu asupra înrăutățirii calității solului sau altui bun agricol. la alineatul (3), propunem substituirea textului „date privind” cu textul „următoarele clauze esențiale”. în scopul indicării prevederilor esențiale ale contractului, neexecutarea cărora poate conduce la rezilierea contractului, în reglementarea actuală a Legii nr. 198/2003 cu privire la arenda în	
--	--	--	---	--

			agricultură, o astfel de prevedere lipsește, ceea ce face dificil, mai ales pentru arendatori să ceară rezilierea contractului.	
247.	Articolul 913. Descrierea bunului agricol arendat 1) La începutul și la încetarea arende, părțile contractante sînt obligate să întocmească, în termen de 14 zile, acte de predare-preluare a bunului agricol arendat.	MAIA	La art.913 alineatul (1), considerăm că termenul de 14 zile pentru semnarea actului de predare-preluare este unul prea mare, avînd în vedere natura activităților agricole ce urmează a fi efectuate la anumite perioade de timp iar întârzierea acestora poate conduce la compromiterea recoltelor, din care considerent propunem reducerea acestuia pînă la 5 zile lucrătoare.	Se acceptă.
248.	Articolul 914. Termenul arende (1) Termenul arende se stabilește de către părțile contractante, dar nu va fi mai mic de un an și mai mare de 30 de ani.	MAIA	La articolul 914: alineatul (1), în contextul promovării politicii de consolidare a terenurilor agricole și investițiilor pe termen lung în activitățile agricole, propunem substituirea termenului minim al contractului de arendă de la un an la cinci ani. Or, încheierea unor contracte de arendă pe termen scurt demotivează arendașii să investească în activitatea agricolă ceea ce afectează productivitatea acesteia și în cele din urmă duce la insecuritatea alimentară a țării.	Nu se acceptă. Termenul ar trebui să fie o chestiune comercială decisă liber de părți. O consecință de majorare a termenului minim la 5 ani va fi că contractele nu se vor mai înregistra la primărie.
249.	Articolul 915. Prelungirea contractului de arendă	MAIA	La articolul 915: alineatul (3), în practica aplicării dispozițiilor din Legea nr. 198/2003 cu	Nu se acceptă.

	(3) În cazul când termenul arendei expiră, iar arendatorul nu cere să i se predea bunurile arendate și arendașul continuă exploatarea acestora, contractul de arendă se consideră prelungit pentru un an agricol.		privire la arenda în agricultură, cu privire la prelungirea tacită a termenului contractului s-a pus problema care este soarta contractului după împlinirea acestui termen de prelungire tacită; dacă contractul se prelungește pentru un an agricol și dacă se poate depăși prin prelungirile tacite a termenului contractului termenul general de 30 de ani stabilit de lege? Pentru a evita aceste probleme propunem completarea articolului cu alineatul (4): „(4) La împlinirea anului agricol prevăzut la alineatul (3), contractul încetează de drept.”	Dacă niciuna din părți nu obiectează, contractul ar trebui să se prelungească de un număr nelimitat de ori. Or, ipoteza de aplicare a alin.(3) este că arendașul continuă exploatarea acestora.
250.	Articolul 916. Notarea arendei, înregistrarea arendei (1) Arenda terenurilor agricole încheiată pe un termen al arendei mai mare de 3 ani trebuie notată în registrul bunurilor imobile. (4) Arenda terenurilor agricole încheiată pe un termen de până la 3 ani inclusiv se înregistrează la primăria localității în a cărei rază teritorială se află terenurile. Înregistrarea arendei conform prezentului alineat nu produce efectele juridice ale notării în registrul bunurilor imobile	MAIA	La articolul 916: alineatul (1), în contextul propunerii de stabilire a termenului minim a contractului de arendă de cinci ani, propunem substituirea cifrei „3” cu cifra „5”. alineatul (3), în pofida faptului că o astfel de normă există și în reglementarea Legii nr. 198/2003, s-a constatat că, de cele mai multe ori, oficiile cadastrale teritoriale nu își onorează această obligație. Totodată, perfectarea lunară a informațiilor cu privire la notarea arendei presupune costuri de timp inefficient în condițiile în care s-ar putea acorda autorităților publice locale acces gratuit la Registrul bunurilor imobile ținut în mod electronic și, eventual, dezvoltarea unei	Nu se acceptă. Pentru a depăși incomoditatea legată de notare, arendatorul ar putea elibera o procură arendașului la secretarul consiliului local. Notarea doar la inițiativa arendașului/locatarului afectează integritatea Registrului bunurilor imobile, sporind riscul apariției unor notări în baza contractelor false.

			funcționalități de notificare a modificărilor introduse în Registru. alineatul (4) și (7), în contextul propunerii de stabilire a termenului minim a contractului de arendă de cinci ani. propunem substituirea textului „până la 3 ani” cu cifra „5”; alineatul (5), atragem atenția că din prevederile articolului 43 alineatul (2) din Legea cadastrului bunurilor imobile nr. 1543/1998, deducem că cererea de înregistrare (notare, în sensul proiectului) urmează a fi semnat de ambele părți ale contractului, ceea ce presupune ca arendatorul să se prezintă în fața oficiului cadastral pentru a semna această cerere, fapt ce în opinia Ministerului, creează incomodități, în special ținând cont de numărul mare de proprietari - arendatori cu vîrstă înaintată. Astfel, propunem completarea proiectului cu prevederi de modificare după cum urmează: ..La articolul 43 alineatul (2) din Legea cadastrului bunurilor imobile nr. 1543/1998 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1998, 44-46, art. 318), textul „ambele părți ale contractului” se substituie prin textul „arendaș/locatar.” Intrucît prevederile alineatului (5) teza a doua are caracterul unei sancțiuni, propunem excluderea alineatului (6)	
--	--	--	---	--

251.	Articolul 917. Înregistrarea arendei în registrul contractelor de arendă (1) Arenda încheiată pe un termen de până la 3 ani inclusiv se înregistrează în registrul contractelor de arendă ținut de primăria localității în a cărei rază teritorială se află terenurile și alte bunuri agricole arendate. În cazul în care terenurile și alte bunuri agricole date în arendă sînt amplasate pe teritoriul mai multor localități, arenda se înregistrează la primăria fiecăreia dintre aceste localități. (3) Pentru înregistrarea arende la primărie, arendașul (reprezentantul acestuia) prezintă: b) certificatul de înregistrare de stat al întreprinderii arendaș sau buletinul de identitate al arendașului persoană fizică;	MAIA	La articolul 917: alineatul (1), în contextul propunerii de stabilire a termenului minim a contractului de arendă de cinci ani, propunem substituirea textului „pînă la 3 ani” cu cifra „5”; alineatul (3), litera b), atragem atenția că prin Legea nr. 235/2012 pentru modificarea și completarea unor acte legislative „certificatul de înregistrare a persoanelor juridice” a fost exclus din Nomenclatorul actelor permissive, adoptat prin Legea nr. 160/2011, prin urmare propunem substituirea acestuia cu „extrasul din Registrul de publicitate”. Totodată, întrucît potrivit articolului 2 din Legea nr. 1353/2000 privind gospodăriile țărănești, numai gospodăriile țărănești pot desfășura activitate individuală de întreprinzător în agricultură, iar, pe de altă parte, arenda bunurilor agricole se face doar în scopul desfășurării activităților agricole, propunem substituirea sintagmei „buletinul de identitate” prin sintagma „certificatul de înregistrare a gospodăriei țărănești”.	Se acceptă parțial. Alin.(3) lit. b) a fost ajustat.
252.	Articolul 918. Drepturile părților (2) Bunurile agricole, altele decît terenurile, transmise arendașului, dar nefolosite în procesul tehnologic de producție, pot fi conservate ori vîndute cu consimțămîntul arendatorului. Cheltuielile ce țin de	MAIA	La articolul 918: alineatul (2), în opinia Ministerului, dreptul arendașului de a vinde bunurile agricole încalcă dreptul de dispoziție a arendatorului. De altfel, în practică este de neconceput ca arendașul să ia în folosință și să plătească	Nu se acceptă. Vînzarea este posibilă, fiindcă norma cere consimțămîntul arendatorului.

	conservarea sau vânzarea acestor bunuri se trec în contul plății pentru arendă în cazul în care contractul nu prevede altfel		arenda pentru un bun pe care nu-1 folosește în procesul tehnologic.	
253.	Articolul 919. Obligațiile părților (1) Arendatorul este obligat: b) să acționeze într-o manieră care să nu împiedice exploatarea normală a bunurilor date în arendă;	MAIA	La articolul 919: alineatul (1), litera b), propunem substituirea cuvântului „exploatarea” prin cuvântul generic „folosirea”.	Se acceptă.
254.	Articolul 920. Schimbarea destinației terenului Arendașul poate schimba destinația terenului arendat numai cu acordul prealabil scris al proprietarului și cu respectarea dispozițiilor legale	MAIA	La articolul 920: în opinia Ministerului, dreptul de a schimba destinația terenului este un drept exclusiv al proprietarului, exercitarea căruia nu se poate realiza prin intermediul arendașului. Pe de altă parte, în caz de schimbare a destinației terenului din agricol în altă categorie va conduce la încetarea contractului de arendă, întrucât obiectul acestuia îl constituie doar terenurile cu destinație agricolă.	Se acceptă. Se vor aplica dispozițiile generale ale art. 885.
255.	Articolul 922². Plata pentru arenda terenurilor agricole	MAIA	La articolul 922 ² : în urma monitorizării Legii nr. 198/2003 s-a constatat că din lipsa cunoștințelor juridice arendatorii negociază contractele de arendă în natură. În pofida faptului că această modalitate de plată le reduc puterea de negociere a contractelor și riscă de cele mai multe ori să nu-și obțină plata de arendă. Pe de altă parte, s-a observa utilizarea în contracte a plafonului de	Se acceptă parțial. Alin.(1) deja face referință la acordul părților. Prin urmare, el este suficient pentru a arăta libertatea de stabilire a plății de arendă. Totodată, alin.(3) are o anumită utilitate și ar trebui păstrat.

			minim 2% din prețul normativ al terenurilor, cu toate că părțile nu erau ținute să se limiteze la plafonul minim. Aceasta, din nou, denotă lipsa de cunoștințe necesare de care dea dovadă arendatorii. Din aceste considerente, și pentru liberalizarea pieței funciare, propunem excluderea alineatelor (2) și (3) iar alineatului (1) se propune în următoarea redacție: „(1) Plata pentru arenda terenurilor agricole se stabilește prin negocieri de către părți.”	
256.	Articolul 922⁷. Transmiterea bunurilor agricole în arendă	MAIA	La articolul 922⁷: alineatul (1) și (4), în contextul propunerii de la articolul 912 alineatul (1) și 913 alineatul (1), alineatul urmează a fi revizuit.	Se acceptă.
257.	Articolul 922¹⁰. Darea în arendă a terenurilor agricole ale statului sau unității administrativ-teritoriale (1) Terenurile agricole ale statului sau unității administrativ-teritoriale se dau în arendă de către Guvern sau de către autoritățile administrației publice locale, în limitele competenței și în condițiile legislației.	MAIA	La articolul 922¹⁰: alineatul (1) Atragem atenția autorului proiectului că în practică nu s-a aplicat norma potrivit căruia Guvernul dă în arendă terenurile agricole, întrucât, pe de o parte, pentru aceasta ar fi necesară elaborarea unei hotărâri de Guvern promovarea căruia durează în timp, iar pe de altă parte, potrivit Legii nr. 91/2007 privind terenurile proprietate publică și delimitarea lor, acestea se transmit în administrare Ministerului, alte autorități ale administrației publice centrale, instituțiilor publice, întreprinderilor de stat, care decid în cele	Se acceptă parțial. Alin.(1) a fost completat cu sintagma „sau entitatea în gestiunea căreia se află terenul”

			din urmă transmiterea în arendă a terenurilor. în acest context, propunem următoare redacție al alineatului (1): „(1) Terenurile agricole proprietate publică sînt transmise în arendă prin licitație publică de către titularii dreptului de administrare desemnați de către Guvern sau de către autoritățile administrației publice locale, în modul stabilit de Guvern.” alineatul (3), întrucît terenurile agricole proprietate a statului se transmit în arendă prin licitație nu se justifică reglementarea plafonului minim și maxim al plății de arendă, acesta urmează a fi stabilit ca rezultat al concursului de oferte prezentate la licitația publică, din care considerente propunem excluderea acestei prevederi.	
258.	Articolul 923. Contractul de leasing	AMCHAM MOLDOVA	Se propune completarea art. 923 cu alin. (6), (7), în următoarea redacție: alin. (6): <i>„Leasingul financiar este operațiunea care trebuie să îndeplinească cel puțin una din următoarele condiții:</i> - <i>riscurile și beneficiile aferente dreptului de proprietate asupra bunului obiect al leasingului să fie transferate locatarului la momentul încheierii contractului de leasing;</i> - <i>suma ratelor de leasing să reprezinte cel puțin 90% din valoarea de intrare a bunului dat în leasing;</i> - <i>contractul de leasing să prevadă expres transferul dreptului de proprietate asupra bunului obiect al leasingului către locatar la expirarea contractului și/sau îndeplinirii integrale a condițiilor de plată;</i>	Nu se acceptă. Distincția dintre leasing operațional și locațiune nu există. Standardul IAS 17 nu se numește Leasing, ci Leases, ceea ce din limba engleză înseamnă Locațiune. Versiunea franceză e tradusă ca „Contrat de location”. Definițiile din standard definesc Locațiunea financiară (Financial Lease), care în concepția proiectului de lege se numește Leasing. Deci sintagma „leasing financiar” este o tautologie, fiindcă leasingul este o locațiune financiară din start. Pe când sintagma „leasing

		- perioada de leasing să depășească 75% din durata de funcționare utilă a bunului obiect al leasingului”. alin. (7): „Leasingul operational este operațiunea care nu îndeplinește nici una din condițiile contractului de leasing financiar”. Argumentare: 1. O asemenea clasificare a operațiunilor de leasing este reglementată în cadrul Standardului Internațional de Contabilitate (IAS 17 –Leasing), prin urmare, în practica internațională se diferențiază asemenea categorii de operațiuni de leasing, Republica Moldova prin HG nr. 238/2008 și Ordinul Ministerului Finanțelor nr. 109/2008 acceptând aplicarea pe teritoriul RM a acestui standard. În Standardul Internațional de Contabilitate 17 la pct. 9 se menționează: „Deoarece tranzacția dintre locator și locatar se bazează pe un contract de leasing încheiat între cele două părți, este necesară utilizarea unor definiții consecvente. Aplicarea acestor definiții în circumstanțe diferite locatorului și locatorului poate determina ca același leasing să fie clasificat în mod diferit de către aceștia”. 2. În calitate de documente de referință internaționale menționăm Convenția UNIDROIT privind leasingul financiar internațional din 1988 și Legea-model UNIDROIT cu privire la leasing din 2008, ambele reglementând în mod expres leasingul și cazurile în care un contract este calificat ca fiind contract de leasing financiar, iar Legea-model UNIDROIT reglementând distinct regimul juridic al	operațional” este o contradicție, fiindcă leasingul din start este financiar. 4. În Legea de punere de aplicare a Codului civil se va face precizarea că referințele din alte acte normative la leasing financiar, se consideră referințe la leasing în sensul Codului civil, iar referințele la leasing operațional se consideră referințe la locațiune în sensul Codului civil. 7. Punctele distincție prezentate sunt artificiale și țin doar de subiect. Nu există nicio logică juridică în a inventa un fel de contract, numit contract de leasing operațional, dar a-i aplica exclusiv regulile privind locațiunea, întrucât regulile din Capitolul Leasing se aplică doar adevăratului leasing, adică locațiunii financiare. Dacă pe viitor legiuitorul va intenționa să introducă investirea cu formulă executorie pentru anumite contracte locațiune încheiate anume de societățile de leasing, legiuitorul va putea să specifice cercul de subiecți care pot fi parte la contractul ce se investește cu formulă executorie. La fel cum în legislația actuală, nu orice contract de ipotecă poate fi investit cu formulă executorie, ci doar cel al cărei creditor este un subiect specific. Proiectul completează art. 11 din Codul de executare și include contractul de leasing în lista documentelor executorii, în anumite condiții specificate.
--	--	--	---

riscurilor, pierderilor etc. în cadrul contractului de leasing financiar, precum și în cadrul „**leasingului, altul decât leasingul financiar**”.⁹ (Art.10, 11, 12, 13, 14 ș.a., Lege-model UNIDROIT cu privire la leasing)

3. Cu titlu de drept comparat, în România, de asemenea se face distincție între leasingul financiar și leasingul operațional, atât în OG nr. 51/1997 cu privire la operațiunile de leasing și societățile de leasing, cât și în Noul Cod Fiscal din 2015, *inter alia*, un alt exemplu de menționat îl constituie Codul comercial al Bulgariei, care deși reglementează într-un mod insuficient contractul de leasing, însă definește expres contractul de leasing financiar, precum și Legea Tadjikistanului cu privire la leasing.

4. Un argument în plus întru definirea leasingului financiar și operațional, constă în faptul utilizării în cadrul mai multor articole a proiectului a sintagmei „leasing financiar”¹⁰, în contrast, Capitolul X este intitulat „Leasingul”, iar toate articolele din cadrul Cap. X, făcând referire la termenul „leasing” ceea ce crează o neconcordanță între prevederile legale.

5. Menționăm că însăși definiția stabilită la art. 923 care prevede: „...*precum și să acorde locatarului opțiunea de a dobândi în proprietate bunul, de a prelungi termenul de leasing ori **de a restitui bunul la expirarea termenului de leasing***”, oferă posibilitatea de a reglementa distinct contractul de leasing operațional, or ținând cont de practica internațională, **opțiunea de a restitui bunul la expirarea**

termenului de leasing este specifică contractelor de leasing operațional.

6. O asemenea clasificare urmează a fi menținută datorită faptului că, pe viitor ar putea fi propuse modificări la Codul Fiscal al RM, întru a institui beneficii fiscale cu referire la asemenea contract.

7. Indicarea expresă în lege a acestor două operațiuni de leasing se impune întru a diferenția leasingul financiar și leasingul operațional, cât și leasingul operațional în raport cu contractul de locațiune, distincția dintre ultimele două contracte creând confuzii în rândul practicienilor. În acest sens menționăm că, contractul de leasing (operațional sau financiar) dispune de trăsături specifice în raport cu contractul de locațiune. În concret, în cadrul contractului de leasing, locatorul este persoana care practică activitate de întreprinzător, în contrast, în cadrul contractului de locațiune locator poate fi persoana care nu practică activitatea de întreprinzător.

Inter alia, operațiunea de leasing presupune existența vânzătorului în calitate de parte la operațiunea de leasing, operațiune care reprezintă în sine o tranzacție tripartită, în contrast contractul de locațiune nu presupune existența vânzătorului în calitate de parte contractuală. Diferența conceptuală dintre contractul de leasing operațional și contractul de locațiune va consta în posibilitatea de a investi contractul de leasing operațional cu formulă executorie, fapt imposibil în cadrul contractului de locațiune.

			<i>leasing fără înființarea întreprinderii cu investiții străine este permisă numai în cazurile expres prevăzute de lege sau tratatul internațional la care Republica Moldova este parte.</i> Argumentare: Considerăm că trebuie respectat principiul ca persoanele străine să practice activitatea de leasing doar în baza înregistrării de stat, conform Legii nr. 81/2004 cu privire la investițiile în activitatea de întreprinzător, iar după accesarea la UE – și în baza „pașaportului unic” european, în ordinea prevăzută de legile speciale și convențiile internaționale la care Republica Moldova este sau va deveni parte.	privire la leasing nu prevede o asemenea limitare la desfășurarea activității de întreprinzător. Prin urmare, introducerea unei asemenea limitări într-o lege reglementară, de drept public ar trebui precedată de o analiză a impactului de reglementare.
260.	Articolul 925. Forma și conținutul contractului de leasing	AMCHAM MOLDOVA	Se propune completarea art. 925 alin. (2) cu lit. f) având următorul conținut: <i>„obiectul contractului de leasing (caracteristicile bunului)”.</i> Argumentare: Bunul transmis de către locator locatarului formând obiectul material al contractului, urmează a fi menționat și descris în mod obligatoriu de către părți în contract. Se propune completarea art. 925 cu alin. (3) având următorul conținut: <i>„(3) Prin acordul părților din contractul de leasing pot rezulta și alte elemente.”</i> Argumentare: Alin. (3) se propune a fi introdus cu scopul permiterii părților contractului să prevadă în convenție și alte aspecte tangente raportului de leasing și concretizarea acestora pentru părți, cum ar fi – procedura transmiterii bunului atât în posesie și folosință, cât și în	Nu se acceptă. Determinarea obiectului contractului este o condiție esențială inerentă oricărui act juridic conform art. 206 și art. 679. Articolele privind contractele speciale trebuie completate doar cu careva clauze esențiale noi, care nu rezultă deja din partea generală privind contractele și actele juridice. Nu se acceptă. O asemenea normă este complet redundantă, iar art. 667 din Codul civil oferă părțile libertate contractuală extinsă.

			proprietate, asigurarea bunului, soluționarea litigiilor, revendicarea bunului obiect al contractului etc.	
261.	Articolul 925₁. Particularitățile contractului de vânzare- cumpărare (furnizare)	AMCHAM MOLDOVA	După art. 925₁ se propune un nou art. în următoarea redacție: <i>„Contractul de vânzare-cumpărare trebuie să conțină, pe lângă clauzele prevăzute de legislație pentru acest tip de contract, stipulări privind:</i> <i>a) achiziționarea bunului de către locator anume pentru a-l da în leasing;</i> <i>b) investirea locatarului cu drepturile cumpărătorului, care rezultă din contractul de vânzare-cumpărare (furnizare) încheiat de locator cu vânzătorul (furnizorul) bunului, dacă contractul de leasing nu prevede altfel.”</i> Argumentare: În cazul când contractul de vânzare-cumpărare nu va specifica că achiziția se face pentru a da bunul în leasing, dispare legătura între contractul de leasing și cel de vânzare-cumpărare, achitățile nu vor mai putea fi făcute în valută străină în conformitate cu art. 21 alin.(2) al Legii nr. 62/2008 privind reglementarea valutară, și pentru locator apare o povară suplimentară – diferența de curs valutar. Remarcăm că prevederi similare sunt stipulate în art. 8, Legea nr. 59 din 28.04.2005, precum și în art. 2, definiția leasingului financiar, Legea-model UNIDROIT cu privire la leasing.	Nu se acceptă. Aceste aspecte trebuie negociate de fiecare locator în parte atunci când cumpără bunuri pentru leasing. Nu există o necesitate ca legea să intervină cu clauze esențiale suplimentare pentru contractul de vânzare-cumpărare. Reiterăm că includerea unor asemenea nu este interzisă și ține de libertatea contractuală a părților. Or, dacă s-ar include aceste 2 cerințe, s-ar pune problema dacă contractul de vânzare-cumpărare este valabil încheiat în absența acestor clauze. Suntem convinși că un contract de vânzare-cumpărare trebuie să fie valabil chiar și fără aceste clauze cu excepția când această clauză este una esențială pe motiv că una din părți a insistat la ea în modul determinat de art. 679 alin.(2) Cod civil.
262.	Articolul 925₂. Drepturile și obligațiile locatorului	AMCHAM MOLDOVA	Se propune introducerea art. 925₂ în următoarea redacție: <i>„(1)Locatorul are dreptul:</i> <i>a) să cesioneze sau să dispună în alt mod de drepturile sale asupra bunului sau de drepturile care rezultă din contractul de leasing.</i>	Se acceptă parțial. Reglementarea civilă clasică nu se bazează pe liste de drepturi și obligații, ci articole detaliate dedicate anumitor drepturi sau obligații sau situații problematice.

		<i>Cesiunea sau dispunerea în alt mod nu-l degreveză pe locator de obligațiile ce rezultă din contract și nici nu schimbă natura sau regimul juridic al contractului;</i> <i>b) să folosească bunul în calitate de gaj în obligațiile sale față de terți dacă contractul de leasing nu prevede altfel;</i> <i>c) să ceară achitarea integrală și înainte de termen a ratelor de leasing ori să rezilieze contractul, cu reparația pagubelor și/sau cu restituirea bunului, în cazul în care locatarul încalcă în mod esențial clauzele contractului;</i> <i>d) să îmbine calitatea de locator cu cea de vânzător (furnizor) dacă acest fapt este prevăzut în contractul de leasing;</i> <i>e) să solicite locatarului documentele ce reflectă starea lui financiară;</i> <i>f) legea sau contractul pot prevedea și alte drepturi ale locatorului.</i> <i>(2) Locatorul este obligat:</i> <i>a) să nu intervină în alegerea bunului și/sau a vânzătorului făcută de locatar dacă contractul de leasing nu prevede altfel;</i> <i>b) să coordoneze cu locatarul cuprinsul contractului de vânzare-cumpărare a bunului;</i> <i>c) să primească bunul la expirarea contractului de leasing dacă locatarul nu exercită opțiunea de dobândire a proprietății asupra bunului sau de a prelungi contractul conform prevederilor legii;</i> <i>d) să garanteze locatarului folosința în condiții normale a bunului;</i> <i>e) să respecte dreptul locatarului de a exercita opțiunea de dobândire a proprietății asupra bunului, prelungirea contractului ori restituirea bunului;</i>	Norma de la alin.(1) a) repetă art. 9303 și 9304 alin.(7). În privința normei de la alin.(1) b), încheierea actelor de dispoziție permite și gajul. Totodată, proiectul prevede și obligația de garantare a locatarului contra viciilor juridice conform art. 930 alin.(3) și 9304 alin.(6). În privința normei de la alin.(1) c), în partea rezoluțiunii ea repetă art. 930 alin.(6); în partea reparării prejudiciului se aplică art. 602. În partea accelerării scadenței ratelor de leasing, art. 9306 a fost completat în acest sens. Norma de la alin.(1) d) nu ține de reglementarea contractului de leasing. Reglementarea de la art. 927 permite ca bunul să fi aparținut de la bun început locatorului, fără a fi cumpărat de la un furnizor ales de locatar. Norma de la alin.(2) a) este acoperită deja de art. 927. Norma de la alin.(2) b) a fost inclusă la art. 927. Norma de la alin.(2) c) cuprinde o obligație redundantă, dar a fost reflectată la art. 9305 Norma de la alin.(2) d) este redundantă, și este guvernată deja de regulile locațiunii, care se aplică leasingului. Norma de la alin.(2) e) se repetă cu art. 9304. Normele că legea sau contractul pot prevedea și alte obligații părților sunt redundante.
--	--	--	---

			e) <i>legea sau contractul pot prevedea și alte obligații ale locatorului.</i>”. Argumentare: Stabilirea în mod expres în C.civ. a drepturilor și obligațiilor părților (locator, locatar, vânzător) este necesarmente importantă atât sub aspectul securității juridice în cadrul acestor raporturi, precum și în ipoteza apariției litigiilor dintre părți. În studiul realizat de către Corporația Financiară Internațională¹¹ se menționează că pentru realizarea unui sector de leasing durabil este necesar a se reglementa drepturile și obligațiile părților, în particular a locatorului și locatarului. Din aceste considerente propunem enumerarea unor drepturi și obligații ale părților, care sunt reglementate în Legea cu privire la leasing întru stabilirea unei clarități în determinarea acestora.	
263.	Articolul 925³. Drepturile și obligațiile locatarului	AMCHAM MOLDOVA	Se propune introducerea art. 925³ în următoarea redacție: <i>„(1)Locatarul are dreptul:</i> <i>a) să aleagă independent bunul și/sau vânzătorul (furnizorul) ori să încredințeze locatorului această alegere;</i> <i>b) să formuleze vânzătorului (furnizorului) cerințe ce rezultă din contractul de vânzare-cumpărare (furnizare);</i> <i>c) să refuze recepționarea bunului ce nu corespunde condițiilor din contractul de leasing și să suspende plata către locator a ratei de leasing pînă cînd va fi eliminată încălcarea clauzelor contractuale;</i> <i>d) să execute înainte de termen obligația plății ratei de leasing și să cumpere bunul dacă contractul de leasing nu prevede altfel;</i> <i>e) să achiziționeze, la expirarea contractului de leasing, bunul cu titlu de</i>	Se acceptă parțial. Normele propuse repetă normele din unele articole din capitol, ale locațiunii, care se aplică în subsidiar, precum și normele generale privind neexecutarea obligațiilor. Părțile sunt libere prin contract să include alte drepturi și obligații care, în practica lor, sunt utile. Dar în Codul civil trebuie incluse doar normele strict necesare pentru o reglementare echilibrată.

		<i>proprietate, să prelungească contractul de leasing ori să restituie bunul dacă contractul nu prevede altfel;</i> <i>f) legea sau contractul pot prevedea și alte drepturi ale locatarului.</i> <i>(2) Locatarul este obligat:</i> <i>a) să prezinte locatorului informații referitoare la bun și/sau la vânzător în vederea încheierii unui contract de vânzare-cumpărare, dacă contractul de leasing nu prevede altfel;</i> <i>b) să execute obligațiile de recepționare a bunului și de formulare a cerințelor ce rezultă din contractul de vânzare-cumpărare, dacă contractul de leasing nu prevede altfel;</i> <i>c) să informeze locatorul despre corespunderea bunului clauzelor din contractul de vânzare-cumpărare;</i> <i>d) să asigure, pe durata contractului de leasing, integritatea bunului, menținerea în stare de funcționare și folosirea lui numai în conformitate cu clauzele contractuale;</i> <i>e) să suporte toate cheltuielile de transport, recepție, montare, demontare, exploatare, întreținere, păstrare, deservire tehnică, reparație, precum și alte cheltuieli aferente, dacă contractul de leasing nu prevede altfel;</i> <i>f) să permită locatorului verificarea periodică a stării bunului și a modului de exploatare a bunului obiect al contractului de leasing;</i> <i>g) să îl informeze pe locator în timp util despre orice tulburare a dreptului de proprietate venită din partea unui terț;</i> <i>h) să restituie, la expirarea contractului de leasing, locatorului bunul în starea stipulată de contract, luându-se în considerare uzura normală, în cazul în care nu-și va exercita opțiunea de dobândire a proprietății asupra bunului sau de a prelungi contractul;</i>	
--	--	--	--

			<i>i) legea sau contractul pot prevedea și alte obligații ale locatarului.”.</i>	
264.	Articolul 9254. Drepturile, obligațiile și răspunderea vânzătorului	AMCHAM MOLDOVA	Se propune introducerea art. 9254 în următoarea redacție: <i>„(1) Drepturile, obligațiile și răspunderea vânzătorului se reglementează de legi, de actele normative ale Guvernului și de contractul de vânzare-cumpărare.</i> <i>(2) Dacă în contractul de vânzare-cumpărare este prevăzută obligația vânzătorului de a livra și instala bunul în termenul și în locul stabilit de comun acord cu locatarul, îndeplinirea acestei condiții se autentifică prin acte de recepționare-predare și montare semnate de vânzător și locatar dacă contractul nu prevede altfel.</i> <i>(3) Vânzătorul este obligat direct față de locatar pentru garanțiile legale sau convenționale inerente unui contract de vânzare-cumpărare, dacă contractul prevede astfel. Vânzătorul nu răspunde însă în fața locatorului și a locatarului pentru același prejudiciu.”.</i>	Nu se acceptă. Sunt detalii care exced Codul civil, iar actele menționate la alin.(2) nu sunt unicele mijloace de probă. Alin.(3) repetă norma art. 928 și 930.
265.	Articolul 930. Limitele răspunderii locatorului în raportul de leasing	AMCHAM MOLDOVA	Potrivit art. 930 alin. (1) al Proiectului: <i>„(1) Locatorul nu răspunde pentru neexecutarea obligațiilor de către vânzător față de locatar, cu excepția unuia din următoarele cazuri:</i> <i>a) vânzătorul a fost ales de către locator;</i> <i>b) neexecutarea obligației de către vânzător este justificată de neexecutarea de către locator a obligațiilor sale, inclusiv de plată, rezultate din contractul de vânzare-cumpărare.”.</i> Argumentare: Propunem excluderea lit. a), cu expunerea redacțională potrivit situației singulare de	Nu se acceptă. Se concepe situația când vânzătorul a fost ales de către locator sau când bunul e livrat direct de locator.

		la lit. b), întrucât potrivit art. 927 al Proiectului dreptul de alegere a vânzătorului aparține cumpărătorului. Se propune excluderea din alin. (2) a următoarelor fraze: <i>„Dispozițiile prezentului alineat nu se aplică atunci când locatarul este consumator. Orice clauză în contractul de leasing care derogă de la dispozițiile prezentului alineat în detrimentul locatarului consumator este lovită de nulitate absolută.”</i> și introducerea alin. (3) cu renumerotarea alineatelor următoare, având următorul conținut: <i>„Locatarul care este consumator, căruia nu i-au fost furnizate sau i s-au furnizat numai în parte bunurile care fac obiectul contractului, sau bunul nu este conform cu prevederile contractului poate invoca neexecutarea de către vânzător a obligațiilor față de locatar, pentru a suspenda executarea obligațiilor sale față de locator, a le reduce sau a recurge la rezoluțiunea raportului de leasing, doar dacă nu a reușit să obțină satisfacerea pretențiilor la care are dreptul în conformitate cu legislația sau cu contractul de vânzare-cumpărare a bunurilor de la vânzător. Orice clauză în contractul de leasing care derogă de la dispozițiile prezentului alineat în detrimentul locatarului consumator este lovită de nulitate absolută.”.</i> Argumentare: Deși în proiect se stabilește că dispozițiile alin. (2) nu se aplică locatarului consumator, totuși considerăm necesar a se detalia și restrânge situațiile de fapt în care locatarul consumator va putea suspenda executarea	Se acceptă parțial.
--	--	--	-----------------------------------

			obligațiilor sale față de locator, a le reduce sau a recurge la rezoluțiunea raportului de leasing. Propunem ca nu orice neexecutare să poată fi invocată de către locatarul consumator, ci neexecutarea care constă în faptul că bunurile care fac obiectul unui contract de leasing nu sunt furnizate sau sunt furnizate numai în parte, sau nu sunt conforme cu contractul de vânzare-cumpărare (furnizare). Notăm că propunerea AmCham Moldova reflectă fidel norma din cadrul art. 19 alin. (2) Legea nr. 202 din 12.07.2013 privind contractele de credit pentru consumatori.	
266.	Articolul 930 ² . Asigurarea bunului	AMCHAM MOLDOVA	Propunem introducerea alin. (1) în următoarea redacție: <i>(1) Contractul de leasing poate prevedea obligația asigurării bunului și riscurile asigurate. Dacă partea obligată să asigure bunul nu a executat obligația de asigurare, cealaltă parte poate executa obligația și cere restituirea cheltuielilor de asigurare."</i> Alineatele următoare urmează a fi renumerotate în alin. (2)-(8), cu referirile corespunzătoare în articol la alineatele renumerotate.	Se acceptă.
267.	Articolul 930 ⁴ . Exercitarea opțiunii de dobândire a proprietății	AMCHAM MOLDOVA	Se propune completarea art. 930⁴ cu alin. (8), cu redenumirea actualului alin. (8) în alin. (9). <i>„(8) Locatarul dobândește dreptul de proprietate asupra bunului imobil la data înscrierii în registrul bunurilor imobile, în temeiul contractului de leasing și a documentului eliberat de locator care confirmă executarea totală a obligațiilor”.</i> Argumentare:	

			În nota informativă care însoțește proiectul, se menționează că: „...o dată ce locatarul exercită opțiunea, nu se încheie un nou contract de vânzare-cumpărare, ci se îndeplinește condiția suspensivă a dreptului locatarului de a dobândi bunul în baza chiar a contractului de leasing”. Susținem poziția autorilor în ceea ce privește înlocuirea sintagmei „opțiune de cumpărare” cu „opțiune de dobândire” și în acest sens, propunem indicarea expresă în cod a faptului că, dreptul de proprietate asupra bunului imobil se intabulează în cadastrul bunurilor imobile în baza contractului de leasing, fără a fi necesar a se încheia contractul de vânzare-cumpărare, ceea ce va înlătura orice dubii la aplicarea legii și orice interpretări eronate a acesteia.	
268.	Articolul 930 ⁵ . Obligația de restituire a locatarului		Se propune completarea art. 930⁵ cu alin. (2), (3) și (4) în următoarea redacție: <i>„(2) Contractul de leasing poate fi executat, fără recurgere la procedura judecătorească, prin intermediul unui executor judecătoresc conform prevederilor prezentului Cod și a Codului de executare, dacă părțile au convenit astfel prin contract.</i> <i>(3) În cazul neexecutării obligației de restituire a bunului mobil, dispozițiile art. 497 și art. 499³ se aplică în mod corespunzător, dacă ele nu contravin naturii contractului de leasing.</i> <i>(4) În cazul neexecutării obligației de restituire a bunului imobil, dispozițiile art. 497 și art. 500 se aplică în mod corespunzător, dacă ele nu contravin naturii contractului de leasing.”.</i> Argumentare:	Se acceptă parțial. Proiectul completează art. 11 din Codul de executare și include contractul de leasing în lista documentelor executorii, în anumite condiții specificate.

1. Această propunere de completare a proiectului de lege se datorează faptului că, societățile de leasing se confruntă cu situația de fapt de neexecutare de către locatari a obligațiilor contractuale, iar în cazul neplății au nevoie uneori de 1-2 ani pentru a-și recupera creanțele, bunul care formează obiectul contractului deteriorându-se sau depreciindu-se moral în timp, or după caz are loc dispariția bunului, fără posibilitatea de a fi recuperat.

2. Investirea contractului de leasing cu formulă executorie nu va crea o disproporționalitate între drepturile locatorului și cele ale locatarului, atât timp cât Codul de executare reglementează modalitatea de contestare a actelor de executare întocmite de executorul judecătoresc, precum și datorită faptului că, locatorul este interesat în executarea conformă a obligațiilor de către locatar și nicidecum în executarea silită abuzivă a contractului de leasing, inter alia, investirea contractului cu formulă executorie se va efectua în cazul în care părțile vor cădea de acord asupra unei asemenea clauze.

2. Cu titlu de drept comparat în România și Federația Rusă , contractele de leasing sunt investite cu instrumente simplificate de executare silită.

Proiectul nu reglementează modul de restituire de către locator a bunului său din posesiunea locatarului, deși indică că se *recunoaște funcția leasingului de garanție reală a locatorului, și, prin urmare, executarea acestei garanții ar trebui să urmeze logica vânzării silită*

a bunului gajat. În sensul respectiv, art. 930⁶ conține prevederi cu privire la vânzarea bunului de către locator la un preț comercial rezonabil după reîntrarea în posesia bunului și reguli de îndreptare a sumei primite la achitarea datoriei locatarului, însă nu conține aceeași posibilitate de a obține posesia asupra bunului dat în leasing, precum este reglementat în cazul gajului (art. 499² și art. 499³ dacă debitorul gajist a consimțit în contractul de gaj sau altfel, asupra obținerii posesiunii bunului de către creditorul gajist fără a recurge la procedura judecătorească, prin intermediul unui executor judecătoresc) și ipotecii (art. 499³ și 500 dacă contractul de ipotecă a fost investit cu formulă executorie).

Or, în cazul leasingului, ca și proprietar al bunului ar fi îndrituit să redobândească posesiunea asupra bunului care-i aparține într-un mod simplificat, prin intermediul executorului judecătoresc.

Din aceste considerente propunem aplicarea reglementărilor transducerii silite în posesiune a bunurilor gajate în ceea ce privește bunurile mobile care fac obiectul contractului de leasing și reglementările în materia exercitării dreptului de ipotecă în temeiul actului notarial investit cu formulă executorie în ceea ce privește bunurile imobile care fac obiectul contractului de leasing.

Totodată, se propune modificarea Codului de executare al Republicii Moldova nr. 443-XV din 24 decembrie 2004 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova,

			2010, nr. 214-220, art.704), prin completarea art. 11 cu lit. n1) în următoarea redacție: <i>„n1) contractele de leasing, cu condiția că avizul de executare a fost înscris în Registrul de publicitate corespunzător în ordinea prevăzută de lege”.</i> Argumentare: Această propunere de modificare a Codului este necesară întru a asigura aplicarea art. 9251 ce se propune a fi introdus în Proiect. Prin instituirea acestui mecanism de reintrare în posesia bunului se va asigura o alternativă rapidă și simplificată în raport cu procedura în ordonanță și procedura contencioasă.	
269.	Articolul 930 ⁶ . Rezoluțiunea raportului de leasing	AMCHAM MOLDOVA	Se propune completarea art. 930⁶ alin. (3) prin introducerea după propoziția <i>„Prețul astfel obținut va fi îndreptat la achitarea datoriei locatarului față de locator, după care diferența se va plăti locatarului”</i> a următoarei propoziții <i>„Dacă prețul obținut din vânzarea bunului nu este suficient pentru stingerea obligației locatarului față de locator, locatarul va acoperi diferența de preț, care urmează a se plăti locatorului în termenul stabilit de locator.”</i> Argumentare: Susținem poziția autorilor în ceea ce privește protecția locatarului care a efectuat anumite plăți pe durata contractului și căruia în urma vânzării bunului i se va plăti diferența, însă norma în cauză nu reglementează situația în care prețul obținut nu va fi suficient pentru stingerea datoriei locatarului față de locator, deși locatorul în conformitate cu prevederile art. 930⁶ alin. (3) a vândut bunul într-un termen	Se acceptă.

			rezonabil și la preț comercial rezonabil, obținând cel mai mare preț. Or datorită unei multitudini de factori, valoarea bunului în timp poate să fie supusă modificărilor (cu titlu de exemplu, uzura bunului, caracteristicile pieței) și în acest caz urmează a se asigura o protecție corespunzătoare locatorului, <i>inter alia</i>, o asemenea reglementare fiind necesară întru a exclude interpretările eronate în cadrul soluționării litigiilor.	
270.	Articolul 941 1) în titlu și în textul articolului, cuvântul „prestației” se substituie cu cuvântul „serviciului”; 2) la alineatul (1) cuvintele „prestație ulterioară” se substituie cu cuvintele „serviciu ulterior” iar cuvintele „prestația oferită” se substituie cu cuvintele „serviciu oferit”.	Procuratura Generală	Modificările propuse la art. 941 prin care se propune substituirea în titlu și în textul articolului a cuvântului „prestației” cu cuvântul „serviciului”, sînt irelevante deoarece nu coroborează cu restul normelor din Capitolul XI ANTREPRIZA ȘI PRESTĂRILE DE SERVICII Secțiunea 1 Dispoziții generale cu privire la antrepriză și la prestări servicii, care operează cu termenul/cuvântul „prestației”. Or, întru respectarea prevederilor art.19 lit. e) din Legea nr.780-XV din 27.12.2001 privind actele legislative „<i>terminologia utilizată trebuie să fie constantă și uniformă ca și în celelalte acte legislative și în reglementările legislației</i>”	Nu se acceptă. Proiectul (nr. 450) deja prevede această ajustare: <i>„450. La articolele 932–935, cuvântul „prestații” se substituie cu cuvântul „servicii” la forma gramaticală corespunzătoare.”</i> Cât privește art. 936 alin.(1) termenul prestație este folosit în sens generic, atât de lucrare cât și de serviciu. Prin urmare, el trebuie păstrat.

			<i>comunitare; se va utiliza unul și același termen dacă este corect, iar folosirea lui repetată exclude confuzia".</i> Respectiv, în situația dată, din considerentele autorului, se impune modificarea acestui termen și în alte articole din capitolul dat <i>spre exemplu, art.932 alin.(l), art.933 alin.(l) și (2), art.934, art.935 alin.(l), art.936 alin.(l) etc).</i>	
271.	Articolul 949: 1) la alineatul (1), cuvintele „este rezilierea contractului” se substituie cu cuvintele „declara rezoluțiunea antreprizei”;	Procuratura Generală	La art. 949 alin.(l) este necesar a corecta eroarea tehnică, întrucât urmează a fi substituit textul „dreptul de a cere rezilierea contractului" cu textul „<i>dreptul de a declara rezoluțiunea antreprizei</i>".	Se acceptă.
272.	Articolul 980 „(3) Dispozițiile prezentului capitol nu se aplică transportului maritim.	Ministerul Transporturilor și infrastructurii drumurilor al Republicii Moldova	la art.980 alin.(3) în redacția propusă, se menționează că, dispozițiile Capitolului XII „Transporturi" nu sunt aplicabile transportului maritim, întrucât, prin art. 986' este introdus contractul de navlosire, care este un contract specific transportului maritim și este reglementat de Codul navigației maritime comerciale al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr.599 din 30.09.1999. Astfel, dacă prin contractul de navlosire, autorii au în vedere altceva, decât definiția dată de Codul navigației	Nu se acceptă. Contractul de navlosire (charter) este definit pentru alte tipuri de transporturi, cum ar fi cel aerian.

			maritime comerciale, atunci se recomandă introducerea modificărilor de rigoare în titlul articolului și în dispozitivul acestuia, și anume, înlocuirea termenului de „navlosire”, „navlositor”, cu alți termeni corespunzători intenției autorilor. Acest lucru este necesar, întrucât, un alt act normativ, și anume Legea nr.176 din 12.07.2013 cu privire la transportul naval intern, folosește noțiunea de „contract de navlosire”, iar la art.56 alin.(2) se face trimitere la legislația civilă: „în domeniul transportului pe căile navigabile interne, navlosirea se efectuează în conformitate cu prevederile legislației civile și ale prezentului capitol.” Prin urmare, atâta timp cât contractului de navlosire, în redacția propusă, i se dă un alt sens, decât cel specific transportului maritim/naval, o asemenea trimitere ar genera confuzii și ambiguități la interpretarea Legii nr.176 din 12.07.2013. În acest sens, se recomandă, fie efectuarea modificărilor propuse, fie excluderea articolului în întregime.	
273.	art. 986 ¹	Ministerul Transporturilor și infrastructurii drumurilor	In cazul în care, nici una dintre propunerile sus-menționate nu vor fi acceptate, ar fi oportun de a completa art. 986 ¹cu un nou	Se acceptă parțial. Proiectul exclude tipurile de transport care cade sub sfera de aplicare a Codului navigației maritime comerciale al Republicii Moldova,

		al Republicii Moldova	alineat, care să specifice că prevederile prezentului articol nu se aplică transportului naval intern.	aprobat prin Legea nr.599-XIV din 30 septembrie 1999.
274.	Articolul 995¹ Conținutul scrisorii de trăsură (1) Scrisoarea de trăsură trebuie să conțină următoarele date: k) indicația că transportul este supus regimului stabilit de lege și nici unei alte clauze contrare.	EBM MOLDOVA	La Capitolul VII, Cartea III, Secțiunea 3 "Transportul de bunuri", nu vedem utilitatea practică a subsecțiunii "k) indicația că transportul este supus regimului stabilit de lege și nici unei alte clauze contrare" în art. 995^A alin. (1) și, în conjuncție cu ea, a normei art. 996 alin. 3, în redacția proiectului de modificare. Prevederea în cauză a fost preluată din Convenția referitoare la contractul de transport internațional de mărfuri pe șosele (CMR), unde se concretizează că scrisoarea de trăsură internațională trebuie să menționeze că se supune regimului stabilit de Convenția CMR. În contextul scrisorilor de trăsură Internaționale, acest lucru are finalitate și utilitate, pentru că, concretizează textul legal aplicabil unui raport cu element de extraneitate (altfel, unui raport juridic internațional i-ar putea fi aplicabile alte convenții internaționale sau sisteme de drept naționale). În contextul transporturilor naționale, însă, această prevedere este superfluă (scrisoarea de trăsură emisă în Moldova, în baza unui contract supus Codului civil al Republicii Moldova, este și ea, automat, guvernată de legea RM) și, cel mai probabil, va fi ignorată de	Se acceptă.

			utilizatorii normei, care nu vor include asemenea specificări în scrisorile de trăsură. Pe de altă parte, lipsa acestei specificări va da temei pentru speculații privind validitatea scrisorii de trăsură și privind invocarea, cu rea credință, a art. 996, alin. (3) Cod Civil.	
275.	Articolul 995¹. Conținutul scrisorii de trăsură	AMCHAM MOLDOVA	Se propune excluderea art. 995¹ alin. (1) lit. k) și art. 996 alin. (3) din Proiect. Argumentare: 1. Articolul 995¹ în redacția actuală a fost preluat din Convenția relativă la contractul de transport internațional al mărfurilor pe șosele (C.M.R.)¹² (Art. 6 alin. (1) lit. k); art. 7 alin. (3) Convenția relativă la contractul de transport internațional al mărfurilor pe șosele (C.M.R.) nr. 1956 din 19.05.1956.), în cadrul căreia se menționează: „<i>Scrisoarea de trăsură trebuie să conțină următoarele date: indicația că transportul este supus regimului stabilit prin prezenta Convenție și nici unei alte clauze contrare. Dacă scrisoarea de trăsură nu conține mențiunea prevăzută în articolul 6 paragraful 1 k), transportatorul răspunde pentru toate cheltuielile și daunele pe care le-ar suporta persoana care are dreptul să dispună asupra mărfii datorită acestei omisiuni</i>”. 2. Prevederea preluată din Convenție are aplicabilitate și utilitate practică în cazul în care contractul de transport conține un element de extraneitate, în acest caz aplicându-se prevederile Convenției. În cazul în care contractul este încheiat și executat pe teritoriul RM, acestuia i se va aplica prevederile legislației naționale fără	Se acceptă.

a fi necesar a se menționa expres în scrisoarea de trăsură legea aplicată. Existența normei menționate mai sus și obligativitatea acesteia, va fi ignorată de către subiecții de drept și va crea posibilitatea de a se invoca cu rea-credință art. 996 alin. (3) C.civ.

3. Plenul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova în Hotărârea privind aplicarea unor prevederi ale legislației referitoare la răspunderea cărașului în contractul transportului de bunuri pct. 1 menționează: „Conform art. 1610 alin. (1), (2) Cod civil al RM, contractul este guvernat de legea aleasă prin consens de părți. Părțile contractului pot stabili legea aplicabilă atât întregului contract, cât și unor anumite părți ale lui. Prin urmare, în primul rînd urmează a fi aplicată legea aleasă de părțile contractului, dacă această clauză nu contravine legii. În al doilea rînd, în cazul în care legea respectivă lipsește sau este declarată ilegală, urmează a fi aplicate prevederile tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte (concluzia este bazată pe prevederile art. 7 C.civ.). Doar în al treilea rînd, dacă nu se aplică normele juridice menționate, se aplică prevederile legislației naționale”.

4. În conformitate cu pct. 73 din Hotărârea Guvernului nr. 773/20.06.2016 cu privire la aprobarea Regulamentului transporturilor rutiere de mărfuri, pentru transportul de mărfuri se perfectează foaia de parcurs, la care **se anexează scrisoarea de trăsură (factura), în cazul transporturilor internaționale scrisoarea de transport (prevăzută de Convenția C.M.R.)** și autorizațiile internaționale, după caz. Prin urmare, nu este necesar a se

			indica în scrisoarea de trăsură faptul că, transportul se supune legislației naționale, iar în cazul în care transportul va fi unul internațional, Republica Moldova în calitate de parte la Convenția C.M.R. se va supune regimului juridic al acesteia, or conform art. 20 din Legea nr. 595/24.09.1999 „Dispozițiile tratatelor internaționale care, după modul formulării, sînt susceptibile de a se aplica în raporturile de drept fără adoptarea de acte normative speciale, au caracter executoriu și sînt direct aplicabile în sistemul juridic și sistemul judiciar ale Republicii Moldova. Pentru realizarea celorlalte dispoziții ale tratatelor, se adoptă acte normative corespunzătoare.”. 5. Menționăm cu titlu de exemplu că Noul C.civ. al României¹³ (http://legeaz.net/noul-cod-civil/art-1961-documentul-de-transport-contractul-de-transport-de-bunuri-contractul-de-transport) , C.civ. al Federației Ruse¹⁴ (http://base.garant.ru/10164072/41/#block_2040) , Codul comercial al Germaniei¹⁵ (https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_hgb/englisch_hgb.html#p0318) , C.civ. al provinciei Quebec¹⁶ (http://legisquebec.gouv.qc.ca/en/showdoc/cs/CCQ-1991) , Legea obligațiilor a Estoniei¹⁷ (https://www.riigiteataja.ee/en/eli/506112013011/consolide) reglementează cu titlu dispozitiv conținutul scrisorii de trăsură, fără a stabili necesitatea indicării faptului că, transportul este guvernat de regimul stabilit de lege.	
276.	Capitolul VII Secțiunea 3 "Transportul de bunuri"	Danube Logistics	Pe un alt subiect, în Cartea III a Codului civil. Capitolul VII, Secțiunea 3 "Transportul de bunuri", în redacția Proiectului, nu vedem utilitatea practică a subsecțiunii "k) indicația că transportul	Se acceptă.

			este supus regimului stabilit de lege și nici unei alte clauze contrare" în art. 995¹ alin. (1) și, în conjuncție cu ea, a normei art. 996 alin. 3. Prevederea în cauză a fost preluată din Convenția referitoare la contractul de transport internațional de mărfuri pe șosele (CMR), unde se concretizează că scrisoarea de trăsură internațională trebuie să menționeze că se supune regimului stabilit de Convenția CMR. În contextul scrisorilor de trăsură internaționale, acest lucru are finalitate și utilitate, întrucât concretizează textul legal aplicabil unui raport cu element de extraneitate (altfel, unui raport juridic internațional i-ar putea fi aplicabile alte convenții internaționale sau sisteme de drept naționale). În contextul transporturilor naționale, însă, această prevedere este superfluă (scrisoarea de trăsură emisă în Moldova, în baza unui contract supus Codului civil al Republicii Moldova, este și ea, automat, guvernată de legea moldovenească) și, cel mai probabil, va fi ignorată de utilizatorii normei, care nu vor include asemenea specificări în scrisorile de trăsură. Pe de altă parte, lipsa acestei specificări va da temei pentru speculații privind validitatea scrisorii de trăsură și privind invocarea, cu rea credință, a art. 996 alin. 3 Cod civil. Drept urmare, propunem excluderea prevederilor menționate din proiect.	
277.	La articolul 1000: alineat (1) cuvintele „semnată de căraș” se exclud; cuvântul „încărcăturii” se substituie cu cuvântul „bunului”, iar cuvântul „căraș” se va substitui cu	Ministerul Transporturilor și infrastructurii drumurilor	1. se expune sintagma „semnată de căraș” în următoarea redacție: „semnată de transportator”;	Nu se acceptă. Redacția prevăzută de proiect corespunde art. 9 al Convenției CMR. Problema semnăturii și echivalentele sale sunt reglementate în art. 995 alin.(2).

	cuvîntul „transportator” la formele gramaticale corespunzătoare; la alineatul (2) cuvintele „cantitatea și semnele coletelor” se substituie cu cuvintele „de colete, cît și marcajele și numerele lor”.	al Republicii Moldova		
278.	Articolul 1020₁. Pretențiile născute în baza contractului de expediție	AMCHAM MOLDOVA	Se propune introducerea art. 1020₁ avînd următorul conținut: <i>„În cazul în care expeditorul s-a obligat în baza contractului de expediție să încheie contractul de transport și să îndeplinească alte acte necesare în vederea efectuării transportării în nume propriu și pe contul celeilalte părți (client), iar terțul contractat de expeditor și-a încălcat obligațiile, clientul este în drept, prin notificarea scrisă a expeditorului și a terțului, să se subroge în drepturile expeditorului față de terț.”</i> Argumentare: Atît timp cît în baza contractului de expediție, expeditorul îndeplinește acte în nume propriu, clientului urmează a i se asigura apărarea efectivă a drepturilor lui, or deși art. 1075 alin. (3) din Proiect prevede că, asupra contractului de expediție se aplică dispozițiile referitoare la comision, iar art. 1067 C.civ. stipulează: <i>„La cererea comitentului, comisionarul îi cesionează drepturile care rezultă din actul juridic încheiat întru executarea contractului de comision”,</i> totuși considerăm că indicarea în mod expres în lege a unei asemenea norme va ușura modalitatea și posibilitatea înaintării pretențiilor de către client, fără a fi necesar înaintarea unei cereri în acest sens către comisionar. În cazul de față, considerăm că este mai rațional a se oferi clientului dreptul de a	Se acceptă. Cu rezerva că norma urmează a fi inclusă în capitolul Expediția (noul art 1083¹).

			acționa din nume propriu, pentru că în final interesele sale sunt afectate în mod direct. Un asemenea efect este realizabil prin recurgerea la subrogarea în drepturi. Această operațiune juridică mai este folosită și în art. 900 și art. 1161 Cod civil, dar și în art. 17 alin. (3) al Legii cu privire la asigurări, și marchează o preluare de drepturi (și obligații, după caz) prin efectul legii, ceea ce se urmărește și prin această propunere.	
279.	„Articolul 1035¹. Obligația de competență și prudență (2) Dacă mandatarul profesează un nivel mai înalt de competență și prudență, mandatarul este ținut să manifeste acel nivel de competență și prudență. (3) Dacă mandatarul este sau pretinde a fi membru al unui grup de profesioniști pentru care există standarde (coduri de conduită, de etică, de deontologie etc.) stabilite de o autoritate competentă ori de grup însuși, mandatarul este ținut să manifeste nivelul de competență și prudență prevăzute de acele standarde.	BNM	La art. 1035 ¹ în dependență de intenția autorului, propunem la începutul alin. (2), (3) înlocuirea cuvîntului ”mandatarul” cu cuvîntul ”mandantul”.	Nu se acceptă. Norma pune accent pe calitatea mandatarului de profesionist. Profesionalismului clientului (mandantului) este irelevant.
280.	Articolul 1083. Răspunderea expeditorului (1) Expeditorul este ținut să repare prejudiciul cauzat prin pierderea sau deteriorarea bunurilor al căror transport el l-a organizat. Dispozițiile art. 1008, 1014, 1018 și 1019 se aplică în mod corespunzător. (2) Expeditorul este ținut să repare prejudiciul care nu cade sub incidența dispozițiilor alin.(1) dacă el	Danube Logistics	ICS Danube Logistics SRL își exprimă dezacordul cu propunerea de modificare a articolului 1083 (în special alin. (1) și (2) ale acestuia) din Capitolul XVI, Cartea III a Codului civil Considerăm această abordare a răspunderii expeditorului ca fiind una eronată și care vine în contradicție cu poziția și rolul expeditorului în cadrul	Nu se acceptă. Norma art. 1083 are caracter dispozitiv, deci părțile vor putea să deroge de la ele, cu condiția că fapta nu este intenționată sau din culpă gravă.

	a încălcat obligațiile prevăzute de dispozițiile art. 1076 alin.(1) sau (2). Expeditorul nu poartă răspundere dacă demonstrează că prejudiciul nu putea fi evitat nici măcar dacă se exercita diligența cuvenită.		operațiunilor de transport. Expeditorul este în primul rând un intermediar, care în virtutea cunoștințelor sale speciale își asuma obligația de identificare și interacțiune cu transportatorii și alți prestatori, ai căror servicii sunt necesare pentru a asigura buna transportare și livrare a încărcăturilor, și este un mandatar (comisionar), care asigură efectuarea pentru client a unor acțiuni și formalități legate de contractarea și realizarea transportului, pe care clientul nu are timpul, resursele, dorința, sau competența să le îndeplinească singur. Expeditorul nu efectuează transportul (decât în cazul menționat în art. 1082 Cod civil, unde el în orice caz răspunde în calitate de transportator). Ca orice intermediar și mandatar, expeditorul nu trebuie să poarte riscul neexecutării tranzacțiilor pe care le intermediază sau le facilitează. El nu este cel care controlează nemijlocit efectuarea transportului, decât prin obligația de a alege diligent executorii nemijlociți ai transportului, și nici nu este cel care va profita de pe urma realizării transportului, comisionul său reprezentând doar o fracțiune a taxei de transport. În aceste condiții considerăm că punerea în	
--	--	--	---	--

sarcina expeditorului a
riscurilor și răspunderii
tuturor transportatorilor și
prestatorilor implicați
constituie o abordare profund
improprie esenței acestei
instituții.

O asemenea răspundere vine în
contradicție și cu abordarea stabilită de
art. 1075 (1) și (3) Cod civil (în redacția
Proiectului), care stabilește că
raporturilor din contractul de expediție
se aplică în modul corespunzător
dispozițiile referitoare la mandat și că
expeditorul acționează pe contul
clientului său (deci, riscurile, cu
excepția executării necorespunzătoare
din partea expeditorului, le suportă
clientul). Menționăm aici și prevederea
art. 242 (2) Cod civil, conform căreia
actul juridic (în acest caz, de exemplu,
contractul de transport) încheiat de o
persoană (în cazul dat, expeditorul, ca
mandatar al clientului) în limitele
împuternicirilor dă naștere la drepturi și
obligații civile ale reprezentatului.

Încheierea unui contract de către
un reprezentant în virtutea unei relații
de mandat, nu trebuie să dea naștere la
obligații și răspunderi pentru mandatar.

De asemenea, în cazul în care
raportului de expediție i-ar fi aplicabile
normele privind contractul de comision
(așa cum propune în prezent Proiectul),
propunerea de modificare a articolului
1083 Cod civil va contraveni articolului
1067 (2) Cod civil, conform căruia
comisionarul (în cazul de față,
expeditorul) nu răspunde pentru
neexecutarea obligațiilor de către terțul,
cu care a încheiat un contract în
calitatea sa de comisionar, cu excepția

cazului în care a garantat în fața comitentului (clientul care a angajat expeditorul) executarea obligațiilor de către terț. Primele două alineate ale articolului 1083 anulează, practic, efectele art.1075 (1) și (3) Cod civil.

Redacția art. 1083, alin. (1) din Proiect este în vădită contradicție cu art. 1084 al Codului Civil, care prevede că *"Dacă prejudiciul este cauzat de o terță persoană participantă la executarea contractului, expeditorul este obligat, la cererea clientului, să-i transmită pretențiile sale față de terța persoană, cu excepția cazului când, în baza unui acord special, expeditorul își asumă valorificarea pretenției pe contul și pe riscul clientului."*

De fapt, suntem de acord cu abordarea transpusă în art. 1084, care este în concordanță cu esența raportului dintre expeditor, client și terții contractanți, iar modificarea art. 1083 va crea confuzii la stabilirea întinderii răspunderii expeditorului; or, esența fiecărei dintre normele citate este diametral opusă celeilalte.

Argumentul grupului de lucru precum că în virtutea modificării art. 667 Cod civil, propuse în Proiect, norma articolului 1083, *de lege ferenda*, nu este una imperativă și că, prin urmare, părțile pot deroga prin contract de la prevederile acesteia, nu este suficient din punct de vedere practic.

Mediul de afaceri reclamă celeritate și dinamism la stabilirea relațiilor contractuale, iar existența acestei norme va îngreuna considerabil procesul de negociere a contractelor.

Clientul, având cunoștință de existența unei asemenea norme în Codul civil și de răspunderea atât de extinsă a expeditorului, recunoscută, chiar și în mod supletiv de norma aplicabilă, nu va fi motivat să accepte diminuarea acestei răspunderi prin contract. Pe de altă parte, poziția și profitul expeditorului de pe urma activității de expediție, nu justifică în nici un fel asumarea unei răspunderi atât de întinse. Respectiv, procesul de negociere a contractului va fi, cel puțin, întârziat prin această normă, ceea ce deseori va duce la stabilirea și desfășurarea raportului de expediție în lipsa unui contract scris, astfel încât raportului juridic i se va aplica automat această prevedere a Codului civil.

Înțelegem că prin modificarea acestui articol s-a urmărit transpunerea prevederilor din Legea obligațiilor a Republicii Estonia și, într-adevăr, articolul din Proiect este identic cu cel din dreptul estonian. Înainte de toate, dorim să remarcăm că soluția adoptată în Estonia nu este unica (și, în opinia noastră, nici optimă) reglementare existentă pentru răspunderea expeditorului, însă, detașându-ne de aspectele juridice.

Notăm în acest sens reglementarea răspunderii expeditorului în Codul civil românesc, care prevede în art. 2068 că expeditorul răspunde de întârzierea transportului, de pierderea, pierderea, sustragerea sau stricăciunea

bunurilor doar în caz de neglijență în executarea expeditiei, în special în ceea ce privește preluarea și păstrarea bunurilor, realitățile din Republica Moldova diferă de cele din Estonia. Referindu-ne la transportul terestru, majoritatea accidentelor (respectiv deteriorarea/distrugerea mărfii) au loc din cauza calității proaste a drumurilor. Situația este cu atât mai complicată în sezonul rece.

Conform datelor publicate de Forumul Economic Mondial (World Economic Forum), calitatea drumurilor în Republica Moldova, raportată la o scară de la 1 la 7, constituie - 2,4 puncte, în timp ce calitatea drumurilor în Estonia este apreciată cu 4,2 puncte. Diferența este vizibilă și grăitoare. Calitatea drumurilor din Estonia ar putea, între altele, justifica punerea în sarcina expeditorilor a unei astfel de răspunderi extinse, deoarece probabilitatea survenirii deteriorării/distrugerii mărfii depinde de probabilitatea survenirii accidentelor, care la rândul său, depinde și de calitatea drumurilor.

Reieșind din cele de mai sus, pledăm pentru redacția prezentă a articolului în cauză, cu unele ajustări: "Articolul 1083. Răspunderea cărașului

1) Expeditorul răspunde pentru obligațiile care decurg din contractul de expediție doar în cazul propriei vinovății.

			(2) Expeditorul nu poate invoca dispozițiile din prezentul capitol care exclud sau restrâng răspunderea sa ori care răstoarnă sarcina probei dacă prejudiciul a fost produs cu intenție sau din culpă gravă. 3) Dispozițiile art. 1021 se aplică pretențiilor rezultate din contractele de expediție."	
281.	Articolul 1083. Răspunderea expeditorului (1) Expeditorul este ținut să repare prejudiciul cauzat prin pierderea sau deteriorarea bunurilor al căror transport el l-a organizat. Dispozițiile art. 1008, 1014, 1018 și 1019 se aplică corespunzător. (2) Expeditorul este ținut să repare prejudiciul care nu cade sub incidența dispozițiilor alin. (1) dacă el a încălcat obligațiile prevăzute de dispozițiile art. 1076 alin. (1) sau (2). Expeditorul nu poartă răspundere dacă demonstrează că prejudiciul nu putea fi evitat nici măcar dacă se exercită diligența cuvenită. (3) Dacă comportamentul clientului sau viciile specifice ale bunurilor au contribuit la cauzarea prejudiciului, obligația de despăgubire și mărimea despăgubirii depind de măsura în care aceste circumstanțe au contribuit la prejudiciu. (4) Dispozițiile art. 1021 se aplică pretențiilor rezultate din contractele de expediție.	EBM MOLDOVA	REDACTIA PROPUSA: <i>Art. 1083. Răspunderea expeditorului</i> <i>(1) Expeditorul răspunde pentru obligațiile care decurg din contractul de expediție doar în cazul propriei vinovății.</i> <i>(2) Expeditorul nu poate Invoca dispozițiile din prezentul capitol care exclud sau restrâng răspunderea sa ori care răstoarnă sarcina probei dacă prejudiciul a fost produs cu intenția sau din culpa gravă.</i> <i>(3) Dispozițiile art. 1021 se aplica pretențiilor rezultate din contractele de expediție</i> Considerăm că, această abordare în privința răspunderii expeditorului, ca fiind una excesivă și necorespunzătoare poziției expeditorului în cadrul operațiunilor de transport, unde acesta acționează ca un intermediar. Prin includerea răspunderii expeditorului pentru prejudiciul cauzat prin pierderea sau deteriorarea bunurilor ai cărui transport el l-a organizat, contravine esenței raportului juridic dintre expeditor și client. Cuvântul cheie este "organizat", deci expeditorul organizează dar nu și transportă propriu-zis pentru a-și asuma prejudiciul pentru pierderea sau deteriorarea mărfii în timpul transportului. Expeditorul este un intermediar, care în virtutea cunoștințelor speciale este contractat pentru identificarea transportatorilor și a altor prestatori pentru a	Nu se acceptă. Norma are caracter dispozitiv, deci părțile vor putea să deroge de la ele, cu condiția că fapta nu este intenționată sau din culpă gravă.

		asigura buna transportare și livrare a mărfurilor. Extinderea răspunderii expeditorului vine în contradicție cu art. 1075, alin. (1) și (3) care stabilește că raporturilor de expediție li se aplică în mod corespunzător dispozițiile referitoare la mandat și că expeditorul acționează pe contul clientului său. Răspunderea expeditorului pentru acțiunile întreprinse de un terț transportator nu este justificată din punct de vedere operațional. Este relevantă menționarea art. 242 alin. (2) care prevede că actul juridic (în speță - contractul de transport) încheiat de o persoană (în speță - expeditorul, ca mandatar al clientului) în limitele împuternicirilor dă naștere la drepturi și obligații civile ale reprezentantului. Astfel, încheierea unui contract de către un reprezentant în virtutea relației de mandat, nu trebuie să dea naștere la obligații și răspunderi pentru mandatar. Redacția propusă a art. 1083, alin. (1) este în vădită contradicție și cu art. 1084 care prevede că <i>„Dacă prejudiciul este cauzat de o terță persoană participantă la executarea contractului, expeditorul este obligat, la cererea clientului, să-i transmită pretențiile sale față de terța persoană, cu excepția cazului când, în baza unui acord special, expeditorul își asumă valorificarea pretenției pe contul și pe riscul clientului”</i> Astfel, fie expeditorul este ținut să repare prejudiciul cauzat prin pierdere sau deteriorare, fie asistă Clientul la survenirea prejudiciului și transmite pretențiile acestuia transportatorului. Argumentul precum că, în virtutea modificării art. 667, această normă nu este una imperativă și respectiv, părțile pot deroga de la aceasta prin contract, nu este suficient din punct de vedere practic. Astfel, existența acestei norme va îngreuna considerabil procesul de negociere a	
--	--	--	--

		contractului. Clientul, având o astfel de prevedere și o răspundere atât de extinsă a expeditorului, nu va fi motivat să schimbe această răspundere prin contract. Clientul va opta mai degrabă pentru lipsa unui contract, astfel raportului juridic i se va aplica automat această prevedere. Aceeași situație se va contura atunci când contractul nu va fi încheiat, dar va fi introdusă o clauză de limitare a răspunderii în comanda de transport clientului. Similar cazului cu contractul, acest va refuza semnarea comenzii cu o astfel de clauză, iar expeditorul va refuza întreprinderea oricăror acțiuni de executare a comenzii în lipsa unui document semnat. Astfel, se conturează un blocaj atât în detrimentul expeditorului cât și a clientului. Înțelegem că s-a dorit transpunerea prevederilor din Legea obligațiilor a Estoniei și într-adevăr acest articol este identic cu cel estonian, însă, detașându-ne de aspectele juridice, realitatea în Republica Moldova diferă de cea din Estonia; Referenndti-ne (a transportul terestru, majoritatea accidentelor (respectiv deteriorarea/distrugerea mărfii) au loc din cauza calității proaste a drumurilor. Situația este cu atât mai complicată în timpul sezonului rece. Conform datelor publicate de Forumul Economic Mondial (World Economic Forum), calitatea drumurilor în RM, raportată la o scară de la 1 la 7, constituie -2,4 puncte, în timp ce calitatea drumurilor în Estonia este apreciată cu 4.2 puncte. Diferența este vizibilă. Calitatea drumurilor din Estonia justifică asumarea unei astfel de răspunderi extinse de către expeditor, deoarece probabilitatea survenirii deteriorării/distrugerii mărfii depinde de probabilitatea survenirii unor accidente, care la	
--	--	---	--

			rândul lor, depind inclusiv și de calitatea drumurilor.	
282.	Articolul 1083. Răspunderea expeditorului	AMCHAM MOLDOVA	Se propune următoarea redacție a art. 1083 alin. (1) : <i>„(1) Expeditorul este ținut să repare prejudiciul cauzat prin pierderea sau deteriorarea bunurilor aflate în paza sa. Dispozițiile art. 1008, 1014, 1018, 1019 se aplică în mod corespunzător”.</i> Argumentare: 1. Cu certitudine reglementările actuale în materia răspunderii expeditorului în cadrul contractului de expediție sunt insuficiente și nu asigură desfășurarea normală a acestor raporturi, însă nu considerăm aceasta abordare a răspunderii expeditorului ca fiind una corectă și corepunzătoare poziției expeditorului în cadrul operațiunilor de transport. Expeditorul este în primul rând un intermediar, care își asumă identificarea transportatorilor și altor prestatori disponibili, ai căror servicii sunt necesare pentru a asigura buna transportare și livrare a bunurilor și este un mandatar (comisionar), care asigură efectuarea pentru client a unor acțiuni și formalități legate de contractarea și realizarea transportului, pe care clientul nu are posibilitatea sau competența să le îndeplinească singur. Expeditorul nu efectuează transportul (decât în cazul menționat în art. 1082 Cod civil, unde el <i>volens nolens</i> răspunde în calitate de transportator). Astfel, răspunderea instituită prin prima	Nu se acceptă. Norma are caracter dispozitiv, deci părțile vor putea să deroge de la ele, cu condiția că fapta nu este intenționată sau din culpă gravă.

			propoziție a art. 1083 alin. (1) Cod civil, în redacția proiectului, contravine art. 1075 alin. (1), (3) din proiect, care stabilește că raporturilor rezultate din contractul de expediție li se aplică dispozițiile referitoare la mandat sau, după caz, comision, și că expeditorul acționează pe contul clientului său (deci, riscurile, cu excepția executării necorespunzătoare a propriilor obligații ale expeditorului (cele de organizare a transportului, nu de realizare a acestuia), le suportă clientul). În cazul contractului de mandat, actele juridice încheiate de mandatar (expeditorul, în acest caz), produc efecte doar pentru mandant. În cazul aplicării prevederilor referitoare la contractul de comision, prima propoziție a art. 1083 Cod civil în redacția proiectului contravine art. 1067 alin. (2) Cod civil, conform căruia comisionarul (în cazul de față, expeditorul) nu răspunde pentru neexecutarea obligațiilor de către terțul cu care a încheiat un contract în calitate sa de comisionar, cu excepția cazului în care a garantat în fața comitentului (clientul care a angajat expeditorul) executarea obligațiilor de către terț. 2. Considerăm că instituirea răspunderii expeditorului pentru prejudiciul cauzat prin pierderea sau deterioarea bunurilor al căror transport l-a organizat va îngreuna activitatea expeditorului, or expeditorul nu trebuie să suporte riscul neexecutării obligațiilor, pe care le intermediază sau facilitează. Expeditorul nu este subiectul care controlează nemijlocit efectuarea transportului și nici nu el va profita de pe urma realizării transportului, comisionul	
--	--	--	--	--

			său reprezentând doar o fracțiune a taxei de transport. 3. Totuși, propunem reglementarea raporturilor aferente posedării bunului de către expeditor, or atât timp cât bunul este posedat de expeditor în vederea transmiterii acestuia către transportator, riscul pierderii sau deteriorii bunurilor trebuie să fie transferate în sarcina expeditorului (cu titlu de exemplu, bunul se află în paza expeditorului din momentul preluării acestuia de la client și până la momentul predării către transportator). Prin instituirea acestei norme, prudența în executarea obligațiilor de către expeditor va crește în mod considerabil.	
283.	Capitolul XVII DEPOZITUL Secțiunea 1 Dispoziții comune, cât și Secțiunea 2 Depozitul hotelier	Procuratura Generală	Capitolul XVII DEPOZITUL, atât Secțiunea 1 Dispoziții comune, cât și Secțiunea 2 Depozitul hotelier nu reglementează bunurile cu regim special de circulație în cazurile depozitului hotelier, adică acele bunuri, care deși se află în circuitul civil, totuși circulația acestora este limitată (<i>spre exemplu</i>, obiectele de cult, armele etc). Considerăm că la definitivarea proiectului de lege, această omisiune urmează a fi înlăturată.	Nu se acceptă. Particularitățile depozitării acestor bunuri urmează a fi reglementate prin legi și acte normative speciale, întrucât comportă elemente de drept public.
284.	Articolul 1105¹. Răspunderea limitată	Procuratura Generală	Deși art. 1105¹ Răspunderea limitată definește întinderea/limitele	Nu se acceptă.

	Răspunderea hotelierului este limitată pînă la concurența unei valori de o sută de ori mai mari decît pretul pentru o zi datorat de către client pentru camera oferită spre închiriere.		acesteia, <i>pînă la concurența unei valori de o sută de ori mai mari decît pretul pentru o zi datorat de către client pentru camera oferită spre închiriere</i> , nota informativă nu explică acest raționament. Or, norma dată a fost transcrisă integral din Codul civil al României (<i>a se vedea art. 2.128. Răspunderea limitată</i>) fără a fi raportată la situația social-economică a Republicii Moldova. Totodată, cazurile în care survine răspunderea limitată a hotelierului în Secțiunea 2 Depozitul hotelier , nu se regăsesc.	Norma de asemenea corespunde cu §702 BGB: BGB § 702 Limitation of liability; valuables (1) The innkeeper is only liable by reason of section 701 up to an amount corresponding to one-hundred times the cost of accommodation for one day, but at least up to the amount of 600 euros and at most up to an amount of 3,500 euros; for money, securities and valuables the amount of 800 euros takes the place of the amount of 3,500 euros.
285.	Articolul 1131. Contractul privind pachetul de servicii de călătorie (1) Prin contract privind pachetul de servicii de călătorie un profesionist (organizatorul) se obligă să ofere celeilalte părți (călătorul) un pachet de servicii de călătorie, iar călătorul se obligă să plătească organizatorului prețul convenit al pachetului. ... Articolul 1132. Delimitarea de intermediere ... (2) În cazurile prevăzute de dispozițiile alin. (1), profesionistul se consideră organizator. În sensul dispozițiilor alin. (1) procesul de rezervare nu se consideră că a început atunci călătorul este consultat în privința necesităților sale de călătorie	Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene	MAEIE consideră indispensabil că inițiatorii proiectului să aducă claritate în vederea utilizării noțiunilor de „organizator” și „profesionist” utilizate în conținutul modificărilor propuse. În context, menționăm că potrivit prevederilor art. 1131 alin. (1) și art. 1132 alin. (2) se înțelege că organizatorul și profesionistul reprezintă una și aceeași persoană. Art. 1134 alin. (3) utilizează sintagma „organizatorul și profesionistul”, iar art. 1136 alin. (4) din proiect prevede că „ <i>profesionistul căruia i se transmit datele trebuie să informeze organizatorul cu privire la ...</i> ”, expresie care diversifică înțelesul noțiunilor utilizate. Astfel, urmează a se revedea sensul utilizării acestor noțiuni în vederea excluderii oricăror discrepanțe.	Nu se acceptă. Art. 1132 reglementează delimitarea organizării pachetului de călătorie de intermedierea pachetelor. Punctul de pornire este că dispozițiile generale privind intermedierea se aplică intermedierei pachetelor de servicii de călătorie. Totuși, un profesionist nu poate invoca declarația sa sau clauza că el doar intermediază contracte dintre călător și persoane care vor presta toate sau unele servicii individuale de călătorie (prestatori de servicii) dacă călătorului i se oferă o combinație a cel puțin două tipuri diferite de servicii de călătorie destinate aceleiași călătorii și una din următoarele condiții este întrunită: a) călătorul selectează serviciile de la un singur punct de distribuție al profesionistului în cadrul aceluiași proces de rezervare și serviciile respective sunt selectate înainte de acceptarea efectuării plății de către călător;

și dacă lui doar i se aduc la cunoștință ofertele de călătorie. ... Articolul 1134. Informații precontractuale ... (3) În ceea ce privește pachetele definite la art. 1133, organizatorul și profesionistul cărora li se transmit datele sunt obligați să se asigure că fiecare dintre ei furnizează înainte de asumarea de către călător a unui contract sau a oricărei oferte corespunzătoare informațiile prevăzute de dispozițiile alin.(1) lit. a)-h), în măsura în care acestea sunt relevante pentru serviciile de călătorie pe care le oferă fiecare. De asemenea, organizatorul este obligat să furnizeze în același timp informațiile standard prin intermediul formularului prevăzut în partea C din anexa nr. 8 la Legea nr.1125-XV din 13 iunie 2002 pentru punerea în aplicare a Codului civil al Republicii Moldova. ... Articolul 1136. Conținutul contractului și documentele care trebuie furnizate înainte de începerea călătoriei ... (4) În ceea ce privește pachetele definite de dispozițiile art.			b) profesionistul oferă, promite sau facturează serviciile de călătorie la un preț forfetar sau total; sau c) profesionistul promovează sau oferă servicii de călătorie sub denumirea de „pachet”, „ofertă combinată”, „regim forfetar (<i>all inclusive</i>)” sau „servicii <i>all-in</i>” sau sub o denumire similară. În acest caz profesionistul se consideră organizator și lui îi revin obligațiile prevăzute de această secțiune în calitate de organizator. Cazurile în care profesionistul este considerat organizator sunt stabilite în alin. (1) art. 1132 și alin. (1) art. 1133. Directiva (UE) 2015/2302 folosește și definește termenul „comerciant”: orice persoană fizică sau orice persoană juridică, indiferent dacă este publică sau privată, care acționează, inclusiv prin intermediul unei alte persoane care acționează în numele său sau pe seama sa, în scopuri ce țin de activitatea sa comercială, de afaceri, meșteșugărească sau profesională în legătură cu contractele care fac obiectul prezentei directive, acționând în calitate de organizator, comerciant cu amănuntul, comerciant care facilitează un serviciu de călătorie asociat sau ca furnizor de servicii de călătorie (art. 3(7))
--	--	--	--

	1133, profesionistul căruia i se transmit datele trebuie să informeze organizatorul cu privire la încheierea unui contract care conduce la crearea unui pachet. Comerciantul trebuie să furnizeze organizatorului informațiile necesare pentru a se conforma obligațiilor care îi revin în calitate de organizator. Imediat ce organizatorul este informat cu privire la crearea unui pachet, organizatorul trebuie să furnizeze călătorului pe un suport durabil informațiile menționate de dispozițiile alin. (3) sbp. 1)-8).			
286.	Articolul 1144⁶. Obligația organizatorului de a acorda asistență (1) Organizatorul este obligat să acorde asistență adecvată fără întârzieri nejustificate călătorului aflat în dificultate, inclusiv în circumstanțele menționate de dispozițiile art. 1144 alin. (5), în special prin: a) furnizarea de informații corespunzătoare privind serviciile de sănătate, autoritățile locale și asistența consulară; și	Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene	La art. 1144 ⁶ alin. (1) lit. a) care prevede că „organizatorul este obligat să acorde asistență adecvată și fără întârzieri nejustificate călătorului aflat în dificultate, în special prin furnizarea de informații corespunzătoare privind serviciile de sănătate, autoritățile locale și asistența consulară”, se propune excluderea sintagmei „...și asistența consulară”, ca fiind una inoportună.	Nu se acceptă. Textul se referă la oferirea de informații privind asistența consulară. O astfel de informație poate fi una primordială în vederea accesării de servicii consulare pe durata călătoriei. Textul corespunde art. 16 lit. a) din Directiva (UE) 2015/2302.
287.	La art. 1152	ABM (Asociația Bancilor din Moldova)	propunem să fie adăugată o precizare în privința faptului că în cazul în care fidejutorul este persoană fizică, contractul de fidejusiune se semnează doar de această persoană (fără	Nu se acceptă. Această interdicție nu este justificată, nu se regăsește în alte jurisdicții studiate, și ar putea avea repercursiuni și asupra garanțiilor reale.

			posibilitatea de a fi împuternicită o terță persoană).	
288.	Articolul 1153. Caracterul accesoriu al obligației fidejutorului (2) Obligația fidejutorului nu poate depăși obligația debitorului. Această regulă nu se aplică în cazul în care obligația debitorului este redusă sau stinsă: a) în cadrul unei proceduri de insolvență; b) în alt temei legal din cauza incapacității debitorului să execute pe motiv de insolvență; sau c) în virtutea legii din cauza unui eveniment care afectează persoana debitorului.	BNM	La art. 1153 alin. (2) nu este clară intenția autorului ce ține de reglementarea caracterului accesoriu al obligației fidejutorului. Astfel deși se prevede expres că obligația fidejutorului nu poate depăși obligația debitorului, totuși este prevăzută o excepție de la regulă care poate duce la aplicarea eronată a prevederilor în cauză. Astfel, din reglementarea actuală, înțelegem că dacă obligația debitorului este redusă sau stinsă, acest lucru nu influențează obligația fidejutorului, acesta are o obligație care depășește de fapt obligația debitorului.	Nu se acceptă. Această regulă reflectă soluția din DCFR se aplică doar în următoarele cazurile specificate la lit.a)-c). De exemplu, în cadrul procedurii de insolvență datorita debitorului ar putea fi redusă, însă aceasta nu ar trebui să ducă la reducerea datoriei fidejutorului, fiindcă el inițial și-a asumat angajamentul să răspundă pentru întreaga datorie.
289.	La art. 1154 alin. (2) lit. (a)	ABM (Asociația Băncilor din Moldova)	este necesar de adăugat după cuvântul ”debitorul” următorul text: ”[...] se află în cadrul termenului în care [...]”. Astfel se va evita interpretarea cum că, deoarece în lege este prevăzut dreptul de revocare, fidejutorul poate sa-l invoce pentru a refuza executarea chiar și după expirarea termenului în care debitorul poate exercita aceste drept.	Se acceptă parțial. Lit. a) a fost completată cu cuvintele „și termenul de revocare nu a expirat”.
290.	art. 1154 alin. (2) Articolul 1154. Dreptul fidejutorului de a invoca excepțiile debitorului (2) Fidejutorul are dreptul să refuze executarea obligației de garanție: a) dacă, în temeiul legii, debitorul are dreptul de a revoca contractul încheiat cu creditorul;	ABM (Asociația Băncilor din Moldova)	ținem să ne exprimăm dezacordul cu redacția art. 1154 alin. (2) al proiectului de lege care se referă la dreptul fidejutorului de a refuza executarea obligației de garanție în cazurile în care debitorul are dreptul de a revoca contractul încheiat cu creditorul, ori are dreptul de a suspenda executarea obligației, ori are dreptul la rezoluțiunea raportului contractual pentru neexecutare.	Nu se acceptă. Această regulă reflectă soluția din DCFR și reflectă caracterul accesoriu al fidejusiunii. Fidejutorul poate invoca toate apărările pe care le-ar fi putut invoca debitorul.

	b) dacă debitorul are dreptul de a suspenda executarea obligației corelative; c) dacă debitorul are dreptul la rezoluțiunea raportului contractual dintre debitor și creditor pentru neexecutare.		Considerăm că acordarea dreptului fidejursorului de a refuza executarea obligației garantate doar în baza simplului fapt că debitorul “<u>are dreptul</u> de a revoca contractul” ori “<u>are dreptul</u> de a suspenda executarea obligației” ori “<u>are dreptul</u> la rezoluțiunea contractului pentru neexecutare”, denaturează instituția fidejusiunii în calitate de mijloc de garantare a executării obligațiilor. În situația unor asemenea reglementări, ar rezulta că doar existența dreptului legal sau contractual al debitorului de a revoca, a suspenda sau de a rezolva contractul, îi acordă fidejursorului posibilitatea ca oricând să refuze executarea obligațiilor asumate, fapt ce nu-i acordă nici o garanție creditorului. În aceste circumstanțe, propunem ca prevederile alin. (2) să fie excluse din articolul respectiv.	
291.	Articolul 1161. Reducerea drepturilor creditorului. (1) În măsura în care din cauza comportamentului creditorului, fidejursorul nu se poate subroga în drepturile creditorului față de debitor și în drepturile creditorului rezultate din garanțiile personale și reale acordate de terți, sau nu poate obține restituirea integral în regres de la debitor sau de la terții care au acordat garanții personale ori reale, drepturile creditorului față de fidejutor se reduc în măsura necesară pentru a evita suportarea de către	ABM (Asociația Băncilor din Moldova)	<u>Se propune de a exclude art. 1161.</u> Ca umare a adoptării unei asemenea prevederi considerăm că Creditorul este limitat în drepturile sale cu referire la executarea fidejusiunii deoarece articolul respectiv lasă loc de interpretări largi în ceea ce privește sintagma „din cauza comportamentului creditorului” și poate fi utilizată abuziv de către fidejutor. În plus propoziția “...sau nu poate obține restituirea integrală în regres de la debitor sau de la terții care au acordat garanții personale ori reale....” la fel nu poate fi admisă deoarece fidejursorul ar putea înainta acțiune în regres peste o perioadă cind	Nu se acceptă. Această regulă reflectă soluția din DCFR. Codul civil actual prevede chiar sancțiunea stingerii fidejusiunii, dacă creditorul reduce garanțiile sau majorează datoria. Prin urmare, noua abordare este mai adaptată decât cea din Codul civil actual. În general, norma oferă protecție fidejursorului contra abuzurilor creditorilor, prin faptul că ar putea fi periclitat eventualul drept de regres al fidejursorului față de debitor.

	fidejutor a unui prejudiciu din cauza comportamentului creditorului. Dacă fidejutorul deja a executat, el are dreptul la restituire corespunzătoare de la creditor. Dispozițiile alin. (1) se aplică doar în cazul în care comportamentul creditorului este sub nivelul de prudență al unei persoane care î-și administrează afacerile cu prudență rezonabilă.		valoarea bunurilor imobile a terților sau debitorului ar putea fi mai mica decit la momentul achitării sumelor față de de creditor, în acest caz creditorul nu tebuie sa fie obligat la careva restituiri cum este prevederea propusa "Dacă fidejutorul deja a executat, el are dreptul la restituire corespunzătoare de la creditor."	
292.	La art. 1164 alin. (3)	ABM (Asociația Băncilor din Moldova)	de înlocuit cuvântul "necătînd", care nu există lexical, cu "în pofida".	Se acceptă.
293.	La art. 1166 alin. (1) lit. (a)	ABM (Asociația Băncilor din Moldova)	nu considerăm oportun ca garantul să fie obligat să precizeze dacă executarea urmează a fi efectuată sau refuzată, deoarece la momentul notificării e foarte posibil ca garantul să nu fi ajuns încă la o concluzie în acest sens. De aceea ar fi mai rațional ca această precizare să figureze ca un drept al garantului.	Nu se acceptă. Această regulă reflectă soluția din DCFR și oferă previzibilitate ordonatorului (debitorului). Plus, aceasta stimulează debitorul să invoce existența unei cereri abuzive și să se adreseze în instanță.
294.	La art. 1178 ¹	ABM (Asociația Băncilor din Moldova)	considerăm că fidejutorului i se acordă niște drepturi excesive și mai protectoare decât chiar debitorului consumator, de parcă ar fi vorba de niște persoane supuse măsurilor de ocrotire judiciară. Or, faptul că în practică există multe cazuri când fidejursorii consumatori semnează contracte de fidejusiune din neglijență față de propriile interese, ar trebui contracarat prin alte metode, de ex. prin educație financiară promovată la nivel de stat. În caz contrar, reglementările în cauză ar avea ca efect	Nu se acceptă. Jurisprudența denotă numeroase litigii de anulare a fidejusiunilor pe motiv eroare, falsificare etc. Proiectul a fost completat cu competența Guvernului de a reglementa modul de informare, precum și cu excepția că, dacă fidejusiunea se contractează în formă autentică, formalitățile indicate nu se aplică.

			potențial eliminarea acestei posibilități de asigurare în activitatea de acordare a creditelor de consum, ceea ce se va răsfrânge, cu siguranță, în mod negativ și asupra nivelului de creditare. În această ordine de idei, este imperativ de a reformula întregul articol 1178¹, astfel încât cel puțin să fie mult mai clară, dar și realizabilă, procedura de informare a fidejutorului, precum și să fie mai flexibilă în privința termenelor, deoarece practica actuală de acordare a creditelor de consum în termene optime de până la o zi, termene solicitate/așteptate nemijlocit de consumatori, va fi grav afectată.	
295.	La art. 1178 ³ alin. (1)	ABM (Asociația Băncilor din Moldova)	nu este clar cum și când urmează a fi obținut consimțământul debitorului, precum și consecințele neobținerii acestuia, inclusiv din cauza nesolicitării de către creditor.	Nu se acceptă. Consimțământul poate fi obținut oricând, chiar și în contractul de bază. Dacă nu s-a obținut consimțământul, creditorul nu poate oferi informațiile.
296.	Articolul 1211¹. Obligația de neconcurență	Consiliul Concurenței	Cu referire la art. 1211¹ din proiect, menționăm că, conform art. 5 alin. (3) din Legea concurenței nr. 183 din 11 iulie 2012, care transpune prevederile art. 101 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, sunt interzise acordurile anticoncurențiale îndreptate spre limitarea sau controlul producerii, comercializării, dezvoltării tehnice sau investițiilor, cât și limitarea sau împiedicarea accesului pe piață și a libertății exercitării	Nu se acceptă. Este discutabil dacă obligația de neconcurență constituie o obligație anticoncurențială interzisă de art. 5 (3) a Legii concurenței (care transpune art. 101 TFEU). Conform legislației concurențiale UE, <i>non-compete clauses</i> sunt văzute drept <i>ancillary restraints</i>, adică obligații necesare tranzacției, dacă ele sunt justificate. Necesitatea și legalitatea clauzelor <i>non-compete</i> sunt evaluate în fiecare caz aparte. În fine, norma face referință la respectarea legislației privind concurența. Aspectele de

			concurenței de către alte întreprinderi, precum și acordurile de a nu cumpăra sau de a nu vinde către anumite întreprinderi fără o justificare rezonabilă. Totodată, la art. 6 al Legii concurenței se prevăd condițiile de exceptare a unor categorii de acorduri anticoncurențiale. În acest context, având în vedere că Legea concurenței reglementează în mod exhaustiv cadrul juridic al protecției concurenței, inclusiv al prevenirii și al contracarării practicilor anticoncurențiale și a concurenței neloiale, considerăm necesar excluderea art. 1211¹ din proiect.	drept privat sunt: forma textuală, specificarea teritoriului și termenul maxim de 2 ani.
297.	Secțiunea 2 "Agenția comercială" Articolul 1212. Contractul de agenție comercială (1) Prin contractul de agenție comercială o parte (agentul comercial) se obligă să acționeze în mod permanent în calitate de intermediar care desfășoară activități independente pentru a negocia sau încheia contracte din numele celeilalte părți (principalul), iar principalul se obligă să îi plătească remunerație pentru activitățile respective.	Consiliul Concurenței	Ținând cont de angajamentele asumate de Republica Moldova în cadrul Acordului de Asociere RM-UE ce țin de armonizarea legislației Republicii Moldova cu legislația Uniunii Europene, propunem următoarele modificări la proiect. 6.1. Referitor la Secțiunea 2 "Agenția comercială", în vederea aducerii în concordanță a prevederilor acestei Secțiuni cu prevederile pct. 12-21 din Comunicarea Comisiei 201 O/C 130/01 - Orientări privind restricțiile	Nu se acceptă. Textul propus este explicație care nu își are rostul în lege. El deja se regăsește în p. 7 și 8 al Regulamentului privind evaluarea acordurilor verticale anticoncurențiale, aprobat prin Hotărîrea Plenului Consiliului Concurenței nr.13 din 30 august 2013.

	(2) Orice remunerație care depinde total sau parțial de numărul sau valoarea contractelor se prezumă a fi un comision.	verticale, propunem completarea art. 1212 cu alineatele (3) și (4), după cum urmează: "(3) Un acord este considerat contract de agenție propriu-zis în cazul în care proprietatea bunurilor contractuale cumpărate sau vândute nu aparține agentului, sau în cazul în care agentul nu prestează el însuși serviciile contractuale și agentul: 1) nu contribuie la costurile legate de furnizarea/achiziția bunurilor sau serviciilor contractuale, inclusiv costurile de transport aferente bunurilor. Aceasta nu împiedică agentul să efectueze serviciul de transport, cu condiția ca respectivele costuri să fie suportate de principal; 2) nu deține, pe cheltuiala proprie sau pe propriul risc, stocuri de bunuri contractuale și, în special, nu suportă costurile de finanțare a stocurilor și poate returna principalului, fără cheltuieli, bunurile nevândute, cu excepția cazurilor în care este prevăzută răspunderea pentru culpă a agentului; 3) nu își asumă responsabilitatea față de terți pentru prejudicii provocate de produsul vândut, cu excepția cazului în care, în calitate de agent este prevăzută răspunderea pentru culpă în acest sens; 4) nu își asumă răspunderea pentru neexecutarea contractului de	
--	---	---	--

către clienți, mai puțin pierderea comisionului său, cu excepția cazului în care este prevăzută răspunderea pentru culpă a agentului;

5) nu este obligat, direct sau indirect, să investească în acțiuni de promovare a vânzărilor, cum ar fi contribuțiile la bugetul de publicitate al principalului;

6) nu realizează investiții specifice pieței în echipamente, incinte sau formarea personalului;

7) nu întreprinde activități pe aceeași piață de produse, solicitate de către principal, cu excepția cazului în care aceste activități sunt rambursate în totalitate de către principal.

(4) Prevederile de la alin. (3) se aplică contractelor de agenție doar pentru clauzele considerate a fi inerente unui contract de agenție, și anume:

1) limitarea teritoriului în care agentul poate să vândă produse;

2) limitarea clientelei căreia agentul poate să-i vândă produse;

3) prețurile și condițiile în care agentul trebuie să vândă sau să cumpere produse și doar în cazul în care riscurile aferente acestei activități sunt pe seama principalului și se referă la:

4) riscurile directe, legate de contractele încheiate și/sau negociate de agent pe seama principalului;

			5) riscurile legate de investiții specifice pieței. Acestea sunt investițiile cerute în mod special de tipul de activitate care agentul a fost desemnat de către principal, și anume care sunt necesare pentru a permite agentului să încheie și/sau să negocieze acest tip de contract; 6) riscurile legate de alte activități desfășurate pe aceeași piață de produse, în măsura în care principalul cere agentului să întreprindă astfel de activități, dar nu ca agent în numele comitentului, ci pe propriul risc." 8)	
298.	Articolul 1221¹³. Contractul de franciză Prin contractul de franciză o parte (francizor) acordă celeilalte părți (francizat), în schimbul unei redevențe, dreptul de a desfășura o activitate comercială (activitatea de franciză) în cadrul rețelei francizorului, cu scopul de a furniza anumite produse din numele și pe contul francizatului, iar francizatul are dreptul și obligația de a folosi denumirea comercială, marca sau alte obiecte ale drepturilor asupra creației intelectuale, know-how și metode ale activității comerciale ale francizorului.	AGEPI	sintagma „ale drepturilor asupra creației intelectuale” de substituit cu sintagma „de proprietate intelectuală”;	Se acceptă.
299.	Articolul 1221¹⁴. Informarea înaintea încheierii contractului	AGEPI	în alin.(1) al art. 1221¹⁴, lit.b) de expus în felul următor:	Se acceptă.

	(1) În temeiul obligației francizorului de informare prevăzute de dispozițiile art. 1202, el este obligat în special să furnizeze francizatului informații corespunzătoare și în timp util privind: b) obiectele relevante ale drepturilor asupra creațiilor intelectuale;		„b) drepturile asupra obiectelor de proprietate intelectuală”;	
300.	Articolul 1221¹⁶. Drepturile asupra creațiilor intelectuale și know-how-ul	AGEPI	la art. 1221 ¹⁶ în titlul acestuia cuvintele „creațiilor intelectuale” de substituit prin cuvintele „obiectelor de proprietate intelectuală”, iar în alin.(1) lit.a) - cuvintele „drepturilor asupra creațiilor intelectuale” de substituit prin cuvintele „de proprietate intelectuală”;	Se acceptă.
301.	Articolul 1221²³. Obligația de informare a francizatului în decursul executării În temeiul obligației francizatului de informare prevăzute de dispozițiile art. 1202, el este obligat în special să furnizeze francizorului informații privind: a) acțiunile înaintate sau amenințate de a fi înaintate de către terți în privința drepturilor francizorului asupra creațiilor intelectuale; și b) încălcări de către terți a drepturilor francizorului asupra creațiilor intelectuale.	AGEPI	la literele a) și b), cuvintele „creațiilor intelectuale” de înlocuit prin cuvintele „obiectelor de proprietate intelectuală”;	Se acceptă.

302.	Articolul 1221²⁶. Contractul de distribuție (1) Prin contract de distribuție o parte (furnizorul) se obligă să furnizeze celeilalte părți (distribuitorul) produse, în mod continuu, iar distribuitorul se obligă să cumpere produsele date, sau să le ia și să plătească pentru ele și să le furnizeze altora din numele și pe contul distribuitorului.	Consiliul Concurenței	Cu referire la art. 1221²⁶ "Contractul de distribuție", propunem aducerea în concordanță a prevederilor alin. (1) de la articolul dat cu noțiunea de „distribuție” menționată la art. 1 alin. (1) lit. r) din Regulamentul (UE) nr.1218/2010 al Comisiei din 14 decembrie 2010 privind aplicarea articolului 101 alineatul (3) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene anumitor categorii de acorduri de specializare, conform căruia prin distribuție se înțelege inclusiv vânzarea de bunuri și furnizarea de servicii.	Nu se acceptă. Conform art. 1199 alin. (3) <i>„În sensul dispozițiilor prezentului capitol, prin produse se înțeleg, după caz, bunuri, lucrări sau servicii.”</i>
303.	Articolul 1221³⁰. Obligațiile distribuitorului în contractele de distribuție exclusivă și contractele de distribuție selectivă (2) În temeiul obligației distribuitorului de informare prevăzute de dispozițiile art. 1202, el este obligat să furnizeze furnizorului informații privind: a) acțiunile înaintate sau amenințate de a fi înaintate de către terți în privința drepturilor furnizorului asupra creațiilor intelectuale; și b) încălcări de către terți a drepturilor furnizorului asupra creațiilor intelectuale.	AGEPI	Articolul 1221³⁰. alin.(2) literele a) și b), cuvintele „creațiilor intelectuale” de înlocuit prin cuvintele „obiectelor de proprietate intelectuală”;	Se acceptă.

304.	571. La articolul 1222 alineatul (1), după cuvintele „o sumă de bani” se completează cu cuvintele „, înscrisă la soldul contului de depozit deschis pe numele deponentului, și”	Comisia Națională a Pieței Financiare	La art. 1222, propunem extinderea prevederilor aplicabile contractelor de depozit asupra contractelor de depuneri de economii acceptate de asociațiile de economii și împrumut. Astfel, se introduce alin. (3) cu următorul cuprins: <i>„(3) Dispozițiile prezentei secțiuni se aplică contractelor de depunere de economii încheiate de către asociațiile de economii și împrumut cu membrii săi, cu excepția cazurilor prevăzute de lege.”.</i>	Se acceptă.
305.	Articolul 1235¹. Contul fiduciar (2) Banca va face mențiunea că contul deschis este cont fiduciar dacă solicitantul face dovada înregistrării fiduciei în registrul garanțiilor reale mobiliare. Această dovadă nu este necesară dacă contul fiduciar va fi deschis de către bancă pe numele său, precum și dacă titularul contului va fi: a) o altă bancă; b) o formă de exercitare a profesiei de executor judecătoresc, notar sau avocat; c) societate de investiții, depozitar central sau organism de plasament colectiv de valori mobiliare în sensul Legii privind piața de capital.	Comisia Națională a Pieței Financiare	24. Propunem expunerea art. 1235 ¹ alin. (2) lit. c) în următoarea redacție: <i>”c) societate de administrare fiduciară a investițiilor și alți participanți profesioniști ce dețin licențe de administrare a investițiilor în conformitate cu legislația privind piața de capital, precum și participanții profesioniști care au deținut licențe pentru activitatea de administrare fiduciară a investițiilor conform Legii nr. 199-XIV din 18 noiembrie 1998 cu privire la piața valorilor mobiliare.”.</i> Propunerea înaintată este motivată prin faptul că având în vedere că gestionarea organismelor de plasament colectiv este efectuată de societatea de administrare fiduciară a investițiilor (SAFI), care conform proiectului de modificare a Legii privind piața de capital va deține o licență specială pentru acest tip de activitate (nefiind totodată și societate de investiții, astfel cum prevede redacția actuală a Legii), este absolut necesară includerea acestor entități. Totodată, excluderea organismelor de plasament	Se acceptă parțial. Lit. c) a fost reformulată și va avea următorul cuprins: <i>„c) depozitar central sau societate de administrare fiduciară a investițiilor și alți participanți profesioniști ce dețin licențe de administrare a investițiilor, în conformitate cu legislația privind piața de capital.”.</i> Pentru profesioniști care au deținut licențe pentru activitatea de administrare fiduciară a investițiilor conform Legii cu privire la piața valorilor mobiliare (abrogată la 14.03.2015), exceptarea a fost prevăzută în Legea de punere în aplicare a Codului civil.

			colectiv este condiționată de faptul, că în cazul fondurilor de investiții (entități fără personalitate juridică) toate operațiunile cu activele acestora sunt exercitate de către SAFI în numele fondului, iar în cazul companiilor investiționale (societăți pe acțiuni), acestea dețin, și, în caz că dispun de licență de SAFI, administrează doar activele proprii. Informăm, că CNPF a elaborat și a propus pentru consultări publice proiectul de Lege privind organismele de plasament colectiv alternative (OPC), prin care se stabilește cadrul legal aferent creării și funcționării altor tipuri de organisme de plasament colectiv, inclusiv prevederi privind licențierea și activitatea societăților de administrare a investițiilor care vor gestiona aceste entități, inclusiv și plasarea mijloacelor bănești în conturi bancare ca parte componentă a activelor OPC. Totodată, participanții profesioniști care au deținut licențe pentru activitatea de administrare fiduciară a investițiilor conform Legii cu privire la piața valorilor mobiliare (abrogată la 14.03.2015), și care sunt la etapa de transmitere a activelor deținute în administrare fiduciară (inclusiv mijloace bănești) către clienții săi, proces care din diferite motive este de lungă durată, de asemenea, urmează a fi incluse în respectivul alineat.	
306.	La art. 1235 ¹ alin. (2)	ABM	nu este clar unde urmează banca să facă mențiunea că contul deschis este un cont fiduciar. A se ține cont că în Planul de	Nu se acceptă. Legislația secundară urmează a fi ajustată ulterior.

			conturi adoptat de BNM nu există, la moment, un asemenea tip de cont.	
307.	La art. 1235 ⁶ alin. (1) și alin. (2)	ABM	considerăm oportun de a adăuga la final și posibilitatea transferării la un cont deja existent al beneficiarului sau, respectiv, al persoanei îndreptățite.	Nu se acceptă. Ipoteza de aplicare a ambelor norme este anume când banca nu deține informații suficiente pentru a efectua transferul în folosul beneficiarului sau persoanei îndreptățite.
308.	La art. 1235 ⁷ alin. (2)	ABM	se utilizează sintagma ”sechestrul voluntar”, care nu pare a fi definit undeva.	Se acceptă. S-a substituit cu „convențional”, conform terminologiei de la art. 1106-1111.
309.	Articolul 1243. Răspunderea debitorului ... (2) Părțile pot conveni asupra unui comision de rezoluțiune prin care se va repara prejudiciul cauzat prin ratarea dobânzii viitoare. Dispozițiile legale privind clauza penală rămân aplicabile. Articolul 1245: 2) alineatul (2) se modifică și va avea următorul cuprins: „(2) Părțile pot conveni asupra unui comision de plată anticipată prin care se va repara prejudiciul cauzat prin rambursarea anticipată. Dispozițiile legale privind clauza penală rămân aplicabile.”.	Comisia Națională a Pieței Financiare	La art. 1243 alin. (2) și art. 1245 alin. (2) propunem a fi exclusă clauza penală în cazul rezoluțiunii și rambursării anticipate a creditului, or din Proiect se relevă aplicarea penalității care poate fi substituită cu dobânda de întârziere (care conform art. 630 alin. (3) nu poate fi redusă sub rata legală aplicabilă conform art. 623 ²⁰), care în esență este aceeași dobândă plus 5 puncte procentuale.	Nu se acceptă. În orice caz, dispozițiile legale privind clauza penală rămân aplicabile în condițiile art. 623 ²⁰
310.	La art. 1243	ABM	considerăm oportun ca în propoziția a doua din alin. (1) să se facă expres referință la alin. (2).	Se acceptă.
311.	Articolul 1245: 1) la alineatul (1), după cuvântul „rambursează” se completează cu cuvintele „total sau	Procuratura Generală	La art.1245 alin.(1) susținem completarea propusă după cuvântul „rambursează” cu cuvintele „total sau parțial”, iar substituirea	Se acceptă.

	parțial”, iar cuvîntul „creditorului” se substituie cu cuvîntul „băncii”;	cuvîntului „creditorului” cu cuvîntul „băncii”, nu se susține, deoarece nu coroborează cu prima parte a normei și nici nu corespunde scopului amendamentelor operate la CAPITOLUL XXIV: CONTRACTELE ȘI OPERAȚIUNILE BANCARE <i>Secțiunea a 3-a: Creditul bancar .</i> Astfel, potrivit notei informative completarea „... extinde domeniul de aplicare al secțiunii, și dispune că dispozițiile prezentei secțiuni, se aplică în mod corespunzător împrumuturilor acordate și de către alte persoane prevăzute la art. 869 alin. (2), adică cele acordate de către Ministerul Finanțelor, Banca Națională a Moldovei, de băncile comerciale, de asociațiile de economii și împrumut, organizațiile de microfinanțare, organizațiile de credit ipotecar, precum și în alte cazuri prevăzute de lege. Această schimbare ia cont de faptul că regulile mai detaliate și mai comerciale, ale creditului bancar, sunt potrivite pentru alți creditori profesioniști, fie că sunt entități publice, fie că sunt participanți la piața financiară non-bancară în plus, modificarea uniformizează regulile pieței financiare și exclude discriminarea între jucători. "	
--	--	---	--

312.	„Articolul 1247. Regimul juridic al garanției bancare (1) Dacă altceva nu s-a prevăzut expres sau nu rezultă în chip neîndoielnic din textul garanției bancare, garanția bancară se consideră o garanție personală autonomă la prima cerere asumată prin act juridic unilateral.	Procuratura Generală	Considerăm că art.1247 alin.(l) urmează a fi revăzut și reformulat, deoarece reglementarea regimului juridic al garanției bancare este confuză și nu corespunde cerințelor de claritate și previzibilitate a normei de drept.	Nu se acceptă. Norma de fapt face referință la aplicabilitatea Capitolului Fidejusiunea și garanțiile personale, în partea în care se referă la garanțiile personale autonome.
313.	Art.1256	BNM	Suplimentar, opinăm că noțiunea de “ordin de plată”, de la art.1256 din Codul civil ar trebui corelată cu noțiunea similară din Legea nr. 114 din 18.05.2012 cu privire la serviciile de plată și moneda electronică, astfel propunem următoarea redacție: ”Ordinul de plată (dispoziție de plată), este dispoziția dată de o persoană unui prestator de servicii de plată de a plăti o anumită sumă în favoarea unei alte persoane pentru stingerea unei obligații bănești”.	Se acceptă. Articolul 1256 se completează cu alineatul (3), având următorul cupris: <i>„(3) Dispozițiile prezentei secțiuni se aplică în mod corespunzător ordinelor de plată date unui prestator de servicii de plată altul decât banca”.</i>
314.	Art.1289	BNM	În mod similar, sugerăm reformularea art.1289 după cum urmează: „Cardul de plată este un instrument de plată emis de un prestator de servicii de plată, care permite deținătorului cardului să efectueze operațiuni de plată în funcție de tipul cardului de plată”. Spre exemplu, conform Regulamentului nr. 157 din 01.08.2013 cu privire la cardurile de plată, cardul de plată reprezintă ”un suport de informație standardizat și, după caz, personalizat prin intermediul căruia deținătorul, de regulă, cu utilizarea numărului personal de identificare al său și/sau a unor alte coduri care permit identificarea sa, în funcție de tipul cardului de plată are acces la distanță la contul de plăți la care este atașat	Nu se acceptă. Definițiile din sursele menționate nu sunt contradictorii.

			cardul de plată în vederea efectuării operațiunilor de plată” (pct. 2).	
315.		<i>S.A.R. "MOLD CARGO" S.A</i>	S.A.R. "MOLDCAR GO" S.A. susține propunerea CNPF de a exclude din capitolul XXVI „Asigurarea” al Codului Civil reglementările particulare din domeniul asigurărilor, care urmează a fi expuse în legile speciale (corespunzător ultimele, de asemenea urmează a fi conformate). În susținerea acestei opinii menționăm următoarele, ținând cont de faptul că: Codul civil al Republicii Moldova este un act legislativ în materie de drept privat în Republica Moldova, având putere de lege organică, care reglementează <i>principiile de bază</i> al statutului persoanelor, proprietatea, obligațiile, moștenirea și dreptul internațional privat, respectiv nu este capabil de a reglementa toate particularitățile specifice asigurării, în acest context este inevitabilă existența unor norme speciale. Evoluția asigurărilor în RM necesită o perpetuă	Nu se acceptă. Așa cum este detaliat în Nota informativă, noua reglementare din Capitolul Asigurarea este calitativ superioară reglementării existente și constituie o bună practică la nivel internațional.

conformare și optimizare a legislației în domeniu, ceea ce nu poate asigura natura Codului Civil, care urmează a fi un act durabil și consolidat.

Grupul de lucru, care a elaborat proiectul modificărilor și completărilor la Codul Civil, a conștientizat acest fapt atunci când s-a expus asupra Cap.II „Persoana juridică”, §4 „Societatea cu răspundere limitată”, §5 „Societatea pe acțiuni” :

„Pentru a evita paralelisme cu legile speciale în materie, § 4. Societatea cu răspundere limitată și § 5. Societatea pe acțiuni au fost reduse și au fost introduse norme de trimitere la legislația specială. între opțiunea de a reglementa regimul SRL și SA doar în Codul civil sau doar în legi speciale, s-a recurs la ultima opțiune, având în vedere evoluția deosebită a legislației aferente celor mai frecvent utilizate forme de desfășurare a activității de întreprinzător și pentru a evita modificarea excesivă pe viitor a Codului civil.”

			Important este că grupul de lucru admite în principiu structura dată al Codului Civil, deci ea poate fi aplicată și Titlului III Categoriilor de obligații, inclusiv Capitolului XXVI „Asigurarea”. Or, susținând această idee, considerăm că în capitolul „Asigurare” urmează a fi incluse și următoarele articole : „Contractul de asigurare” „Tipurile de asigurare” „Polița de asigurare”	
316.	Capitolul XXVI Asigurarea	AMCHAM MOLDOVA	Notăm că conform planului național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană în perioada 2017–2019, Comisia Națională a Pieței Financiare urmează să dezvolte și să adopte, până în 2019, un act legislativ nou ce transpune Directiva 2009/138/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 noiembrie 2009 privind inițierea și exercitarea activității de asigurare (Solvabilitate II). În acest context, considerăm judicios elaborarea și implementarea la o primă etapă a noii legi privind activitatea de asigurare, urmând ca ulterior să fie	Nu se acceptă. A se vedea mai sus.

			actualizate reglementările privind raporturile juridice în cadrul activității de asigurare.	
317.	Articolul 1306. Nediscriminarea (1) Utilizarea genului (inclusiv a stării de sarcină sau maternitate) ca factor în calcularea primelor și prestațiilor nu trebuie să ducă la crearea unor diferențe în materie de prime percepute și prestații executate. (2) Naționalitatea, rasa sau originea etnică nu pot constitui factori care duc la diferențe în primele percepute de la persoanele fizice și prestațiile datorate lor. (3) Dacă contractul de asigurare cuprinde condiții care încalcă cerințele dispozițiilor alin.(1) sau (2), ele se vor înlocui de drept cu condiții nediscriminatorii. (4) Dacă contractul de asigurare cuprinde condiții care încalcă cerințele dispozițiilor alin. (1) sau (2), contractantul are dreptul la rezoluțiunea asigurării. Notificarea de rezoluțiune trebuie să fie comunicată asigurătorului în cel mult 2 luni după ce contractantul a cunoscut încălcarea.	CPEDAE	Prevederile art. 1306 din proiect stipulează că utilizarea genului, naționalității, rasei sau originii etnice ca factor în calcularea primelor și prestațiilor nu trebuie să ducă la crearea unor diferențe în materie de prime percepute și prestații executate în contractele de asigurare. în cazul în care contractul de asigurare cuprinde condiții care sunt contrare acestei reguli, ele urmează a fi înlocuite de drept cu condiții nediscriminatorii. Consiliul salută inițiativa de a prevedea în legislația civilă ce ține de contractele de asigurare a interdicției de discriminare la calcularea primelor și prestațiilor, însă consideră că, lista de criterii protejate nu trebuie să fie exhaustivă, ci deschisă și să cuprindă și alte criterii protejate de lege. Consiliul ține să menționeze că spre deosebire de legislația UE, de care s-a ținut cont la elaborarea proiectului, și anume Directiva 2000/43/CE din 29.06.2000 de punere în aplicare a principiului egalității de tratament între persoane fără deosebire de rasă sau origine etnică și Directiva 2004/113/CE din 13.12.2004 de aplicare a principiului egalității de tratament între femei și bărbați	Nu se acceptă. Art. 1306 a fost reformulat în corespundere cu redacția din PEDCA, art. 1:207. Articolul a fost renumerotat și expus în următoarea formulă: „Articolul 1307. Nediscriminarea (1) Genul, stărea de sarcină, maternitatea, rasa, culoarea, naționalitatea, origine etnică, limba, religia sau convingerile, sexul, opinia sau apartenența politică nu pot constitui factori care duc la diferențe în primele percepute de la persoanele fizice și prestațiile datorate lor. (2) Dacă contractul de asigurare cuprinde condiții care încalcă cerințele dispozițiilor alin.(1), ele se vor înlocui de drept cu condiții nediscriminatorii. Orice clauză contrară este nulă. (3) Dacă contractul de asigurare cuprinde condiții care încalcă cerințele dispozițiilor alin. (1), contractantul are dreptul la rezoluțiunea asigurării. Notificarea de rezoluțiune trebuie să fie comunicată asigurătorului în cel mult 2 luni după ce contractantul a cunoscut încălcarea.”.

			privind accesul la bunuri și servicii și furnizarea de bunuri și servicii, care indică doar criteriile enunțate în proiectul de lege, Legea RM cu privire la asigurarea egalității nr. 121 din 25.05.2012, are un spectru mai larg, interzicând în art. 8 discriminarea privind accesul la serviciile și bunurile disponibile publicului, inclusiv de asigurare, pe criteriu de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vârstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar. Drept urmare. Consiliul recomandă ca la calcularea primelor și executarea prestațiilor rezultate din contractele de asigurare să se asigure condiții de egalitate tuturor persoanelor fără deosebire de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vârstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar.	
318.	Articolul 1312. Opozabilitatea excepțiilor Dacă o poliță de asigurare este emisă nominativă, la purtător ori la ordin, asigurătorul poate opune posesorului poliței toate excepțiile opozabile asiguratului inițial. Excepțiile nu pot fi opuse	Procuratura Generală	Societățile de asigurări mutuale specificate în art.1312 urmează a fi definite, deoarece actualul Cod civil nu reglementează această categorie de societate. <i>In opinia noastră, în cadrul</i>	Nu se acceptă. Reglementarea specificului formei de organizare juridică a societăților mutuale urmează a fi amplasată în legislația specială.

	dacă posesorul poliței îl informează pe asigurător despre cesiunea drepturilor care rezultă din asigurare, iar asigurătorul nu-i comunică de îndată excepțiile existente.	<i>societății mutuale, asociații sunt, deopotrivă, asigurați și asigurători, nu au un obiect comercial, un scop speculativ, ci unul de autoprotecție împotriva riscurilor.</i> Considerăm necesară intervenția legiuitorului, pentru a institui un minim de principii care să reglementeze înființarea, funcționarea, încetarea existenței societăților mutuale de asigurări, precum și obligațiile acestora. Este necesar de reglementat și faptul dacă societățile mutuale de asigurare sunt supuse acelorași reguli de prudență financiară/fiscală cu cele ale societăților comerciale de asigurare. <i>Cu titlu de informare.</i> Societățile mutuale de asigurări, în majoritatea statelor europene cu tradiție în comerțul cu asigurări, sunt prezente pe piața asigurărilor. Fenomenul este foarte extins în Franța, unde asociațiile mutuale au parcurs un amplu proces de reorganizare, odată cu adoptarea Legii din 31 decembrie 1989 prin care s-a statuat că unica formă de exercitare a asigurărilor mutuale este societatea de asigurare mutuală. Anterior acestei legi, asigurările mutuale puteau fi practicate sub următoarele forme: societățile mutuale, societăți sub formă mutuală, sub forma tontinelor și a caselor de asigurare și reasigurare mutuale agricole.	
--	--	---	--

			Conceptul de societate mutuala folosit de manualul Comisiei Europene este următorul: o asociație autonomă de persoane (entități juridice sau persoane fizice) unite în mod voluntar pentru scopul principal de a satisface nevoile lor comune de asigurare, grija și îngrijire, sănătate și bănci, care au activități supuse competiției. Aceasta operează în conformitate cu principiul solidarității între membri, care participa la conducerea afacerii, și răspunde principiilor absentei acțiunilor, libertății de afiliere, existenței unor obiective care nu sunt exclusiv de obținere de profit, solidaritate, democrație și independență. O autodefiniție a societăților mutuale, așa cum a fost data de Association Internationale de la Mutualité (AIM), suplimentează definiția menționată mai sus: Societățile mutuale grupate în cadrul AIM sunt grupări de persoane cu obiective de bunăstare socială și fără motiv de profit, ale cărui scop este de a asigura protecție împotriva consecințelor diferitelor riscuri sociale pentru membrii lor și familiile acestora. Acestea țin seama în general acoperire pentru bunăstarea socială și acces la servicii sociale finanțate pe baza solidarității, al căror scop este definit în mod democratic de către membri. Societatea mutuală funcționează în mod esențial în conformitate cu principiul administrării autonome, absentei acționarilor și independenței de autoritățile publice. Deși societățile mutuale trebuie să se conformeze legislației naționale fiind deci subiect al supravegherii de către aceste autorități, controlul democratic al funcționării lor este exercitat în primul rând prin organele lor statutare. Autonomia și	
--	--	--	---	--

			structura lor democrata sunt garanția dinamismului și a adaptării constante a serviciilor lor pentru a răspunde nevoilor efective. - Sursa http://legeaz.net/dictionar-iuridic/societatile-mutuale-de-asigurare	
319.	Articolul 1330⁴. Interesul asigurării în cazul asigurării de bunuri Contractantul asigurării trebuie să fie proprietar al bunului asigurat sau să aibă un alt interes cu privire la acesta.	Procuratura Generală	La art. 1330 ⁵ după cuvintele „ <i>alt interes</i> ” propunem a completa cu cuvântul „ <i>legitim</i> ”, deoarece dreptul subiectiv nu este absolut și varianta propusă poate genera abuzul de drept.	Se acceptă.
320.	Articolul 1330²⁴. Bonus pentru lipsa cazurilor asigurate (sistemul bonus-malus) (1) Contractantul are dreptul de a cere la orice moment o declarație privind cererile sale de despăgubire depuse în ultimii 5 ani. (2) Dacă asigurătorul face ca prima sau alte condiții să depindă de numărul sau suma despăgubirilor plătite pe baza poliței, se va lua în considerație istoricul cererilor de despăgubire depuse de contractant la alți asigurători în decursul ultimilor 5 ani.	Procuratura Generală	26. Considerăm că art. 1330²⁵ urmează a fi revăzut, întrucât titlul articolului „<i>Bonus pentru lipsa cazurilor asigurate (sistemul bonus-malus)</i>” nu corespunde cu conținutul acestuia, or conform art.32 alin.(l) din Legea nr.780-XV din 27.12.2001 privind actele legislative, articolul „<i>are caracter unitar și conține una sau mai multe dispoziții cu raport direct între ele și subordonate uneia și aceleași idei.</i>” Respectiv, conform titlului, articolul dat urma să reglementeze prima etapă, inițială, când persoana nu a fost identificată în calitate de asigurat sau de persoană indicată în careva contract de asigurare și reducerile oferite de către asigurător la aplicarea sistemului bonus-malus (A se vedea art.l2 din Legea	Nu se acceptă. Alin.(1) se referă la probele pe care contractantul vrea să le prezinte pentru a beneficia de bonus. Structural articolul corespunde art. 14:106 PEDCA.

			<i>nr.414-XVI din 22.12.2006 cu privire la asigurarea obligatorie de răspundere civilă pentru pagube produse de autovehicule și nu cele cu istoric de cereri de despăgubire în decursul ultimilor 5 ani.</i>	
321.	Articolul 1334. Nulitatea tranzacției (3) Tranzacția se prezumă indivizibilă în ceea ce privește obiectul său. În lipsa unei stipulații contrare, ea se supune doar nulității totale.	Procuratura Generală	28. La art. 1334 alin.(3) sintagma „<i>nulității totale</i>” urmează a fi substituită cu sintagma „<i>nulității absolute</i>”, deoarece Codul civil la art.217 reglementează noțiunea de „<i>nulitate absolută</i>” și noțiunea de „<i>nulitate relativă</i>” și în tot textul Codului civil se operează cu noțiunea de „<i>nulitate absolută</i>”.	Nu se acceptă. Norma nu reglementează dacă nulitatea este absolută sau relativă, ci reglementează dacă nulitatea este parțială sau totală.
322.	Capitolul XXVI ASIGURAREA	Comisia Națională a Pieței Financiare	26. Cu referire la Capitolul XXVI Asigurarea, CNPF, în calitate de autoritate de reglementare și supraveghere a sectorului asigurărilor, reieșind din volatilitatea și importanța domeniului vizat, solicită respectuos excluderea amendamentelor propuse și indicarea expresă a faptului reglementării asigurărilor prin lege specială. În acest sens, propunem expunerea art. 1301 în următoarea redacție: “Articolul 1301. Contractul de asigurare (1) Prin contractul de asigurare, contractantul asigurării sau asiguratul se obligă să plătească prima de asigurare asiguratorului, iar acesta din urma se obligă la producerea cazului asigurat, să plătească o indemnizație sau despăgubire de asigurare, asiguratului,	Nu se acceptă. Considerăm că prevederile privind regimul juridic al asigurării trebuie să se regăsească în Codul civil, precum toate celelalte contracte, iar celelalte prevederi care pun în aplicare regulile principale ale asigurării pot fi stabilite în legislația din domeniul asigurărilor.

			beneficiarului asigurării sau terțului păgubit. (2) Regimul juridic al asigurărilor se stabilește prin lege specială.”	
323.	Articolul 1341: 1) alineatul (1) se modifică și va avea următorul cuprins: „(1) Dacă pentru vânzarea bunului legea cere o anumită formă sub sancțiunea nulității, atunci aceeași cerință de formă se aplică și contractului de societate civilă care are ca obiect asemenea bun.”;	Comisia Națională a Pieței Financiare	La art. 1341 alin. (1), considerăm inoportună propunerea de modificare, deoarece contractul de societate civilă poate fi încheiat și în alte scopuri, decât vânzarea unor bunuri (art. 1339 din redacția actuală). Astfel, în cazul fondurilor de investiții sau fondurilor de pensii (fără personalitate juridică, constituite în baza contractului de societate civilă), acestea se creează în scopul investiției cât mai profitabile a mijloacelor financiare acumulate de la participanți în diferite active, inclusiv instrumente financiare. Nu este clar cum se va aplica norma dată întrucât în cazul acestor entități este necesară forma scrisă a contractului de societate civilă.	Nu se acceptă. Norma nu sugerează că în societatea civilă se efectuează doar vânzări, ci stabilește regula clasică conform căreia forma cerută la vânzarea bunului de anumit tip se aplică și pentru alte acte de dispoziție privitor la bunul de același tip.
324.	Articolul 1377. Convenția pe diferență Dacă un contract avînd ca obiect livrarea de bunuri sau transmiterea unor valori mobiliare se încheie cu condiția ca diferența dintre prețul stabilit în contract și prețul de bursă sau de piață din momentul livrării să fie plătită părții câștigătoare de partea care a pierdut, acest contract se apreciază ca un joc. Aceeași regulă se aplică și în cazul în care intenția de a plăti diferența o avea doar o singură parte iar cealaltă știa sau trebuia să știe despre o astfel de intenție.	Comisia Națională a Pieței Financiare	La art. 1377 din Codul Civil, considerăm necesară excluderea textului “sau transmiterea unor valori mobiliare”.	Se acceptă. Articolul a fost modificat și va avea următorul cuprins: „Articolul 1377. Convenția pe diferență Dacă un contract avînd ca obiect livrarea de bunuri se încheie cu condiția ca diferența dintre prețul stabilit în contract și prețul de bursă sau de piață din momentul livrării să fie plătită părții câștigătoare de partea care a pierdut, acest contract se apreciază ca un joc. Aceeași regulă se aplică și în cazul în care intenția de a plăti diferența o avea doar o singură parte iar cealaltă știa sau trebuia să știe despre o astfel de intenție.”.
325.	Articolul 1397¹. Executarea de către debitor în folosul persoanei	BNM	La art. 1397 ¹ nu este clară corelația dintre alin. (4) și alin. (5), astfel din prevederile alin.	Nu se acceptă.

	care nu este creditor; transmiterea subsecventă cu bună-credință (4) Ratificarea stinge dreptul creditorului față de debitor în mărimea executării, cu efect că îmbogățirea terțului se atribuie la pierderea dreptului creditorului față de debitor. (5) În relația dintre creditor și terț, ratificarea nu se consideră consimțământ al creditorului la pierderea dreptului său împotriva debitorului.		(4) rezultă că ratificarea stinge dreptul creditorului față de debitor în mărimea executării, cu efect că îmbogățirea terțului se atribuie la pierderea dreptului creditorului față de debitor, iar alin. (5) prevede contrariul, și anume că în relația dintre creditor și terț, ratificarea nu se consideră consimțământ al creditorului la pierderea dreptului său împotriva debitorului.	Alineatele discutate coincid cu art VII.–4:104 (2) și (3) DCFR. Prevederea are ca scop de a îndreptați creditorul să ceară restituirea îmbogățirii nu de la debitor, ci de la terț și evită ca restituirea să aibă loc pe calea terț -> debitor -> creditor. Scopul alin.(5) este a sublinia că îmbogățirea primită de terț nu devine „justificată”, ci continuă să fie „nejustificată”, permițând creditorului să ceară restituirea de la terț.
326.	TITLUL IV FIDUCIA	Aparatul Președintelui Republicii Moldova	Unele aspecte propuse de autor merită a fi tratate cu un interes și cu atenție deosebite, cum ar fi instituția fiduciei, ținând cont de avantajele practice purtate de aceasta, inclusiv de riscurile înregistrate în practica mondială în procesul aplicării practice a fiduciei (<i>ex.: separarea masei patrimoniale cu scopul împiedicării urmăririi bunurilor de către creditor sau abuzurile în ipoteza unui împrumut bancar garantat cu o fiducie asupra unui imobil</i>). În paralel, deși fiducia se bazează pe <i>trust-ul</i> din sistemul de drept anglo-saxon, examinarea proiectului permite identificarea unei serii de elemente specifice fiduciei cu origini în dreptul roman, bazate pe principiul <i>in iure cesio</i>. Prin urmare, în sistemul anglo-saxon, diferă atât izvorul apariției fiduciei, condițiile de validitate, durata, cât și părțile fiduciei, iar o comasare a două sisteme creează incertitudine. Elementele enunțate formează <i>de facto</i> diferența de substanță între <i>trust</i> și	Nu se acceptă. Subiecții fiduciei sunt reglementați în articolele 1431¹⁰ - 1431¹³ după cum urmează: Articolul 1431¹⁰. Părțile fiduciei (1) Sunt părți ale fiduciei constitutorul, fiduciarul, beneficiarul și asistentul fiduciei. (2) Constitutorul este o persoană care constituie o fiducie și transmite fiduciarului titlul asupra drepturilor aduse ca aport la masa patrimonială fiduciară. (3) Beneficiar este persoana care, potrivit condițiilor fiduciei, are dreptul la beneficiu din masa patrimonială fiduciară sau are vocația la un asemenea beneficiu. (4) Asistentul fiduciei este persoana care, potrivit condițiilor fiduciei, are dreptul de a desemna sau revoca fiduciarul ori de a-și da consimțământul la renunțarea fiduciarului, precum și alte discreții și împuterniciri prevăzute expres. (5) Dacă în prezentul titlu nu se prevede altfel: a) constitutorul de asemenea poate fi fiduciar și/sau beneficiar;

		fiducie, care au sorgintea în sisteme de drept diferite. Bunăoară, autorul proiectului indică o durată expresă a fiduciei (<i>cel mult 30 de ani</i>), <i>temeiurile (contractul de fiducie, declarația unilaterală și testamentul)</i>, dar și condiția de valabilitate (forma autentică, înregistrarea), sub sancțiunea nulității absolute - toate fiind particularități nespecifice <i>trust-ului</i>. Dat fiind faptul că ultima, de regulă, are o perioadă nedeterminată, izvorul apariției acesteia este voința constituitorului fie decizia judecătorului, însă drept condiție de validitate servește simpla manifestare de voință, nefiind supus vreunei cerințe de solemnitate, semnarea în formă scrisă reprezentând doar o condiție <i>ad probationem</i>. În același timp, autorul a omis să prevadă expres subiecții care pot deține calitatea de fiduciar, or, acest compartiment este indubitabil. Astfel, fiducia, fiind un mecanism juridic complex și polivalent, merită a fi cercetat minuțios, în special în condițiile implementării acestuia în premieră în sistemul național de drept. O preluare mecanică și <i>ad litteram</i> a prevederilor Proiectului Cadrului Comun de Referință al Uniunii Europene nu poate asigura din oficiu o implementare practică a unei instituții de drept civil. Se conturează oportunitatea studierii particularităților practice ale fiduciei în sistemele de drept la nivel regional, în care vom observa renunțarea la o serie de elemente specifice sistemului anglo-saxon.	b) fiduciarul de asemenea poate fi beneficiar; și c) oricare dintre părțile la fiducie poate de asemenea fi asistent al fiduciei. (6) O fiducie poate avea unul sau mai mulți constitutori, fiduciar, beneficiari și asistenți ai fiduciei, atât inițiali cât și subsecvenți. (7) Dacă legea sau condițiile fiduciei nu prevăd altfel, trimiterea la o parte (sau cel care a încetat să fie parte) a unei fiducii se consideră o trimitere și la succesorii persoanei respectivei dacă acea parte a decedat. (8) Raporturilor dintre părțile fiduciei nu li se aplică legislația muncii. Articolul 1431¹¹. Pluralitatea de fiduciar (1) În cazul în care există mai mulți fiduciar, obligațiile lor sunt solidare. (2) În cazul în care drepturile fiduciei sunt transmise mai multor fiduciar împreună, bunurile sunt deținute în devălmășie, iar creanțele sunt deținute cu titlu de creditori solidari. (3) În cazul în care există mai mulți fiduciar, cerința de a da notificare fiduciarilor este îndeplinită prin notificarea oricăruia dintre ei, însă notificarea privitoare la schimbarea fiduciarilor trebuie dată fiduciarului care va continua să fie fiduciar după ce schimbarea produce efect. Articolul 1431¹². Persoanele îndreptățite să ceară executarea silită a obligațiilor fiduciarului (1) Beneficiarul are dreptul să ceară executarea obligațiilor fiduciarului în măsura în care ele se
--	--	---	---

			În paralel, unele elemente noi conținute în proiect cum ar fi: <i>calitatea de profesionalist a persoanelor fizice și juridice, registru de publicitate</i>, precum și efectele ce urmează să le aibă aplicarea noilor reglementări, sînt redactate într-o manieră foarte generală. Totodată, prevederile care sînt modificate sau care completează actul legislativ urmează să se integreze armonios în actul supus modificării ori completării, asigurîndu-se unitatea de stil și de terminologie. Finalmente, menționăm că formulările conținute în proiect, în mare parte, poartă un caracter insuficient de clar și concis, o bună parte dintre norme neîntreținînd rigorile tehnicii legislative și ale limbajului juridic. Prin urmare, pledăm pentru examinarea suplimentară de către autor a proiectului de modificare și completare a Codului civil și a legilor conexe în vederea excluderii ambiguităților, determinării stricte a valenței practice a acestora, dar și pentru divizarea mixturii juridice dintre normele preluate/utilizate în proiect și cele în vigoare.	referă la dreptul beneficiarului la beneficiu sau vocația la beneficiu. (2) Pot să ceară executarea silită a obligațiilor fiduciarului în cazul fiduciei de promovare a utilității publice: a) funcționarul public sau autoritatea publică competentă conform legii; și b) oricare altă persoană care are interes suficient în executarea obligațiilor. (3) Fiduciarul poate cere executarea silită a obligațiilor unui cofiduciar. Articolul 1431¹³. Beneficiarul și beneficiul (1) Persoana este beneficiar și are dreptul la beneficiu dacă condițiile fiduciei obligă fiduciarul în anumite circumstanțe să dispună de toată masa patrimonială fiduciară sau o parte din ea așa încît să confere un beneficiu acelei persoane. (2) Persoana este beneficiar și are vocația la beneficiu dacă condițiile fiduciei permit fiduciarului în anumite circumstanțe să dispună de toată masa patrimonială sau o parte din ea așa încît să confere un beneficiu acelei persoane, însă faptul dacă acea persoană urmează să obțină un beneficiu depinde de discreția fiduciarului sau a unei alte persoane. (3) Vocația beneficiarului la beneficiu devine un drept la beneficiu dacă fiduciarul îl notifică pe beneficiar despre decizia de a conferi beneficiul acelui beneficiar în conformitate cu condițiile fiduciei care guvernează vocația.
327.	<u>Titlul IV –Fiducia</u>	UAM	11. Uniunea Avocaților notează că în numeroase sisteme de drept avocații acționează în calitate de fiducieri pentru clienții lor. În acest sens, solicităm respectuos proiectul de lege să vină și cu o completare la art. 8 alin.(1) din Legea	Se acceptă.

			nr. 1260-XV din 19 iulie 2002 cu privire la avocatură, care ar include printre activitățile de asistență juridică desfășurate de avocat și activitățile fiduciare în folosul clienților acestora.	
328.	Articolul 1413³. Prejudiciul suferit prin tulburarea ilegală a activității profesionistului (2) Consumatorul are dreptul la repararea prejudiciului cauzat ca urmare a concurenței neloiale în sensul legislației cu privire la concurență.	Consiliul Concurenței	Conform art. 1413³ alin. (2) din proiect consumatorul are dreptul la repararea prejudiciului cauzat ca urmare a concurenței neloiale în sensul legislației cu privire la concurență. În acest context, menționăm că Legea concurenței nr. 183 din 11 iulie 2012 la art. 4 definește noțiunea de concurență neloială, iar la art. 15-19 ale Legii date se enumera acțiunile de concurență neloială. Astfel, menționăm că utilizarea noțiunii de "concurență neloială" în conținutul alin. (2) al art. 1413³ are un sens mai restrâns decât sensul noțiunii date din Legea concurenței, și, corespunzător, aceasta urmează a fi revizuită.	Nu se acceptă. Articolul propus nu definește concurența neloială, ci doar recunoaște consumatorului un drept de dezdăunare, chiar dacă de regulă litigiile de concurență neloială se desfășoră între profesioniști.
329.	Articolul 1431¹. Răspunderea pentru dobândirea, utilizarea sau divulgarea ilegală a secretelor comerciale (3) În sensul prezentei secțiuni, se consideră secrete comerciale informațiile care îndeplinesc toate cerințele următoare: a) sunt secrete în sensul că nu sunt, ca întreg sau astfel cum se prezintă sau se articulează elementele acestora, cunoscute la nivel general sau ușor accesibile persoanelor din	BNM	La art. 1431¹ alin. (3), nu este clară redacția lit. a), astfel propunem precizarea intenției autorului în acest context	Nu se acceptă. Lit. a) reflectă formularea art. 2 din Directiva (UE) 2016/943.

	cercurile care se ocupă, în mod normal, de tipul de informații în cauză;			
330.	„Articolul 1413¹. Abandonarea Persoana păstrează răspunderea pentru prejudiciul cauzat de o construcție, izvor de pericol sporit pe care o abandonează pînă cînd o altă persoană intră în posesia ei, sau obține paza ei juridică sau începe să o exploateze. Această regulă se aplică în mod corespunzător, în măsura în care este rezonabil, celui care are paza animalului.	Procuratura Generală	28. La art. 1413¹ nu este clar ce se subînțelege prin „<i>paza juridică a construcției</i>”, întrucît lipsește definirea acestei noțiuni, iar acest fapt este important, pentru a stabili, momentul de cînd va surveni răspunderea persoanei pentru prejudiciul cauzat de o construcție, izvor de pericol sporit pe care o abandonează.	Nu se acceptă. Termenul de pază juridică este consacrat doctrinar.
331.	Titlul IV Fiducia	Procuratura Generală	La Titlul IV Fiducia susținem obiecțiile expuse în avizul nr. 28-2d/16-423 din 22.12.2016, ca urmare a examinării proiectului de Lege privind completarea Cărții a treia a Codului civil al Republicii Moldova nr. 1107-XV din 6 iunie 2002, remise pentru avizare. 1. La art. 1431¹ Definiția fiduciei, propunem după cuvintele „să devină” de completat cu cuvîntul „temporar”, întrucît drepturile reale, drepturile de creanță, garanțiile și orice alte drepturi patrimoniale (sau un ansamblu de asemenea drepturi), prezente sau viitoare, transferate în	1. Nu se acceptă. Termenul temporar nu schimbă natura raporturilor de fiducie.

baza contractului de fiducie către unul sau mai mulți fiduciar care exercită respectivele drepturi, cu un scop determinat, în favoarea unuia sau mai multor beneficiari, au un caracter temporar. Această completare este justificată și din punct de vedere al coroborării cu prevederile alin. (3), lit. b) art. 1431 , art. 1431 din proiect, care prevăd termenul sau condiția la împlinirea căruia fiducia se stinge, și art. 1431² termenul fiduciei.

2. La art. 1431 Părțile fiduciei este necesar a defini toate părțile fiduciei. Astfel, conform alin. (1) părți ale fiduciei sunt: constitutorul, fiduciarul beneficiarul și asistentul fiduciei. Alin. (2) definește constitutorul, alin. (3) - beneficiarul și alin.(4) - asistentul fiduciei, fără a defini și fiduciarul.

Totodată, propunem a revizui articolul dat și sub aspectul clarității normei, în partea ce ține de categoriile determinate de pe calitatea de constitutor, fiduciar, beneficiar și asistentul fiduciei, întrucât unele aspecte ridică anumite semne de întrebare, de exemplu:

- constitutor -poate fi orice persoană fizică sau juridică sau nu?
- fiduciar - pot fi numai

2. Nu se acceptă.

Definiția noțiunii de fiduciar rezultă din art. 1431⁹.

Limitarea cercului de fiduciar nu este justificată. În legislația franceză și românească, unde cercul fiduciarului este limitat prin lege, doctrina critică această abordare, care de fapt limitează drastic domeniul de aplicare al fiduciei.

		instituțiile de credit, societățile de investiții și de administrare a investițiilor, societățile de asigurare, notarii publici, avocații sau orice persoană fizică sau juridică ? 3. La art. 143114 Protecția masei patrimoniale fiduciare, alin. (1), lit. b) propunem după cuvântul „soțul" de completat cu cuvântul „ soția ". 4. La art. 1431 Urmărirea masei patrimoniale fiduciare de către creditorii constitutorului, alin. (2), lit. b) propunem sintagma „ în virtutea hotărîrii judecătorești definitive" de substituit cu sintagma „ în baza hotărîrii judecătorești definitive ".	3. Nu se acceptă. Termenul „soțul” include și soția. 4. Nu se acceptă. Termenii sunt echivalenți.
		Suplimentar conchidem necesar a revedea art.1431³⁵ Termenul fiduciei. Propunem introducerea unui nou aliniat care să prevadă posibilitatea de prelungire a termenului fiduciei prin încheierea unui alt contract/acord adițional de prelungire a termenului, deoarece din proiect reiese că fiducia se încheie pe un termen de 30 de ani fără posibilitatea de a fi prelungită.	Se acceptă. Norma a fost completată cu propoziția: „<i>Dreptul părților de a prelungi termenul fiduciei rămîne neafectat. </i>”

332.	Articolul 1431². Dobândirea, utilizarea și divulgarea legală de secrete comerciale	CNPDCP	La art. 1431 ² din proiect, considerăm oportun a defini conceptul de „fiduciar” ca parte principală la raporturile juridice ale fiduciei, pe lângă noțiunile de constitutor, beneficiar, asistent fiduciar. Mai mult, s-a identificat că, în conținutul proiectului se operează cu câteva tipologii de fiduciari, și anume: fiduciar suplimentar, fiduciar curent, fiduciar special, fără a reglementa caracteristicile acestora, necesare, în vederea delimitării clare și în parte a statutului fiecăruia.	Nu se acceptă. Definiția noțiunii de fiduciar rezultă din art. 1431 ⁹ .
333.	Articolul 1431⁹. Definiția fiduciei Fiducia este un raport juridic în care o parte (fiduciarul) este obligată să devină titularul unei mase patrimoniale (masa patrimonială fiduciară), să o administreze și să dispună de ea, în conformitate cu condițiile care guvernează raportul	Aparatul Președintelui Republicii Moldova	Din observațiile noastre, noțiunea fiduciei propusă de autorul proiectului operează cu sintagma: „fiduciarul este obligat să devină titular”, fapt care denaturează esența conceptului de contract și principiul consensualismului, consacrat inclusiv de autor, întrucât obligația fiduciarului de a deveni titular	Nu se acceptă. Norma indică care obligații rezultă din contractul de fiducie, o dată încheiat, prin acceptarea lui liberă. În absența obligației clare de a deveni titular al masei patrimoniale, s-ar putea crea greșită impresie că fiducia este un contract real, adică

	(condițiile fiduciei), în beneficiul unui beneficiar sau pentru a promova un scop de utilitate publică.		este un efect al acceptării fiduciei, nu sarcina <i>a priori</i> a acestuia.	care produce efecte doar din momentul transmiterii bunului. Or, proiectul încearcă să evite conceptul contractelor reale, iar în jurisdicțiile care au implementat fiducia, transmiterea bunului către fiduciar nu este o condiție de validitate a fiduciei, ci o executare a obligației.
334.	Articolul 1431¹⁰. Părțile fiduciei ... (5) Dacă în prezentul titlu nu se prevede altfel: a) constitutorul de asemenea poate fi fiduciar și/sau beneficiar; b) fiduciarul de asemenea poate fi beneficiar; și c) oricare dintre părțile la fiducie poate de asemenea fi asistent al fiduciei. Articolul 1431³⁰. Declarația unilaterală de constituire a fiduciei (1) Fiducia se constituie prin declarația unilaterală de constituire a fiduciei (declarația de fiducie) adoptată de către constitutor dacă din ea reiese în chip neîndoielnic că constitutorul va fi unic fiduciar. (2) Dispozițiile art. 1431²⁹ alin.(2), (3), (4) și (5) se aplică, cu adaptările corespunzătoare, declarației de fiducie.	Comisia Națională a Pieței Financiare	29. La art. 1431¹⁰ alin. (5) și art. 1431³⁰, în scopul asigurării certitudinii juridice, considerăm oportună preluarea normelor din art. X.-2:103 și art. X.-2:203 din Proiectul Cadrului Comun de Referință (<i>Draft Common Frame of Reference</i>) al Uniunii Europene, inclusiv prin indicarea cazurilor exprese în care poate fi constituită fiducia, când constitutorul este și fiduciar. În scopul aplicării uniforme a legislației și determinării soluțiilor juridice aferente participanților profesioniști care au deținut licențe pentru activitatea de administrare fiduciară a investițiilor în temeiul Legii cu privire la piața valorilor mobiliare și nu s-au conformat prevederilor Legii privind piața de capital, iar până în prezent nu au asigurat lichidarea genului de activitate cu transmiterea în deținere reală a activelor clienților, precum și reieșind din specificul și dinamica raporturilor juridice pe piața de capital, propunem completarea art. 1431¹⁰ din Proiect cu alin. (9) și (10) cu următorul cuprins: <i>“(9) Prevederile aferente fiduciei se aplică corespunzător participanților profesioniști care au deținut licențe pentru activitatea de administrare fiduciară a investițiilor în temeiul Legii</i>	Nu se acceptă. DCFR nu merge pe concepția că fiducia se constituie prin contract sau unilateral, ci pe concepția de declarație de fiducie și acceptarea ei. Țările europene care au adoptat fiducia urmează abordarea clasică de contract de fiducie, testament, sau act unilateral. Aceeași abordare a fost preluată la art. 1431³⁰, 1431³¹ și 1431³³ alin.(1) c). Se acceptă. Alin.(9) se include ca normă specială în Legea pentru punerea în aplicare a Codului civil, Capitolul 2, Secțiunea 4-a.

			<i>nr. 199-XIV din 18.11.1998 cu privire la piața valorilor mobiliare și nu s-au conformat prevederilor Legii nr. 171 din 11.07.2012 privind piața de capital.</i> <i>(10) Prevederile prezentului Titlu se aplică raporturilor juridice pe piața de capital în măsura în care nu contravin Legii nr. 171 din 11.07.2012 privind piața de capital.”</i>	Alin.(10) se include în art. 1431¹⁵ în următoarea redacție: <i>„(2) Dispozițiile prezentului titlu se aplică raporturilor juridice de fiducie pe piața de capital în măsura în care nu contravin Legii nr. 171 din 11.07.2012 privind piața de capital. ”</i>
335.	Articolul 1431¹³. Beneficiarul și beneficiul ... (2) Persoana este beneficiar și are vocația la beneficiu dacă condițiile fiduciei permit fiduciarului în anumite circumstanțe să dispună de toată masa patrimonială sau o parte din ea așa încât să confere un beneficiu acelei persoane, însă faptul dacă acea persoană urmează să obțină un beneficiu depinde de discreția fiduciarului sau a unei alte persoane. ... (7) Beneficiul poate consta în orice folos pentru beneficiar, cum ar fi: a) dobândirea titlului asupra masei patrimoniale fiduciare sau a unei părți din ea; b) constituirea unui drept limitat asupra masei patrimoniale fiduciare sau a unei părți din ea. (8) În cazul fiduciei cu scop de garanție, beneficiul poate consta într-o prestație care satisface, în natură sau prin echivalent, obligația oricărei persoane față de beneficiar garantată prin fiducie (obligația garantată), inclusiv:	Comisia Națională a Pieței Financiare	Cu referire la art. 1431¹³ alin. (2), ultima sintagmă, obiectăm asupra obținerii beneficiului de către beneficiar în funcție de discreția fiduciarului sau a unei <i>alte</i> persoane, or aceasta contravine scopului instituirii fiduciei. Totodată, nu se relevă cert care sunt “alte persoane” cărora li se acordă respectivul drept. La alin. (7) din același articol propunem completarea cu următorul text: ”<i>lit.c) veniturile obținute din investirea masei patrimoniale.</i>” Beneficiul poate consta și din dobânzi din depozite, dividende, darea în locațiune a imobilelor, etc.	Nu se acceptă. Art. 1431¹³ alin. (2) reglementează așa-numita fiducie discreționară (explicată de Nota informativă) în opoziție cu fiducia simplă sau strictă, reglementată de alin.(1). Măsura în care fiduciarul are discreție depinde doar de condițiile fiduciei. Se acceptă.

	a) dobândirea masei patrimoniale fiduciare sau a unei părți din ea de către beneficiarul care este creditor în contul stingerii obligației garantate; b) prin vânzarea bunurilor ori urmărirea creanțelor din masa patrimonială fiduciară și îndreptarea produsului vânzării către stingerea obligației garantate; c) exercitarea și urmărirea dreptului de garanție din masa patrimonială fiduciară și îndreptarea produsului vânzării către stingerea obligației garantate.			
336.	Articolul 1431²¹. Opozabilitatea fiduciei (1) Apartenența unui drept deținut de fiduciar la o masă patrimonială fiduciară este opozabilă în măsura în care: a) în raport cu dreptul fiduciei înregistrat într-un registru de publicitate, fiducia era înregistrată în același registru asupra dreptului respectiv; b) în raport cu dreptul fiduciei pentru care legea nu prevede o formalitate de publicitate, fiducia era înregistrată în registrul garanțiilor reale mobiliare. În acest caz, înregistrarea poate arăta ca obiect al fiduciei un drept fiduciar sau poate descrie întreagă masă patrimonială ori o parte din ea. (2) Chiar dacă nu s-au îndeplinit formalitățile de publicitate indicate	Comisia Națională a Pieței Financiare	Cu referire la art. 1431²¹ alin. (2) lit. c) din Proiect, este important de reținut faptul că în cazul valorilor mobiliare, opozabilitatea fiduciei se impune a fi delimitată din momentul operării înregistrărilor corespunzătoare în Registrul deținătorilor de valori mobiliare. În acest sens, remarcăm că nu se relevă cert din Proiect dacă procedura de notare presupune efectuarea unei înscrieri prin radierea efectivă a proprietarului (constituitorului) sau prin efectuarea unei mențiuni despre existența raportului fiduciei și identitatea fiduciarului, cu menținerea înscrierii privind proprietarul (constituitorul). În context, <i>acquis-ul comunitar</i>³ relevă importanța identificării beneficiarilor efectivi, <i>inclusiv</i> în materie de exercitare a dreptului de proprietate asupra instrumentelor financiare. În acest sens, propunem examinarea oportunității	Nu se acceptă. Din art. 1431²¹ se indică clar că fiduciarul urmează a fi înregistrat ca titular al drepturilor fiduciei. Notarea fiduciei are un alt scop, și anume informarea terților că persoana înregistrată ca titular nu este un proprietar absolut, ci este supus unor obligații care rezultă din fiducie.

³ Remarcăm în acest sens – Directiva (UE) 2015/849 a Parlamentului European și a Consiliului din 20.05.2015 “Privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului” (de modificare a Regulamentului (UE) nr. 648/2012 al Parlamentului European și al Consiliului și de abrogare a Directivei 2005/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului și a Directivei 2006/70/CE a Comisiei)

de dispozițiile alin. (1), apartenența unui drept deținut de fiduciar la o masă patrimonială fiduciară este opozabilă: a) față de persoana căreia această apartenență îi era cunoscută pe altă cale; b) dacă banii care fac obiectul dreptului sunt înscrși la soldul unui cont bancar fiduciar; c) dacă instrumentele financiare care fac obiectul dreptului sunt înscrise la un cont fiduciar ținut, în calitate de fiduciar, de către depozitarul activelor unui organism de plasament colectiv în valori mobiliare, de depozitarul central, de societatea de investiții ori altă entitate îndreptățită de legislația în domeniul pieței de capital. (3) Dacă condițiile fiduciei cuprind o interdicție convențională de înstrăinare sau grevare a unui drept al fiduciei, ori dacă fiduciarul este obligat, în anumite circumstanțe, să transmită titlul asupra unui drept al fiduciei unui anumit beneficiar, aceste grevări sunt opozabile dacă s-a îndeplinit formalitatea de publicitate a grevării prevăzută de lege, după natura bunului ori dacă terțul a cunoscut împrejurarea dată pe altă cale. (4) Fiduciarul este obligat să asigure îndeplinirea și menținerea formalităților de opozabilitate conform prezentului articol. (5) Modul de înregistrare, modificare și radiere a fiduciei în registrul	includerii unor prevederi exprese în proiect aferent obligativității caracterului public al identității beneficiarului efectiv, inclusiv prin efectuarea unor înscrieri în acest sens în registrele de publicitate. De asemenea, intervenim cu propunerea de a examina oportunitatea includerii unei prevederi în Proiect, potrivit căreia aplicarea fiduciei în cazul în care obiect al masei patrimoniale sunt instrumentele financiare (în sensul prevăzut la art. 4 din Legea privind piața de capital) să se realizeze <u>conform regimului juridic stabilit prin legea specială</u>. Totodată, în contextul argumentelor și propunerii din pct. 24 și respectiv pct. 29 din prezentul Aviz, în scopul evitării paralelismelor în reglementare și având în vedere că organismele de plasament colectiv sunt societăți de investiții, propunem expunerea art. 1431²¹ alin. (2) lit. c), după cum urmează: ” c) <i>dacă instrumentele financiare care fac obiectul dreptului sunt înscrise la un cont fiduciar ținut, în calitate de fiduciar, de către entitate abilitată de legislația în domeniul pieței de capital, inclusiv societatea de administrare fiduciară a investițiilor și alți participanți profesioniști ce dețin licențe de administrare a investițiilor în conformitate cu legislația privind piața de capital, precum și participanții profesioniști care au deținut licențe pentru activitatea de administrare fiduciară a investițiilor conform Legii</i>	Se acceptă. Alin.(10) se include în art. 1431¹⁵ în următoarea redacție: <i>„(2) Dispozițiile prezentului titlu se aplică raporturilor juridice de fiducie pe piața de capital în măsura în care nu contravin Legii nr. 171 din 11.07.2012 privind piața de capital. ”</i> Se acceptă.
--	---	--

	garanțiilor reale mobiliare, conform dispozițiilor alin. (1) lit. b), este stabilit prin hotărâre de Guvern.		199-XIV din 18 noiembrie 1998 cu privire la piața valorilor mobiliare.”	
337.	Articolul 1431 ²¹ și articolul 1431 ⁶¹	CNPDCP	La art. 1431²¹, art. 1431⁶¹ din proiect, luînd în considerație că sintagma "identitatea" atribuită fiduciarilor, beneficiarilor, asistentului fiduciei este una vagă, pasibilă de interpretări extensive, fapt ce contravine principiilor de protecție a datelor cu caracter personal, aceasta urmează a fi exclusă și indicate expres categoriile de date cu caracter personal ce trebuie incluse în contract (nume, prenume, adresa de domiciliu, număr de telefon etc). Mai mult, cu referire la consemnarea datelor cu caracter personal ce vizează beneficiarul, asistentul fiduciei în conținutul contractului de fiducie, este necesar a specifica de către cine sînt furnizate datele cu caracter personal în cauză, precum și în baza căruia temei juridic, reieșind din prevederile art. 5 al Legii privind protecția datelor cu caracter personal.	Nu se acceptă. Regulile de identificare depind de posibilitățile tehnice ale fiecărui registru de publicitate în parte.

			În context, la acest articol urmează a specifica celer care clauze/condiții ale contractului de fiducie sînt obligatorii și care sînt facultative.	
338.	Articolul 1431²²	CNPDCP	Considerăm sintagma „...reiese în chip neîndoielnic, că...” prevăzută la art. 1431 ²² din proiect, avînd un sens ambiguu, care nu va putea determina nulitatea declarației unilaterale de constituire a fiduciei, precum și fiind neutilizabilă și incompatibilă cu terminologia juridică.	Nu se acceptă. Sintagma este frecvent utilizată în proiect, și denotă faptul că o anumite împrejurare este fără echivoc, fără dubiu.
339.	Articolul 1431²⁹. Contractul de fiducie ... (4) Contractului de fiducie i se aplică dispozițiile legale cu privire la donație cu excepția cazurilor în care: a) fiducia este constituită în scop de garanție; b) este o metodă de stingere a unei obligații; sau c) este constituită în schimbul obținerii de către constitutor a unui folos patrimonial chiar dacă el este obținut printr-un alt act juridic.	Comisia Națională a Pieței Financiare	Art. 1431 ²⁹ alin. (4) urmează de revizuit deoarece conform art. X.-2:102 din Proiectul Cadrului Comun de Referință (<i>Draft Common Frame of Reference</i>) al Uniunii Europene, regulile analogice donației se aplică doar fiduciei ce se constituie pe perioada de viață a constitutorului.	Nu se acceptă. Scopul a fost de a limita aplicabilitatea regulilor donației, care are un regim restrictiv. Regulile privind donația ar trebui să se aplice doar atunci când sunt întrunite elementele donației, adică este elementul de gratuitate și de <i>animus donandi</i> . <i>DCFR X. – 2:102: Constitution by transfer</i> <i>(2) The rules on contracts for donation apply analogously to an agreement between trustor and intended trustee for the transfer of the fund in the trustor's lifetime.</i>
340.	Articolul 1431³³. Depunerea la registrele de publicitate	Comisia Națională a	Art. 1431 ³³ alin. (1) lit. c) se prezumă că prezentarea declarației de afectare a dreptului la fiducie este obligatorie, dat	Se acceptă. Norma a fost clarificată.

	(1) În scopul îndeplinirii formalităților de publicitate prevăzute de lege la registrul de publicitate respectiv se poate depune: a) contractul de fiducie ori, după caz, declarație de fiducie, în forma impusă de formalitățile de publicitate; sau b) actul de primire-predare a titlului, în forma autentică, încheiat între constitutor și fiduciar în temeiul contractului de fiducie în formă scrisă sau autentică; c) declarație de afectare a dreptului la fiducie, în forma autentică, încheiată de către constitutor în temeiul declarației de fiducie.	Pieței Financiare	fiind lipsa cuvântul ”sau” după lit.b), sau urmează de indicat cazul în care se prezintă acest act (constituitorul este și fiduciar).	
341.	Articolul 1431³⁴. Denumirea convențională a fiduciei (1) Dacă s-a prevăzut o denumire convențională a fiduciei, ea va fi utilizată într-un mod care va permite o mai bună separare a masei patrimoniale fiduciare și poate fi menționată în actele încheiate de către fiduciar.	Comisia Națională a Pieței Financiare	Art. 1431 ³⁴ alin. (1), propunem, de completat cu următoarele: <i>”În cazul fiduciarului persoană juridică actele încheiate cu masa patrimonială trebuie să conțină mențiunea că acesta acționează ca fiduciar”</i> .	Nu se acceptă. O asemenea regulă este prevăzută la contractul de administrare fiduciară, fiindcă acolo se aplică regulile mandatului. În cazul fiduciei însă fiduciarul acționează din nume propriu, pe contul masei patrimoniale fiduciare. Informarea terților se face prin formalitățile de publicitate prevăzute.
342.	Articolul 1431³⁶. Anularea pentru viciu de consimțământ de către constitutor Dispozițiile legale privind nulitatea actelor juridice se aplică fiduciei constituite cu titlu gratuit pe durata vieții constitutorului cu următoarele adaptări: 1) constitutorul are dreptul de a anula fiduciar sau o condiție a fiduciei	Comisia Națională a Pieței Financiare	Art. 1431 ³⁶ , propunem de completat cu prevederi ce ar stabili și alte cazuri în care constitutorul este în drept să anuleze fiduciar, inclusiv și din vina fiduciarului care nu-și exercită obligațiile.	Nu se acceptă. Norma nu reglementează rezoluțiunea pentru neexecutarea obligațiilor, ci anularea pentru ilegalitate. Problema ridicată se reglementează de către art. 1431⁹⁵.

	dacă fiduciarul a fost constituită ori condiția a fost inclusă pe motiv de eroare de fapt sau de drept, indiferent dacă alte părți ale fiduciei știau despre eroare; 2) constitutorul care era dependent de beneficiar, sau era partea mai vulnerabilă a raportului de fiducie, poate anula fiduciarul sau condiția fiduciei în măsura în care ea prevede un beneficiu acelui beneficiar cu excepția cazului în care acel beneficiar demonstrează că el nu a profitat necuvenit de situația constitutorului prin primirea unui beneficiu excesiv sau a unui avantaj extrem de inechitabil; 3) termenul de prescripție al acțiunii în nulitate relativă nu începe să curgă atâta timp cât: a) nimeni nu a tulburat exercitarea de către constitutor, în calitate sa de beneficiar, a dreptului său exclusiv de a beneficia de fiducie; sau b) un beneficiar, altul decât constitutorul, deține un drept la beneficiu care încă nu este scadent; și c) în situația prevăzută la pct. 1 lit. a), acceptarea beneficiului nu va fi privită ca o confirmare implicită a condiției anulabile a fiduciei.			
343.	Articolul 1431³⁷. Apărarea fiduciarilor și a terților după anulare (1) Titlul fiduciarului asupra dreptului fiduciei nu este afectat de anulare. (2) Cu excepția cazului în care fiduciarul cunoștea sau, în mod	Comisia Națională a Pieței Financiare	Art. 1431³⁷ nu sunt clare efectele anulării fiduciei, or din proiect se relevă că urmare a anulării de către constitutor a fiduciei, fiduciarul continuă să producă efecte pentru fiduciar și beneficiari. În context, nu sunt clare posibilitatea contestării fiduciei și efectele acesteia.	Nu se acceptă. Efectele sunt efectele generale ale nulității actelor juridice cu excepțiile prevăzute în acest titlu, care au ca scop protecția terților. Abordarea este similară cu cea care vizează nulitatea societăților comerciale, care nu anulează toate actele societății și toate

	rezonabil, trebuia să cunoască temeiul de anulare a fiduciei sau a condiției fiduciei: a) fiduciarul nu este responsabil pentru administrarea sau dispunerea de masa patrimonială fiduciară care a corespuns condițiilor fiduciei înainte de anularea fiduciei; b) fiduciarul poate opune persoanei îndreptățite la un beneficiu în rezultatul anulării excepțiile pe care fiduciarul le-ar fi putut opune contra beneficiarului care avea dreptul la acel beneficiu înainte de anulare; și c) fiduciarul păstrează dreptul de rambursare față de masa patrimonială fiduciară care a apărut înainte de anulare. (3) Anularea fiduciei nu afectează drepturile terțului care înainte de anulare a dobândit de la beneficiar dreptul la beneficiu, sau o garanție ori un alt drept limitat asupra acelui drept de a beneficia dacă: a) terțul nu cunoștea și, în mod rezonabil, nici nu trebuia să cunoască temeiul anulării fiduciei sau condiției fiduciei; și b) terțul a dobândit dreptul la beneficiu cu titlu oneros.			drepturile și obligațiile dobândite de către societatea comercială.
344.	Articolul 1431⁴². Dreptul la beneficiu sau vocația la beneficiu să fie determinabil (1) Dreptul la beneficiu sau vocația la beneficiu sunt valabile doar în măsura în care beneficiul este suficient determinat în condițiile fiduciei sau este altfel determinabil la	CNPDCP	La art. 1431 ⁴² din proiect, urmează a fi prevăzută obligația depozitarului de a asigura confidențialitatea și securitatea documentelor privitoare la fiducie, care consemnează date cu	Nu se acceptă. Aceste obligații rezultă din legea specială în materie.

	momentul în care beneficiul este scadent ori trebuie acordat. (2) Dacă beneficiul care trebuie acordat nu este determinabil doar pe motiv că terțul nu poate sau nu dorește să aleagă, fiduciarii pot să facă această alegere dacă condițiile fiduciei nu prevăd altfel.		caracter personal ale părților fiduciei.	
345.	Articolul 1431⁴⁷. Limitele în caz de număr minim de fiduciar (1) În cazul în care există mai puțini fiduciar decît numărul minim stabilit prin condițiile fiduciei sau lege, fiduciarii pot exercita doar: 1) dreptul de a desemna fiduciar; 2) dreptul de a cere intervenția în fiducie a instanței de judecată; 3) dreptul prevăzut de dispozițiile art. 1431⁶⁴; și 4) oricare alt drept sau împuternicire a fiduciarului în măsura în care exercitarea sa: a) este expres prevăzută prin condițiile fiduciei în această situație; b) este necesară pentru conservarea masei patrimoniale fiduciare, inclusiv de a proteja și urmări în justiție drepturile fiduciare; sau c) este necesară pentru satisfacerea datoriilor fiduciei care sunt scadente sau sunt pe cale de a deveni scadente.	Comisia Națională a Pieței Financiare	La art. 1431⁴⁷ alin. (1) având în vedere că asistentul fiduciei (conform art. 1431¹⁰) este persoana împuternicită de a desemna sau revoca fiduciarii, considerăm oportună revizuirea normelor propuse privind dreptul unor fiduciar de a desemna alți fiduciar. Astfel, reiterăm necesitatea includerii unor norme prin care se va stabili dreptul de schimbare a fiduciarilor de către constitutor/beneficiar sau instanță.	Nu se acceptă. Desemnarea și revocarea este o împuternicire posibilă a asistentului fiduciei, însă el poate și să nu aibă această împuternicire, ci doar alte împuterniciri.
346.	Articolul 1431⁴⁸. Împuternicirea de a desemna un mandatar (1) Fiduciarul poate desemna un mandatar care va acționa din numele fiduciarului și, cu respectarea limitelor stabilite de dispozițiile art. 1431⁴⁹-1431⁵³, poate încredința altei	Comisia Națională a Pieței Financiare	Considerăm necesară revizuirea art. 1431⁴⁸, art. 1431⁴⁹ și art. 1431⁵¹, întrucât esența reglementărilor este aceeași, împuternicirile referindu-se la delegarea unor funcții și atribuții ale fiduciarului către alte persoane.	Nu se acceptă. Articolele au sensuri diferite și urmează structura DCFR.

persoane executarea obligațiilor de fiduciar. (2) Mai mulți fiduciarari pot împuternici pe unul din ei să acționeze în numele lor. (3) Cu toate acestea, participarea personală a fiduciarului este necesară pentru deciziile prin care se decide asupra exercitării sau a modului de exercitare: a) a discreției de a acorda un beneficiu unui beneficiar sau de a alege un scop de utilitate publică care urmează a fi promovat ori a alege modul de a-l promova; b) împuternicirii de a schimba fiduciarii; sau c) împuternicirii de a delega executarea obligațiilor de fiduciar. (4) Persoana căreia îi este încredințată executarea obligației poartă aceleași obligații ca și fiduciarul, în măsura în care ele se referă la executarea încredințată. (5) Fiduciarul este obligat să nu încheie, fără motiv întemeiat, un contract de mandat care nu poartă formă scrisă sau care cuprinde următoarele condiții: a) condiția potrivit căreia mandatul este irevocabil; b) condiții care exclud obligațiile mandatarului stabilite prin dispozițiile legale sau care le modifică în detrimentul mandantului; c) condiția care permite mandatarului să dea submandat; d) condiții care permit mandatarului să se afle într-un conflict de interese;		La art. 1431⁴⁹ propunem substituirea cuvântului “<i>înstrăina</i>” cu cuvântul „<i>transmite</i>”.	Se acceptă. Cuvântul “<i>înstrăina</i>” a fost substituit cu cuvântul „<i>transmite</i>”, iar alin. (1) art. 1431⁴⁹ va avea următorul cuprins: „(1) Fiduciarii pot transmite drepturile fiduciei persoanei care se obligă să fie fiduciar în raport cu drepturile date și să dispună de ele conform instrucțiunilor fiduciarilor inițiali, iar în lipsa unor asemenea instrucțiuni, să înapoieze titlul asupra drepturilor către fiduciarii inițiali, la prima cerere.”.
--	--	--	---

e) condiția care exclude sau limitează răspunderea pentru neexecutare a mandatarului față de mandant. (6) Fiduciarii sunt obligați să supravegheze executarea mandatarului și, dacă este necesar conform circumstanțelor, să dea instrucțiuni mandatarului sau să recurgă la rezoluțiunea raportului de mandat. Articolul 1431⁴⁹. Împuternicirea de a transmite titlul persoanei care se obligă să fie fiduciar (1) Fiduciarii pot înstrăina drepturile fiduciei persoanei care se obligă să fie fiduciar în raport cu drepturile date și să dispună de ele conform instrucțiunilor fiduciarilor inițiali, iar în lipsa unor asemenea instrucțiuni, să înapoieze titlul asupra drepturilor către fiduciarii inițiali, la prima cerere. (2) Dobânditorul trebuie să fie: a) persoana care își asumă asemenea obligații în cadrul activității sale obișnuite; b) persoană juridică controlată de fiduciar; sau c) persoană juridică desemnată printr-o dispoziție legală ca fiind eligibilă să îndeplinească asemenea obligații ale fiduciei sau care îndeplinesc condițiile stabilite în acele dispoziții legale în acest scop. (3) Dispozițiile art. 1431⁴⁸ alin.(5) și (6) se aplică în mod corespunzător. Articolul 1431⁵¹. Împuternicirea de a delega			
---	--	--	--

	Fiduciarul poate încredința altei persoane executarea oricărei obligații de fiduciar și exercitarea oricăror împuterniciri, inclusiv exercitarea unei discreții, împuternicirii de a dispune de drepturile fiduciei și împuternicirii de a delega, dar rămîne responsabil de executare.			
347.	Articolul 1431⁵¹. Împuternicirea de a delega	CNPDCP	Art. 1431⁵¹ alin. (1) din proiect, necesită a fi revizuit în vederea determinării clare a persoanelor care au dreptul să inspecteze documentele fiduciei ce conțin date cu caracter personal și să facă copii de pe ele. În special, ținem să menționăm că accesul la documentele fiduciei urmează a fi realizat la cererea scrisă și întemeiată a titularului dreptului de a solicita, sub condiția semnării declarației de confidențialitate. Mai mult, ținînt cont de prevederile art. 4, lit. b), c) al Legii privind actele legislative, art. 1431⁵¹ alin .(5) din proiect, urmează a fi exclus, fie revizuit într-o formula, care ar prevedea expres cazurile, în	Nu se acceptă. Încredințarea are loc prin subcontractarea unui terț, relației dintre părți aplicînd-se regimul contractului folosit (mandat, servicii etc.). Aspectele de drept public, cum ar fi cele de protecția a datelor cu caracter personal, rămîn aplicabile în orice caz în condițiile legii speciale.

			care pot apărea astfel de prelucrări extinse a datelor cu caracter personal.	
348.	Articolul 1431⁶⁰. Obligația de a investi (1) Fiduciarul este obligat să investească masa patrimonială fiduciară, în măsura în care este susceptibilă de investiții, și în particular: 1) să dispună de drepturile care în mod normal nu generează venit și nici nu își sporesc valoarea și să investească produsul vânzării; 2) să primească consultații profesionale privind investirea masei patrimoniale dacă fiduciarilor le lipsește expertiza necesară pentru investirea eficientă și prudentă a masei patrimoniale de mărimea și natura masei patrimoniale fiduciare; 3) să facă o distribuire a investițiilor în care în total: a) riscul eșecului sau pierderii unor investiții concrete este diversificat; și b) câștigul scontat depășește semnificativ potențialul eșec sau pierdere; cu excepția cazului în care masa patrimonială fiduciară este atât de mică încât distribuirea investițiilor nu este potrivită; și 4) să revadă la intervale corespunzătoare dacă investiția trebuie păstrată sau schimbată.	Comisia Națională a Pieței Financiare	La art. 1431⁶⁰ alin. (1) propunem substituirea cuvântului “<i>dispună</i>” cu cuvântul “<i>vândă</i>”. Substituirea se impune având în vedere necesitatea aplicării prevederilor respective participanților profesioniști care au deținut licențe pentru activitatea de administrare fiduciară a investițiilor în temeiul Legii cu privire la piața valorilor mobiliare.	Se acceptă parțial. S-a specificat „să înstrăineze cu titlu oneros”, având în vedere că, pe lângă vânzare, ar putea fi găsite căi mai profitabile de înstrăinare.
349.	Articolul 1431⁶⁵. Dreptul la remunerație din masa patrimonială fiduciară ...	Comisia Națională a Pieței Financiare	Propunem completarea art. 1431⁶⁵ alin. (2) după sintagma „<i>condițiile fiduciei</i>” cu sintagma „<i>sau legea</i>”.	Nu se acceptă. Prin lege întotdeauna se poate deroga de la prevederile comentate.

	(2) Dacă condițiile fiduciei nu prevăd altfel, fiduciarul care acționează ca fiduciar în exercițiul unei activități profesionale are dreptul la o remunerație rezonabilă din masa patrimonială fiduciară pentru munca efectuată în executarea obligațiilor de fiduciar. (3) Dispozițiile alin. (2) nu se aplică dacă: a) fiduciarul, în calitate de beneficiar, are dreptul la un beneficiu semnificativ din masa patrimonială fiduciară; sau		Totodată, la alin. (3) lit. a) din același articol, sintagma “<i>semnificativ</i>” creează confuzii inclusiv, din punct de vedere al faptului cine stabilește caracterul semnificativ al beneficiului. Totodată, nu se relevă cert, dacă norma nominalizată implică și cazuri de remunerare a beneficiarului care are calitatea de constituitor sau, se urmărește scopul excluderii remunerației pentru cazurile, în care, constituitorul este și beneficiar.	Nu se acceptă. O sumă anumită nu poate fi stabilită. În materie de măsuri de ocrotire judiciare se practică un criteriu similar de determinare a remunerației (art. 48⁸ Cod civil în redacția actuală).
350.	Articolul 1431⁶⁹. Obligațiile asistentului fiduciei ... (2) Atunci când decide să exercite o împuternicire, asistentul fiduciei este obligat: a) să acționeze cu bună-credință; și b) să nu obțină o îmbogățire care nu este permisă de condițiile fiduciei.	Comisia Națională a Pieței Financiare	Aferent art. 1431⁶⁹ alin. (2) considerăm necesară completarea normei cu prevederi aferente întinderii împuternicirilor/obligațiilor asistentului fiduciei.	Nu se acceptă. Norma reflectă experiența statelor cu tradiție în materie de fiducie (DCFR). Dacă constuitorul a stabilit anumite limite ale împuternicirilor fiduciarului, ele fac parte din condițiile fiduciei, și el trebuie să le respecte.
351.	Articolul 1431⁷². Alte mijloace ... c) desemnarea prin hotărâre judecătorească a unui administrator pentru a administra masa patrimonială fiduciară;	Comisia Națională a Pieței Financiare	Art. 1431⁷² la lit. c) se impune identificarea subiecților care pot fi desemnați în calitate de administratori, fie că se prezumă desemnarea unui alt fiduciar, a unui administrator fiduciar în sensul art. 1053 Cod civil sau a unui administrator autorizat, similar cazurilor de lichidare/insolvabilitate. În scopul asigurării exercitării atribuțiilor de supraveghere a CNPF și a altor autorități similare, propunem completarea articolului respectiv cu alin. (2) cu următorul cuprins:	Se acceptă. Norma a fost inclusă cu specificarea că se referă la entități licențiate sau autorizate care sunt fiduciari.

			“(2) Autoritățile publice cu atribuții de supraveghere a entităților licențiate și/sau autorizate sunt în drept să solicite instanței de judecată întreprinderea măsurilor prevăzute la alin. (1).”	
352.	Articolul 1431⁷³. Răspunderea fiduciarului de a restabili masa patrimonială fiduciară (2) Fiduciarul nu poartă răspundere doar fiindcă un cofiduciar, un mandatar sau o altă persoană căreia i s-a încredințat executarea, sau un dobânditor permis al dreptului fiduciei a cauzat un prejudiciu masei patrimoniale fiduciare.	Comisia Națională a Pieței Financiare	Art. 1431 ⁷³ alin. (2), urmează de exclus cuvintele ”un mandatar sau o altă persoană căreia i s-a încredințat executarea”. Potrivit art. 1431 ⁵¹ , delegarea exercitării anumitor atribuții a fiduciarului către persoane terțe nu-l scutește pe fiduciar de responsabilitate pentru gestionarea corectă a masei patrimoniale. Totodată, remarcăm necesitatea includerii prevederilor similare aferente continuității răspunderii și în cazul art. 1431 ⁴⁸ și art. 1431 ⁴⁹ .	Nu se acceptă. Norma alin.(2) este doar un principiu. Norma alin.(3) prevede importante excepții care atrag răspunderea fiduciarului.
353.	Articolul 1431⁷⁸. Consimțământul beneficiarului la o neexecutare	CNPDCP	La art. 1431 ⁷⁸ din proiect considerăm necesar a specifica cazurile exhaustive, în care asistentul fiduciei sau cofiduciarul pot respinge solicitarea fiduciarului de a renunța la calitatea sa	Nu se acceptă. Faptul dacă asistentul trebuie să invoce un motiv sau nu se determină de împuternicirile sale, determinate în condițiile fiduciei.
	Articolul 1431⁸³. Limite generale asupra desemnărilor ... (2) Stipulația din condițiile fiduciei că va fi un singur fiduciar se consideră a fi o limită de maxim doi fiduciar.	Comisia Națională a Pieței Financiare	Considerăm oportună revizuirea sau excluderea alin. (2) din art. 1431 ⁸³ , întrucât norma este neclară și crează confuzii/interpretări.	Nu se acceptă.
354.	Articolul 1431⁸⁸. Excluderea de către asistentul fiduciei sau cofiduciar (1) În cazul în care instanța de judecată ar putea exclude un fiduciar pe motiv că nu poate acționa, refuză să acționeze sau nu este potrivit pentru îndeplinirea funcției,	Comisia Națională a Pieței Financiare	La art. 1431 ⁸⁸ alin. (1) propunem excluderea sintagmei „ar putea”, deoarece considerăm norma susceptibilă de abuzuri întrucât se invocă survenirea unei <u>posibile</u> decizii judecătorești.	Nu se acceptă. Norma spune că dacă sunt întrunite condițiile în care instanța ar putea, atunci și fiduciarul pot.

	fiduciarii de la acel moment pot exclude acel fiduciar.			
355.	COMENTARII	OMBUDSMAN	- <i>Nu este clar de ce tocmai 5 clase de moștenitori legali au fost instituiți, prin urmare propunem comasarea clasei a patra cu a cincea.</i> - <i>Nu este clar de ce minorul poate testa odată cu atingerea vârstei de 16 ani.</i> - <i>Reglementarea unui termen clar de opțiune succesorală, spre exemplu, includerea unui termen de 1 an de la data când i-a fost cunsocut.</i>	Nu se acceptă. Cele 5 clase sunt prevăzute pentru a capta situațiile familiilor cu rude îndepărtate. Termenul de opțiune succesorală nu se prevede. Se prevede doar termenul de 3 luni de renunțare la moștenire.
356.	art. 1438 alin. (1) Cod civil „(1) Persoanele cu vocație succesorală reciprocă sau unilaterală, care au murit fără a se putea stabili dacă una a supraviețuit alteia, se prezumă că au murit concomitent (comorienții și codecedații).”	Ministerul Tineretului și Sportului	Ar fi benefic, ca art.1438, alin.(1), în noua redacție, să conțină definiția noțiunilor de ” comorient” și ”co-decedat”, care la momentul actual lipsesc în art.1441, alin.(1) al Codului civil. Aceasta ar putea exclude eventualele neclarități cu referire la cine este comorient și co-decedat, având în vedere că ambele categorii sunt raportate la ”persoanele cu vocație succesorală reciproc sau unilateral, care au murit fără a se putea stabili dacă una a supraviețuit alteia”. Definiții de reper pentru ambele noțiuni ar putea servi, spre exemplu, cele din pct. 5 din Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr.13 din 03.10.2005, unde comorienții sunt priviți ca ”persoanele care, având vocație succesorală una față de cealaltă, decedează în aceeași împrejurare (catastrofă rutieră, aeriană, feroviară, cutremur etc.) fără a se putea constata dacă una a supraviețuit celeilalte,	Nu se acceptă. <i>O asemenea distincție în textul de lege este inutilă fiindcă soluția legală rămâne identică atât pentru comorienți cât și pentru codecedați.</i>

			considerându-se că ele au decedat simultan”, iar codecedații ca ”persoanele fizice care au decedat în același timp, fără a se putea stabili ordinea deceselor, și care nu sunt comorienți”.	
357.	Articolul 1446. Decăderea de la moștenire	UAM	12. La art. 1446 textul trebuie divizat în alineate.	Se acceptă
358.	art. 1457 Cod civil „Articolul 1457. Decăderea soțului supraviețuitor din dreptul de a moșteni (1) Soțul supraviețuitor este exclus de la moștenire dacă la data deschiderii moștenirii: a) cel care a lăsat moștenirea a depus o acțiune de divorț, a recunoscut acțiunea în divorț depusă de celălalt soț sau a depus cerere de divorț conform legii;”	Ministerul Tineretului și Sportului	În ceea ce privește temeiul de decădere a soțului supraviețuitor din dreptul de a moșteni, expus în lit. a), alin.(1), art.1457, (”cel care a lăsat moștenirea a depus o acțiune de divorț, a recunoscut acțiunea în divorț depus de celălalt soț sau a depus cerere de divorț conform legii”), avem rezerve și opinăm pentru idea de a exclude litera ” a)”, pentru că de altfel s-ar înlătura de la moștenire soțul supraviețuitor care la momentul deschiderii moștenirii a fost în căsătorie nedesfăcută în modul stabilit de lege. Or, simpla depunere a cererii de divorț în instanța de judecată nu înseamnă că aceasta va fi eventual automat admis, cu atât mai mult că soții ar putea să se împace ori unul din ei să renunțe la acțiune. Asemenea teză este valabilă și pentru procedura administrativă de desfacere a căsătoriei la oficiul de stare civilă.	Nu se acceptă. Soluția propusă de Ministerul Tineretului și Sportului duce și ea la o în Justiție: dacă unul din soți a depus acțiune de divorț în instanța de judecată înseamnă că, cel puțin la data depunerii cererii, soțul respectiv nu mai dorește relația de căsătorie, iar dreptul la moștenire al celuilalt soț se bazează anume pe relația de căsătorie. De multe ori divorțul intervine din motive serioase, cum ar fi violența în familie. Dacă, până la soluționarea acțiunii și până la eventuala împăcare a soților, unul din soți decedează este injust celălalt soț să culegă moștenirea. O în Justiție deosebită are loc în cazurile în care instanța de judecată a pronunțat hotărâre de admitere a divorțului, însă unul din soți decedează înainte ca hotărârea să rămână definitivă după expirarea termenului de atac sau epuizarea căilor de atac. Trebuie reținut că un soț oricând poate fi dezmoștenit de către celălalt soț printr-o simplă dispoziție testamentară, chiar și în formă simplă scrisă. Noua abordare a art. 1457 de fapt instituie regula că: acțiunea de divorț constituie, totodată, o dezmoștenire a celuilalt soț. Soluția art. 1457 corespunde cu §1933 din Codul civil german și §16(4) din Legea Estoniei cu privire la moștenire. În alte jurisdicții studiate (Ungaria (art. 7:62), Cehia

				(art. 1482), Italia (art. 548 și 585)), acțiunea în divorț are același efect cu condiția că există un motiv anume de divorț, cum ar fi separația de fapt, violența sau culpa în general. La adoptarea soluției de la art. 1457 s-a ținut cont și de fapt că Codul familiei al Republicii Moldova nu impune un standard riguros la pronunțarea divorțului de către instanța de judecată. De regulă, declarațiile unui soț privind faptul că traiul în comun este imposibil sunt suficiente pentru instanțele judecătorești autohtone pentru pronunța divorțul. O asemenea abordare reflectă politica de libertate a individului în determinarea stării sale civile.
359.	art. 1478 Cod civil „Articolul 1478. Caducitatea dispoziției testamentare în folosul soțului (1) Dispoziția testamentară prin care testatorul a desemnat moștenitor soțul său este caducă în cazul în care căsătoria este nulă sau a fost desfăcută înaintea decesului testatorului. Se asimilează desfacerii căsătoriei cazul în care la momentul decesului testatorul depusese o acțiune de divorț, a recunoscut acțiunea în divorț depusă de celălalt soț sau a depus cerere de divorț conform legii. Aceiași regulă se aplică și în cazul în care testatorul putea cere nulitatea căsătoriei și a intentat o acțiune în acest sens.”	Ministerul Tineretului și Sportului	În legătură cu aceasta, modificările asemănătoare ar putea fi operate și în art.1478, alin.(1), prin excluderea propoziției ”se asimilează desfacerii căsătoriei cazul în care la momentul decesului testatorul depusese o acțiune de divorț, a recunoscut acțiunea în divorț depus de celălalt soț sau a depus cerere de divorț conform legii. Aceiași regulă se aplică și în cazul în care testatorul putea cere nulitatea căsătoriei și a intentat o acțiune în acest sens.”	Nu se acceptă. A se vedea mai sus.
360.	Articolul 1483. Interpretarea dispoziției testamentare (3) În caz de necesitate, notarul care desfășoară procedura	UAM	13. Potrivit art. 1483 alin.(3) din Codul civil în redacția proiectului, „În caz de necesitate, notarul public care desfășoară procedura succesorală poate	Nu se acceptă.

	succesorală poate cere instanței de judecată să pronunțe hotărîre judecătorească de interpretare a dispoziției testamentare.		cere instanței de judecată să pronunțe hotărîre judecătorească de interpretare a dispoziției testamentare”. Considerăm necesar să se specifice, conform cărei proceduri se va adresa notarul public – procedura în acțiuni civile sau este o procedură specială. Se poate de presupus că, problema interpretării textului testamentului poate apărea când moștenitorii sau alte persoane care obțin drepturi din moștenire au o dispută privind sensul dispoziției testamentare. Pe cale de consecință, procedura urmează a fi procedura în acțiuni civile conform Codului de procedură civilă.	Problema urmează a fi soluționată cu ocazia ajustării procedurii la modificările operate la Codul civil.
361.	art. 1490 Cod civil „(1) Dacă persoana este surdomută, mută, nevăzătoare sau analfabetă, testamentul trebuie întocmit în prezența a doi martori și a unei persoane care poate comunica cu această persoană, prin semnătură confirmînd manifestarea de voință a testatorului.”	Ministerul Tineretului și Sportului	În final, considerăm în alin.(1), art.1490, după cuvintele ”Dacă persoana este” ar putea fi introdus cuvîntul ”surd”, dat fiind că din punct de vedere medical nu orice persoană surdă este și mută. Varianta finală a normei menționate ar fi: ”Dacă persoana este surdă, surdomută, mută, nevăzătoare sau analfabetă, testamentul trebuie întocmit în prezența a doi martori și a unei persoane care poate comunica cu această persoană, prin semnătură confirmînd manifestarea de voință a testatorului.”	Nu se acceptă. În cazul în care persoana este surdă, dar este văzătoare, nu este analfabetă și poate vorbi, atunci nu este necesară prezența martorilor și a unui interpret, deoarece textul actelor notariale și procedura se va efectua în scris în mod obișnuit. Interpretul este necesar în cazul în care persoana nu-și poate expune în mod independent voința sa în fața notarului.
362.	Articolul 1491. Martorii testamentului d) neștiutorii de carte și alte persoane inapte să citească testamentul	Procuratura Generală	31. La art. 1491 alin.(l) lit.d) sintagma „neștiutorii de carte” urmează a fi substituită cu cuvîntul „analfabeții”.	Se acceptă.

363.	Articolul 1496. Testamentul autentic (3) Testamentele cetățenilor Republicii Moldova care se află în străinătate de asemenea pot fi autentificate de către reprezentantul misiunii diplomatice sau consulul oficiului consular în ordinea stabilită de lege.	Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene	La modificările propuse pentru <i>Cartea a patra „Moștenirea”</i>, la art.1496 alin. (3), urmează a se exclude cuvântul „consulul” din conținutul acestuia, întrucât, potrivit competenței funcționale, testamentele pot fi autentificate de către reprezentantul misiunii diplomatice sau de reprezentantul oficiului consular.	Se acceptă. Alineatul (3) art. 1496 a fost revizuit și expus în următoarea formulă: „(3) Testamentele cetățenilor Republicii Moldova care se află în străinătate de asemenea pot fi autentificate de către reprezentantul misiunii diplomatice sau al oficiului consular în ordinea stabilită de legislație.” Noțiunea „lege” a fost substituită prin noțiunea mai largă de „legislație”, deoarece competența funcționarilor consulari în domeniul actelor notariale este stabilită în Statutul Consular, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 368 din 28.03.2002.
364.	” Articolul 1572¹⁰⁰ alin. (1) (1) Creditorul poate cere ca obligațiile față de el care incumbă debitorului, care a renunțat la moștenire și care, la data renunțării, este în incapacitate de plată, să fie stinse din contul masei succesorale în limita cotei succesorale la care debitorul care a renunțat la moștenire era în drept.	ABM	Înțelegem că se are în vedere creditorii proprii ai moștenitorului și nu creditorii ai masei succesorale. Totodată, art. 1572⁹⁹ alin. (1) prevede ca efect al renunțării că cel care a renunțat la moștenire este considerat că nu a dobândit niciodată moștenirea. Art. 1572⁶³ Creditorii moștenitorului, care nu sunt creditor ai masei succesorale, nu pot cere satisfacerea creanțelor din contul bunurilor succesorale, care se află în administrarea executorului testamentar. Art. 1572¹¹⁷ Prevede că pentru obligațiile masei succesorale răspunde moștenitorul. Astfel, nu este de înțeles faptul că creditorul ar putea să solicite stingerea datoriei debitorului său din contul averii, care niciodată nu i-a aparținut și care nu are statutul de moștenitor, mai mult ca atât, prin aceasta sunt afectate drepturile altor moștenitori, care culeg moștenirea celui, care a renunțat.	Se acceptă parțial. Înțelegerea este corectă. Intenția este de a acorda protecție creditorilor pentru renunțarea abuzivă de la moștenire, similară acțiunii pauliene. Aceasta este o normă specială, care derogă de la regula generală a art 1572⁹⁹, 1572⁶³ și 1572¹¹. Articolul 1572⁹⁹ a fost completat cu sintagma „Dispozițiile art. 1572¹⁰⁰ alin. (1) rămân aplicabile.”

365.	Articolul 1572¹⁰¹. Termenul de prescripție al dreptului de anulare	OMBUDSMA N	- Propunem ca la art. 1572 ¹⁰¹ acțiunea în anulare să se prescrie pe un termen mai mare de 3 luni.	Nu se acceptă. Un termen scurt este necesar pentru certitudinea privind cercul moștenitorilor.
366.	Articolul 1574 alin. (3) lit. e) ” (1) Notarul public care desfășoară procedura succesorală pregătește și asigură publicarea o singură dată a somației în Monitorul Oficial al Republicii Moldova. După publicare, notarul public expediază somația creditorilor indicați conform art. 1573 alin.(5). (2) Suplimentar, notarul public poate publica somația în alte mijloace de presă. (3) Somația va conține: a) denumirea și adresa biroului notarial; numărul dosarului succesoral; b) numele, prenumele, reședința obișnuită a defunctului și data decesului; c) în cazul în care acesta sunt indicate în actul de deces, data nașterii și numărul de identificare al defunctului; d) chemarea adresată creditorilor masei succesoriale de a-și înainta pretențiile către notarul public; e) termenul limită de înaintare a creanțelor, care va fi de 6 luni din data publicării somației în Monitorul Oficial al Republicii Moldova; f) avertismentul că creditorii masei succesoriale care nu și-au	ABM	Art. 1574 alin. 3 lit. e) stabilește termenul limită pentru înaintarea creanțelor este de 6 luni din data publicării somației în MO al RM. Totodată, în cazul în care deschiderea procedurii succesoriale va avea loc la cererea creditorului, acest fapt va fi considerat ca înaintarea creanțelor? Sau creditorul, la cererea căruia va fi deschisă procedura succesorală, va fi nevoit să aștepte publicarea somației sau înaintarea somării individuale și doar după aceia să înainteze creanța? Ori, imediat cu depunerea cererii de deschidere se va depune și notificarea creditorului? Întrebările respective se nasc din practica bancară privitor la depunerea astfel de acte la notar (în baza art. 55 și art. 57 al Legii notariatului), la care, deseori, Băncile, în calitate de creditor, nu primeau nici un răspuns de la notari sau, răspunsurile notarilor au fost neuniforme, nu conțineau informația necesară. Astfel, este binevenită inițiativa legislatorului de a prevedea actele procedurale respective în Codul civil, totodată, considerăm, că cererea de deschidere a dosarului succesoral de către creditor poate fi considerată ca însușii notificarea creditorului de înaintare a creanței. Mai mult ca atât, analogic cu normele din legea notariatului, care prevăd că cererea de	Din art. 1575¹ rezultă că se vor satisface doar creanțele notificate notarului în cadrul procedurii. A se observa însă că, spre deosebire de regimul actual, nenotificarea în cadrul procedurii somației nu duce la stingerea creanței, ci moștenitorul poate invoca excepția de tardivitate în declararea creanțelor, conform art. 1575⁵. Potrivit art. 1575⁴ moștenitorul poate refuza satisfacerea creanțelor creditorului masei succesoriale (creditorul exclus) a cărei creanță nu a fost înaintată în cadrul procedurii somării publice a creditorilor (creanța exclusă), numai dacă masa succesorală se epuizează prin satisfacerea creanțelor creditorilor neexcluși.

	înaintat creanțele se sancționează de lege prin faptul că creanțele lor vor fi satisfăcute doar în măsura în care vor mai rămîne bunuri ale masei succesorale după satisfacerea creanțelor creditorilor care nu au fost sancționați de lege. Dreptul de a fi satisfăcuți înaintea legatarilor și beneficiarilor sarcinilor testamentare rămîne neafectat; g) avertismentul că după partajul masei succesorale, fiecare comoștenitor răspunde numai pentru partea din obligația masei succesorale proporțională cu cota sa succesorală.		deschidere a dosarului succesoral de către creditor poate fi înaintată oricărui notar din raza teritorială relevantă, care, la rîndul său, verifică dacă nu a mai fost deschis dosarul respectiv la un alt notar și în corespunzător, transmite cererea depusă notarului respectiv, ar fi logic, că aceste momente să fie prevăzute primat în Codul Civil. Reieșind din cele propuse, considerăm că astfel efectul juridic al deschiderii procedurii succesorale la cererea creditorului ar fi mai amplu.	
367.	Legea nr. 131 din 07.06.2007 privind siguranța traficului rutier Articolul 31¹. Registrul de stat al transporturilor Articolul 31². Înregistrările în registrul de stat al transporturilor Articolul 31³. Drepturile, actele sau faptele supuse notării	AMCHAM MOLDOVA	Susținem propunerea de modificare a Legii nr. 131 – XVI din 7 iunie 2007 privind siguranța traficului rutier (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 103 – 106, art. 443), prin care se stabilește că, constituirea și dispunerea de dreptul de proprietate și alte drepturi reale asupra mijloacelor de transport să aibă loc prin înregistrare în Registrul de stat al transporturilor, pe baza actului sau faptului care întemeiază înregistrarea. Argumentare: 1. Considerăm că o asemenea abordare va conferi o mai mare certitudine raporturilor juridice legate de tranzacțiile de procurare și administrare a autovehiculelor, ca obiecte de substanțială valoare și surse de pericol sporit. 2. În practica mediului de afaceri, absența efectului constitutiv de drepturi al înregistrărilor în Registrul de stat al transporturilor reprezintă un inconvenient,	Se acceptă.

		întrucât cu titlu de exemplu, la luarea în locațiune a camioanelor și a echipamentelor mobile specializate, proprietate a unor persoane fizice, sunt suficient de numeroase cazurile, când cocontractanții se declară proprietari ai acestor autovehicule (administrând în fapt autovehiculul), în pofida faptului că în Registrul de stat al transporturilor și în certificatul de înmatriculare al vehiculului figurează altă persoană. În aceste circumstanțe, stabilirea proprietarului real al autovehiculului, cu care urmează a se încheia contractul de locațiune, presupune verificarea existenței și valabilității unui contract de vânzare-cumpărare a automobilului, ceea ce, în opinia noastră, nu trebuie să cadă în sarcina potențialului locatar și nici nu reprezintă o garanție de stabilire cu certitudine a proprietarului menționat. 2. Reglementarea actuală admite situații în care cumpărătorul, neînregistrat în Registrul de stat al transporturilor, poate înstrăina ulterior vehiculul, și fiind de rea-credință, să continue să încheie tranzacții în privința vehiculului, pe care l-a înstrăinat deja. Depistarea unor asemenea situații ar putea avea loc mult prea târziu, când deja vor fi încheiate alte contracte, cauzându-se prejudicii mai multor participanți la circuitul civil. 3. <i>Inter alia</i>, contractul de vânzare-cumpărare a vehiculului nu necesită formă scrisă <i>ad validitatem</i>, astfel încât sunt perfect plauzibile situațiile, în care dovada dreptul de proprietate asupra vehiculului nu poate fi făcută instantaneu de către dobânditor, chiar și în cazul în care este de bună-credință, fără implicarea într-un fel	
--	--	---	--

		sau altul, a vânzătorului vehiculului sau fără implicarea martorilor, ceea ce reprezintă un impediment esențial pentru desfășurarea eficientă a circuitului civil al acestei categorii de bunuri. 4. Situația este și mai complicată, luându-se în considerație practica stabilită în Republica Moldova, conform căreia înstrăinarea vehiculului este realizată nu printr-un contract, ci prin întocmirea de către vânzător a unei procuri pentru înstrăinarea vehiculului, emisă pe numele cumpărătorului. În asemenea situații, cumpărătorul, mai ales în cazul în care nu este versat în subtilitățile juridice, se consideră proprietar și prezintă procura drept dovadă unică și absolută a actului de procurare și de dobândire a dreptului de proprietate. În afară de riscurile pe care le comportă o asemenea abordare pentru cumpărător (în cazul în care vânzătorul este de recredință), în realitate, din punct de vedere juridic, o asemenea procură reprezintă mai degrabă, o confirmare a faptului că vânzătorul încă mai este proprietar al vehiculului, în pofida faptului că ambele părți implicate au avut intenții exact inverse la întocmirea acesteia. Spre exemplu, în cazul intenției de a încheia un contract de locațiune a vehiculului, locator poate fi doar "vânzătorul" vehiculului, pentru că, din perspectivă juridică, el este în continuare proprietarul vehiculului. Totodată, "cumpărătorul" consideră că el este proprietarul vehiculului și tot el urmează să obțină toate beneficiile transmiterii vehiculului în locațiune (în primul rând, avem în vedere plățile sub formă de chirie). În aceste circumstanțe, o relevanță	
--	--	--	--

			aparte o capătă aspectele de impozitare a chiriei și, mai ales, subiectul impozabil, la care se va înregistra obligația fiscală (acesta va fi "vânzătorul", care are o falsă reprezentare că a înstrăinat bunul și nu mai are nicio legătură cu el), dar și obligațiile locatarului, atunci când este aplicabilă reținerea impozitului la sursa de plată. În plus, de multe ori, procurile menționate au ca obiect doar înstrăinarea vehiculului, dar nu și actele de administrare a acestuia, precum este locațiunea, astfel încât "cumpărătorul" nu are împuterniciri de transmitere a vehiculului în folosință. Toate dificultățile relevate mai sus vor fi soluționate în cazul în care modificările privind efectul constitutiv al înregistrărilor din Registrul de stat al transporturilor vor fi adoptate și puse în aplicare, astfel încât dobândirea dreptului real asupra vehiculului să se sincronizeze cu momentul înregistrării acestuia în Registrul de stat al transportului. Prin urmare, considerăm aceste modificări drept o evoluție utilă și necesară.	
368.	COMENTARII/PROPUNERI	Ministerul Economiei	Urmare examinării proiectului prezentat se creează o incertitudine vizavi de normele codificate/recodificate, care presupun abrogarea ulterioară a acestora (exemplu Legea nr.256 din 9 decembrie 2011 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii; Legea nr. 8 din 26 februarie 2016 privind drepturile consumatorilor la încheierea	Se acceptă. Au fost introduse completări la (art. III. Din proiect) la Legea nr.105-XV din 13 martie 2003 privind protecția consumatorilor, și anume includerea art. 22¹ privind organele abilitate cu funcții de control privind clauzele abuzive și art. 22² privind autoritatea de supraveghere privind respectarea legislației în domeniul drepturilor consumatorilor la încheierea contractelor la distanță și a contractelor negociate în afara spațiilor comerciale.

contractelor), îndeosebi în partea ce ține de controlul executării/respectării prevederilor, competența de constatare a cauzelor abuzive, etc, prevederi care nu se regăsesc în noua redacție a Codului civil.

Este necesar de menționat că unul din drepturile fundamentale ale consumatorilor prevăzut de Legea nr. 105-XV din 13 martie 2003 privind protecția consumatorilor este **„protecția drepturilor sale de către stat”**. Or, legile menționate mai sus transpun aquisul comunitar referitor la protecția consumatorilor, iar Republica Moldova, în conformitate cu angajamentele asumate în cadrul Acordului de Asociere RM-UE, trebuie să asigure nu doar transpunerea legislației europene, dar și să instituie mecanisme efective de implementare, cu autorități responsabile de implementarea directivelor respective.

Astfel, considerăm că este necesară amendarea acelor acte legislative în care sunt reglementate atribuțiile autorităților responsabile de implementarea acestor directive prin preluarea competențelor corespunzătoare din legile indicate

			ce urmează a fi codificate/recodificate.	
369.	COMENTARII	ABM	Un alt moment principal pentru creditori ai defunctului este faptul că s-a exclus norma, existentă în redacția actuală a Codului Civil și anume art. 1543, prin care Moștenitorii sunt obligați să înștiințeze creditorii celui ce a lăsat moștenirea despre deschiderea succesiunii dacă au cunoștință despre datoriile defunctului. Astfel, cu excluderea acestei norme unica modalitate prevăzută de Proiectul respectiv pentru creditor de a afla despre deschiderea dosarului succesoral în legătura cu decesul debitorului său este așteptarea somării publice. Totodată, în cazul în care, moștenitorii au acceptat moștenirea în ordinea de acceptare în mod implicit, adică după expirarea termenului de renunțare de 3 luni, se presupune că nu a fost înaintată nici o cerere de deschidere a procedurii succesoriale către notarul public, ceea ce exclude somarea creditorilor, respectiv, creditorul nu va afla despre deschiderea procedurii respective și/sau nu va cunoaște exact la ce notar să depună notificarea creditorului privind înaintarea creanței	Nu se acceptă. Procedurile prevăzute de proiect oferă suficientă protecție creditorilor.
370.	COMENTARII	ABM	Un moment relevant și important pentru Băncile Moldovei este următorul: Codul Civil actual și Proiectul de modificări nu stabilesc modalitatea de calculare a dobânzilor și a penalităților la creditele neachitate din motivul de deces al Debitorului.	Nu se acceptă. Problema în cauză urmează a fi soluționată conform regulilor generale în materie de neexecutare a obligațiilor.

			Ce ține de penalitatea: Până la moment am stopat calcularea penalităților ținând cont de natura juridică a acestora, care de fapt sunt o sancțiune pentru neexecutarea vinovată a obligației, respectiv în cazuri de deces penalitatea nu poate fi aplicată. Totodată, nu am avut o schemă stabilită de calculare a dobânzilor – plata pentru utilizarea mijloacelor creditate. Totodată, din momentul decesului se subînțelege că Debitorul nu mai utilizează mijloacele respective, precum și moștenitorii nu le pot utiliza doar din momentul acceptării succesiunii. Astfel, logic ar fi ca dobânda să nu fie calculată până la momentul în care este oficial acceptată succesiunea. În același timp, cum se va proceda în cazul în care moștenirea se acceptă în mod implicit? Din punctul nostru de vedere, ar fi binevenit să fie stabilită normă, care ar stabili modalitatea de calculare a dobânzilor în cazuri de deces al debitorului, ținând cont de modul de acceptare a succesiunii, precum și să fie stipulat precum că penalitatea nu se calculează în astfel de cazuri (doar în caz de restructurarea și creditului și reîncheierea contractului cu moștenitorul debitorului decedat.)	
371.	COMENTARII/PROPUNERI	BNM	Având în vedere că actualmente cadrul legislativ nu reglementează contractul de report, considerăm binevenit ca acest tip de contract să constituie obiect de reglementare al Codului civil, motiv pentru care propunem completarea proiectului de lege cu unele	Nu se acceptă. Contractul respectiv nu urmează a fi reglementat în Codul civil.

			prevederi în acest sens. Drept reper ar putea servi legislația României, contractul de report fiind reglementat în art. 1772-1776 din Noul Cod Civil, republicat în 2011 Legea 287/2009 privind Codul civil. Luând în considerare că proiectul noii legi bancare care transpune prevederile cadrului CRD IV / CRR se află în proces de promovare pentru a fi adoptat de către Parlament în aceeași perioadă ca și proiectul de modificare propus spre examinare de către Ministerul Justiției, pentru asigurarea utilizării acelorași noțiuni, propunem substituirea la art. 461 alin. (6) de la pct. 250 din art. I din proiectul legii de modificare a cuvintelor “cota substanțială” și “permisiune prealabilă” cu cuvintele “deținere calificată”, respectiv “aprobare prealabilă”. Adițional, nu sunt suficient de clare prevederile privind intrarea în vigoare și punerea în aplicare a modificărilor și completărilor la Codul civil. Spre exemplu, modificările și completările la art. 102 și 103 din Codul civil se aplică din 1 ianuarie 2018 (art.II, art.10 din proiect), indiferent dacă au fost aduse actele de constituire și/sau statutele sale și regulamentele filialelor și reprezentanțelor în concordanță cu modificările și completările operate la art. 102 și 103 din Codul civil, sau dacă s-a cerut operarea modificărilor necesare în registrul de stat al persoanelor juridice sau în alt registru în care sunt înregistrate conform legii, (aceste acțiuni pot fi interpretate până la 1 ianuarie 2023).	Se acceptă.
372.	COMENTARIU/PROPUNERI	CNPDCP	Analizând prevederile proiectului, considerăm oportun definirea/explicarea/revizuirea	Nu se acceptă. Unii termeni sunt deja explicați prin legea nr. 66 din 13 aprilie 2017. Alți termeni au o consacrare doctrinară.

ea termeni lor/sintagmelor noi introduși/se (o parte din ele fiind o novatie în legislația Republicii Moldova), care eventual pot crea situații problematice de inteipretare corectă. In acest sens, remarcăm, spre exemplu:

„ocrotirea
judiciară/provizorie"
(pct. 50, 67, 88 ale
proiectului de lege
etc.);

„exceptia de nulitate
absolută" (pct. 96 al
proiectului);

„consiliul de familie"
(pct. 111 al proiectului,
prin care se include un
nou

articol 241⁵;

„ratificarea actului
juridic" (pct. 116 al proiectului etc.),
în contextul în care potrivit art, 2 din
Legea privind tratatele internaționale
ale Republicii Moldova acest termen
este definit drept, citat: „act astfel
denumit, îndeplinit, după caz, de
Parlamentul Republicii Moldova sau
de Guvernul Republicii Moldova,
prin care Republica Moldova își
exprimă consimțământul de a fi
legată printr-un tratat internațional";

			„obligația de neconcurență" (pct. 32 al proiectului prin care se completează Codul civil cu art. 68⁴). În fapt, se reține că în contextul legislației și practicilor europene și internaționale, obligația de neconcurență obligă salariatul, pe toată durata valabilității contractului și o perioadă determinată după încetarea lui, să nu presteze, în interesul propriu sau al unei persoane terțe, o activitate care se află în concurență cu cea prestată la angajatorul său. La moment, legislația Republicii Moldova (nici Codul civil. Codul muncii etc.) nu prevede și nu descrie expres o astfel de situație/termen, moment care eventual poate crea probleme ulterioare de interpretare și aplicare incorectă.	
373.	Articolul 1574. Conținutul somației; publicarea și expedierea somației (2) Suplimentar, notarul poate publica somația în alte mijloace de presă.	CNPDCP	La art. 1574 alin. (2) din proiect cuvântul „poate" este pasibil de interpretări excesive, creînd arbitrajul în activitatea notarului, motiv pentru care urmează a specifica cazurile exprese în care notarul poate apela la alte mijloace de informare,	1. Nu se acceptă. Norma oferă suficientă flexibilitatea pentru a alege metoda cea mai bună de somare potrivit împrejurărilor.

			fie excluderea cuvîntului „poate” Cu referire la conţinutul somaţiei, s-a constatat că se intenţionează a face public şi numărul de identificare de stat a defunctului - art. 1574 alin. (2) lit. c) Cod civil. Explicăm că în conformitate cu prevederile art. 4 al Legii privind protecţia datelor cu caracter personal, datele trebuie să fie prelucrate în mod corect şi conform prevederilor legii; colectate în scopuri determinate, explicate şi legitime, iar ulterior să nu fie prelucrate într-un mod incompatibil cu aceste scopuri; <u>adecvate, pertinente şi neexcesive în ceea ce priveşte scopul pentru care sînt colectate şi/sau prelucrate ulterior.</u> Articolul 5 alin. (4) al Legii menţionate, prevede că în cazul decesului subiectului datelor cu caracter personal, consimţămîntul privind prelucrarea datelor sale se acordă, în formă scrisă, de către succesorii acestuia, dacă un astfel de consimţămînt nu a fost dat de subiectul datelor cu caracter personal în timpul vieţii. Mai mult, potrivit art. 9 al Legii sus numite, <u>prelucrarea</u> numărului de identificare de stat	2. Nu se acceptă. Potrivit Regulamentul (UE) 2016/679 al Parlamentului European şi al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecţia persoanelor fizice în ceea ce priveşte prelucrarea datelor cu caracter personal şi privind libera circulaţie a acestor date şi de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecţia datelor), considerentul nr. (27), Prezentul regulament nu se aplică datelor cu caracter personal referitoare la persoane decedate. Statele membre pot să prevadă norme privind prelucrarea datelor cu caracter personal referitoare la persoane decedate.
--	--	--	--	---

(IDNP) al persoanei fizice, a amprentelor digitale sau a altor date cu caracter personal avînd o funcție de identificare de aplicabilitate generală poate fi efectuată în următoarele condiții:

- a) subiectul datelor cu caracter personal și-a dat consimțămîntul;
- b) prelucrarea este prevăzută în mod expres de legislație.

În aceste condiții, Centrul nu poate desprinde cu celeritate necesitatea și scopul publicării IDNP-ului defunctului, în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și/sau în alte mijloace de infomiare, fiind oportun în acest sens, excluderea posibilității publicării acestei categorii de date cu caracter personal.

În acest sens, este relevantă și utilă pentru examinare Sesizarea 12 a din 21 ianuarie 2014 privind exercitarea controlului constituționalității unor prevederi din Codul fiscal, examinată și admisă de Curtea Constituțională a Republicii Moldova (<http://www.constcourt.md/ccdocview.php?tip=sesizari&docid=262&I=ro>).

374.	Articolul 1575¹⁴. Publicitatea instituirii administrării (1) Notarul este obligat să publice o informație despre instituirea administrării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, indicând numele și prenumele defunctului, numărul dosarului succesoral și datele de identificare ale administratorului masei succesoriale.	CNPDCP	Menționăm că sintagma „datele de identificare” ce vizează administratorul masei succesoriale, care urmează a fi făcute publice, prevăzut la art. 1575¹⁴ alin. (1) din proiect, este una ambiguă.	Nu se acceptă.
375.	” Articolul 1575¹¹⁸ . (1) Pentru deschiderea procedurii succesoriale un moștenitor, un creditor al masei succesoriale, un legatar sau un executor testamentar depune o cerere corespunzătoare la notarul public de la locul deschiderii moștenirii. (2) În cadrul procedurii succesoriale notarului i se poate solicita, în condițiile legii, eliberarea: a) certificatului de moștenitor; b) certificatului de legatar; c) certificatului de executor testamentar; d) certificatului de custode al masei succesoriale; e) certificatului de administrator al masei succesoriale.	ABM	Potrivit proiectului este prevăzut că creditorilor li se poate cere declararea creanțelor loc în cadrul procedurii somării publice în ordinea stabilită. Totodată, creditorii nu se regăsesc în lista celor, care pot depune cererea de desfășurare a procedurii de somare. În același timp, creditorii, în conformitate cu prevederile art.1575¹¹⁸, au dreptul de a solicita deschiderea procedurii succesoriale. Deodată, art.1575¹²⁴ prevede desfășurarea investigațiilor de către notarul public din oficiu. Astfel, din punctul nostru de vedere, ar fi binevenit ca somarea creditorilor, analogic cu somarea altor persoane sa declare drepturile sale asupra moștenirii, să fie efectuată de către notarul public din oficiu și nu la cererea persoanelor enumerate în art. 1573. În același timp, nu este prevăzută modalitatea în care creditorul, ce a depus cererea de deschidere a procedurii succesoriale, va primi informația necesară: existența altor creditori, lista	Nu se acceptă. Procedura de somare nu are efect asupra răspunderii moștenitorilor. Potrivit art. 1575⁶, răspunderea moștenitorului pentru obligațiile masei succesoriale se limitează la activul masei succesoriale și nu se extinde asupra patrimoniului, pe care îl are în afara cotei succesoriale ce îi revine, dacă se dispune administrarea masei succesoriale în scopul satisfacerii creditorilor sau dacă a fost intentat procesul de insolabilitate al masei succesoriale.

			moștenitorilor precum și informația despre bunuri, ce formează activul succesoral.	
376.	Articolul 1606: 1) Titlul articolului în final se completează cu cuvintele „și instrumentele financiare”; 2) Alineatul (2) după cuvintele „valorile mobiliare” se completează cu cuvântul „materializate”; 3) Se completează cu alineatele (3) și (4) cu următorul cuprins: „(3) Valorile mobiliare în formă de înscriere în cont sunt guvernate de legea țării în care se află registrul sau contul în care sunt operate înscrierile privind valorile mobiliare. (4) Garanțiile financiare constituite sub formă de instrumente financiare în formă de înscriere în cont sunt guvernate de legea țării în care se află registrul sau contul în care sunt operate înscrierile privind valorile mobiliare în ceea ce privește: a) natura juridică și efectele patrimoniale ale garanției financiare constituite sub formă de instrumente financiare în formă de înscriere în cont; b) condițiile care trebuie îndeplinite pentru încheierea în mod valabil a unui contract de garanție financiară având ca obiect instrumente financiare în formă de înscriere în cont și pentru punerea la dispoziție a acestor instrumente financiare în	Comisia Națională a Pieței Financiare	Propunerile înaintate la art. 1606 din proiect, propunem a fi excluse deoarece acestea se regăsesc în Codul Civil urmare a modificărilor operate prin Legea nr.185 din 22.07.2016.	Se acceptă.

	temeiul unui astfel de contract, formalitățile necesare pentru asigurarea opozabilității față de terți a unui astfel de contract și a punerii la dispoziție a unor astfel de garanții; c) dacă un drept de proprietate sau alt drept al unei persoane cu privire la garanția financiară constituită sub formă de instrumente financiare în formă de înscriere în cont este prioritar ori subordonat unui drept de proprietate sau altui drept concurent și dacă dobândirea s-a făcut cu bună-credință; d) formalitățile cerute pentru executarea garanției financiare constituite sub formă de instrumente financiare în formă de înscriere în cont, ca urmare a apariției unei cauze care determină executarea garanției.”.			
377.	Articolul 1607. Legea aplicabilă operelor de creație intelectuală	AGEPI	1) titlul acestuia urmează a fi expus în următoarea redacție: „Articolul 1607. Legea aplicabilă drepturilor de proprietate intelectuală”; 2) redacția propusă a alin.(3) de substituit în felul următor: „(3) Dobândirea, conținutul și stingerea dreptului de proprietate intelectuală sunt guvernate de legea statului unde a fost depusă cererea de înregistrare a obiectului de proprietate	

			intelectuală sau s-a efectuat înregistrarea acestuia.";	
378.	d) drepturilor și obligațiilor care constituie un instrument financiar și drepturilor și obligațiilor care constituie clauzele și condițiile care reglementează emisiunea sau oferta publică și ofertele publice de preluare de valori mobiliare negociabile și subscrierea și răscumpărarea de unități ale organismelor de plasament colectiv cu condiția ca aceste activități să nu constituie prestări de servicii financiare;	Comisia Națională a Pieței Financiare	La art. 1611 ³ alin. (4) lit. d) din Proiect, propunem excluderea cuvântului „ <i>publice</i> ”, deoarece ofertele de preluare nu sunt oferte publice conform Legii privind piața de capital, totodată, propunem, excluderea și a cuvântului „ <i>negociabile</i> ” întrucât, toate valorile mobiliare sunt negociabile.	Se acceptă parțial. Art. 1611 ³ alin. (4) lit. d) a fost modificat și va avea următorul cuprins: „d) drepturilor și obligațiilor care constituie un instrument financiar și drepturilor și obligațiilor care constituie clauzele și condițiile care reglementează emisiunea sau oferta publică și ofertele de preluare de valori mobiliare și subscrierea și răscumpărarea de unități ale organismelor de plasament colectiv cu condiția ca aceste activități să nu constituie prestări de servicii financiare;”
379.	Articolul 1613³. Concurența neloială și actele care îngrădesc libera concurență	Consiliul Concurenței	Având în vedere prevederile capitolelor II și III din Legea concurenței nr. 183 din 11 iulie 2012, conform cărora încălcările din domeniul concurenței includ atât practicile anticoncurențiale cât și concurența neloială, propunem substituirea sintagmei "actele care îngrădesc libera concurență" din cuprinsul titlului art. 1613 ³ din proiect cu sintagma "practicile anticoncurențiale".	Se acceptă.

			In același context, ținând cont de prevederile Legii concurenței, menționăm că noțiunea de "concurență neloială" nu include și practicile anticoncurențiale (acorduri anticoncurențiale, abuzul de poziție dominantă, acțiunile sau inacțiunile autorităților publice de restrângere, împiedicare sau denaturare a concurenței). Astfel, la utilizarea noțiunii de "concurență neloială" pe parcursul proiectului, autorul urmează să revizuiască prevederile articolelor în care sensul noțiunii de "concurență neloială" nu corespunde celui stabilit de Legea concurenței. Totodată, conform prevederilor art. 18 alin. (3) din Legea nr. 780 din 27 decembrie 2001 privind actele legislative, în cazul în care proiectul de act legislativ cuprinde prevederi din legislația în vigoare, acestea, de regulă, nu se reproduc, dar se face trimitere la ele.	
380.	<i>La pct. 684 art. 1613¹⁰</i>	MAI	<i>La pct. 684</i>, se va revedea titlul art. 1613¹⁰, ținând cont de exigențele Legii nr. 780 din 27 decembrie 2001 privind actele legislative. Obiecția este valabilă și în raport cu pct. 686 din proiect (art. 1620¹ alin. (2).)	Se acceptă. Titlul art. 1613¹⁰ a fost substituit prin „Domeniul de aplicare în cazul încălcării dreptului de proprietate intelectuală”. Titlul art. 1620¹ a fost completat.
381.	Articolul 1613¹⁹. Domeniul de aplicare al capitolului	UAM	14. La art. 1613¹⁹ alin.(2) lit. e) și 1623¹⁴ alin.(2) lit. j) cuvântul „trust” trebuie substituit cu cuvântul „fiducie”,	Se acceptă.

	(2) Următoarele aspecte sunt excluse din domeniul de aplicare al prezentului capitol: e) obligațiile necontractuale care decurg din relațiile dintre fondatorii, membrii consiliului de administrație și beneficiarii unui trust creat în mod voluntar; Articolul 1623¹⁴. Domeniul de aplicare al capitolului (2) Sunt excluse din domeniul de aplicare al prezentului capitol: j) constituirea, administrarea și dizolvarea trusturilor;		având în vedere noua reglementare a fiduciei din Codul civil.	
382.	Capitolul XXXIV (Cartea a treia din Codul civil)	AGEPI	In legătură cu propunerea autorilor proiectului de a completa Capitolul XXXIV (Cartea a treia din Codul civil) cu secțiunea a 3-a privind răspunderea pentru dobândirea, utilizarea sau divulgarea ilegală a secretelor comerciale, unanimitate cu care se va abroga integral Legea nr.171-XIII din 06 iulie 1994 cu privire la secretul comercial (Legea nr.171/1994), potrivit art.X pct.2) din proiect, totodată în nota informativă fiind opțional menționată abrogarea acestei legi (confomi extrasului: „<i>Introducerea acestei secțiuni va atrage abrogarea sau revizuirea semnificativă a Legii nr. 171-XIII din 06 iulie 1994 cu privire la secretul comercial</i>”)^ ținem să menționăm că în ambele cazuri (fie	Se acceptă. Textul art. 12 alin.(2) din legea specială a fost incorporat în art. 1431¹ Cod civil în redacția proiectului.

abrogare integrală fie revizuire semnificativă) urmează a fi luate în considerare și reflectate în cadițul nonmativ relevant prescripția nonnafivăi din art. 1 2 alin.(2) al Legii nr.171/1994

' 'Potrivit acestei prescripții, în cazul în care autorizarea comercializării produselor farmaceutice sau a produselor chimice pentru agricultură care conțin preparate chimice noi este condiționată de comunicarea de date nedivulgabile rezultate din încercări sau de alte date nedivulgabile, a căror stabilire cere un efort considerabil, aceste date sunt protejate atât contra exploatării lor neloiale în comerț, cât și contra divulgării, cu excepția cazurilor când divulgarea este necesară pentru protecția publicului sau când sunt luate măsuri pentru a asigura protejarea datelor respective contra exploatării lor neloiale în comerț.

Ținem să atenționăm că art.1 2 alin.(2) al Legii nr.171/1994 a fost inclus în legislația națională cu privire la secretul comercial în scopul transpunerii prevederilor art.39 din Acordul privind aspectele comerciale ale drepturilor de proprietate intelectuală (Acordul TRIPS), care reglementează o protecție internațională a informațiilor confidențiale referitoare la produsele farmaceutice și chimice

			prin interzicerea utilizării neloiale ca o expresie a secretului comercial.	
383.	MODIFICARI LA LEGE	AGEPI	Suplimentar celor enunțate, proiectul în cauză necesită o revizuire esențială atât din punct de vedere redacțional, cât și structural, prin înlăturarea tuturor inexactităților de genul respectiv, precum și în vederea corespunderii acestuia rigorilor tehnicii legislative, cele mai evidente fiind următoarele: - la Art.I pct. 15 din proiect, din care reiese completarea Capitolului I cu secțiunea 1 Dispoziții generale, atenționăm că în continuare nu urmează o altă secțiune, spre exemplu, secțiune 2 la acest capitol; - numerotarea greșită a articolelor, alineatelor etc. (spre exemplu, la art.68⁸ alin.(2); la art.271 - completarea cu alineatele (9)-(16); la art.361, unde se propune completarea cu alin.(4) și (5), care deja există; după pct.290 vine pct.295; două puncte cu nr.303; la pct.422 -completarea cu pct.888¹; art.1611⁴ - începând cu alin.(4)) - utilizarea unor termeni/expresii neclare (la art.68¹⁸ alin.(2) - „valorează procură”; art.274 alin.(2) și art.283¹ alin.(5) - „înăuntrul (referindu-se la termen’; la art. 1303 alin.(3) -„este persoana viața”; la art.1431⁵³ - „pot obliga fiduciarul poate supune”; la art.II art.10 - „în vigoare obligate”);	Se acceptă.

- la art.77 nu este clar dacă substituirea cuvântului „stat” se referă și la cuvântul „înregistrare”. De exemplu, la art.87 alin.(4) sintagma „înregistrarea de stat” nu a fost modificată, precum și la art.103² - „organul de înregistrare de stat”;

- la art.106 alin.2) după cuvântul „paranteze” de completat cu textul „(membru)”, iar la art.195 cuvintele „aporturilor juridice” de substituit prin cuvintele „raporturilor juridice”;

- modificările la art.318 din punctele 172 și 173 de comasat într-un singur punct, precum și cele la art.423 din punctele 230 și 231;

- la art.336 propunerea de modificare a alin.(2), cuvântul „nemijlocit” de substituit prin cuvântul „mijlocit”;

- la art.351² alin.(2) cuvântul „beneficiază” de substituit prin cuvintele „se aplică” sau de găsit o altă formulă potrivită pentru cazul dat;

- la art.610 alin.(4) de completat la început cu sintagma „în acest caz”;

- reieșind din esența modificărilor propuse la art.655, acesta urmează a fi expus în redacție nouă;

- la pct.344 nu este clar dacă se modifică și art.698, 699 și 700 din Codul civil;

			- la art.720¹ alin.(l) lit.l) a fost omisă indicarea expresă a termenului de prelungire a duratei inițiale; - de precizat la art.1078 că modificarea din alin.l) se va efectua și în titlul articolului; - de exclus dublările respective din art.IV la expunerea art.462¹, precum și din art.VII la expunerea art.235¹ și art.235¹⁵ - la art.V de indicat izvorul republicării Legii nr. 131-XVI din 07.06.2007 privind siguranța traficului rutier.	
384.	Legea privind societățile cu răspundere limitată nr. 135-XVI din 14 iunie 2007 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr.127-130, art.548)	Ministerul Economiei și Infrastructurii al RM	Legea cu modificările și completările ulterioare, se completează și se modifică după cum urmează : 1. în textul Legii sintagmele “filiala și reprezentanța”, „filiala”, „reprezentanța” la orice formă gramaticală, se substituie cu sintagma „Sucursala” la forma gramaticală corespunzătoare 2. La articolul 7 : alineatele (2) și (3) se abrogă 3. Articolul 8 se expune în următoarea redacție : “Articolul 8 . Grupul (1) În sensul prezentei legi, persoanele afiliate societății, asociatului, administratorului sau unui alt subiect prevăzut de prezenta lege sunt determinate de Codul civil.	1. Se acceptă. 2. și 3. Nu este clar în ce constă obiecția. textul propus coincide cu proiectul.

(2) Societatea poate face parte dintr-un grup de persoane juridice în modul deteminat de Codul civil”

4. La articolul 9 alineatul (3), propoziția întâi în final se completează cu sintagma „cu excepția cazurilor prevăzute de lege”

5. Articolul 10 , alineatul(4) , la început se completează cu sintagma "În condițiile legii"

6. La articolul 13, alineatul (1) , literele e) și f), cuvântul “asociaților” se substituie cu cuvântul “fondatorilor”

7. La articolul 18 :

Alineatul (2) se abrogă

Alineatul (4) se completează în final cu sintagma „sub sancțiunea nulității”.

8. La articolul 19 , alin.(3) se abrogă

9. La articolul 22 :

La alineatul (2) ultima propoziție se exclude ;

Alineatul(5) după sintagma “în numele societății ” se completează cu sintagma “pe cale oblică”

10. La articolul 24 alineatul (1) , cuvântul “indivizibilă” se substituie cu cuvântul “divizibilă”

11. Articolul 25 :

Cuvântul “înstrăinare” se substituie cu cuvântul “vînzare” la forma gramaticală corespunzătoare

La alineatul (1) , textul “soțului, rudelor și afiniilor în linie dreaptă fără limită și în linie colaterală pînă la gradul doi inclusiv” se substituie cu sintagma

4. Se acceptă.

5. Nu se acceptă. Este necesară substituirea cuvântului „Orice” în „orice”.

6. Nu se acceptă.

7. Nu se acceptă introducerea sancțiunii nulității pentru contractele dintre administrator și asociat care nu sunt în formă scrisă. Nu trebuie confundată forma cerută cu necesitatea de a obține aprobarea adunării generale. Totodată, unele contracte ar putea fi favorabile societății, iar sancțiunea nulității ar putea înrăutăți situația ei.

Deși art. 15 din Legea societăților a României prevede sancțiunea nulității, §35(3) din Legea germană privind societățile cu răspundere limitată prevede că asemenea contracte urmează a fi „documentate cât de curând posibil după executarea lor”. Prin urmare, nu cer forma scrisă sub sancțiunea nulității. (A se vedea Harald Bartl et al. *Der Heidelberger Kommentar GmbH-Recht.* ed. 7, Editura C.F. Müller GmbH, 2013, p. 354, nr. 92).

8-22. Nu se acceptă.

		„persoanei afiliate asociatului”; la alineatul (7), cuvântul „procurat” se substituie cu cuvântul „cumpărat”; la alineatul (8), după cuvântul „decursul” prepoziția „a” se substituie cu cuvintele „unui termen de prescripție de”, iar cuvintele „încheierii actului juridic” cu cuvintele „înregistrării cumpărătorului în calitate de titular al părții sociale vîndute”; alineatul (9), se completează cu următorul cuprins „Această regulă nu se aplică testamentului.” Se completează cu un alineat nou (11) cu următorul cuprins: „ (11) Asociatul poate renunța la dreptul de preemțiune în raport cu o anumită vînzare de către un alt asociat, fie în cadrul adunării generale a asociaților ori prin declarație scrisă.”. 12. Articolul 27 alineatul (2) , după cuvântul “gaj” se completează cu cuvintele “inclusive a achiziționării ei de către creditorul gajist” 13. Legea se completează cu articolul 27 ¹ cu următorul cuprins : „Articolul 27¹. Partea socială a soților în societatea cu răspundere limitată (1) Asupra părții sociale a soților în societatea cu răspundere limitată dobîndite în timpul căsătoriei se aplică regimul juridic al proprietății comune în devălmășie dacă contractul matrimonial nu prevede altfel. (2) Soțul asociatului nu poate cere divizarea părții sociale și nici	
--	--	---	--

			primirea sa în societate dacă actul de constituire nu prevede altfel.". 14. Articolul 28 alineatul (1), după cuvîntul „socială" cuvintele „se află în posesia indivizibilă a mai multor persoane" se substituie cu cuvintele „este deţinută în comun de către mai multe persoane", iar cuvîntul „solidar" se substituie cu cuvîntul “unanim". 15. Articolul 29 alineatul (1), cuvintele „numai în temeiul titlului executoriu" se exclud. 16. Articolul 44 se completează cu alineatul (4) cu următorul cuprins: „(4) Prin actul de constituire sau regulamentele societăţii se poate reglementa modul şi volumul dezvoltării informaţiei către asociaţi, ţinînd cont de nevoia de transparenţă a activităţii sale de asociat, precum şi de nevoia de a proteja informaţia confidenţială, secretul comercial, datele cu caracter personal şi alte interese legitime.". 17. Articolul 47 alineatul (1), după cuvîntul „subscris" se completează cu următoarele cuvinte „după expirarea unui termen suplimentar de 1 lună care i-a fost stabilit prin notificare pentru vărsarea aportului". 18. Articolul 49 alineatul (2), se completează cu litera f¹) cu următorul cuprins:	
--	--	--	---	--

			„f¹) aprobarea încheierii actelor juridice și altor operațiuni dintre administrator sau o persoană afiliată, pe de o parte , și societate , pe de altă parte” 19. Articolul 61 se expune în următoarea redacție: „Articolul 61. Atacarea hotărârilor adunării generale a asociațiilor în instanța de judecată. Hotărârile adunării generale a asociațiilor ori deciziile asociatului unic se supun nulității în condițiile Codului civil.”. 20. La articolul 62 alineatul (2), cuvintele „după caz” se exclud. 21. La articolul 71 alineatul (1) litera c), cuvintele „pentru săvârșirea unor anumite acte juridice” se substituie cu cuvintele „din numele societății”. 22. La articolul 77 alineatul 3 litera b), cuvintele „ rudele sau afinii pînă la gradul al IV-lea inclusiv ori soțul” se substituie cu cuvintele „persoanele afiliate”.	
385.	Art.II. Legea nr. 220-XVI din 19.10.2007 privind înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2001, nr.184-187, art.711),	Ministerul Economiei și Infrastructurii al RM	Legea cu modificările și completările ulterioare, se modifică după cum urmează: 1. În textul Legii sintagmele „filiala și reprezentanța”, „filiala”, „reprezentanța” la orice formă gramaticală, se substituie cu sintagma „sucursala” la forma gramaticală corespunzătoare. 2. La articolul 12 alineatul (2), după cuvintele “particularitățile	Nu se acceptă. Nu este clar în ce constă obiecția.

			specificate în" se completează cu sintagma „Codul civil și". 3. Articolul 19¹ se abrogă.	
386.	Art. V Legea nr. 131-XVI din 7 iunie 2007 privind siguranța traficului rutier	MAI	<i>La Art. V, care propune amendarea Legii nr. 131-XVI din 7 iunie 2007 privind siguranța traficului rutier, în partea ce ține de art. 31³ alin. (1) lit. c), se impune substituirea conjuncției „și" cu conjucția „sau". Or, vehiculul se poate afla în căutare națională, națională și internațională sau numai internațională, fapt pentru care utilizarea conjuncției „și" crează impedimente de a nota în registrul de stat al transporturilor și celelalte două situații, implicit aflarea numai în căutare națională sau internațională.</i>	Se acceptă.
387.	Legea nr. 131-XVI din 7 iunie 2007 privind siguranța traficului rutier „Articolul 31¹. Registrul de stat al transporturilor (1) Registrul de stat al transporturilor descrie vehiculele supuse înmatriculării și arată drepturile reale ce au ca obiect aceste bunuri. (2) În cazurile prevăzute de lege în registrul de stat al transporturilor pot fi notate drepturi, fapte sau raporturi juridice dacă au legătură cu vehiculele cuprinse în acel registru. (3) Procedura de înregistrare, înregistrare provizorie, notare sau radiere în registrul de stat al transporturilor și alte aspecte legate de funcționarea sa se reglementează prin hotărâre de Guvern. Articolul 31². Înregistrările în registrul de stat al transporturilor	Rodica Guranda – Notar	Analizând situația de – facto din republică, în ceea ce privește dobândirea proprietății, posesia și folosirea mijloacelor de transport, este necesară ajustarea legislației ce ține de momentul și temeiurile nașterii și înregistrării drepturilor reale asupra mijloacelor de transport. Fără o reglementare adecvată a obligativității înregistrării cu celeritate a drepturilor reale asupra mijloacelor de transport, aceste drepturi sunt susceptibile de încălcare și realizare incompletă și inefficientă. În speță, o persoană care deține un mijloc de transport în posesie (având un contract sau o împuternicire de înstrăinare, actul de înmatriculare și cheile autovehiculului), dar nu este înregistrat ca titular al dreptului de	Se acceptă. De fapt proiectul nu trebuie modificat, fiindcă el deja prevede caracterul constitutiv al registrului. Articolul 31². Înregistrările în registrul de stat al transporturilor (1) Dacă legea nu prevede altfel, drepturile reale asupra vehiculelor înmatriculate în registrul de stat al transporturilor se constituie, se transmit, se grevează cu alte drepturi reale numai prin înregistrare în registrul de stat al transporturilor, pe baza actului sau faptului care întemeiază înregistrarea în condițiile legii. Dacă legea nu prevede altfel, drepturile reale asupra vehiculelor înmatriculate în registrul de stat al transporturilor se sting numai prin radierea lor din registrul prevăzut de lege, cu consimțământul titularului, dat forma prevăzută de lege

(1) Dacă legea nu prevede altfel, drepturile reale asupra vehiculelor înmatriculate în registrul de stat al transporturilor se constituie, se transmit, se grevează cu alte drepturi reale numai prin înregistrare în registrul de stat al transporturilor, pe baza actului sau faptului care întemeiază înregistrarea în condițiile legii. Dacă legea nu prevede altfel, drepturile reale asupra vehiculelor înmatriculate în registrul de stat al transporturilor se sting numai prin radierea lor din registrul prevăzut de lege, cu consimțământul titularului, dat forma prevăzută de lege. (2) Dispozițiile alin.(1): a) nu împiedică recunoașterea dreptului de proprietate asupra vehiculelor dobândite în mod legal în afara Republicii Moldova înainte de înmatricularea în registrul de stat al transporturilor; b) nu se aplică grevărilor cu acele drepturi reale care, conform legii, se supun înregistrării în registrul garanțiilor reale mobiliare. Articolul 31³. Drepturile, actele sau faptele supuse notării (1) În afara altor cazuri prevăzute de lege, sunt supuse notării în registrul de stat al transporturilor: a) reutilarea care a condus la modificarea datelor de evidență a vehiculului; b) prezența la vehicul a unui număr de identificare nimicit intenționat, falsificat sau contrafăcut; c) aflarea vehiculului în căutare națională și internațională. (2) Faptele prevăzute la alin.(1) lit. b) și c) nu împiedică înmatricularea vehiculului în registrul de stat al	proprietate, nu poate dispune de el în calitate de proprietar cu drepturi depline, respectiv, nu-și poate manifesta valabil intenția de a încheia acte juridice din nume propriu, iar moștenitorii unei asemenea persoane se confruntă cu greutăți la întocmirea actelor de succesiune asupra bunului. Zi de zi apar situații când este dificil să se demonstreze că deținătorul mijlocului de transport este proprietarul acestuia, ceea ce face dificilă atât administrarea și dispunerea de aceste bunuri de către deținător, cât și verificarea, de către organele competente a faptului cui îi aparține dreptul de proprietate și dacă, într-adevăr, persoana care posedă bunul, este în drept să se folosească de el. Necesitatea înregistrării drepturilor reale asupra mijloacelor de transport în registru public, cu efect constitutiv,, poate fi argumentată prin exemplul celor mai frecvente cazuri întâlnite în practică: 1. A fost încheiat un contract de vânzare – cumpărare a mijlocului de transport dintre o persoană juridică și o persoană fizică. Chiar dacă, potrivit legislației în vigoare, proprietar este persoana fizică - deținătorul actului translativ de proprietate, acesta din urmă nu poate dispune în continuare, în deplină măsură, de bunul respectiv, deoarece titular al certificatului de înmatriculare a vehiculului a rămas persoana juridică, acesta din urmă fiind un act ce atestă înregistrarea dreptului de proprietate în Registrul transporturilor. În cazul în care, persoana fizică dorește să înstrăineze bunul, apare o discordanță	(2) Dispozițiile alin.(1): a) nu împiedică recunoașterea dreptului de proprietate asupra vehiculelor dobândite în mod legal în afara Republicii Moldova înainte de înmatricularea în registrul de stat al transporturilor; b) nu se aplică grevărilor cu acele drepturi reale care, conform legii, se supun înregistrării în registrul garanțiilor reale mobiliare.
---	--	--

	transporturilor și nici efectuarea înregistrărilor în folosul dobânditorilor de drepturi dacă nu sunt notate interdicții conform legii.”	dintre actele ce atestă dreptul de proprietate: pe de o parte, contractul de vânzare – cumpărare pe numele persoanei fizice și, pe de altă parte, certificatul de înmatriculare pe numele persoanei juridice. Situația se complică atunci, când contractul de vânzare – cumpărare este pierdut, și proprietarul real nu poate dovedi că este titularul drepturilor asupra mijlocului de transport, din motiv că nu poate face dovada proprietății. Asemenea situații ar dispărea în cazul în care cumpărătorul vehiculului va ști că nu devine proprietar decât din momentul în care este înregistrat ca atare în Registrul de stat al transportului, caz în care va fi interesat să opereze această înregistrare cât mai repede, contribuind, astfel, la sporirea certitudinii circuitului civil al mijlocului de transport, dar și protejându-și propriile drepturi în modul corespunzător. 2. Cele mai frecvente situații practice, respectiv, apariția de conflicte, sunt situațiile când mijloacele de transport sunt înstrăinare prin emiterea de către vânzător către cumpărător a unei procuri de înstrăinare a vehiculului astfel procurat. Majoritatea persoanelor care recurg la vânzarea mijlocului de transport au un nivel redus de cultură juridică și nu conștientizează că, din punct de vedere legal, nu devin proprietari ai bunului în baza unei procuri cu împuternicirea de a înstrăina vehiculului. Or, faptul că actualmente înregistrarea transferului dreptului de proprietate asupra unui vehicul nu are un	
--	---	--	--

		efect constitutiv, contribuie la perpetuarea acestui <i>modus operandi</i>, care este nesatisfăcător și care predispune la apariția unor impedimente de administrare a vehiculelor, conflicte și litigii, după cum relevăm în cele ce urmează: ☐ necesitatea identificării și implicării proprietarului formal (titularul certificatului de înmatriculare) la expirarea procurii menționate); ☐ înstrăinarea în continuare a mijlocului de transport de către cumpărătorul acestuia, care acționează în baza procurii de la vânzător (procedeul care creează aceleași dificultăți noului proprietar al mijlocului de transport, dacă acesta nu-și înregistrează dreptul în Registrul transporturilor); ☐ falsificarea procurilor. ☐ situațiile în care proprietarul formal al mijlocului de transport (vânzătorul care a emis procura și continuă să fie titularul certificatului de înmatriculare) decedează (situație în care procura nu mai este valabilă), iar posesorul mijlocului de transport (și, în majoritatea cazurilor, proprietarul real al acestuia) nu numai că nu poate dispune juridic de el, dar chiar riscă să fie privat de bun, dat fiind că moștenitorii au, cel puțin, aparent, dreptul să pretindă la bunul decedatului (certificatul de înmatriculare, fiind pe numele lui). În astfel de cazuri deseori apar litigii, iar pentru recunoașterea drepturilor lor, persoanele sunt nevoite să se adreseze în instanțele de judecată, aceasta	
--	--	--	--

			presupunând cheltuieli substanțiale și un timp îndelungat de soluționare. În urma celor relatate, putem face următoarele concluzii: 1. Înregistrarea, cu efect constitutiv, a drepturilor reale asupra mijloacelor de transport este absolut necesară pentru ca subiectele raporturilor civile să fie sigure că au acte în regulă cu privire la drepturile lor asupra vehiculelor și că nu vor apărea probleme atunci când mijloacele de transport deținute vor putea fi înstrăinate, transmise în folosință terților (în locațiune sau comodat) sau transmise prin moștenire. 2. Fără înregistrarea drepturilor reale asupra mijloacelor de transport, apărarea și protecția acestor drepturi pe căile prevăzute de lege este substanțial îngreunată, cel puțin din punct de vedere probatoriu, ceea ce ar putea rezulta în emiterea unor decizii în favoarea celor care, în realitate, sunt proprietarii bunurilor respective sau au asupra lor alte drepturi reale.	
388.		ICS ‘Danube Logistics’ S.R.L.	ICS Danube Logistics SRL salută propunerile de modificare a legislației, conform cărora constituirea și dispunerea de dreptul de proprietate și alte drepturi reale asupra mijloacelor de transport să aibă loc prin înregistrare în Registrul de stat al transporturilor. Considerăm că o asemenea abordare va conferi o mai mare certitudine raporturilor juridice legate de tranzacțiile de procurare și administrare a autovehiculelor, ca obiecte de	Se acceptă. De fapt, proiectul nu trebuie modificat, fiindcă el deja prevede caracterul constitutiv al registrului. Articolul 31². Înregistrările în registrul de stat al transporturilor (1) Dacă legea nu prevede altfel, drepturile reale asupra vehiculelor înmatriculate în registrul de stat al transporturilor se constituie, se transmit, se grevează cu alte drepturi reale numai prin înregistrare în registrul de stat al transporturilor, pe baza actului sau faptului care întemeiază înregistrarea în condițiile legii.

		substanțială valoare și surse de pericol sporit. În practica noastră, absența efectului constitutiv de drepturi al înregistrărilor în Registrul de stat al transporturilor reprezintă un handicap, întrucât, spre exemplu, la luarea în locațiune a camioanelor și a echipamentelor mobile specializate, proprietate a unor persoane fizice, sunt suficient de dese cazurile, când contractăm cu persoane care se declară proprietari ai acestor vehicule (și administrează de fapt vehiculul), în pofida faptului că în Registrul de stat al transportului și în certificatul de înmatriculare al vehiculului figurează cu totul altcineva. În aceste circumstanțe, stabilirea proprietarului real al vehiculului, cu care urmează să se contracteze locațiunea, implică verificarea existenței și valabilității unui contract de procurare a automobilului, ceea ce, în opinia noastră, nu trebuie să cadă în sarcina potențialului locatar și nici nu reprezintă o garanție de stabilire cu certitudine a proprietarului menționat. Reglementarea actuală admite situații, în care cumpărătorul, neînregistrat în Registrul de stat al transporturilor, poate înstrăina vehiculul mai departe, și, fiind de rea credință, să continue să încheie tranzacții în privința vehiculului, pe care l-a înstrăinat deja. Depistarea unor asemenea situații ar avea loc mult prea târziu, când deja se vor fi încheiat tranzacții fără temei și vor fi cauzate prejudicii mai multor participanți la circuitul civil.	Dacă legea nu prevede altfel, drepturile reale asupra vehiculelor înmatriculate în registrul de stat al transporturilor se sting numai prin radierea lor din registrul prevăzut de lege, cu consimțământul titularului, dat forma prevăzută de lege (2) Dispozițiile alin.(1): a) nu împiedică recunoașterea dreptului de proprietate asupra vehiculelor dobândite în mod legal în afara Republicii Moldova înainte de înmatricularea în regist
--	--	--	--

		În afară de aceasta contractul de procurare al vehiculului nu necesită formă scrisă ad validitatem, astfel încât sunt perfect plauzibile situațiile, în care dovada proprietății asupra vehiculului nu poate fi făcută instantaneu de către dobânditor, fie el și de bună credință, fără implicarea într-un fel sau altul, a vânzătorului vehiculului sau fără implicarea martorilor, ceea ce reprezintă un impediment esențial pentru desfășurarea eficientă a circuitului civil al acestei categorii de bunuri. Situația este și mai complicată, dacă se ia în considerație practica stabilită în Republica Moldova, conform căreia înstrăinarea vehiculului este realizată nu printr-un contract, ci prin întocmirea de către vânzător a unei procuri pentru înstrăinarea vehiculului, emisă pe numele cumpărătorului. În asemenea situații, cumpărătorul, mai ales în cazul în care nu este foarte versat în subtilitățile juridice, se consideră proprietar și prezintă procura drept dovadă unică și absolută a actului de procurare și de dobândire a dreptului de proprietate. În afară de riscurile pe care le comportă o asemenea abordare pentru cumpărător (în cazul în care vânzătorul este de rea credință), în realitate, din punct de vedere juridic, o asemenea procură reprezintă, mai degrabă, o confirmare a faptului că vânzătorul încă mai este proprietar al vehiculului, în pofida faptului că ambele părți implicate au avut intenții exact inverse la întocmirea acesteia. Spre exemplu, în cazul intenției de a încheia un contract de	
--	--	---	--

			locațiune a vehiculului, locator poate fi doar ”vânzătorul” vehiculului, pentru că, din perspectivă juridică, el este în continuare proprietarul vehiculului. Totodată, înțelegerea ”cumpărătorului” este că el este proprietarul vehiculului și tot el urmează să obțină toate beneficiile transmiterii vehiculului în locațiune (în primul rând, avem în vedere plățile de chirie). În aceste circumstanțe, o relevanță aparte o capătă aspectele de impozitare a chiriei și, mai ales, subiectul impozabil, la care se va înregistra obligația fiscală (acesta va fi ”vânzătorul”, care crede că a înstrăinat bunul și nu mai are nicio legătură cu el), dar și obligațiile locatarului, atunci când este aplicabilă reținerea impozitului la sursa de plată. În plus, de multe ori, procurile menționate au ca obiect doar înstrăinarea vehiculului, dar nu și actele de administrare a acestuia, cum este locațiunea, astfel încât ”cumpărătorul” nu are împuterniciri de transmitere a vehiculului în folosință. Toate dificultățile relevate mai sus vor fi soluționate în cazul în care modificările privind efectul constitutiv al înregistrărilor din Registrul de stat al transportului vor fi adoptate și puse în aplicare, astfel încât dobândirea dreptului real asupra vehiculului să se sincronizeze cu momentul înregistrării acestuia în Registrul de stat al transportului, drept care considerăm aceste modificări drept o evoluție utilă.	
389.	Art. VI al proiectului: Legea privind societățile cu răspundere	SA „Victoriabank”	Tot în contextul subiectului administratorilor persoanei juridice,	Nu se acceptă.

	limitată nr. 135-XVI din 14 iunie 2007 Articolul 71 alineatul (1) lit. c) se modifică și are următorul conținut: „c) să elibereze altor persoane mandat din numele societății, dacă aceasta nu este interzis prin actul de constituire;”.		referitor la practica de a elibera procuri generale unor terți de către administratorii persoanelor juridice: Cunoaștem că anterior, Ministerul Justiției s-a expus împotriva acestor practici, punctînd că administratorii pot elibera procuri unor persoane terțe doar cu privire la anumite acte juridice speciale, dar nu procuri generale (<u>Recomandarea MJ nr. 04/5189 din 13.06.2013</u>). Printre argumente, a fost invocat și art. 71 alin. (1) lit. c) din Legea privind societățile cu răspundere limitată. Proiectul de modificare a Legii privind societățile cu răspundere limitată, prevede expunerea în redacție nouă a normei de la lit. c), alin. (1), art. 71 : „c) să elibereze altor persoane mandat din numele societății, dacă aceasta nu este interzis prin actul de constituire;” . Considerăm că această propunere de modificare nu va fi de natură să înlăture în mod eficient practica administratorilor de a elibera procuri generale în favoarea unor terți, pe termene lungi, mai ales avînd în vedere că potrivit Proiectului, <u>termenul de 3 ani al procurilor va fi exclus</u>. În acest context, ne dorim ca Grupul de lucru să reevalueze oportunitatea introducerii unor modificări mai exacte și mai eficiente, care ar putea să atingă scopul propus, <u>fie prin includerea unei norme în Codul Civil, fie prin reformularea normei respective din Legea SRL</u>.	Necesitatea menținerii restricției nu este argumentată. Din contra, legea nu ar trebui să intervină în modul de eliberare a mandatelor de către administrator, avînd în vedere noile dispoziții introduse prin proiect privind răspunderea administratorului, dar și conceptul de „administrator de fapt”.
390.	Art. VIII al proiectului	MAI	<i>La Art. VIII, se va revedea trimiterea propusă la art. 45 alin. (1) din Codul contravențional, întrucît art. 30</i>	Se acceptă.

			alin. (6) reglementează că „în cazul săvârșirii unei noi contravenții de către aceeași persoană, termenul de prescripție se calculează pentru fiecare contravenție separat. ” Astfel, situațiile în care contravenientul nu a fost supus răspunderii contravenționale sunt reglementate de către art. 30 alin. (11) și nicidecum art. 30 alin. (6).	Nu s-a luat în cont intervenirea redacției noi a art. 30 din Codul contravențional prin Legea nr. 208 din 17 noiembrie 2016.
391.	art. X al proiectului	Agencia Națională pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației	Propune de a include în art. X al proiectului a unui alineat nou în următoarea redacție: „Guvernul, în termen de 6 luni, va prezenta Parlamentului propuneri pentru aducerea legislației în conformitate cu prezenta lege.”	Nu se acceptă. Toate amendamentele necesare la nivel de lege, inclusiv cele de punere în aplicare a noilor prevederi ale proiectului, sunt deja incluse în prezentul proiect prin intermediul amendamentelor la cadrul conex, prin amendarea Legii nr. 1125-XV din 13 iunie 2002 pentru punerea în aplicare a Codului civil al Republicii Moldova și prin intermediul art. X al proiectului care abrogă unele prevederi legale și unele legi. Celelalte acte normative subordonate legii rămân a fi aplicabile în măsura în care nu vor contraveni legilor în vigoare. În orice caz, norma este inutilă și riscă să nu fie executată în termen și în totalitate, deoarece temenul pare a fi insuficient pentru numărul enorm de acte normative subordonate legii care au incidență cu prevederile Codului civil și cadrului legal conex acestuia și întotdeauna există riscul să fie omise careva acte normative dintre acestea.
392.	Art. XI. – Se abrogă: ... 8) Legea nr. 59-XVI din 28 aprilie 2005 cu privire la leasing;	Comisia Națională a Pieței Financiare	Prin scrisoarea CNPF nr. 05-442 din 09.02.2016, în adresa Guvernului Republicii Moldova au fost remise spre examinare și aprobare Proiectul de Lege cu privire la organizațiile de creditare nebanară și Proiectul de Lege pentru completarea unor acte legislative.	Nu se acceptă. Reglementarea contractului de leasing are nevoie de o îmbunătățire, ceea ce o denotă și jurisprudența bogată în domeniu, mai ales în domeniul protecției dreptului de proprietate

			Proiectele respective instituie supravegherea leasingului financiar de către CNPF, cu amendarea Legii nr. 59-XVI din 28.04.2005 „Cu privire la leasing” prin stabilirea unor cerințe prudențiale față de companiile de leasing. În acest context, reieșind din prevederile art. 53 alin. (1) din Legea nr. 780-XV din 27.12.2001 „Privind actele legislative”, care statuează expres că <i>“Codul este actul legislativ care cuprinde într-un sistem unitar cele mai importante norme dintr-o anumită ramură a dreptului”</i>, propunem menținerea redacției în vigoare a Codului civil în partea ce ține de leasing și a regimului special instituit prin Legea nr. 59-XVI din 28.04.2005 „Cu privire la leasing”.	dobândit de locatar și în domeiul rezoluțiunii contractului de leasing de către una dintre părți. Legea nr. 59-XVI din 28.04.2005 cu privire la leasing reglementează, în mare parte, contractul de leasing, iar păstrarea doar a 1-2 articole în lege doar pentru aspectele de drept public, regulatorii, nu se justifică. Reglementările prudențiale, de drept public, care vizează organizarea activității societăților de leasing ar trebui incluse în Proiectul de Lege cu privire la organizațiile de creditare nebancaară.
393.	Propuneri suplimentare de completare a cadrului conex	Comisia Națională a Pieței Financiare	În scopul neadmiterii circulației valorilor mobiliare gajate cu încălcarea legislației, precum și evitării periclitării drepturilor investitorilor de bună-credință pe piața de capital, se impune necesitatea de a limita cercul persoanelor (societățile de registru, depozitarul central, societățile de investiții) care sunt autorizați să efectueze înscrieri în Registrul garanțiilor reale mobiliare în privința valorilor mobiliare. În context, propunem completarea Proiectului, în partea ce ține de modificarea și completarea cadrului conex, cu următoarele amendamente la Legea privind piața de capital: <i>„Art. 12 alin. (2) din Legea nr. 171 din 11.07.2012 privind piața de capital (Monitorul Oficial al Republicii</i>	Nu se acceptă. Propunerea contravine concepției de funcționare a Registrului garanțiilor reale mobiliare.

			<i>Moldova, 2012, nr.193-197, art.665) se modifică și va avea următorul cuprins:</i> <i>„(2) Gajul valorilor mobiliare se înregistrează în Registrul garanțiilor reale mobiliare doar de către persoana care ține evidența deținătorilor de valori mobiliare care constituie obiect al gajului. Alte drepturi și grevări cu obligații a valorilor mobiliare se înregistrează în registrul deținătorilor de valori mobiliare.”</i>	
--	--	--	---	--

Secretar de Stat

Nicolae EȘANU